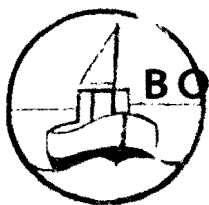


Arkeologiska förundersökningar utmed

Väg E6

Geddeknippen - Håby



BOHUSLÄNS MUSEUM

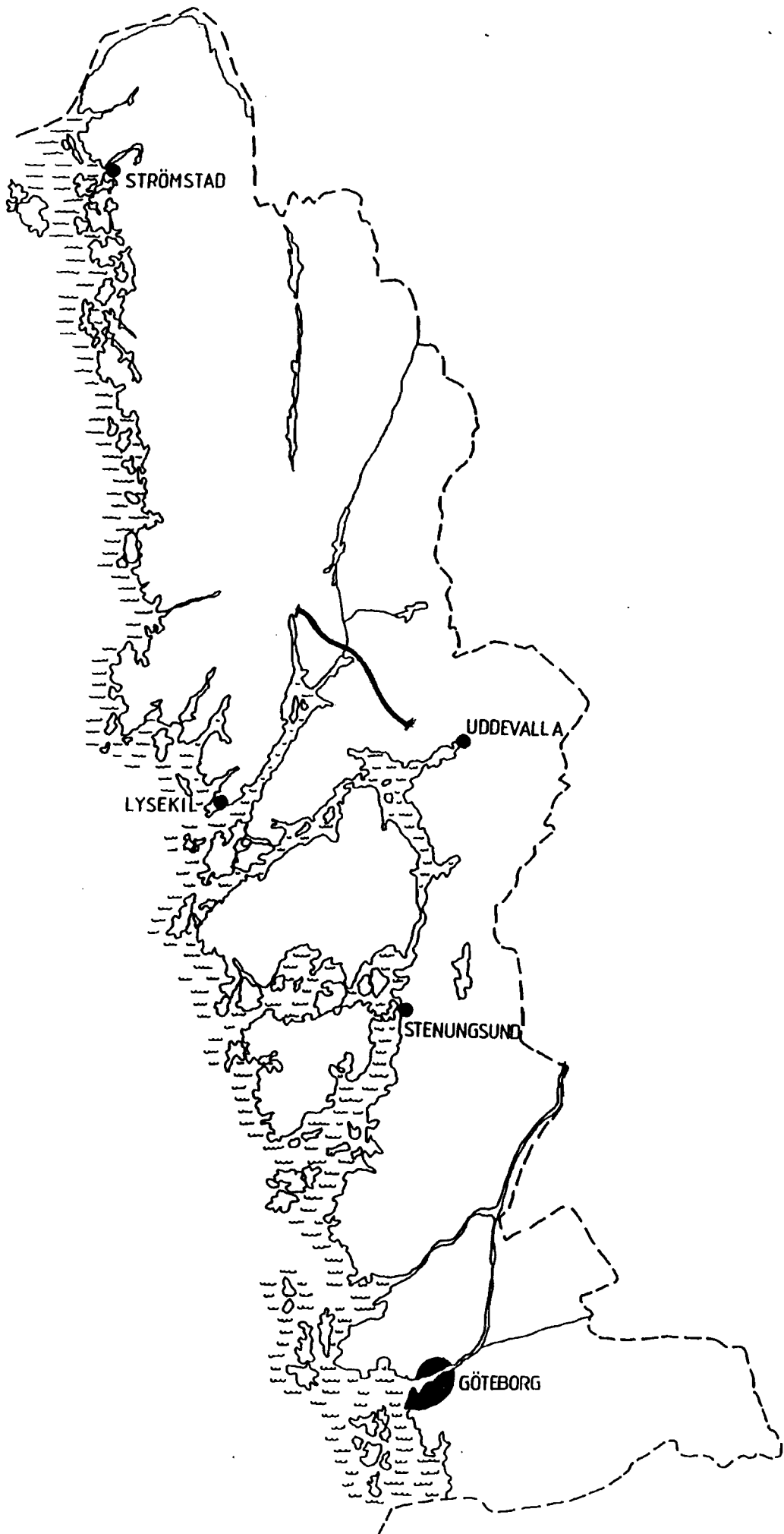
Rapport 2003:6
red. Gabriella Kalmar
Christina Toreld



Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Arkeologiska förundersökningar utmed
Väg E6
Sträckan Geddeknippen-Håby

*Ur allmänt kartmaterial
från lantmäteriet
medgivande 90.80.12.
ISSN 1650-3368*



STRÖMSTAD

LYSEKIL

UDDEVALLA

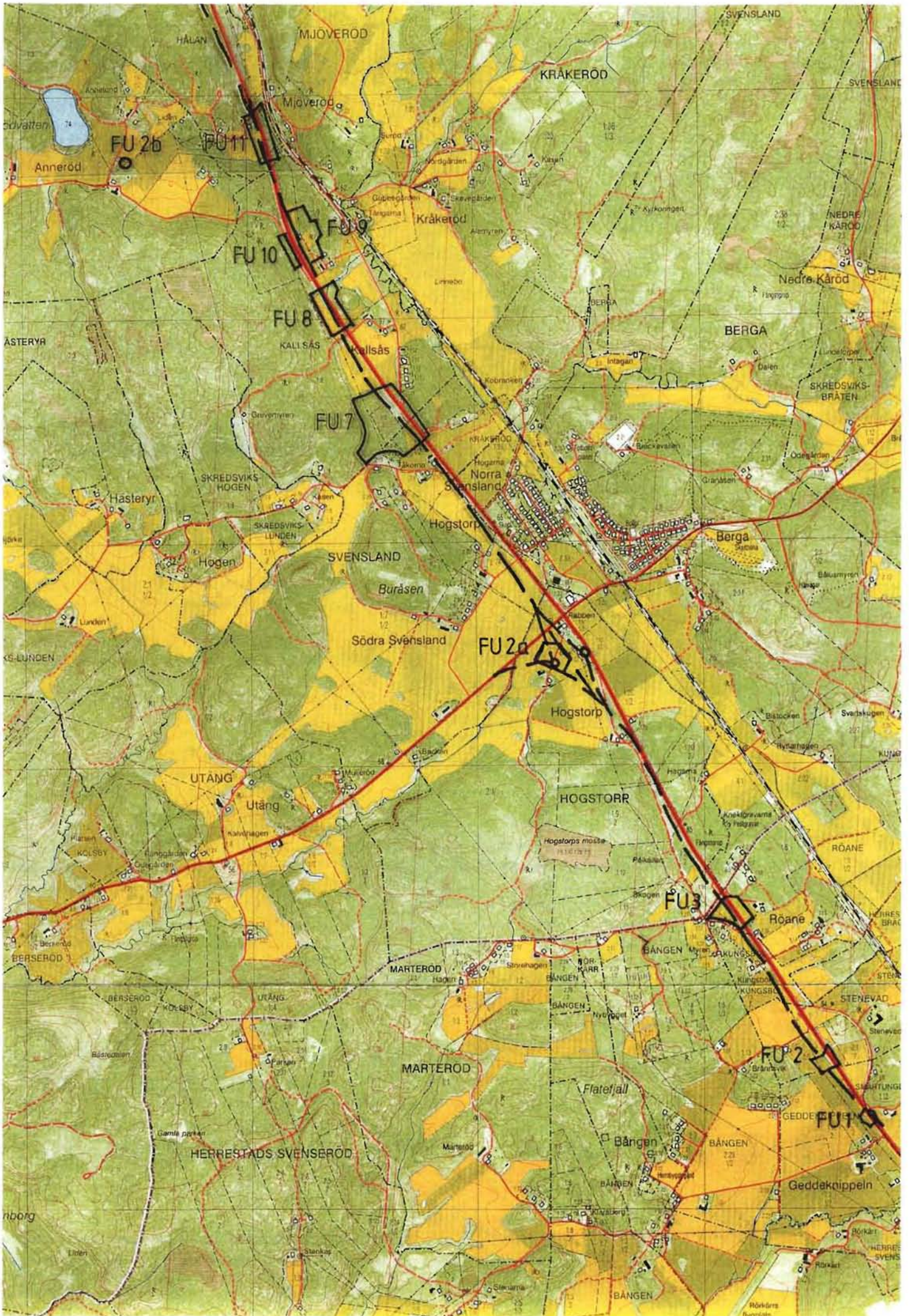
STENUNGSUND

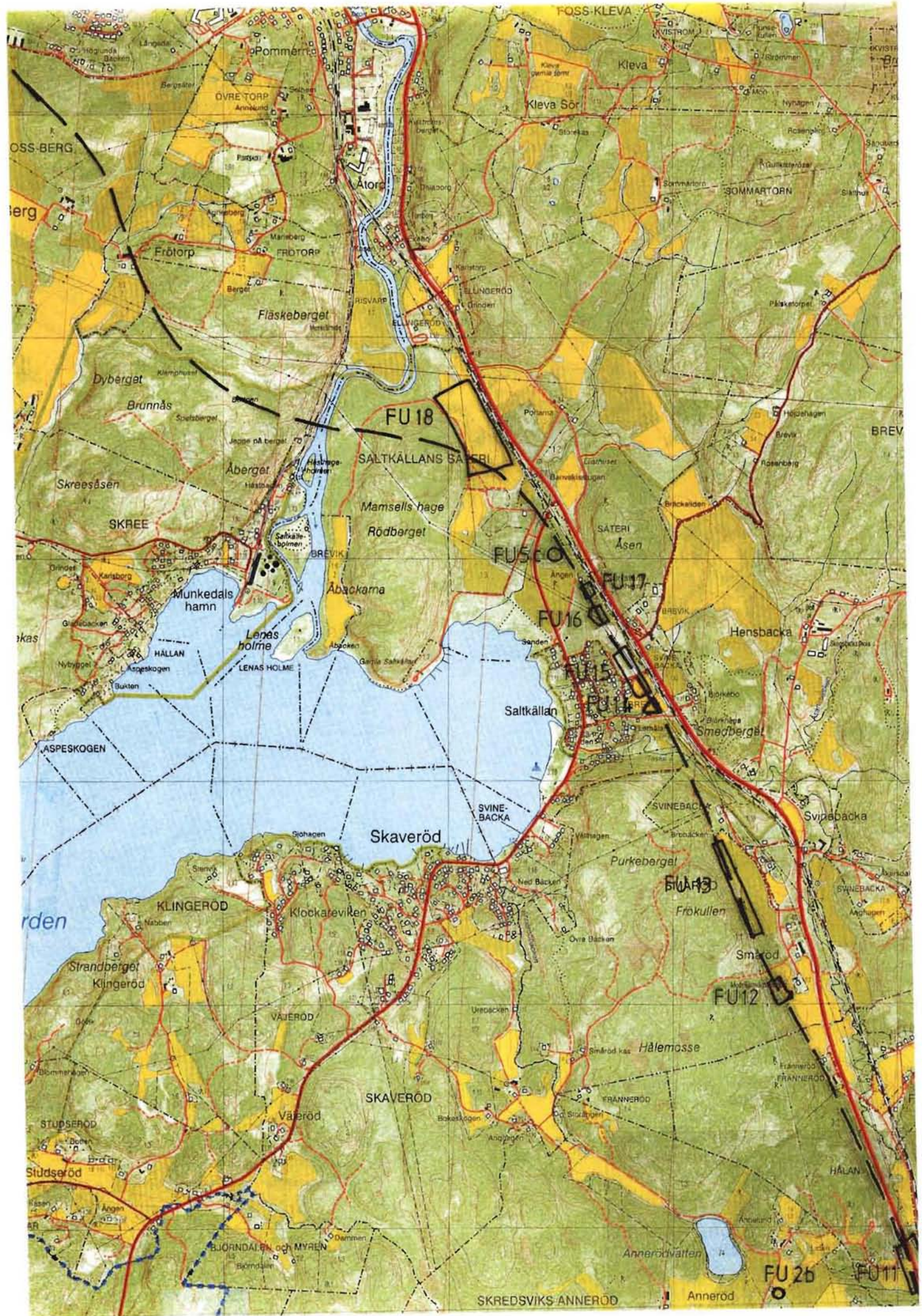
GÖTEBORG

Sammanfattning	10
Antikvarisk bakgrund	10
Rapportens upplägg	10
Landskapsbild	10
Fornminneslokaler	12
FU-område 1	14
FU-område 2	19
FU-område 3	22
FU-område 2a	28
FU-område 7	34
FU-område 8	42
FU-område 9	48
FU-område 10	54
FU-område 11	59
FU-område 2b	65
FU-område 12 och 13	69
FU-område 14 och 15	81
FU-område 16	91
FU-område 17	100
FU-område 5c	105
FU-område 18	111
FU-område 8b	120
FU-område 8g	126
FU-område 8h	132
FU-område 20	137
FU-område 21	144

FU-område Håby deponi	150
Förteckning över tabeller	160
Förteckning över figurer	162

Figur 1. (följande tre sidor) Utsnitt ur Gula kartan Högås 8B:41, Munkedal 8B:61
Skala 1:20 000





FOSS-KLEVA

OSS-BERG

Pommern

ÖVRE TORP

Kleva Sör

SOMMARTORN

FU 18

SALTKÄLLANS SÄTERI

FU 500

FU 17

FU 16

SKREE

Åberget

Mamsells hage

Rödberget

SÄTERI

Åsen

Munkedals hamn

Lenas holme

Åbackarna

Saltkällan

Hensbacka

ASPEKOGEN

Skaveröd

SVINEBACKA

SVINEBACKA

Svinebacka

orden

KLINGERÖD

Klockareviken

Purkeberget

Frökullen

FU 13

FU 12

Strandberget

Klingeröd

VAJERÖD

Ureöcken

Hålemosse

SKAVERÖD

Vajeröd

FRÄNNERÖD

Studsöd

Studsöd

Vajeröd

SKAVERÖD

FRÄNNERÖD

BJÖRNDALEN OCH MYREN

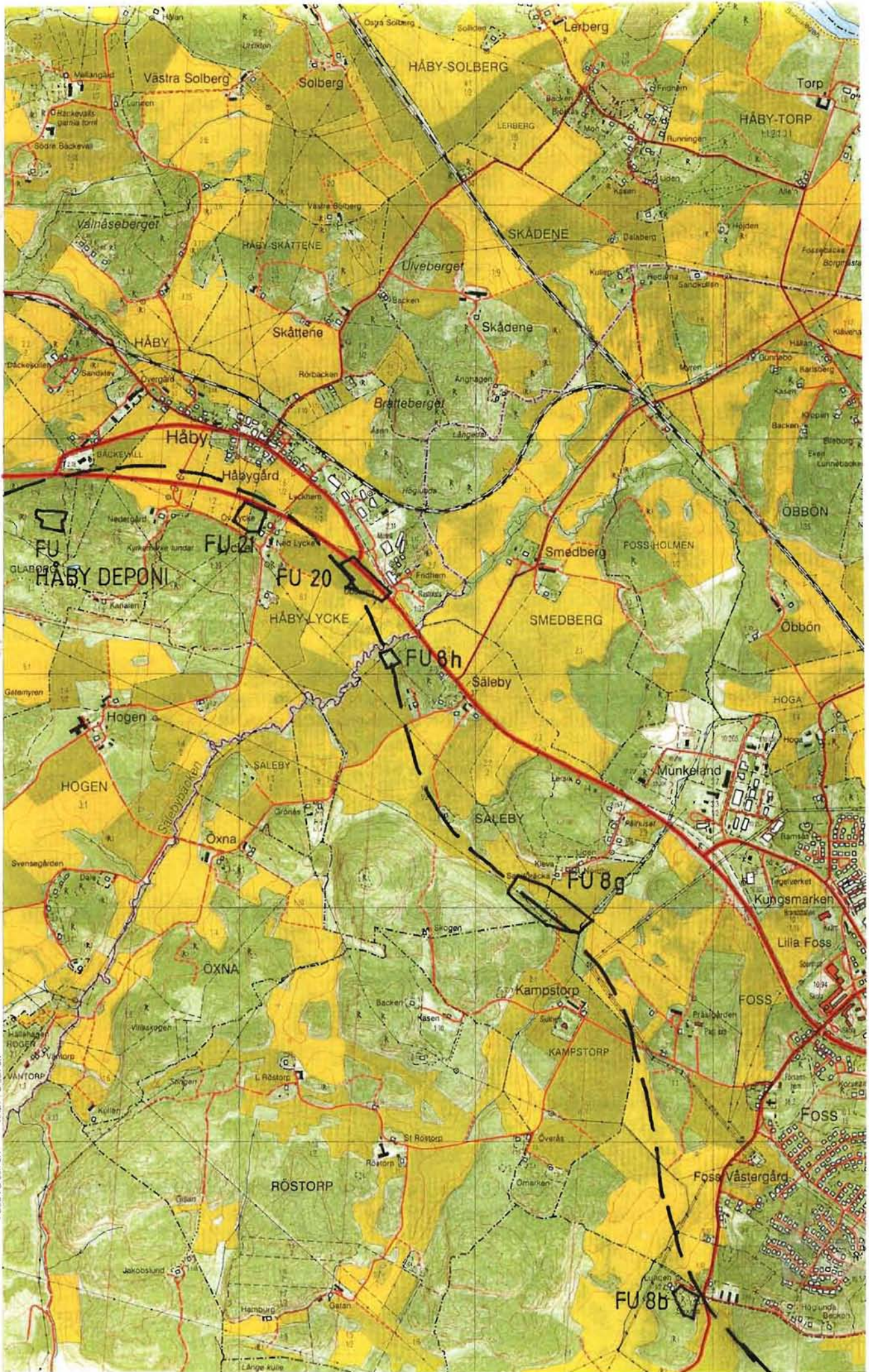
Annerödvaiken

FU 26

FU 11

SKREDSVIKS ANNERÖD

Anneröd



Sammanfattning

Inför nybyggnationen av E6, sträckan Geddeknippen-Håby som berör Uddevalla och Munkedals kommuner; Skredsvik, Foss och Håby socknar, förundersöktes sammanlagt 23 stycken fornlämningar under perioden 1999 - 2002. Under de fyra år som förundersökningarna pågått har vägsträckningen justerats.

Resultatet av förundersökning utmynnade i att 13 lokaler föreslås gå vidare till arkeologisk slutundersökning. Bakgrunden till att dessa fornlämningar valdes ut är att dessa anses ha en potential att öka kunskapen om förhistorien i denna region.

De föreslagna fornlämningarna utgörs av fyra boplatser från stenåldern (FU 12, 13, 5c, och 18), en boplatz från stenåldern/bronsåldern (FU 8), en boplatz från bronsåldern/järnåldern (FU 8g), fyra som utgörs av boplatser alternativt aktivitetsplatser från olika perioder av förhistorien (FU 7, 9, 11 och 8h), ett gravröse (FU 17), en gravgrupp (FU 16) och slutligen ett gravfält (FU 8b) (Figur 1). Övriga fornlämningar har föreslagits lämnas utan vidare åtgärder då det bedömdes att dessa inte skulle kunna tillföra någon ytterligare kunskap.

Antikvarisk bakgrund

Bohusläns museum och Riksantikvarieämbetet UV Väst har i samarbete genomfört förundersökningar längs sträckan Geddeknippen-Håby, inför nybyggnationen av E6 i Bohuslän. Undersökningarna genomfördes under perioden 1999 - 2002 på uppdrag av Vägverket Region Väst. Bohusläns museum och Riksantikvarieämbetet UV Väst har tidigare genomfört en arkeologisk utredning av samma sträcka (Algotsson, 2000, 2003).

Rapportens upplägg

Under rubriken landskapsbild görs en översiktlig presentation av den aktuella etappens landskapsbild uppdelad på tre delområden. Därefter kommer en sammanställning av förundersökningslokalerna som följs av en genomgång av varje enskild lokal med början i södra delen av sträckan. Tabeller liksom tekniska och administrativa uppgifter följer i slutet av varje förundersökningsområde, referenslistan föreligger i slutet av rapporten. De enskilda rapporterna har skrivits av följande personer: Bengt Nordqvist och Ewa Ryberg från UV-Väst samt Åsa Algotsson, Agneta Gustafsson, Ingela Lundin, Oscar Ortman och Stig Swedberg från Bohusläns museum. Redaktörer för rapporten är Gabriella Kalmar samt Christina Toreld, Bohusläns museum.

Landskapsbild

Utifrån landskapsbilden kan den aktuella etappen delas in i tre olika delområden vilka presenteras nedan:

Område 1: Geddeknippen-Fläskberget/Småröd

Naturlandskap

Landskapet präglas här av uppbrutna trånga dalgångar som begränsas av branta bergssidor. Vägsträckan löper i bergspartier på den västra sidan av en nord-sydlig dalgång. Dalgången sträcker sig från Herrestad via Smedseröd upp till Kråkeröd och går sedan längst in på Bokenäset strax väster om Herrestadsfjället. På vissa ställen som vid Hogstorp vidgas dalgången där den väst-östliga dalgången från Skredsvik möter den (Figur 1).

Kulturlandskap

Till skillnad från de övriga sträckorna karakteriseras denna del av vägsträckan till övervägande del av mindre hemman. Här har skiftena använts för att förändra ägobilden utan att för den skull förändra bebyggelsebilden.

Liksom i övriga mellersta Bohuslän, i zonen mellan fjordbotten och fjäll, är bebyggelsen generellt sett

placerad på dalsidor och impediment i åkermark. Mycket av ängsmarken uppodlades i samband med laga skifte och utmarken på höjdpartierna odlades till viss del upp under slutet av 1800-talet (Brandt et. al. 1998:13).

Fornlämningsmiljö

I den kulturhistoriska förstudie som Bohusläns museum utförde 1997 anfördes att områdets flikiga strandkaraktär med långsträckta vikar och stränder kring de gamla vikarna utgör topografiska rum för eventuellt nyupptäckta stenåldersboplatser (Brandt et. al. 1998:2f). Den arkeologiska utredningen har bekräftat bilden av området norr om Uddevalla som ett utpräglat stenålderslandskap. Här finns flera av regionens välkända tidigmesolitiska lokaler: Hensbacka (Raä 244, Foss socken), Hogen (Raä 58, Skredsvik socken), Kallsås (exempelvis Raä 38, Skredsvik socken) och Bistocken (exempelvis Raä 45, Skredsvik socken).

Område 2: Brevik–Saltkällan

Naturlandskap

Området vid Saltkällan utgörs av ett starkt kuperat odlingslandskap som sträcker sig från ravinen vid Taske å i söder till Örekilsälven i norr. I öster reser sig höga bergväggar uppbrutna av odlade västsluttande dalgångar. I väster ligger fastigheten Saltkällan vars sentida bebyggelse sträcker sig från bergshöjden utmed västslutningen ned mot havet och Saltkällefjorden. I gränzonen, mellan Saltkällefjordens flacka strandområde och bergväggarna i öster, ligger ett flackare bergsparti. Öster om den aktuella vägkorridoren övergår detta flacka bergsparti till ett mer omfattande bergsparti som sträcker sig från Hensbacka i söder till Stale i norr. Detta bergsparti är uppbrutet av mindre dalgångar. Området kring Saltkällan ligger väl skyddat från havsvindar vid den inre delen av en havsfjord, men ändå lättillgängligt ur kommunikationssynpunkt (Figur 1).

Kulturlandskap och historiskt källmaterial

Mellan Taske å och Örekilsälven låg fram till etablerandet av Saltkällans Säteri gårdarna Nedre och Övre Brevik. Nedre Brevik kom tillsammans med hemmanen Ellingseröd och Svinebacken att läggas under Saltkällans Säteri. De tidigaste skriftliga beläggen för Breviksgårdarna härrör från *Röde Bok* år 1391. Brevik bestod då av två hemman, "Nordegård" respektive "Södergård". På 1500-talet ägdes de båda Breviksgårdarna av Knut Knutsson-Baad i Morlanda, på Orust. Under 1700-talet var bebyggelsen belägen cirka 100 meter öster om dagens järnväg. Norr och väst om den tänkta vägsträckningen har det enligt det historiska kartmaterialet funnits en omfattande strandsittarbebyggelse, vid Sand och Gamla Saltkällan (Algotsson, 2000).

Vid Breviks hamn låg förr två mycket betydande marknadsplatser med tillhörande fiskelägen och hamnar, Sanden och Saltkällan ("Saltkilen"). Här lastades under 1600–1700-talet bland annat timmer från svenska skogar till de danska kungarnas storbyggen (skepps- och slottsbygge). Här hölls också marknader, förmodligen både höst och vår. Sandens marknad pågick ända fram till 1880 då den drogs in (Olsson 1986, Rystrand 1980). Här skall även ha funnits en kyrkogård, "Sandens kyrkogård", och ett kapell, vars rumsliga belägenhet inte har stått att återfinna. Enligt anteckningar i Foss kyrkoböcker användes kyrkogården under tiden 1690 – 1804. Efter denna tidpunkt tycks inga begravingar ha ägt rum (Carlsson 1980:419). Det finns också uppgifter om en medeltida borg, "*Auros Castrum*", på Saltkällans marker. Den skall enligt uppgift ha legat på en höjdrygg i direkt anslutning till mangårdsbyggnaden (Pettersson 1987:52ff).

Holmberg skriver i sin *Bohusläns historia* om planer på att flytta Uddevalla till Saltkällan–Brevik efter den stora branden i Uddevalla 1806. Den planerade staden skulle fått namnet Ulrikestad (Holmberg: 1979:171ff).

Platsen för själva Saltkällans Säteri är den gård som tidigare hette Nedre Brevik. Säterirättigheterna flyttades hit från Toreby 1768. Egendomen köptes så småningom av Munkedals bruk och samtliga byggnader utom något enstaka hus är numera rivna. I anslutning härtill finns också en gårdsmiljö

med kvarndammar och kvarnlämningar, en allé som leder åt nordost upp mot gamla Rikstvåan, samt gårdsplan och grunder från ekonomibyggnader från sent 1800-tal till tidigt 1900-tal. Vid den kulturhistoriska förstudien som utfördes i samband med Miljökonsekvensbeskrivningen påträffades fossil åkermark som kan kopplas till gården Nedre Brevik (Algotsson et. al., 1998).

Fornlämningssmiljö

I det lägre bergspartiet ned mot Taske å finns ett ensamliggande röse Raä 240, en gravgrupp Raä 239 bestående av två stensättningar, samt rösen, Raä 238 och 242. I bergspartiet öster om väggkorridoren finns ett gravfält, Raä 255, med tolv gravhögar. Öster om nuvarande E6:an finns också två fornborgar, Raä 257 och 262. I detta område finns även Breviks gamla tomt, en by-/gårdstomt, Raä 390 samt en rest sten, Raä 243.

Det förekommer även flera stenåldersboplatser i området, mest känd är den tidigmesolitiska boplatsen på Hensbacka, Raä 244. Denna ligger en halv kilometer öster om det nu aktuella området.

Område 3: Saltkällan - Tungenäset

Naturlandskap

Tungenäset karakteriseras av ett stort sammanhängande, välhävdad odlingslandskap. Norr och söder om Tungenäset rinner Färlevsfjorden respektive Saltkällefjorden och öster därom reser sig Herrestadsfjället.

Området vid Håby utgörs av ett större sammanhängande odlingslandskap. Tungenäset är mer kuperat, här bryter höjdryggar upp i nordöst-sydvästlig sträckning medan åkermarken är belägen i dalgångarna. Mot Örekilsälven är Tungenäset avgränsad av höglänta skogsområden (Figur 1).

Kulturlandskap

Under tidig medeltid skedde en indelning av landskapet i socknar. Foss var etablerad som en centralpunkt i norra delen av Bohuslän. Bland annat har man på den gamla tingsplatsen invid kyrkan hållit det stora tinget för både norra och södra Viken (Brandt 1998:7).

Kampstorp, Foss och Sälby ingår delvis område 3, Tungenäset, i Munkedals kulturmiljövårdsprogram. Denna östra del karakteriseras av "ett långsträckt uppdelat dalstråk vars värden ligger i det stora antalet fornlämningar, stenåldersboplatser, bronsåldersgravar, Foss kyrkomiljö samt ett antal större gårdar med tillhörande torpställen" (Olsson 1986).

Ett viktigt element i den inre delen av Tungenäset är Foss kyrka och prästgård samt de stora gårdarna Berg och Sälby. Inom vägområdet, i det höglänta skogsområdet ned mot Örekilsälven, ligger utmarken till gårdarna Berg och Fröstorp. Under historisk tid har här funnits en betydande torpbebyggelse (Brandt 1998:18).

Fornlämningssmiljö

Dagens bebyggelse är ofta lokaliserad till mindre bergshöjder och impediment. Det är även på sluttningarna av dessa, där berg möter åker, som boplatser från sten-, brons- och järnålder påträffas. På och runt bergshöjderna finner vi gravar, allt ifrån yngre stenålderns stenkammargravar till järnålderns gravfält. På höjdryggarna finns flera gravfält. Det största på åttio registrerade gravar ligger på fastigheten Pilegården sydväst om Saxala. På fastigheten Kampstorp strax norr om Foss kyrka har ett fynd av en ornerad del av en stor guldring gjorts (Fredsjö, 1965).

Fornminneslokaler

De undersökta fornminneslokalerna som berörts av etappen Geddeknippen-Håby finns redovisade i nedanstående tabell (tabell 1) och i figur 1. Varje enskild lokal kommer härefter att presenteras var för sig i den ordning som de har i nedanstående tabell (från söder till norr).

FU-omr	Raä-nr	Placering längs vägen	Fastighet	Lst dnr	Typ av fornlämning	Föreslagen åtgärd
1	Ny	1/000	Geddeknippeln 1:10	220-44449-99	Boplats/aktivitetsplats brå	Ingen åtgärd
2	Ny	1/200 - 1/400	Stenevad 1:6	220-44449-99	Boplats/aktivitetsplats	Ingen åtgärd
3	Ny	2/000 - 2/200	Röane 1:8	220-7104-2000	Boplats stå	Ingen åtgärd
2a	Skredsvik 327	3/300 - 3/700	Hogstorp 2:1, 1:20	220-51843-2001	Boplats brå - ä jäå	Till slutundersökning
7	Ny	4/600 - 5/000	Svensland 1:7	220-28900-99	Boplats/aktivitetsplats	Till slutundersökning
8	Ny	5/200 - 5/500	Kallsås 1:8	220-7104-2000	Boplats y stå - ä brå	Till slutundersökning
9	Skredsvik 38	5/500 - 5/900	Kallsås 1:9	220-7104-2000	Boplats ä stå - ä jäå	Till slutundersökning
10	Ny	5/500 - 5/800	Kallsås 1:9	220-7104-2000	Boplats ä stå - ä brå	Ingen åtgärd
11	Ny	6/100 - 6/400	Hålan 3:1	220-7104-2000	Aktivitetsplats mt	Ingen åtgärd
2b	Skredsvik 293	Utanför huvudkorridor	Anneröd 1:4	220-51843-2001	By-/gårdstomt	Ingen åtgärd
12	Foss 424	7/400 - 7/700	Småröd 1:1	220-51843-2001	Boplats ä stå	Till slutundersökning
13	Foss 425	7/800 - 8/400	Småröd 1:1	220-51843-2001	Boplats ä stå	Till slutundersökning
14	Ny	8/900 - 9/000	Brevik 3:18	220-7104-2000	Boplats brå - ä jäå	Ingen åtgärd
15	Ny	9/000 - 9/300	Brevik 3:17, Saltkällan 1:2	220-7104-2000	Boplats ej daterad	Ingen åtgärd
16	Foss 239	9/400 - 9/600	Saltkällans säteri 2:1	220-7104-2000	Gravgrupp	Till slutundersökning
17	Foss 240	9/600 - 9/700	Saltkällans säteri 2:1	220-7104-2000	Grav; röse	Till slutundersökning
5c	Foss 428	9/700 - 9/800	Saltkällan 1:1	220-51843-2001	Boplats stå	Till slutundersökning
18	Ny	10/000 - 10/700	Saltkällans säteri 2:1	220-7104-2000	Boplats stå	Till slutundersökning
8b	Foss 166	13/300 - 13/500	Berg 2:1, 4:1	220-51843-2001	Gravfält	Till slutundersökning
8g	Foss 433	15/100 - 15/500	Foss 1:1, Kampstorp 2:1	220-51843-2001	Boplats brå - ä jäå	Till slutundersökning
8h	Foss 434	16/400 - 16/600	Säleby 1:3	220-51843-2001	Boplats stå - jäå	Till slutundersökning
20	Ny/Håby 236	16/700 - 17/000	Håby-Lycke 6:1	220-44456-99	Boplats brå - ä jäå By-/gårdstomt	Ingen åtgärd
21	Ny/Håby 239	17/300 - 17/600	Håby-Lycke 1:2, 1:39	220-44456-99	Boplats brå - ä jäå By-/gårdstomt	Ingen åtgärd
Håby deponi	Håby 252	Utanför huvudkorridor	Bäckevall 2:18	220-16339-2001	Boplats stå - ä jäå	Ingen åtgärd

Tabell 1. Fornminneslokaler, FU-områden 1 - 21, samt Håby deponi.

FU-område 1

Fastighet: Geddeknippeln 1:10

Delsträcka: 1/000

Fornlämningsnummer: Ny

Typ av fornlämning: Boplats/aktivitetsplats

Föreslagen åtgärd: Ingen åtgärd

Till området hör figur: 2 och 3

Sammanfattning

Under november månad 1999 utfördes en arkeologisk förundersökning av en nypåträffad fornlämning inom fastigheten Geddeknippeln 1:10, Herrestad socken, Uddevalla kommun. Vid förundersökningen påträffades en härd och en kokgrop. På alvytan påträffades enstaka spridda flintavslag. Kokgropen har ¹⁴C-daterats till ca. 1200 – 900 f.Kr. Inga vidare åtgärder föreslås för detta område.

Bakgrund

1998 utfördes en arkeologisk utredning. I samband med denna påträffades, inom Geddeknippeln 1:10, Herrestad socken, Uddevalla kommun, en härd som innehöll skärvsten samt järnslag, en sotfläck och rester av ett avsatt kulturlager (Algotsson, 2000).

Områdesbeskrivning

Området för förundersökningen är beläget i en svagt kuperad dalgång. Denna är kantad av större berg och dalbotten utgörs av lera. I övergången till lermarkerna, är sand och grus. Närtopografin vid Geddeknippeln karakteriseras av en svagt terrasserad förhöjning, åt norr sluttar området ned mot en utdikad bäck. Området nyttjades vid undersökningstillfället som vall och åkermark.

Nordväst respektive nordöst om det nu aktuella förundersökningsområdet finns två registrerade stenåldersboplatser Raä 221 och Raä 219. I närområdet förekommer även några bebyggda eller delvis bebyggda gårds-/bytomter Raä 318, Raä 338:2 och Raä 136:1 – 2.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen av Geddeknippeln 1:10 var att försöka avgränsa och definiera fornlämningen med avseende på karaktär, bevarandegrad och omfattning. Resultatet av förundersökningen låg sedan till grund för den fortsatta utvärderingen av lokalens vetenskapliga kvalitet och kunskapspotential.

Förundersökningen inleddes med schaktgrävning med maskin i syfte att bedöma frekvensen av anläggningar. I vissa partier öppnades större ytor upp för att få en överblick av fornlämningen. Enstaka anläggningar som antogs vara intressanta för tolkningen av platsen, genomgrävdes och dokumenterades.

Resultat

Inom den avbanade ytan påträffades enstaka flintavslag (tabell 3) samt två anläggningar. De båda anläggningarna utgjordes av en kokgrop och en härd (tabell 2). Kokgropen har daterats till 2885±65 BP (Ua-25508). Det kalibrerade värdet från Geddeknippeln visar att kokgropen skall placeras i tidsintervallet 1160 – 930 f.Kr. Denna datering placerar anläggningen inom det tidsintervall som enligt Lundqvist kallas den klassiska ”kokgropserans” period. I Halland sträcker sig denna ”kokgropsera” inom intervallet 1500 – 800 f.Kr. (kalibrerat värde) (Lundqvist & Persson 1998).

Bohuslänska kokgropar – Halländska kokgropar, en jämförelse

Det vanligaste är att kokgroparna innehåller inga eller mycket få fynd. Typisk för de halländska lokalerna är att denna anläggningstyp förekommer på eller i direkt anslutning till boplatserna (Lundqvist & Persson 1998:69, Streiffert 1999, Nordqvist 2000:100). I Bohuslän förefaller finnas ett motsatt mönster. I denna region uppträder kokgropar inte alls i samma utsträckning i direkt anslutning till bebyggelsen (Claesson 1998:60, Nordqvist 2000:44ff). Eventuellt har detta att göra med att kokgroparna i bohuslänska sammanhang inte skall relateras till boplatssanknutna aktiviteter i samma utsträckning som i Halland. En annan skillnad är också att i Bohuslän förekommer anläggningarna som enstaka kokgropar medan de i Halland oftast ligger ansamlade i ett större antal.

I Bohuslän förefaller det däremot som om skärvtenshögarna i stor utsträckning är knutna till boplatser (Nordqvist 2000:44ff, Ångeby manus). Återigen är ett motsatsförhållande skönjbart gentemot erfarenheter från Halland. I Halland har de undersökta skärvtensrösen påträffats i andra kontexter än direkta boplatstilljöer (Nordqvist 2000:84, Streiffert 1999).

Slutsatser

Kokgropen som dateras till 1200 - 900 f Kr ligger inom tidsintervallet för den klassiska "kokgropseran". En jämförelse mellan Halland och Bohuslän visar att i det senare landskapet är kokgroparna perifert belägna i relation till bebyggelsen. De är också färre till antalet, alternativt spridda över ett större område.

Åtgärdsförslag

Riksantikvarieämbetet UV Väst och Bohusläns museum föreslår ingen vidare åtgärd eftersom det antas att en slutundersökning inte skulle tillföra någon ytterligare kunskap.

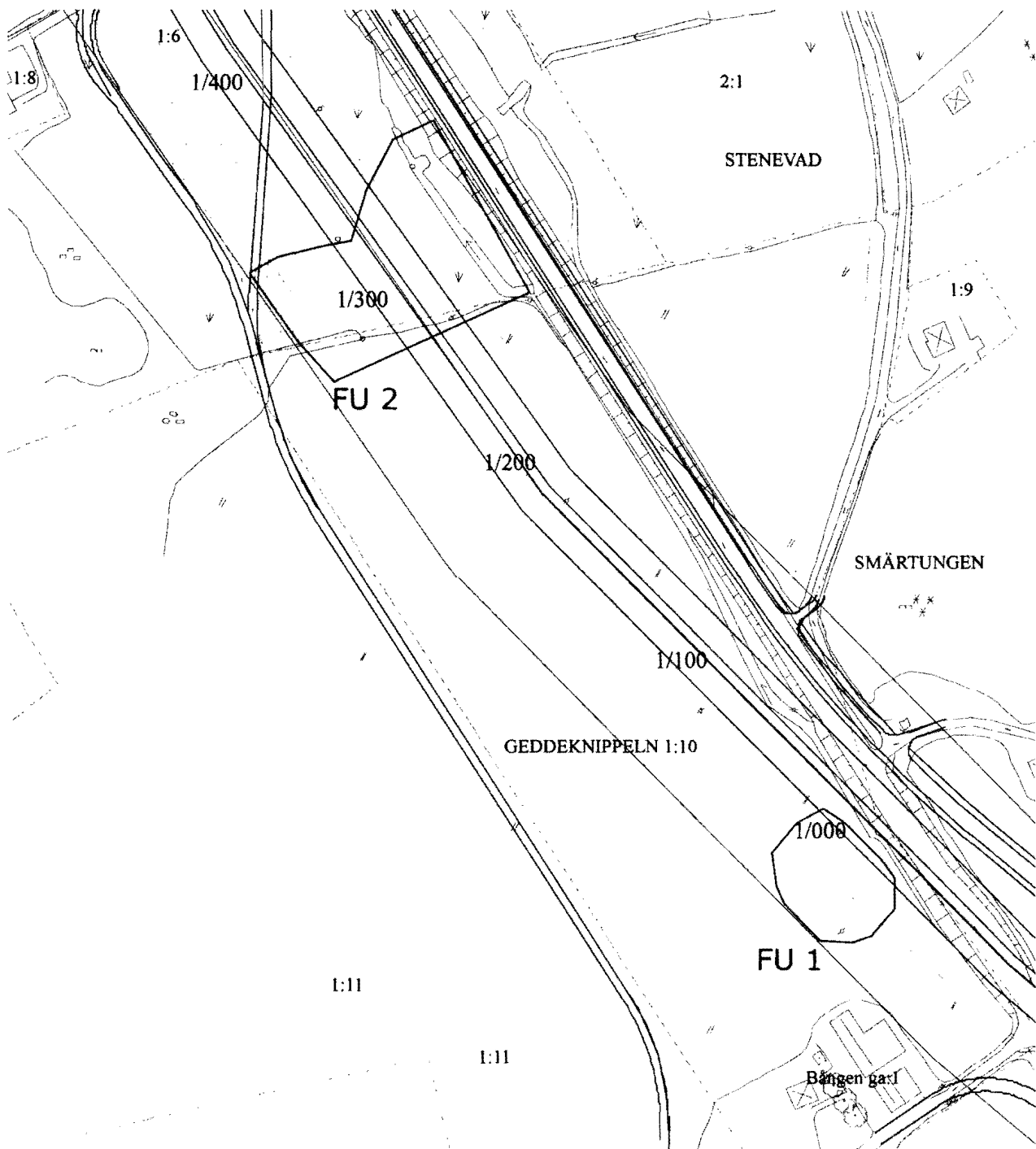
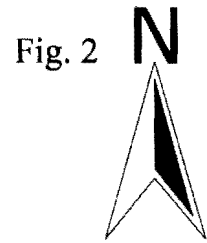
Anläggning nr	Typ	Stor/ diam m	Djup m	Lager/Fyllning	Övrigt
A304	Kokgrop	0,75 x 0,80	0,50	Anläggningen var delvis övertäckt av ett lager som närmast kan beskrivas som mjåla. Kokgropen var fylld av ett lager som utgjordes av sandigt mo, sot och kol samt rikligt med skörbränd sten (0,05 – 0,15 m stora).	Anläggningen hade sett i plan en kvadratisk form. Bottenprofilen var skålformad. Anl. har C ¹⁴ -daterats till äldre bronsålder, 2885±65 BP (Ua-25508).
A325	Härd	0,40	0,08	Anläggningen innehöll sot och kol samt knytnävstora skörbrända stenar.	Härden hade en svagt skålformad botten.

Tabell 2. Anläggningsbeskrivning. FU-område 1, Geddeknippeln 1:10.

Fynd nr	Sakord	Material	Från anläggning
F1	Avslag, fragment	Flinta	
F2	Kolprov		A325
F3	Kolprov		A304

Tabell 3. Fyndlista. FU-område 1, Geddeknippeln 1:10.

FU 1 och 2, Geddeknippen sektion 1/000 - 1/400



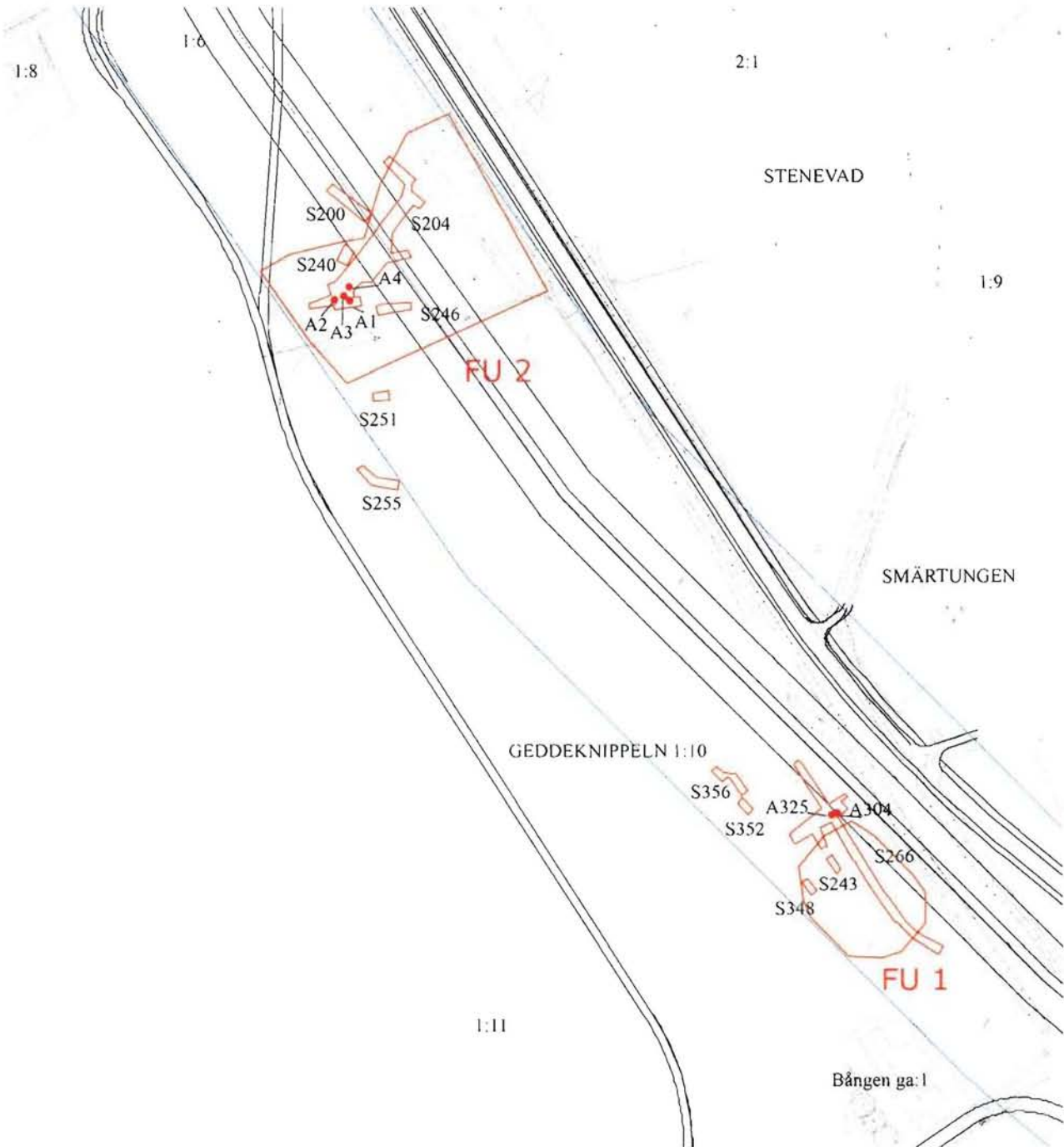
FU-områdena är markerade med rött.

Skala 1:2500

0 50 100 150 200 meter



FU 1 och 2, Geddeknippeln schaktplan



FU-område, schakt samt anläggningar är markerade med rött.

Skala 1:2500

0 50 100 150 200 meter

Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. dnr: 220-44449-99, 1999-10-29
RAÄ dnr: 422-5457-1999
RAÄ pnr: 1320212

Fastighet: Geddeknippeln 1:10
Socken: Herrestad
Kommun: Uddevalla
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: Ny
Ek. karta: 8152
Belägenhet: x1264721, y6479363
Höjd över havet: 60 – 65 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Agneta Gustafsson, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältpersonal: Carina Bramstång, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältarbetstid: 1999-11-0101 - 11-01

Undersökt yta: 611 m²
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiskaarkivet (ATA), RAÄ Stockholm

Fynd: Fynden tillvaratogs ej

FU-område 2

Fastighet: Stenevad 1:6

Delsträcka: 1/200 - 1/400

Fornlämningsnummer: Ny

Typ av fornlämning: Boplats/aktivitetsplats

Föreslagen åtgärd: Ingen åtgärd

Till området hör figur: 2 och 3

Sammanfattning

Under november månad 1999 utfördes en arkeologisk förundersökning av en nypåträffad fornlämning inom fastigheten Stenevad 1:6, Herrestad socken, Uddevalla kommun. Vid förundersökningen avbanades en större yta av våtmarkens centrala del. Genom att dra schakt åt norr, söder och väster frilades även sluttningarna ned mot våtmarken. I den västra delen av torvmarken påträffades anläggningar med bränd lera. I den övriga delen av våtmarken grävdes kvartsmeterstora rutor och i samband med dessa grävningar påträffades en huggen stock och enstaka obrända hasselnötter. Inga fynd eller anläggningar påträffades i slänten ned mot våtmarken. Inga vidare åtgärder föreslås för detta område.

Bakgrund

1998 utfördes en arkeologisk utredning. I samband med denna påträffades kol och hasselnötter i ett torvlager i våtmarken. I torven påträffades ett större område med anläggningar innehållande bränd lera, sot och kol. På fast mark påträffades tre härdrester (Algotsson, 2000).

Områdesbeskrivning

Undersökningsområdet är beläget i en svagt kuperad dalgång. Dalgången är kantad av större berg och dalbotten utgörs av lermarker. Vid bergens fot, i övergången till lermarkerna, förekommer sandiga och grusiga områden. Undersökningsområdet karakteriseras av att vara ett låglänt parti som utgör rester av en våtmark samt en utdikad bäck. Området är beläget på en nivå av cirka 55 m.ö.h. Området nyttjades vid undersökningstillfället som vall.

Nordväst respektive nordöst om det nu aktuella förundersökningsområdet finns två registrerade stenåldersboplatser Raä 221 och Raä 219. I närområdet förekommer även några bebyggda eller delvis bebyggda gårds-/bytomter Raä 318, Raä 338:2 och Raä 136:1 – 2.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen vid Stenevad 1:6 var att försöka avgränsa fornlämningens utbredning. I detta arbete ingick även att försöka funktionsbestämma samt i viss utsträckning datera anläggningarna.

Förundersökningen inleddes med schaktgrävning med maskin i syfte att bedöma frekvensen av anläggningar och fornlämningens utbredning. En större yta öppnades upp för att få en överblick av fornlämningen. De påträffade anläggningarna genomgrävdes och dokumenterades.

Resultat

Vid förundersökningen banades en större yta av våtmarkens centrala del av med maskin. Genom att dra schakt åt norr, söder och väster frilades även delar av sluttningarna ned, österut mot våtmarken. Det övre humuslagret grävdes bort i samband med att torvlagret frilades. Lagerföljden kan beskrivas som ett övre humuslager (upp till 0,3 m tjockt). Under detta lager kom ett organiskt material som utgjordes av ett uttorkat och kompakt lager av torv. Under torvlagret förekom glacial lera. I den västra delen av torvmarken påträffades anläggningar med bränd lera. I den övriga delen av våtmarken grävdes kvartsmeterstora rutor och i samband med dessa grävningar påträffades en huggen stock och enstaka obrända hasselnötter. Inga fynd eller anläggningar påträffades i slänten ned mot våtmarken.

I den västra delen av torvmarken påträffades anläggningar som kan definieras som ”gropar med bränd lera” (tabell 4). Dessa anläggningar var olikformade i plan. En av dessa var halvcirkelformad, två var ovala och den fjärde var närmast rund i plan. Anläggningarnas mått varierade från 0,8 – 2,8 m i diameter. De hade ett djup på cirka 0,2 m. Anläggningarna utgjordes av kraftigt bränd lera som låg i en försänkning i den omgivande torven. I samtliga anläggningar förekom koncentrationer av kraftigt brända och rödfärgade klumpar av lera och i en av anläggningarna (A3) förekom koncentrationer av sot och kol.

Dateringarna från denna våtmark kan placeras i två skilda tidsperioder. Den yngsta dateringen härrör från en obränd hasselnöt (Ua-25507) (tabell 5). Denna nöt har ¹⁴C-daterats till vendeltid – tidig vikingatid (660 – 780 e.Kr.). Hasselnöten var belägen i det kompakta torvlagret. Inga ytterligare lämningar vid denna lokal kan relateras till denna tidsperiod. Den andra ¹⁴C-dateringen togs från en kolkoncentration som var belägen i en av groparna med bränd lera (A2). Resultatet av denna datering är intressant. Det visade sig att denna grop med bränd lera var från mesolitikum vilket innebär äldre delen av jägarstenålder (cirka 7500 – 7300 f.Kr.).

Slutsatser

Den enda typen av anläggning som påträffades vid förundersökningen var ”gropar med bränd lera”. Dessa anläggningar var olikformade i plan. Ett ¹⁴C-prov från en av dessa koncentrationer med kol som förekom i den brända lerpäckningen visade att anläggningarna härrörde från Sandarna-perioden (8 315±90 BP). I vilket sammanhang eller i vilket syfte dessa anläggningar har uppstått eller anlagts är höljt i dunkel. Utgrävningen av groparna gav inget svar. Någon funktionell förklaring saknas. Det mest sannolika är dock att det handlar om rituella aktiviteter i och i anslutning till denna lilla våtmark.

Åtgärdsförslag

Riksantikvarieämbetet UV Väst och Bohusläns museum föreslår ingen vidare åtgärd eftersom det antas att en slutundersökning inte skulle tillföra någon ytterligare kunskap

Anläggning nr	Typ	Storl/ diam m	Djup m	Lager/fyllning	Övrigt
A1	Grop	2,40 x 0,80	0,30	Kraftigt bränd lera.	Anläggningen var halvcirkelformad i plan och hade en skålformad botten.
A2	Grop	2,40 x 2,20	0,20	Anläggningen utgjordes av kraftigt bränd lera som låg i en försänkning i den omgivande torven. I denna anläggning förekom två koncentrationer av kraftigt brända och rödfärgade klumpar av lera.	Anläggningen var närmast rund i plan. Ett ¹⁴ C-prov har tagits från denna anläggning (Ua-25503) med följande resultat 8 315±90 BP (7500 – 7250 f.Kr., kalibrerat värde).
A3	Grop	2,60 x 3,10	0,20	Anläggningen utgjordes av bränd lera och i dess båda ändar fanns koncentrationer av sot och kol.	Anläggningen hade en långoval form i plan.
A4	Grop	0,80	0,20	Kraftigt bränd lera.	Anläggningen hade en skålformad botten.

Tabell 4. Anläggningsbeskrivning. FU-område 2, Stenevad 1:6.

Fynd nr	Sakord	Material	Från anläggning	Övrigt
F1	Avslag	Flinta		
F2	Avslag	Flinta		
F3	Hasselnötsskal, obränt			Provmaterial från lagret av brunsvart torv
F4			A2	Provmaterial från det under liggande lagret av brunsvart torv.
F5			A2	Provmaterial från den brända leran.
F6			A4	Provmaterial från den brända leran.
F7	Träpåle			Radialt kluven. Ej tillvaratagen.

Tabell 5. Fyndlista. FU-område 2, Stenevad 1:6.

Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. dnr:	220-44449-99, 1999-10-29
RAÄ dnr:	422-5457-1999
RAÄ pnr:	1320212
Fastighet:	Stenevad 1:6
Socken:	Herrestad
Kommun:	Uddevalla
Län:	Västra Götaland
Fornlämning nr:	Ny
Ek. karta:	8152
Belägenhet:	x 1264497, y 6479553
Höjd över havet:	55 m.ö.h.
Koordinatsystem:	RT 90
Höjdsystem:	RH 70
Uppdragsgivare:	Vägverket Region Väst
Ansvarig institution:	Bohusläns museum
Projektansvarig:	Åsa Algotsson, Agneta Gustafsson, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältansvarig:	Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältpersonal:	Carina Bramstång, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältarbetstid:	1999-11-02 – 11-11
Undersökt yta:	854 m ²
Redigering och layout:	Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv:	Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), RAÄ Stockholm
Fynd:	Fynden tillvaratogs ej

FU-område 3

Fastighet: Röane 1:8

Delsträcka: 2/000 - 2/200

Fornlämningsnummer: Ny

Typ av fornlämning: Boplats stå

Föreslagen åtgärd: Ingen åtgärd

Till området hör figur: 4 och 5

Sammanfattning

Under september månad 2000 utfördes en arkeologisk förundersökning av en nypåträffad fornlämning inom fastigheten Röane 1:8, Herrestad socken, Uddevalla kommun. Vid förundersökningen grävdes fem schakt inom området. I två av schakten förekom anläggningar. Anläggningarna utgjordes av gropar, stolphål och en ränna. I den största gropen påträffades en flintskrapa. Ett av stolphålen har ¹⁴C-daterats till 190 BP, vilket innebär historisk tid. Ingen vidare åtgärd föreslås för området.

Bakgrund

Denna undersökning har föregåtts av en arkeologisk utredning som utfördes 1998. I samband med denna arkeologiska utredningen påträffades inom Röane 1:8 slagen och svallad flinta, en flintkärna, en skrapa av flinta, rester av en eventuell smedja samt stolphål och rester av kulturlager (Algotsson, 2000).

Områdesbeskrivning

Området för undersökningen är beläget i en svagt kuperad dalgång. Dalgången är kantad av större berg och dalbotten utgörs av lermarker. Vid bergets fot, i övergången till lermarkerna, förekommer sandiga och grusiga områden. Sett ur ett närtopografiskt perspektiv är undersökningsområdet vid Röane beläget i en flack slänt åt söder i en höglänt del av dalgången. Området utgjordes vid undersökningstillfället av vall och åkermark.

Enligt den kulturgeografiska analysen berörs den mellersta samt norra delen av utängen "Kongsbol" och det bör påpekas att kring denna plats finns även indikationer om ödegård (Algotsson, 2000). I det äldre kartmaterialet saknas uppgifter om en smedja på denna plats.

I höjdpartiet öster om förundersökningsområdet finns fornlämningar som kan relateras till senneolitikum Raä 218 och 342. På dessa båda platser har påträffats skafthålsyxor, flintmejsel och flintspån. Fynd av sländtrissa Raä 217 indikerar järnålderslämningar strax norr om bytomten vid Röane. De båda bytomterna som förekommer i detta område är Raä 215 och 216.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen av lämningarna inom Röane 1:8 var att försöka avgränsa och definiera fornlämningen med avseende på karaktär, bevarandegrad och omfattning. Resultatet av förundersökningen är tänkt att ligga till grund för den fortsatta utvärderingen av lokalens vetenskapliga kvalitet och kunskapspotential.

Inför förundersökningen antogs att boplatsindikationerna från äldre stenålder vid Röane skulle kunna skapa ett underlag för en diskussion kring bosättningsmönster under senpaleolitikum. FU-området är beläget på en nivå av 75 – 80 m.ö.h. och den nyupptäckta boplatslokalen kunde antas vara samtida med ett flertal boplatser som förekommer i trakten (exempelvis Raä 36 – 39).

Frågeställningar inför förundersökningen berörde bland annat om det är möjligt att påvisa specifika aktiviteter som efterlämnat en mindre mängd flinta eller om det har varit flintbrist.

Enligt resultaten från utredningen förekom bland annat stolphål och en härdrest med sintrad sand samt slagg. De frågeställningar som gjordes inför förundersökningen beträffande dessa anläggningsrester berörde vilken typ av huslämning som stolphålen kunde vara lämningar efter samt dess antal.

Förundersökningen inleddes med schaktgrävning med maskin i syfte att bedöma frekvensen av anläggningar och fornlämningens utbredning. I vissa partier öppnades ytor upp för att få en större överblick av fornlämningen. Enstaka anläggningar, som antogs vara intressanta för tolkningen av platsen, genomgrävdes och dokumenterades. Ytan avsöktes med metallsökare som ett komplement till schakt- och rutgrävning. Dokumentationen av den utförda undersökningen utfördes enligt fältdokumentationssystem Intrasis.

Resultat

Vid förundersökningen grävdes fem schakt inom undersökningsområdet (tabell 6). I två av schakten förekom anläggningar (tabell 7). Ett genomgående drag var att anläggningarna påträffades på de högläntare partierna. Fyra gropar påträffades i schaktet längst i nordöst av undersökningsområdet. Detta schakt gick tvärs över en flack förhöjning. Groparna som påträffades i schaktet varierade i storlek från 0,35 – 0,65 m. Djupet var dock genomgående 0,15 m. Fyllningen utgjordes av ett humusblandat sandlager. En liknande typ av fyllning förekom i alla anläggningar inom undersökningsområdet. En av groparna skulle alternativt kunna tolkas som ett större stolphål. I denna grop/stolphål förekom en tunn lins av kol som låg längs botten av anläggningen. Denna grop/stolphål har ¹⁴C- daterats till 190 BP, vilket innebär att denna, liksom övriga anläggningar, kan antas tillhöra historisk tid. Alla groparna hade en svagt välvd bottenprofil. I anslutning till detta schakt användes metallsökare i stor utsträckning. Inga metallfynd påträffades dock.

I den sydvästra delen av undersökningsområdet grävdes ett tvärgående schakt. Schaktets utsträckning följde en flack höjdsträckning. I detta schakt förekom fem anläggningar. De utgjordes av tre gropar, ett stolphål och en långsmal försänkning som var fylld av vad som föreföll vara skärvig täljsten. Stolphålet var endast 0,25 m i diameter och 0,07 m djupt. Hålet hade en kraftigt välvd botten. En fjärdedel av den största gropen grävdes ut i samband med undersökningen. I denna del påträffades ett flintavslag. Avslaget föreföll vara tillverkat i metallteknik. Gropen var 1,1 m stor och 0,2 m djup. Gropen hade förhållandevis raka sidor och en plan botten. Fyllningen utgjordes av sandblandad humus. Tvärs över den flacka förhöjningen sträckte sig en försänkning/ränna som innehöll en stenpackning bestående av skärvsten.

Längst i söder grävdes ett schakt från impedimentets krön ned till åkerkanten. Bergslänten var täckt av en humusblandad stenpackning bestående av ca. 0,3 – 0,4 m stora, rundade stenar. Ytan av stenpackningen har samma nivå som bergskränet. Denna stenpackning har en samstämmig yta med bergsimpedimentet längs en sträcka av cirka tre meter. Här påträffades tegelfragment, kol och handsmidd spik. I anslutning till detta schakt användes metallsökare i stor utsträckning. I samband med avsökning påträffades handsmidd spik.

Slutsatser

Resultaten från den nu genomförda förundersökningen visar att det förekom mycket sparsamt med slagen flinta inom undersökningsområdet. Inga fynd från undersökningen kunde relateras till senpaleolitikum. Vid förundersökningen påträffades inte heller några rester av ett eventuellt kulturlager eller rester av en smedja.

Åtgärdsförslag

Riksantikvarieämbetet UV Väst och Bohusläns museum föreslår ingen vidare åtgärd, eftersom det antas att en slutundersökning inte skulle tillföra någon ytterligare kunskap.

Schakt nr	Lager	Övrigt
S200	Humuslager 0,20 m, lera>0,10 m.	I de låglänta partierna förekommer även torvliknande lager (0,20 m) mellan humus och lera.
S207	Humuslager 0,20 m, lera>0,10 m.	I de låglänta partierna förekommer även torvliknande lager (0,20 m) mellan humus och lera.
S244		Inga fynd resp. anläggningar.
S255	Humuslager 0,20 m, lera>0,10 m.	I de låglänta partierna förekommer även torvliknande lager (0,20 m) mellan humus och lera.
S289		Inga fynd resp. anläggningar.

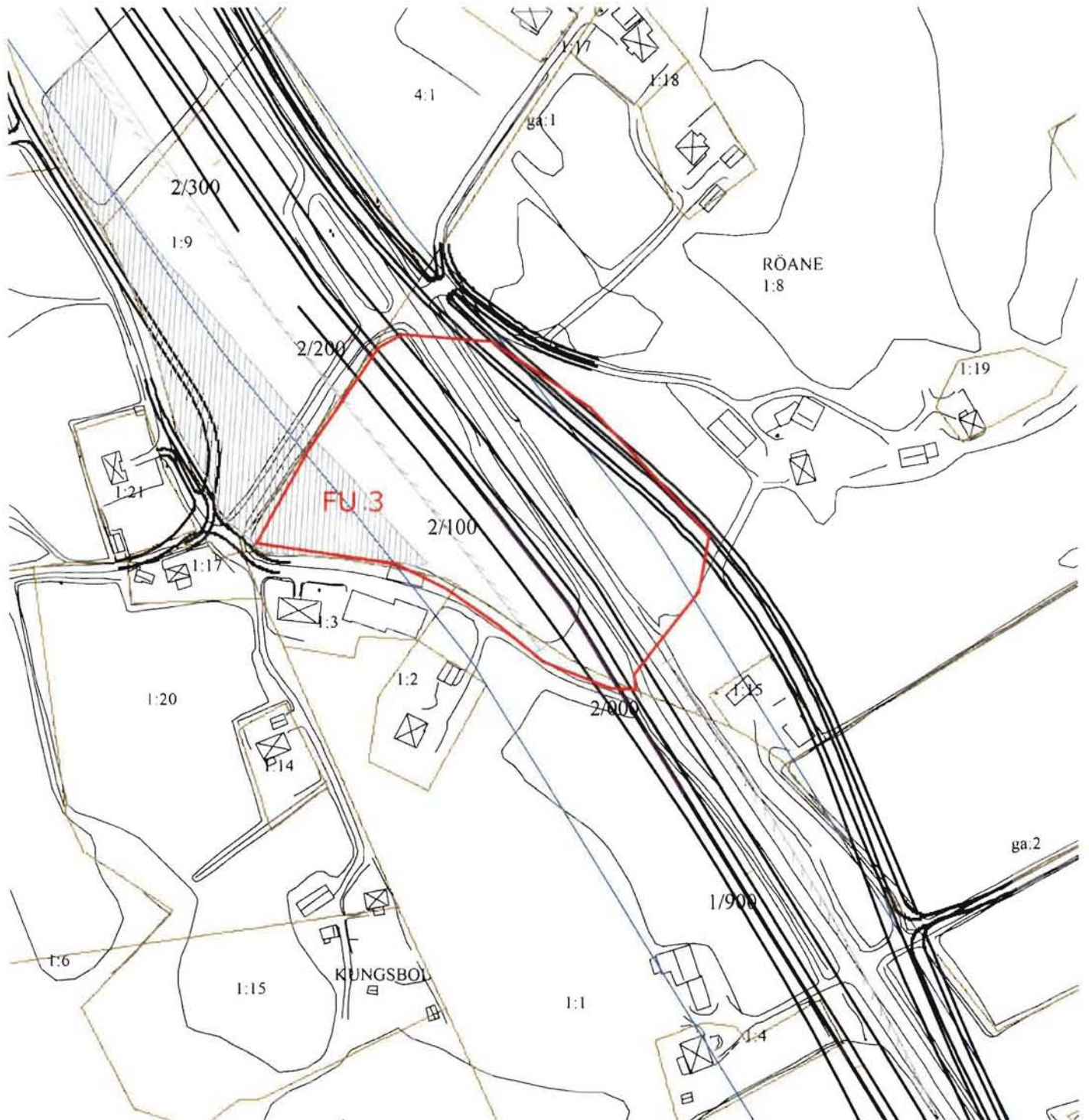
Tabell 6. Schaktbeskrivning. FU-område 3, Röane 1:8.

Anläggning nr	Typ	Storl/diam m	Djup m	Lager/fyllning	Övrigt	Fynd
A397	Grop	0,65	0,15	Anläggningen hade en humusblandad sandig fyllning.	Anläggningens bottenprofil hade en rundad form	
A410	Grop	0,57	0,15	Anläggningen hade en humusblandad grusig fyllning.	Anläggningens bottenprofil hade en rundad form.	
A369	Grop/stolphål	0,35	0,15	Anläggningen hade en humusblandad sandig fyllning, innehållande ett distinkt kollager i dess nedre del.	Anläggningens bottenprofil hade en rundad form.	Kol
A318	Grop	1,10	0,20	Anläggningen hade en humusblandad sandig fyllning. I anläggningens övre skikt påträffades ett flintavslag. Endast en kvadrant av gropen grävdes ut.	Anläggningens bottenprofil hade en plan form och dess sidor var raka.	Flintavslag
A307	Stolphål	0,25	0,10	Anläggningen hade en humusblandad sandig fyllning.	Anläggningens bottenprofil hade en rundad form.	Täljsten?
A351	Ränna	8 x 0,30 - 0,50	0,20	Anläggningen hade en humusblandad lerig fyllning. Lagret dominerades dock av en tät stenpackning av skärvig täljsten.	Anläggningen var i det närmaste långsmal i plan. Dess bottenprofil hade en rundad form.	
A382	Stenpackning på impediment	3,0 x <10			Ej inmätt, utgår. Stenpackningen utgjordes av rundade stenar som var ca. 0,30 m stora. I stenpackningen förekom rikligt med tegelstensfragment och enstaka handsmidda järmspik. Under stenpackningen fanns rester av en eilstad. Stenpackningens övre plan hade samma höjd som det intilliggande bergsimpedimentet.	Tegelstensfragment och handsmidda spik.

Tabell 7. Anläggningsbeskrivning. FU-område 3, Röane 1:8.

FU 3, Röane sektion 2/000 - 2/200

Fig. 4



FU-området är markerat med rött.

Skala 1:2500

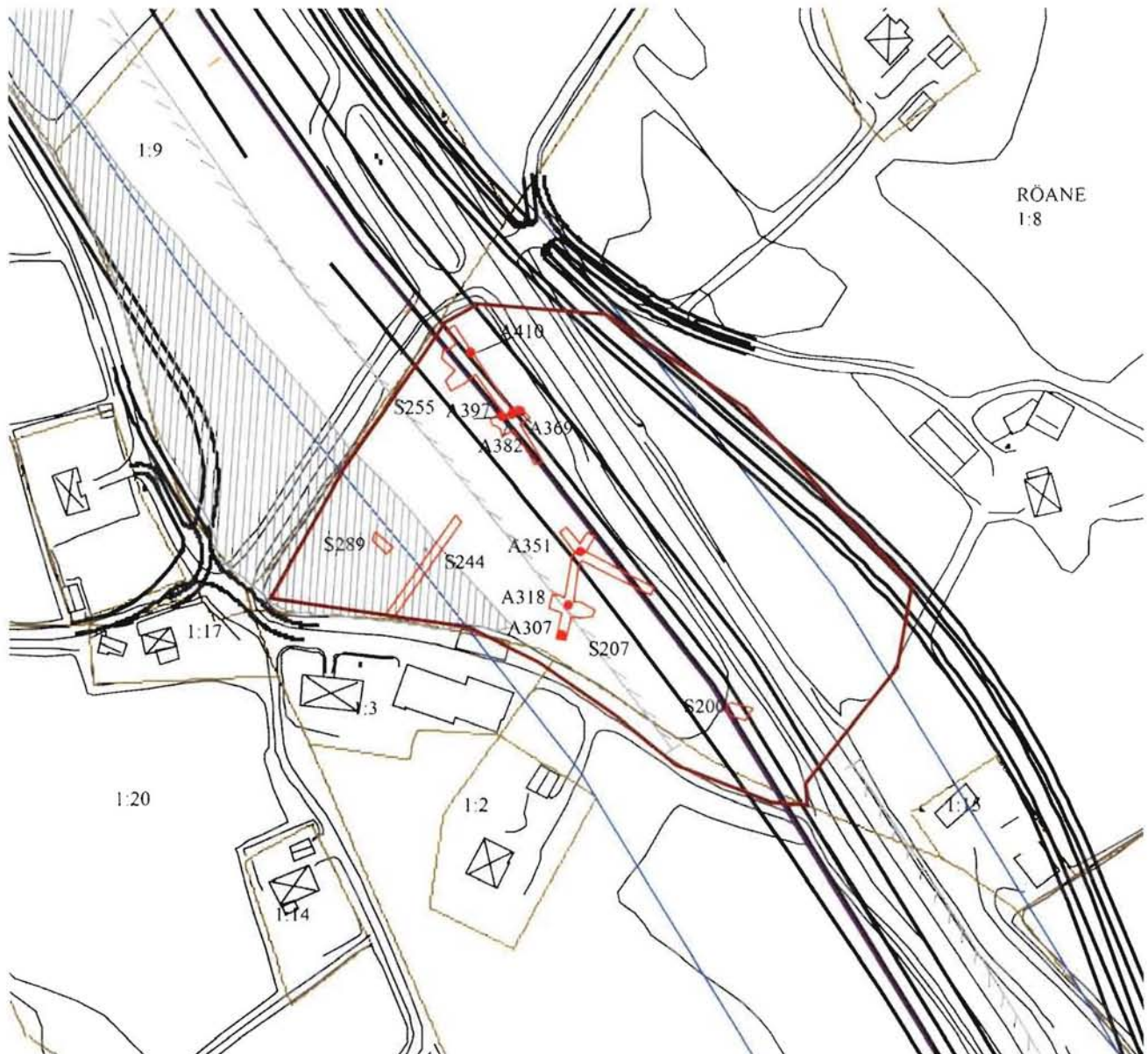
0 50 100 150 200 meter



FU 3, Röane schaktplan

Fig. 5

N



FU-området, schakt samt anläggningar är markerade med rött.

Skala 1:2000

0 50 100 150 200 meter



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst dnr: 220-7104-2000, 2000-04-27
RAÄ dnr: 422-2264-2000
RAÄ pnr: 1320252

Fastighet: Röane 1:8
Socken: Herrestad
Kommun: Uddevalla
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: Ny
Ek. karta: 8162
Belägenhet: x 1527268, y 6473238
Höjd över havet: 75 – 80 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältpersonal: Glenn Johansson och Bengt Westergaard,
Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältarbetstid: 2000-09-18 – 09-19

Undersökt yta: 185 löpmetrar
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-
topografiska arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm
Fynd: Fynden tillvaratogs ej

FU-område 2a

Fastighet: Hogstorp 2:1, 1:20

Delsträcka: 3/300 - 3/700

Fornlämningsnummer: Raä 327

Typ av fornlämning: Boplats brå - ä jäå

Föreslagen åtgärd: Till slutundersökning

Till området hör figur: 6 och 7

Sammanfattning

Förundersökningsområdet, som av Vägverket skall tas i anspråk för en cirkulationsplats, ligger inom fastigheterna Hogstorp 2:1 och 1:20 i Skredsvik socken, Uddevalla kommun. 16 schakt med en total längd av 460 m grävdes. En grupp med skärvstensgropar och en ugnrest fanns koncentrerat i nordvästra delen av förundersökningsområdet. Några stolphål och mindre gropar fanns i nordöst. En mindre boplatsyta, med ett husområde, kan ha legat inom östra delen av undersökningsytan och olika boplatsaktiviteter kan ha försiggått väster om denna boplatsyta. Den troliga dateringen av lämningarna är bronsålder – äldre järnålder 2250±65 BP (Ua-25504).

Av den totala förundersökningsytan föreslås ett mindre område av norra delen av förundersökningen bli föremål för en slutundersökning.

Bakgrund

Vid den tidigare företagna arkeologiska utredningen, påträffades bland annat ett distinkt stolphål och ett skärvstensflak som innehöll rikligt med hårdbränd lera, kol och brända ben. De påträffade lämningarna bedömdes vid utredningen tillhöra bronsålder – äldre järnålder (Algotsson, 2000). En ¹⁴C-datering av kol från skärvstensflaket gav resultatet BP 2250±65 (Ua-25504), vilket bekräftade den i fält gjorda bedömningen.

Anläggningarna och fyndmaterialet på platsen bedömdes tillhöra en boplatslämning som troligen består av hus och intilliggande områden. Boplatsaktiviteterna har efterlämnat slagen kvarts, slagg, kol, skärvsten och bränd lera.

Områdesbeskrivning

Förundersökningsområdet ligger inom fastigheten Hogstorp 1:20 i Skredsvik socken, Uddevalla kommun. Ytan uppgår till ca. 26 600 m² och utgörs av åkermark på toppen av en förhöjning med en nivå av ca. 70 m.ö.h. Väster om förundersökningsområdet, på samma förhöjning, finns en gårdstomt vilken är registrerad i forn-minnesregistret och markerad på ekonomiska kartan, Raä 327. Gårdstomten är bebyggd.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var, enligt undersökningsplanen, att erhålla erforderlig kunskap om undersökningsplatsens lämningar för att därigenom kunna delge länsstyrelsen om platsen rymmer en sådan vetenskaplig arkeologisk potential att fornlämningen bör slutundersökas. I denna målsättning ingår att erhålla en kunskap om fornlämningens omfång och begränsning beträffande såväl rumslig utbredning som kronologisk tillhörighet.

Fyra maskingrävda schakt på en sammanlagd längd av cirka 460 m och en bredd av 1,4 m togs upp inom förundersökningsytan (S204, S252, S293 och S324). Utvidgningar gjordes i två områden där anläggningar iaktogs, dels i S252, dels i S324. För inmätning av schaktens geografiska läge samt för inmätning av företeelser av arkeologisk art eller andra kulturlämningar användes en totalstation.

Resultat

Matjordslagret var mellan 0,2 och 0,4 m tjockt och därunder fanns en lerig silt i vilken anläggningarna framträdde. Tunnast var matjorden på förhöjningens krön. Två av anläggningarna undersöktes till viss del. Den ena var A342, ett troligt stolphål med storleken 0,5 x 0,45 m och ett bevarat djup på 0,07 m. Halva anläggningen undersöktes. Fyllningen bestod av sandig silt och kol. Botten var skålformad. Den andra, A442, vilken var en större grop, hade en synlig längd på 4 m. Ett litet snitt togs i norra kanten. Djupet blev 0,3 m. Fyllningen bestod av svagt humös siltig sand med kol, sot, brända ben, bränd lera och skärvig sten. Anläggningen kan vara en kokgrop eller skärvstensgrop/-flak. Vid den tidigare arkeologiska utredningen hittades även keramik. Ett kolprov taget vid utredningen från A442, vilken även lokaliserades vid detta tillfälle, har gett BP 2250±65 (Ua-25504).

En del av de övriga anläggningarna fick en typbestämning utifrån okulär bedömning. Några av dem beskrivs nedan. Alla registrerade anläggningar finns beskrivna i efterföljande tabell (tabell 8).

A424: En eventuell ugn. Anläggningen mätte 2,4 x 1,7 m och var synlig upp i matjorden. I ytan fanns rikligt med bränd lera och sten.

A466: Trolig kokgrop eller skärvstensgrop/-flak, rektangulär till formen med en storlek av 3,4 x 1,4 m. Bränd lera och kol i ytan.

A485: Trolig kokgrop, rund till formen med en storlek av 1,5 x 1,4 m. I ytan sten.

A518: Sotfläck med kol i ytan.

De få fynd som påträffades utgjordes endast av flinta. Ett avslag med retusch fanns i ytan på A389 vilket utgjordes av ett mindre område med kol och sot. De övriga fynden, ett kärnfragment, en plattformskärna och ett avslag påträffades under matjorden i var sitt schakt. Fynden finns uppställda i tabell 9.

Slutsatser

Det undersökta området visade sig innehålla en koncentration av anläggningar och fynd centralt inom en yta på ca. 10 000 m² på höjdens krön. Eftersom matjordslagret var relativt tunt på krönet, runt 20 cm tjockt, kan stora delar av de förhistoriska lämningarna ha blivit bortodlade, vilket djupet på det undersökta stolphålet, A342, tyder på. Bortodlingsgraden kan dock verka något motsägelsefull då den anläggning som tolkades som en ugn, A424, även var synlig en bit upp i matjordslagret. Denna anläggning låg visserligen inte på den högsta punkten men höjdskillnaden var inte så stor.

En mindre boplatsyta, ett husområde indikerat av stolphål, kan ha legat inom östra delen av undersökningsytan och olika boplatsaktiviteter, de påträffade kokgroparna och skärvstensgroparna, kan ha försiggått väster om denna boplatsyta. Den troliga dateringen av lämningarna är bronsålder – äldre järnålder 2250±65 BP (Ua-25504).

Åtgärdsförslag

Den ca. 10 000 m² stora ytan, som bedöms som en begränsad boplatsyta på toppen av förhöjningen föreslås bli föremål för en slutundersökning.

Anläggning nr	Typ*	Storl/diam m	Undersökningsmetod	Undersökt andel i %	Kommentar
A220		1,20 x 0,70			
A230		0,70 x 0,40			
A244		0,30 x 0,20			
A335	Stolphål?	0,25 x 0,15			Diffus mörkfärgning
A342	Stolphål	0,50 x 0,45	Skårslev	50	Sandig silt och kol
A353		0,40 x 0,30			Diffus mörkfärgning
A362	Stolphål?	0,20 x 0,15			
A370	Grop?	0,80 x 0,55			
A381	Stolphål?	0,35 x 0,25			
A389	Sotfläck?	0,30 x 0,20			Kolansamling och sot.
A397	Stolphål?	0,30 x 0,25			
A405	Stolphål?	0,40			
A415	Stolphål?	0,30 x 0,25			
A424	Ugn?	2,50 x 1,60			Mycket bränd lera och sten.
A442	Kokgrop	4,0 x 1,50	Skårslev	10	Humös siltig sand med kol, sot bränt ben, bränd lera och sten.
A466	Kokgrop?	3,40 x 1,40			Bränd lera, kol och sten.
A485	Kokgrop?	1,50 x 1,40			Stenigt.
A499		0,70 x 0,50			Sot och kol.
A509					Diffus sot- och kolfläck.

Tabell 8. Anläggningsbeskrivning. FU-område 2a, Hogstorp 2:1, 1:20. *Bedömd utifrån okulärbesiktning

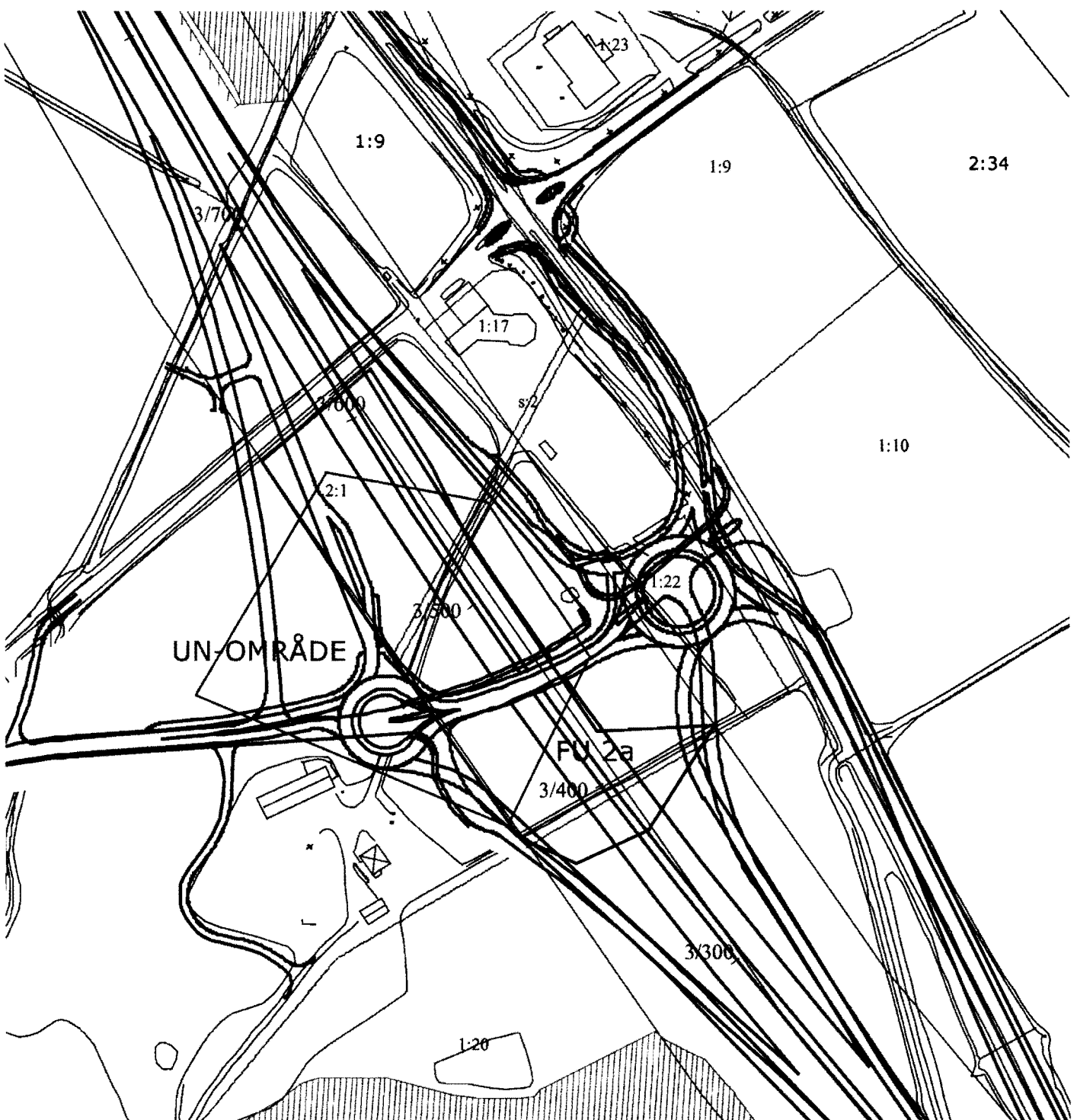
Fynd nr	Sakord	Material	Fyndomständigheter	Antal
F1	Kärnfragment	Flinta	Ytfynd schakt 293	1
F2	Avslag	Flinta	Ytfynd schakt 206	1
F3	Plattforms kärna	Flinta	Ytfynd schakt 324	1
F4	Avslag med retusch	Flinta	Ytfynd A 389	1

Tabell 9. Fyndlista. FU-område 2a, Hogstorp 2:1, 1:20.

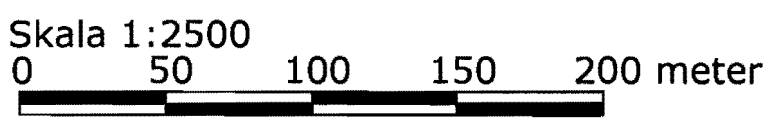
Fig. 6



FU 2a, Hogstorp sektion 3/300 - 3/700



FU-området är markerat med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.



FU 2 a, Hogstorp schaktplan

Fig. 7 



FU-området, schakt samt anläggningar är markerade med rött.
Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:1250

0 50 100 150 200 meter



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. Dnr: 220-51843-2001
BM dnr: 208/02K
BM pnr: 1068

Fastighet: Hogstorp 2:1, 1:20
Socken: Skredsvik
Kommun: Uddevalla
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: 327
Ek. karta: 8162
Belägenhet: x 6481500, y 12663600
Höjd över havet: 70 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90 7,5 gon väst
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns Museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältpersonal: Bengt Nordqvist, Mats Lindqvist och Ewa Ryberg,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältarbetstid: 2001-10-08 – 11-02

Undersökt yta: 644 m²
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-
topografiska arkivet (ATA), RAÄ Stockholm
Fynd: Fynden tillvaratogs, UM 28944

FU-område 7

Fastighet: Svensland 1:7

Delsträcka: 4/600 - 5/000

Fornlämningsnummer: Ny

Typ av fornlämning: Boplats/aktivitetsplats

Föreslagen åtgärd: Till slutundersökning

Till området hör figur: 8 och 9

Sammanfattning

I samband med planerad vägbyggnation invid Svensland 1:7, Skredsvik socken, Uddevalla kommun kom en mossmark att beröras. Förundersökningen berörde ett minst cirka 52 000 m² stort område med mossmark och slänter ned mot nämnda våtmark. Sammantaget kan sägas att den enda lämning som kunde beläggas som en fornlämning var den boplats som redan påträffats i samband med den arkeologiska utredningen av detta område (Algotsson, 2000). Denna boplats hade en begränsad utsträckning längs den östra slänten ned mot mossen. I detta parti påträffades ett flintspån samt slagen kvartsit. I själva alvytan var två stolphål skönjbara, en grop samt en tunn härdrest. Området mellan nuvarande E6 och mossen föreslås bli aktuell för slutundersökning.

Bakgrund

1998 utfördes en arkeologisk utredning i anslutning till den nu aktuella mossmarken. I samband med denna undersökning påträffades enstaka flintavslag samt anhopningar med kol i området direkt ned mot mossen (Algotsson, 2000).

Områdesbeskrivning

Denna trakt präglas av ett bohusslänskt sprickdalslandskap, som domineras av urberg men som i sin tur är genomskuret av dalgångar. I dalgångarnas botten domineras jordarten av lera. Längre upp i slutningen, upp emot bergskanten, övergår lerorna till sand- och grussediment. Från väster skär enstaka havsfjordar djupt in i detta landskap. I öster övergår denna trakt till ett höglänt urbergslandskap, där det förekommer få djupt skurna dalgångar.

Under förhistorisk tid har strandförskjutningen i området resulterat i ett ständigt föränderligt landskap. Under senpaleolitikum och den allra äldsta delen av mesolitikum (10 500 – 9000 BP) stod havet på en nivå motsvarande cirka 50 – 120 m över dagens havsytta. Vid en dylik havsnivå förändras denna trakt till ett skärgårdslandskap.

I trakten närmast mossmarken förekommer två mycket kända stenåldersboplatser från Hensbacka-perioden. En av dessa lokaler är boplatsen vid Kallsås, Raä 38 som är belägen strax nordost om mossmarken. Den andra lokalen är Hogen, Raä 244, vilken är belägen en knapp kilometer åt sydväst. I närområdet finns även en fyndplats för skivyxor Raä 328, samt lämningar från järnålder. Dit hörstensättningar som Raä 8 samt en hög Raä 5.

Själva mossområdet rymde möjligheter att dölja lämningar från hela förhistorien. Det mest sannolika var dock att de eventuella lämningar som kunde påträffas vid denna undersökning härrörde från de perioder då området kan ha använts som boplatsoområde eller då den igenväxande sjön eller mossen utnyttjats som offerplats under Hensbacka-tid.

Lämningar från Hensbacka-perioden är att söka bland de lager i mossmarken som motsvarar perioden innan mossen bildas, då denna trakt var en del av det dåvarande havet, eller eventuellt då mossområdet just hade övergått till en sötvattensjö. Eventuella offer är däremot att söka bland de lager som bildas då mossen håller på att växa samman. I Bohuslän har i ett flertal fall påträffats offer i mossmark. Bland dessa fynd i våtmarker kan nämnas ett bronskärl från Orust, ett depåfynd med hängkärl, halsringar, dolk med flera föremål från Kareby socken, två halsringar från Oppen respektive Knäm i Tanum samt en samling spjutspetsar från Edsten i Tanum.

Syfte och metod

Förundersökningens syfte var att fastställa fornlämningens utbredning och eventuellt komplexa struktur inom själva mossområdet. En bieffekt av undersökningen berörde möjligheten att komplettera befintliga metoder beträffande våtmarksarkeologi.

Den arkeologiska potentialen hos denna lokal berodde på att organiskt fyndmaterial som består av exempelvis trä, ben och horn har betydligt bättre möjligheter att bevaras i mossmarken. Om boplatzlämningar förekommit innebär detta även att de inre boplatstrukturerna (som exempelvis slagplatser, olika aktivitetsområden, hyddlämningar och gravar) skulle vara mycket välbevarade. Mossen ligger på en sådan höjd, cirka 70 m.ö.h., att även lämningar från den allra äldsta fasen av vår stenålder kunde finnas bevarade på denna plats. Delar av mossmarken var till viss del förstörd i samband med torvtäkt, men stora delar föreföll dock vara i stort sett oberörd av senare tiders ingrepp.

Djupschaktning föreslogs inför undersökningarna som den huvudsakliga grävmetoden. Inom den minst 52 000 m² stora ytan (350 x 150 m), med bevarade torvlager, uppskattades att det skulle vara möjligt att gräva cirka 30 – 40 stycken djupschakt. Beroende på bland annat torvlagrens mäktighet antogs att respektive schakt kunde bli flera meter djupt. Andra faktorer som påverkade omfånget i grävningens intensitet (det vill säga dess djup, längd och täthet mellan schakten) var mossmarkens bärighet. Det finns exempel på lokaler där det inte har varit några som helst problem att ta ut stora grävmaskiner på de vattendränkta torvmossarna. I andra fall har det inneburit stora svårigheter. En slutsats som kan dras från dessa tidigare utförda undersökningar är att det är först efter grävning, i samband med förundersökningen, som det är möjligt att avgöra just den gällande mossens bärighet och komplexa lagerförhållanden.

Huvuddelen av schakten grävdes längs den antagna strandkanten. En mindre andel av schakten förlades till mossens mitre del. Utifrån den diskussion som förts under rubriken "Områdesbeskrivning" antogs att eventuella boplatzlämningar skulle kunna förekomma ända ned till sand- och gruslagren som är belägna under mosslagren. Alternativt kunde spår efter boplatser sökas i de djupast liggande torvlagren. Förekomsten av eventuella offer antogs kunna vara belägna var som helst i mossmarken. Var dylika offerlämningar skulle kunna finnas påverkas av naturliga faktorer som mossens igenväxningsförlopp. Styrfaktorn som har bestämt var deponeringen av offermaterialet ursprungligen har skett, kan troligen relateras till var i den dåtida vattenmiljön som det har funnits en möjlighet att placera offermaterialet. Det är även mänskliga faktorer som exempelvis att offerföremålen kastats från strandkanten eller om offerritualen försiggått från utplacerade träspångar eller träplattformar.

Schakten mättes in med GPS. För att kunna avgöra om metallföremål deponerats i mossmarken gjordes enstaka försök, i samband med schaktning, att avsöka vissa mosslager med hjälp av metallsökare. I samarbete med Tore Påsse, SGU, togs en pollenpropp centralt i mossen. Detta utfördes som ett led i att få kunskap kring mossens utvecklingshistoria. De preliminära slutsatserna kring denna pollenpropp påverkade hur schakten förlades inom området. Den kommande pollenanalysen av mossen kommer i sin tur bidra med en serie viktig information om denna lokala plats och denna region. Det berör såväl strandförskjutningsprocessen som vegetationsutvecklingen.

Resultat

Förundersökningens resultat kan delas in i tre skilda kategorier. Ett av resultaten berör utbredningen och komplexiteten av den fornlämning, med bl.a. spridda flintor som sträckte sig ned mot mossen. Denna lämning hade redan påvisats vid den arkeologiska utredningen.

Ytterligare ett resultat behandlade möjligheten att skönja aktiviteter i mossen, aktiviteter som har efterlämnat huggspån av trä, partiellt brända trästickor och stockar. Vi kunde också konstatera att det hade funnits en torvö inom en begränsad del av mossen. I schakten kring denna torvö förekom kolstycken samt obrända hasselnötter. Dessa fynd kunde dock inte anses som tillräckliga för att påvisa mänsklig aktivitet i mossen, belägg som skulle vara nödvändiga för att kunna hävda att området borde gå vidare till slutundersökning.

Ett annat viktigt resultat var av grävmetodisk art. Det berörde konstaterandet att det gick att använda grävmaskin i mossen. Detta får som följdverkan att mossmarker i fortsättningen bör undersökas motsvarande de torra miljöerna.

Grävmaskinens kran var inte tillräckligt lång vilket innebar att i den centrala delen av mossen var det inte möjligt att gräva till bottenlagren. Sammanlagt drogs 70 stycken schakt (tabell 10). Alla schakt, utom sex stycken, förlades till själva mossmarken. De övriga sex schakten förlades till slänterna ned mot mossen. Schakten varierade mellan en till två skopors bredd. Huvuddelen av schakten var djupare än 1,5 m. En förhållandevis stor mängd schakt var grävda så djupt som grävmaskinen kunde nå, vilket innebar cirka 4 m.

I ett flertal schakt, som var begränsade till den västra delen av mossen, påträffades fyndmaterial som till viss del kunde relateras till mänskliga aktiviteter. Det var trälämningar i form av huggspån av trä, brända trästickor och stockar (exempelvis schakt nr 39 och nr 43).

Kring den tidigare nämnda torvön påträffades fynd som skulle kunna indikera mänskliga aktiviteter. De utgjordes av kolstycken samt obrända hasselnötter (exempelvis schakt nr 5). Fynd som i sig inte kan indikera själva boplatsytan, utan endast en omedelbar närhet till en stenåldersboplats.

Slutsatser

De uppnådda resultaten kan delas in i tre skilda kategorier. Ett berör utbredningen och komplexiteten av den fornlämning som sträckte sig ned mot mossen, en boplatslämning, vilken redan hade påvisats vid den arkeologiska utredningen, och som nu föreslås gå vidare till slutundersökning. Ytterligare resultat var påvisbarheten att skönja aktiviteter i mossen i form av huggspån av trä, partiellt brända trästickor och stockar. Det var även möjligt att konstatera att det hade funnits en torvö inom en begränsad del av mossen. I schakten, kring denna torvö, påträffades fynd bestående av kolstycken samt obrända hasselnötter. Ett annat viktigt resultat var av grävmetodisk art och berörde möjligheten att använda grävmaskin på mossmark. Slutsatsen var att mossmarker i fortsättningen bör undersökas motsvarande de torra miljöerna.

Atgärdsförslag

Området kring schakt 59 och 72, vilket innebär området mellan nuvarande E6 och mossen föreslås bli aktuell för en slutundersökning.

Schakt nr	Lagerföljd
S1	0,30 m matjord – spridd kol i övergången till lera.
S2	0,40 m torv – silt lera.
S3	1,50 m torv – 0,20 m gyttja trädrötter i övergången mellan torv och gyttja.
S4	1,30 m torv – 0,30 m lera med rötter.
S5	2,0 m torv – enstaka kol hasselnötter i torven – torv 1,0 m humösare torv al, ek och vass strandhorisont grävd till 3,20 m.
S6	1,50 m torv – 0,20 m kol horisont med stockar – torv 0,30 m – lera, kol ovanför leran.
S7	Torv 1,10 m – kolhorisont 0,10 m i övergången till leran.
S8	1,0 m torv – kol i övergången till leran.
S11	0,30 m vegetationsskikt – kolkoncentration i silt 0,20 m.
S13	I äldre torvtäkt – 0,30 m torv – lera.
S14	0,20 m torv – lera.
S15	0,70 m torv – 0,30 m sand – silt – lera.
S16	Torv med trädrötter 1,0 m – trä, vass 1,20 m – lera.
S17	Vitmossetorv 2,0 m – kraftig rot enstaka kolbitar 0,30 m – lera.
S18	Vitmossetorv 2,50 m – lera.
S19	Torv 1,50 m – trädrötter 0,40 m – torv grävd till 3,0 m.
S20	Torv 3,0 m trädrötter, hasselnötter ganska många koncentrationer ner till 3,0 m – torv ner till 3,90 m ej grävt djupare.
S21	Som ovan S 20 – lera på 2,30 m.
S22	Torv 2,0 m – svart lager gyttja 0,50 m – lera
S23	I torvtäkt, 0,60 m torv – lera.
S24	Torv 1,0 m – lera.
S25	Torv 2,70 m – trä och vasshorisont 0,30 m – lera.
S26	Torv 2,0 m – trähorisont 0,30 m.
S27	Torv 1,50 m – trähorisont 0,30 m.
S28	Torv 2,0 m – trähorisont 0,40 m.
S30	Torv 3,0 m – blå lera.
S31	Torv 1,80 m – blå lera.
S32	0,70 m torv – 0,20 m trähorisont.
S33	Torv 3,50 m – lera.
S34	Torv 0,50 m – sedan vattenfyllt.
S35	1,50 m torv – mörkare lager med enstaka kolfragment, en hasselnöt och trä 1,60 m – torv 0,30 m – lera.
S37	0,70 m torv – lager m mycket kol trähorisont 0,50 m – lera.
S39	0,70 m torv – trähorisont – 0,40 m, avbränd trästock 2,30 m lång 0,30 m i diam, en hasselnöt – torv 0,40 m – lera 0,10 m – sand 0,10 m – lera.
S40	1,0 m torv – 0,20 m kol och trähorisont – torv 1,50 m – trähorisont en hasselnöt 0,30 m – gyttja vassblad varvig med "filtig" lera.
S41	0,60 m torv – spridd kol i övergången till lera.
S42	0,60 m torv – lera två stora block i den östra delen.
S43	0,90 m torv – 0,20 m gyttja övrig slagen flinta och kvarts. enstaka kol.
S44	0,80 m torv – 0,10 m brända stockar – gyttja med vass 0,10 m lera.
S45	0,60 m torv – 0,50 m gyttja m vass – lera.
S46	0,50 m torv – gyttja, vass 0,50 m – sandlager 0,30 m med naturlig sten – lera.
S47	0,70 m torv – brandhorisont 0,10 m – gyttja 0,10 m – lera.
S48	0,80 m torv – gyttja, träflis, rötter 0,20 m – lera.
S49	0,60 m torv – gyttja 0,20 m – lera.
S50	0,50 m torv – 0,20 m gyttja – lera 0,40 m stora block i leran.
S51	0,30 m vegetationsskikt – 0,60 m.
S52	0,25m vegetationsskikt – lera.
S54	0,45m torv – sand 0,20 m – lera.
S56	0,95m torv, "torvklumpar" i torven – lera.
S57	0,40 m torv – lera.

Tabell 10. Schaktbeskrivning. FU-område 7, Fastighet: Svensland 1:7

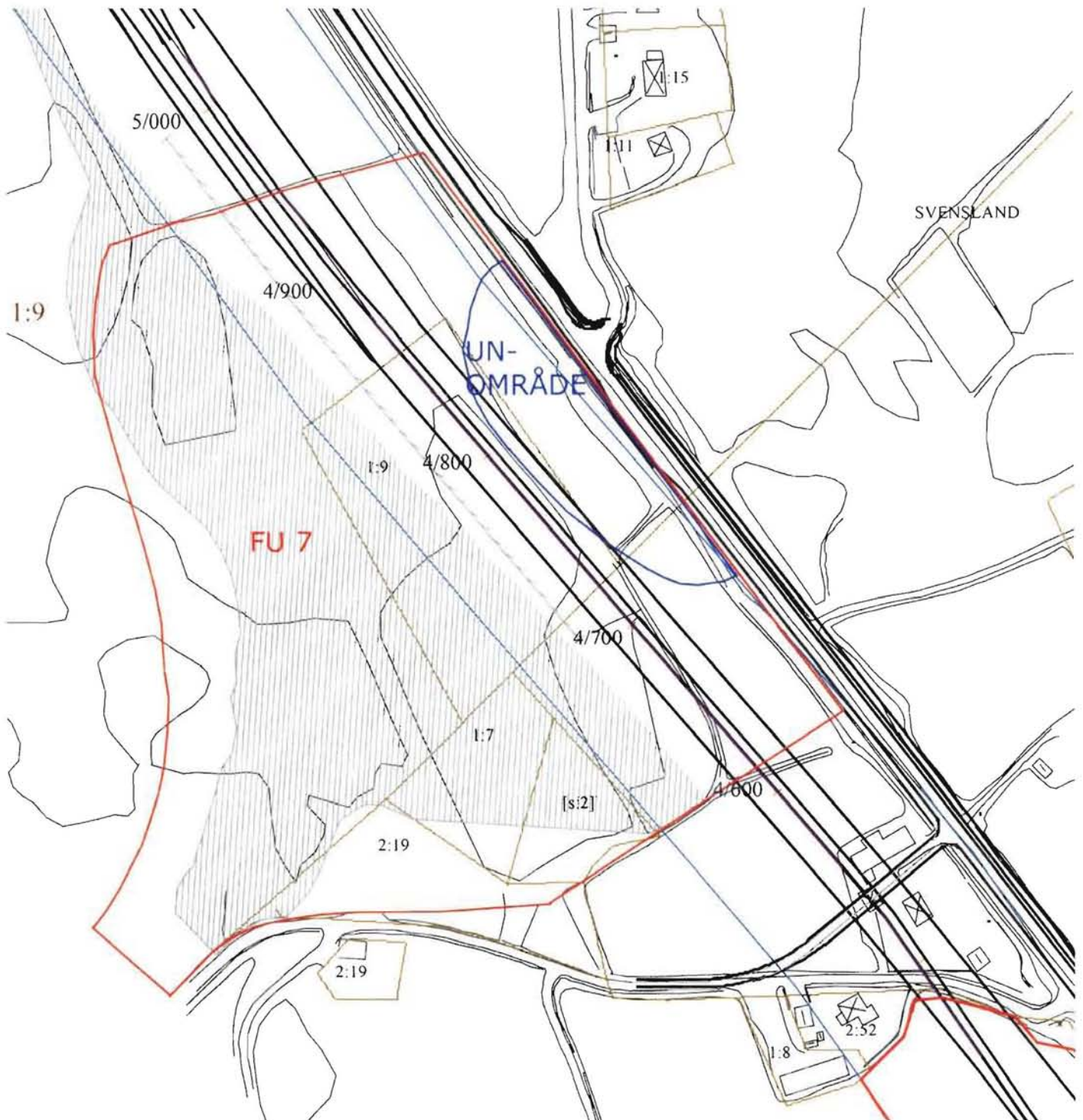
Schakt nr	Lagerföljd
S58	0,25 m vegetationsskikt – sand grävt till 0,50 m. A1 stenskott stolphål 0,30 m i diam. A2 pinnhål, A3 diffus hård, 0,60 m i diam, A4 pinnhål, A5 stolphål 0,20 m i diam.
S59	0,10 m matjord – lera.
S60	0,10 m vegetationsskikt – silt 0,15 m – lera.
S61	Vegetationsskikt 0,10 m silt/sand.
S62	Vegetationsskikt 0,10 m – silt, 0,30 – 0,40 m stora stenar
S64	0,10 m vegetationsskikt – silt, stenpackning 0,40 – 0,50 m stora stenar i alven.
S65	0,10 m vegetationsskikt – silt, koncentration av 0,30 – 0,50 m stora stenar i söder.
S66	0,10 m vegetationsskikt – silt, flak med sot större stenar lerigare öster.
S67	0,15 m vegetationsskikt – silt, stort block i vegetationsskiktet, därunder sotigt flammigt lager.
S68	Se S67
S69	0,10 m vegetationsskikt – silt.
S70	Vegetationsskikt 0,10 m – silt.
S71	Vegetationsskikt 0,30 m – grått lerlager – gul lera.
S72	0,30 m matjord – lera med mindre koncentrationer av kol och skörbränd sten.
S73	0,10 m matjord – grus – sand kol i matjordslagret, gammal markhorisont.
S74	0,50 m torv – 1,1 m gyttja – lera, kolfragment direkt på leran.
S75	Torv 1,0 m – trähorisont 0,40 m – torv 0,60 m – trähorisont, massor, med trä, rötter hassel. 1.50 m.
S76	Torv 1,50 m – trähorisont 0,20 m – torv 1,30 m trähorisont 0,30 m – gulgrå gyttja.
S77	Torv 1,50 m – trähorisont 0,20 m – lera.
S78	1,50 m torv – 0,20 m trähorisont – lera.

Tabell 10. Schaktbeskrivning. FU-område 7, Fastighet: Svensland 1:7

Fig. 8



FU 7, Svensland sektion 4/600 - 5/000



FU-området är markerat med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:2500

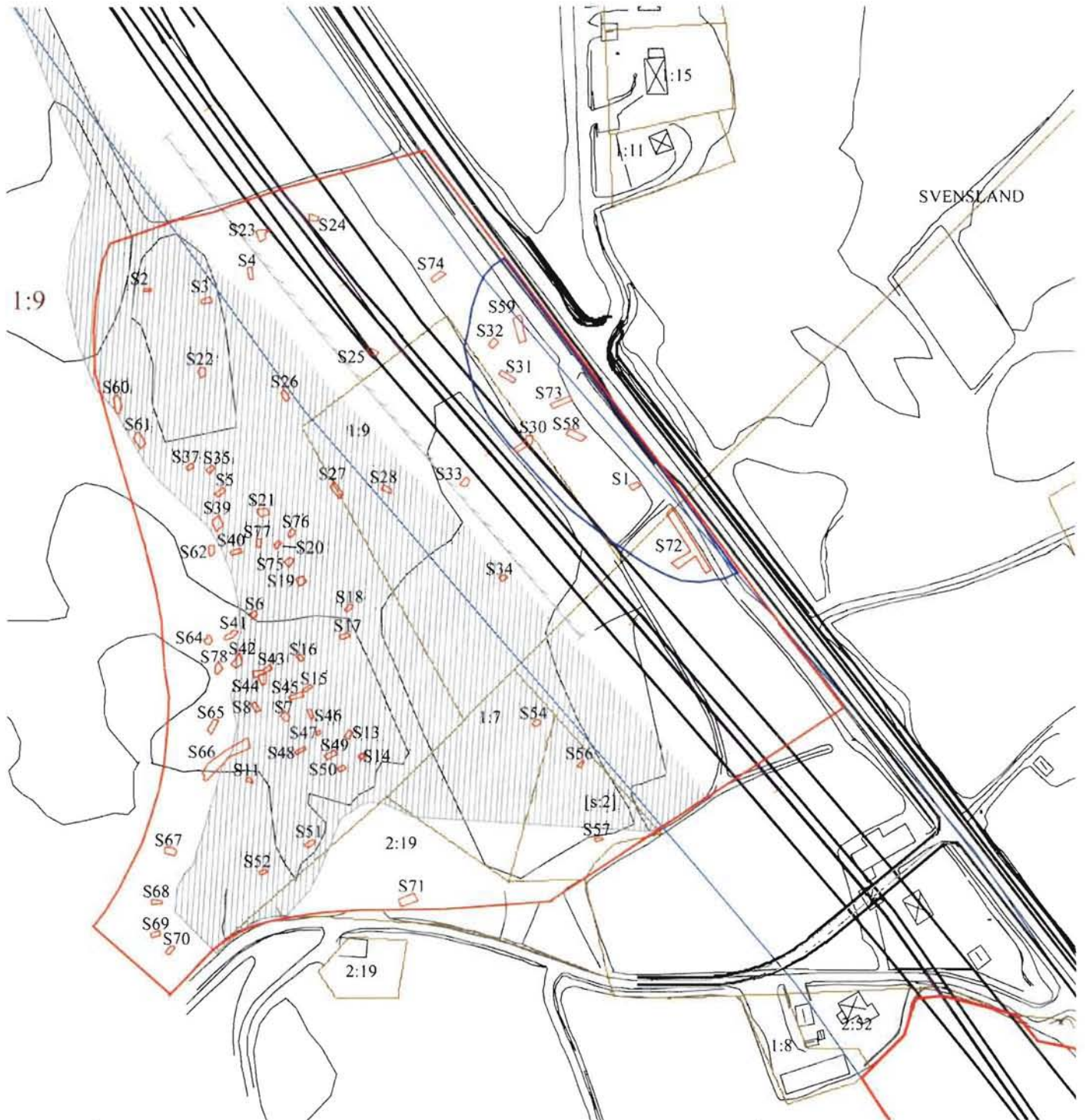
0 50 100 150 200 meter



Fig. 9



FU 7, Svensland schaktplan



FU-område samt schakt är markerade med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:2500

0 50 100 150 200 meter



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst dnr: 220-28900-99
BM dnr: ad502/98k
BM pnr: 644

Fastighet: Svensland 1:7
Socken: Skredsvik
Kommun: Uddevalla
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: Ny
Ek. karta: 8162
Belägenhet: x 64825, y 12626
Höjd över havet: 70 – 75 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90 7,5 gon väst
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Bengt Nordqvist Riksantikvarieämbetet UV Väst, Åsa Algotsson,
Bohusläns museum

Fältpersonal: Oscar Ortman, Bohusläns museum
Fältarbetstid: 1999-06-10 – 06-23

Undersökt yta: 1062 löpmetrar
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-
topografiska arkivet (ATA), RAÄ Stockholm

Fynd: Fynden tillvaratogs ej

FU-område 8

Fastighet: Kallsås 1:8

Delsträcka: 5/200 - 5/500

Fornlämningsnummer: Ny

Typ av fornlämning: Boplats y stå - ä brå

Föreslagen åtgärd: Till slutundersökning

Till området hör figur: 10 och 11

Sammanfattning

Under september månad 2000 utfördes en förundersökning av en nypåträffad fornlämning inom fastigheten Kallsås 1:8, Skredsvik socken, Uddevalla kommun med anledning av ny sträckning av väg E6. Inom området för förundersökningen drogs 20 schakt med grävmaskin. Dessa visade att det förekom förhållandevis rikligt med anläggningar (27 st.). De utgjordes av såväl gropar som härdrester. I två av dessa anläggningar påträffades en avslagskärna av flinta respektive en mynningskårva. Enstaka slagna flintor förekom även i ploglagret. Området kan dateras till senneolitikum - äldre bronsålder samt yngre romersk järnålder - folkvandringstid.

Området bör gå vidare till slutundersökning.

Bakgrund

1998 utfördes en arkeologisk utredning. I samband med denna påträffades inom Kallsås 1:8 och 1:9 flintavslag, spån, en spånkärna samt en härd och flera gropar (Algotsson, 2000).

Områdesbeskrivning

Undersökningsområdet är beläget i en svagt kuperad dalgång i mellersta delen av Bohuslän.

Dalgången är kantad av större berg och dalbotten utgörs av lermarker. Vid bergets fot, i övergången till lermarkerna, förekommer sandiga och grusiga områden. Närtopografiskt kännetecknas området vid Kallsås av sitt läge i en höglänt del av dalgången samtidigt som själva undersökningsområdet utgörs av en flack slänt åt öster. Området utgjordes vid undersökningstillfället av mossmark, delvis utdikad.

Den aktuella vägsträckningen passerar i norr ganska nära äldre bebyggelse, men går i huvudsak längs den gamla gränsen mellan inägomark och utägor (Algotsson, 2000). Inom en radie på ett hundra meter förekommer en gårdstomt Raä 330, ett lösfynd av en flintspets Raä 273 samt en stenåldersboplats Raä 35. På denna sistnämnda har enligt Göteborgsinventeringen påträffats bland annat en stickel och spån.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen vid Kallsås 1:8 var att försöka avgränsa och definiera fornlämningen med avseende på karaktär, bevarandegrad och omfattning.

Undersökningsområdet är beläget på en nivå av cirka 65 – 70 m.ö.h. och förefaller vara samtida med en serie tidiga boplatser som förekommer i denna trakt. Lämningarna från äldre stenålder kan ge underlag för en diskussion kring bosättningsmönster under senpaleolitikum. Aktuella frågor är orsaken till den sparsamma fyndmängden samt anläggningarnas tidstillhörighet.

Förundersökningen vid Kallsås 1:8 inleddes med grävningar av ett tjugotal schakt (tabell 11) med maskin i syfte att bedöma fornlämningens utbredning och frekvensen av anläggningar. I enstaka partier öppnades ytor upp för att få en större överblick av fornlämningen. Enstaka anläggningar, som antogs vara intressanta för tolkningen av platsen, genomgrävdes och dokumenterades.

Prover togs från fyndkontexter där analysresultatet antogs kunna tillföra ytterligare kunskap. Ytan avsöktes med metallsökare som ett komplement till schakt- och rutgrävning. Undersökningen dokumenterades enligt dokumentationssystemet Intrasis.

Resultat

I samband med den tidigare utförda utredningen påträffades flintföremål som kan relateras till äldre stenålder och anläggningar som eventuellt skulle kunna vara samtida med de senneolitiska fynd som påträffats på det intilliggande förundersökningsområdet (FU-område 9).

I den södra delen av undersökningsområdet framkom det under ploglagret ett lerigt siltigt lager. I den norra delen dominerade ett sandigt gruslager. Generellt sett kännetecknades anläggningarna i den södra delen av att vara oregelbundna och odistinkta. I schakt 7, 18, 27, 34 och 44 återfinns de vid undersökningstillfället undersökta anläggningarna (tabell 12). Ett genomgående drag var att anläggningarna påträffades i det mer höglänta västra partiet inom området. Totalt påträffades 28 anläggningar, vilka utgjordes av gropar (12 st.) och härdrester (16 st.). I samband med förundersökningen utgrävdes tre härdrester (A217, A389 och A422) och två gropar (A272 och A323).

Härdresterna varierade i storlek från 1,1 – 0,6 m och ett djup av 0,2 – 0,1 m. Härdresterna hade i områdets södra del en fyllning av humusblandad silt och ett brandlager bestående av kol, sot och skörbränd sten. I vissa enbart som ett nedre skikt. I områdets norra del utgjordes fyllningen i den grävda härdresten av ett grusigt humuslager innehållande enstaka kolfragment. De undersökta härdresterna hade en rundad botten.

Groparna varierade i storlek från 0,7 – 0,8 m och ett djup av 0,1 – 0,2 m. Fyllningen bestod av grus- och sandblandad humus. De båda groparna hade en rundad bottenprofil.

I de grävda schakten påträffades även en flintkärna (F2, tabell 13). I en grop påträffades en krukskärva (F1, tabell 13).

Prover från två härdar, som var belägna på vitt skilda platser inom området, lämnades in för datering. Resultaten från ¹⁴C-analysen visar på två skilda skeden. Den äldre dateringen cirka 1400 – 1300 f.Kr. (Ua-24795) visar att det förekommer boplatzlämningar från senneolitikum – äldsta bronsålder. Den andra dateringen ca. 400 – 600 e.Kr. (Ua-24794) indikerar att det även förekommer boplatzlämningar från yngre romersk järnålder – folkvandringstid. I en av groparna (A 244) påträffades en keramikskärva (F1). Den utgjordes av en mynningsskärva. Själva mynningsranden var förtjockad. Utsidan av godset var oxiderat och insidan reducerad. I godset fanns även glimmer. Keramiken härrör sannolikt från ett kärl från äldre järnålder. Ett av flintföremålen (F3) utgjordes av ett avslag. Flintavslaget hade en bevarad cortexyta och var lätt svallad. Det andra flintföremålet var en avslagskärna av flinta (F2). Kärnan var tillverkad i fyrkantsteknik och förefaller vara från tidsperioden mellan senneolitikum – senneolitikum.

Slutsatser

Resultaten från förundersökningen visade att det förekom enstaka flintföremål (flintspån) som kan dateras till senpaleolitikum. Den stora mängden anläggningar förefaller, utifrån ¹⁴C-analys och föremålstypologi, vara från dels senneolitikum – äldre bronsålder och dels yngre romersk järnålder - folkvandringstid.

Atgärdsförslag

Förundersökningsområdet bör gå vidare till slutundersökning eftersom platsen förefaller rymma en hög vetenskaplig kvalitet och kunskapspotential rörande lämningar från senneolitikum och äldre järnålder.

Schakt nr	Lagerföljd
S4	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S5	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S6	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S7	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S9	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S11	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S12	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S14	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S15	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S17	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S18	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S22	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S27	Matjord 0,20 – 0,30 m, siltig lera 0,20 m.
S33	Matjord 0,20 – 0,30 m, siltig lera 0,20 m.
S34	Matjord 0,20 – 0,30 m, siltig lera 0,20 m.
S41	Matjord 0,20 – 0,30 m, siltig lera 0,20 m.
S44	Matjord 0,20 – 0,30 m, siltig lera 0,20 m.
S50	Matjord 0,20 – 0,30 m, siltig lera 0,20 m.
S52	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.
S53	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig, sandig morän 0,20 m.

Tabell 11. Schaktbeskrivning. FU-område 8, Kallsås 1:8.

Anläggning nr	Typ	Stor/ diam m	Djup m	Lager/fyllning	I schakt nr	Fynd	Övrigt
A217	Härdrest	0,6	0,1	Anläggningen hade en humusblandad sandig fyllning innehållande enstaka kolfragment samt en gles stenpackning. Stenarna utgjordes av knappt knytnävsstora rundade stenar (0,05 – 0,15 m).	S7	Kolfragment	Anläggningens bottenprofil hade en flack rundad form.
A272	Grop	0,7	0,1	Anläggningen hade en humusblandad sandig fyllning inne hållande enstaka kolfragment.	S18	Kolfragment	Anläggningens bottenprofil hade en flack rundad form.
A323	Grop	0,8	0,1	Anläggningen hade en humusblandad sandig fyllning. I anläggningens övre skikt påträffades en avslagskärna av flinta.	S27	Avslagskärna	Anläggningens bottenprofil hade en flack rundad form.
A389	Härdrest	0,6	0,2	Anläggningen hade en humusblandad siltig fyllning innehållande stora mängder sot och kol längs dess botten, samt en gles stenpackning. Stenarna utgjordes av skörbrända, knytnävsstora och rundade stenar (0,30 m).	S34	Kol	Anläggningens bottenprofil hade en rundad form.
A422	Härdrest	1,1x0,7	0,2	Anläggningen hade en humusblandad siltig fyllning innehållande stora mängder sot och kol, samt en gles stenpackning. Stenarna utgjordes av knappt knytnävsstora rundade stenar (0,05-0,15m).	S44	Kol	Anläggningen hade en långoval form i plan. Dess bottenprofil hade till största delen en rundad form.

Tabell 12. Anläggningsbeskrivning. FU-område 8, Kallsås 1:8. Enbart undersökta anläggningar representerade.

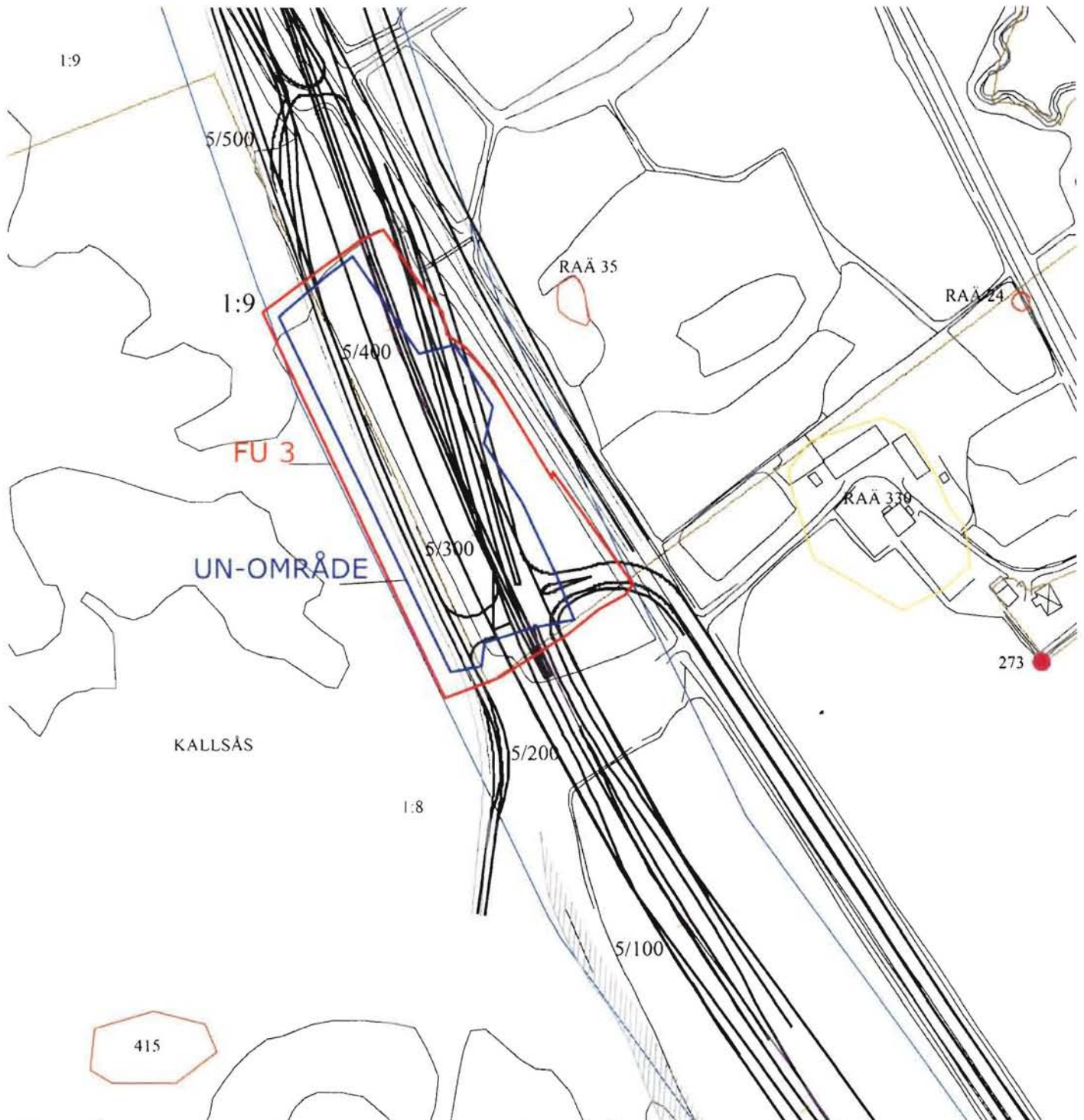
Fynd nr	Sakord	Material	Från anläggning/Id	Lager	Antal
F1	Mynningsskärva	Keramik	A244	Humusblandat siltlager	1
F2	Avslagskärna	Flinta	A323	Humusblandat siltlager	1
F3	Avslag	Flinta	1F318	Matjord	1

Tabell 13. Fyndlista. FU-område 8, Kallsås 1:8.

Fig. 10



FU 8, Kallsås sektion 5/200 - 5/500



FU-området är markerat med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

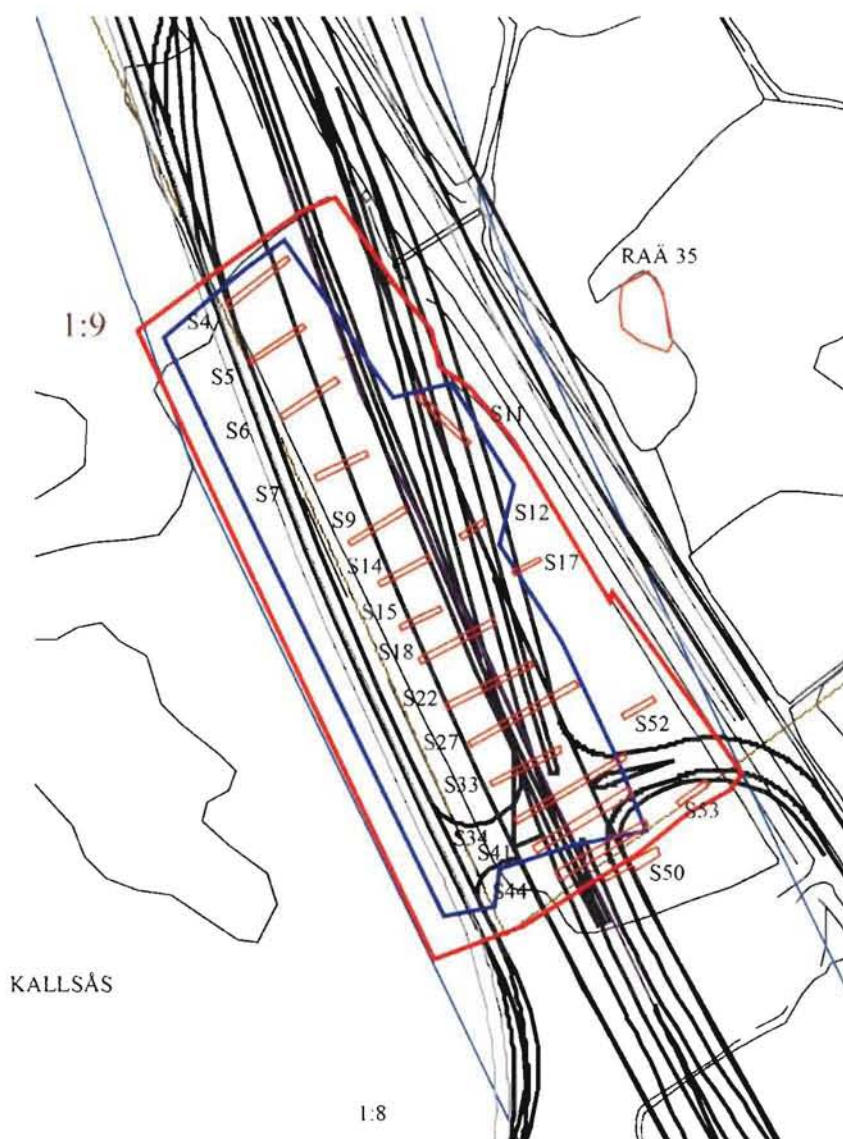
Skala 1:2500

0 50 100 150 200 meter



FU 8, Kallsås schaktplan

Fig. 11



FU-området samt schakt är markerade med rött. Förslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:2000

0 50 100 150 200 meter



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. dnr: 220-7104-2000
RAÄ dnr: 422-2264-2000
RAÄ pnr: 1320252

Fastighet: Kallsås 1:8
Socken: Skredsvik
Kommun: Uddevalla
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: Ny
Ek. karta: 8162
Belägenhet: x 1525321, y 6475813
Höjd över havet: 65 – 75 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältpersonal: Glenn Johansson och Bengt Westergaard,
Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältarbetstid: 2000-09-20 – 09-21

Undersökt yta: 415 löpmetrar
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-
topografiska arkivet (ATA), RAÄ Stockholm
Fynd: Fynden tillvaratogs ej

FU-område 9

Fastighet: Kallsås 1:9

Delsträcka: 5/500 - 5/900

Fornlämningsnummer: Raä 38 samt ny

Typ av fornlämning: Boplats ä stå - ä jäå

Föreslagen åtgärd: Till slutundersökning

Till området hör figur: 12 och 13

Sammanfattning

Under september månad 2000 utfördes en arkeologisk förundersökning inom delar av Raä 38 samt en nypåträffad fornlämning inom fastigheten Kallsås 1:9, Skredsviks socken, Uddevalla kommun med anledning av planerad dragning av E6:an. Tolv maskinschakt grävdes samt 4 m² för hand. Vid förundersökningen framkom tolv anläggningar, vilka bestod av gropar, stolphål och härdar. Dessutom påträffades enstaka artefakter av flinta och keramik. Dateringen sträcker sig från senpaleolitikum fram till romersk järnålder.

Området föreslås gå till slutundersökning.

Bakgrund

Vid den arkeologiska utredningen som utfördes 1998, inom Kallsås 1:9, påträffades en härd, ett stolphål och flera gropar men ingen slagen flinta (Algotsson, 2000).

Inom förundersökningsområdet har tidigare insamlats ett rikligt flint- och bergartsmaterial vilket utgör platsen för Raä 38 som behandlats av Åke Fredsjö i avhandlingen *En studie i västsvensk äldre stenålder* (1953). Detta kan föras till äldsta mesolitikum respektive yngsta stenålder. Lokalen benämns av Fredsjö som Kallsås II (1953:75, 149, jfr. Alin 1955:122).

I närområdet förekommer flera mycket kända boplatslokaler från äldre stenålder Raä 36 - 39. Dessa innehåller liksom Raä 38 ett rikt flintmaterial. Vid Kallsås II har man, enligt Alin och Fredsjö, även påträffat ett fyndmaterial som kan relateras till mellanmesolitikum (trindyxor) och till senneolitikum (tjocknackig yxa av skiffer respektive flinta samt en ytretuscherad spjutspets).

Områdesbeskrivning

Området för undersökningen är beläget i en svagt kuperad dalgång. Dalgången är kantad av större berg och dalbotten utgörs av lermarker. Vid bergets fot, i övergången till lermarkerna, förekommer sandiga och grusiga områden. Närtopografiskt kännetecknas undersökningsområdet vid Kallsås 1:9 av att vara beläget i en höglänt del av dalgången samtidigt som själva undersökningsområdet utgörs av en flack slänt åt väster.

Den aktuella vägsträckningen passerar i norr ganska nära äldre bebyggelse men går i huvudsak längs den gamla gränsen mellan inägomark och utägor (Algotsson, 2000).

I närområdet förekommer gravar i form av ett röse och stensättningar som antas vara från brons- och äldre järnålder, Raä 17 och 8. Nära undersökningsområdet förekommer även en fornlämningsliknande lämning Raä 290.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen vid Kallsås 1:9 var bl.a. att försöka avgränsa och definiera fornlämningen med avseende på karaktär, bevarandegrad och omfattning.

Lämningarna från äldre stenålder ger underlag för en diskussion kring bosättningsmönster under senpaleolitikum. Undersökningsområdet är beläget på en nivå av ca. 65 – 70 m.ö.h. och delar av det tidigare påträffade flintmaterialet kan vara samtida med flertalet av de likartade boplatser som förekommer i trakten. Frågeställningar som berörde denna plats var bl.a. typ av boplats, konsekvenser

av samlarnas upprepade insamling av flint- och bergartsmaterial, men även frågor som rörde möjligheten att påvisa förekomsten av anläggningar och andra bosättningslämningar som kan relateras till senneolitikum på grund av den sparsamma kunskap som finns om denna period.

Förundersökningen inleddes med grävning av 15 schakt (tabell 14) med maskin i syfte att bedöma fornlämningens utbredning och frekvensen av anläggningar. På några partier öppnades ytor upp för att få en större överblick av fornlämningen, totalt fyra m². Enstaka anläggningar, som antogs vara intressanta för tolkningen av platsen, genomgrävdes och dokumenterades. Prover togs från fyndkontexter där analysresultatet antogs kunna tillföra ytterligare kunskap. Ytan avsöktes med metallsökare som ett komplement till schakt- och rutgrävning. Undersökningen dokumenterades enligt dokumentationssystemet Intrasis.

Resultat

I den östra höglänta delen av undersökningsområdet framkom under ploglagret ett lerigt siltigt lager. I den västra låglänta delen dominerade ett sandigt gruslager. I hälften av de grävda schakten förekom anläggningar (totalt tolv stycken, tabell 15).

Anläggningstyperna förefaller utgöras av gropar och gropar/stolphål (fem), stolphål (ett), härdar (fyra) och härdrester (två). Vid förundersökningen utgrävdes två härdar, en härdrest, ett stolphål och en grop. Härdarna, A526 och A 587, var runda i plan och hade en diameter av 0,6 m med ett varierat djup från 0,1 – 0,15 m. De hade en fyllning av humusblandad sand och ett brandlager bestående av kol, sot och skörbränd sten. Den undersökta härdresten, A5, hade en rundad botten. Den undersökta gropen, A 381, var oval i plan och var 0,4 – 0,8 m stor med ett djup av 0,2 m. Bottenprofilen var rundad. Gropen, A 581, hade en fyllning bestående av grus- och sandblandad humus i dess centrum och längs dess botten fanns ett nedre skikt av sot samt kol. På alvytan i ett av de grävda schakten påträffades en krukskärva.

Två eldstäder daterades med hjälp av ¹⁴C. Den större, som innehöll rikligt med skörbränd sten, har daterats till romersk järnålder (70 – 90 e.Kr.). Den andra eldstaden var en liten kolkoncentration, en härdrest, belägen i ett intilliggande skogsparti. Även denna härdrest har daterats till romersk järnålder (210 – 400 e.Kr.). Flintan utgjordes av ett retuscherat avslag (F3). Även ett bergsartsavslag påträffades (F1). Keramiken utgjordes av bukfragment (F2). Godset var av reducerad typ och innehöll glimmer. I en grop påträffades även bränd lera (F4, samtliga fynd tabell 16.)

Slutsatser

Resultaten från förundersökningen visar att det förekommer enstaka flintföremål (F3) som kan dateras till senpaleolitikum. De påträffade anläggningarna förefaller, utifrån ¹⁴C-analys vara från romersk järnålder. I ploglagret påträffades även keramik som typologiskt dateras till äldre järnålder.

Åtgärdsförslag

Förundersökningsområdet föreslås gå vidare till slutundersökning eftersom platsen förefaller rymma en hög vetenskaplig kvalitet och kunskapspotential rörande lämningar från senpaleolitikum samt senneolitikum och äldre järnålder.

Schakt nr	Lagerföljd	Fynd
S55	Matjord 0,30 m, siltig lera, något sandig >0,20 m.	
S56	Matjord 0,30 m, siltig lera, något sandig >0,20 m.	
S57	Förna 0,10 – 0,20 m, siltig lera, enstaka stenar >0,20 m.	
S58	Matjord 0,30 m, siltig lera, något sandig >0,20 m.	
S59	Matjord 0,30 m, siltig lera, något sandig >0,20 m.	
S60	Förna 0,10 – 0,20 m, siltig sand >0,20 m	
S61	Förna 0,10 – 0,20 m, siltig sand >0,20 m.	
S62	Förna 0,10 – 0,20 m, siltig sand >0,20 m	
S63	Matjord 0,30 m, siltig lera >0,20 m.	
S64	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig sand >0,20 m.	
S66	Matjord 0,20 – 0,30 m, grusig sand >0,20 m.	
S69	Matjord 0,30 m, grusig sand 0,10 m, siltig lera >0,20 m.	
S70	Matjord 0,30 m, siltig stenig lera >0,20 m.	Keramik, flintspån.
S72	Matjord 0,30 m, grusig sand 0,20 m, siltig lera >0,20 m.	Keramik, flintspån.
S78	Matjord 0,30 m, grusig sand 0,20 m, siltig lera >0,20 m.	

Tabell 14. Schaktbeskrivning. FU-område 9, Kallsås 1:9.

Anläggning nr	Typ	Stor/diam m	Djup m	Lager/fyllning	I schakt nr	Fynd	Övrigt
A4	Stolphål	0,30	0,10	Fyllningen bestod av grus och sandblandad humus samt enstaka kolfragment.	S57	Kol	Bottenprofilen var rundad.
A5	Hårdrest	0,30 x 0,50	0,05	Hårdresten utgjordes av en tunn koncentration av kol	S61	Kol	Anläggningen hade en oregelbunden form i plan.
A526	Hård	0,60	0,10	Anläggningen hade en humusblandad siltig fyllning innehållande sot och kol, samt en gles stenpackning. Stenarna utgjordes av knappt knytnävsstora rundade stenar (0,10 – 0,15 m).	S66	Kol	Anläggningens bottenprofil hade till största delen en rundad form.
A581	Grop	0,40 x 0,80	0,20	Fyllningen bestod av grus- och sandblandad humus. I dess centrum och längs dessbotten fanns ett nedre skikt av sot och kol.	S78	Kol	Anläggningen hade en oval form i plan samt en rundad bottenprofil.
A587	Hård	0,60	0,15	Anläggningen hade en humusblandad siltig fyllning innehållande sot och kol, samt en gles stenpackning. Stenarna utgjordes av knappt knytnävsstora rundade skörbrända stenar (0,10 – 0,15 m).	S78	Kol	Anläggningens bottenprofil hade till största delen en rundad form.

Tabell 15. Anläggningsbeskrivning. FU-område 9, Kallsås 1:9. Endast undersökta anläggningar är representerade i tabell och i plan.

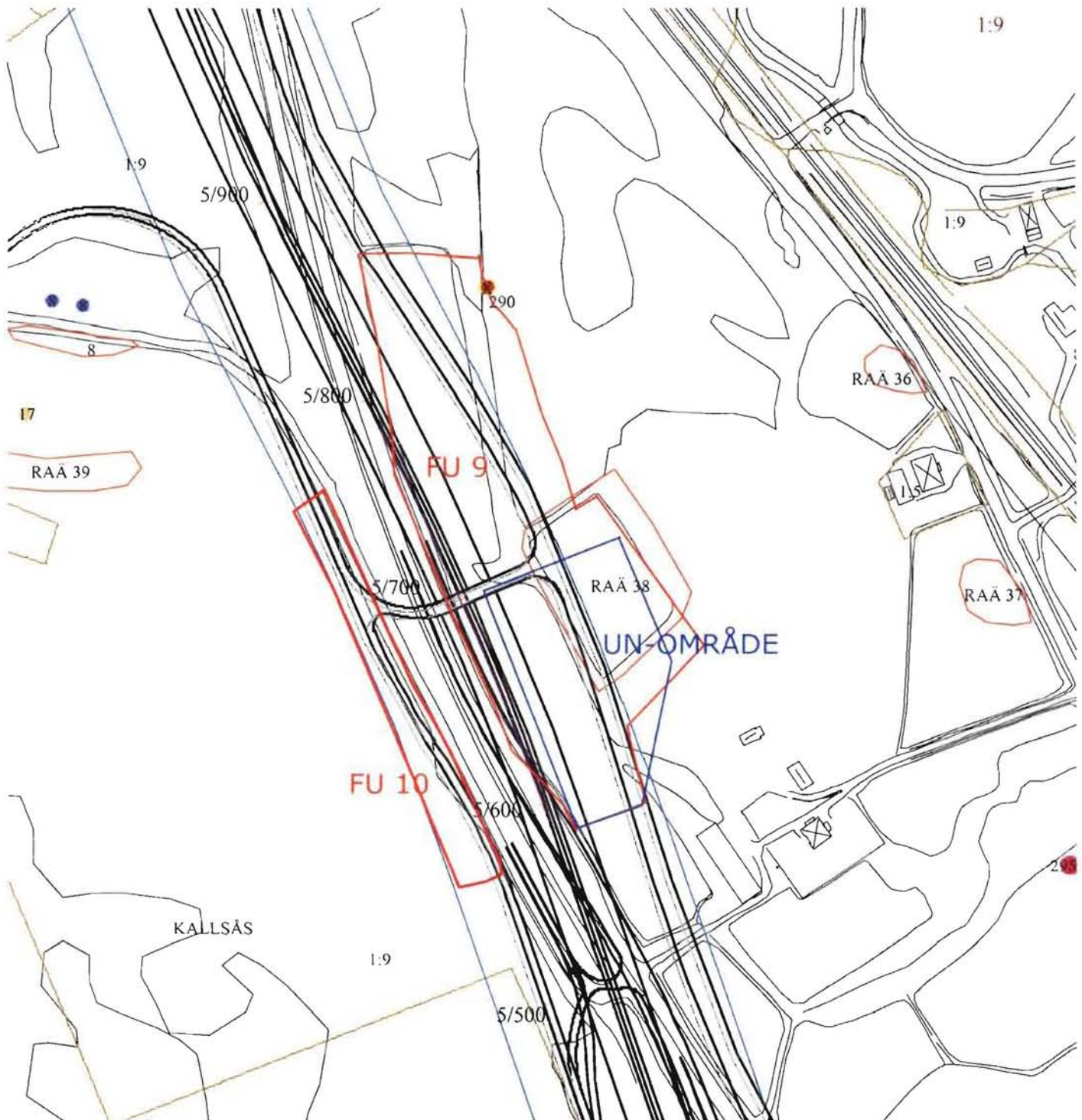
Fynd nr	Sakord	Material	Antal/vikt g	Från schakt/anläggning	Lager
F1	Avslag	Bergart	1	A10	Siltig lera.
F2	Fragment	Keramik	1	Schakt 72/78	Matjord.
F3	Avslag, retuscherat	Flinta	1	Schakt 72/78	Matjord
F4	Bränd lera	Bränd lera	17	Schakt 78	Matjord

Tabell 16. Fyndlista. FU-område 9, Kallsås 1:9.

Fig. 12



FU 9 och 10, Kallsås sektion 5/500 - 5/900



FU-områdena är markerade med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

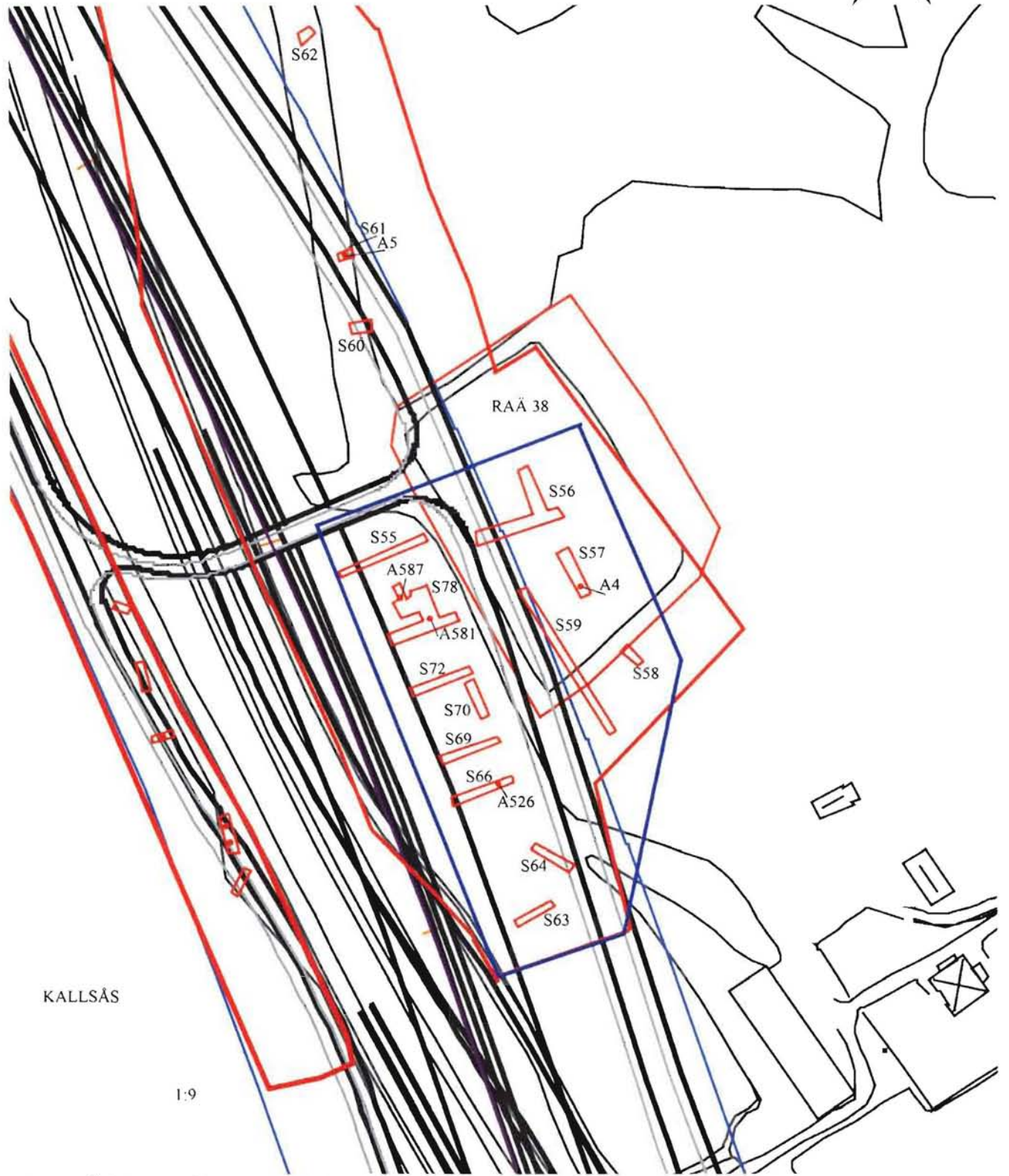
Skala 1:2500

0 50 100 150 200 meter



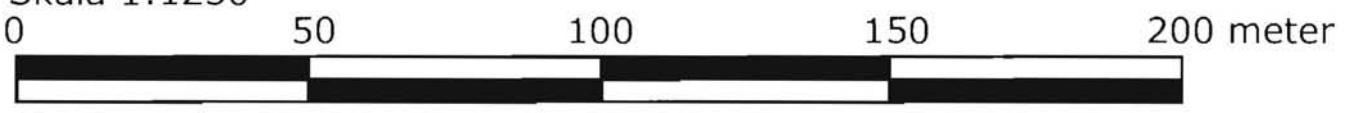
FU 9, Kallsås schaktplan

Fig. 13 N



FU-området, schakt samt anläggningar är markerade med rött.
Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:1250



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst dnr: 220-7104-2000.
RAÄ dnr: 422-2264-2000
RAÄ pnr: 1320252

Fastighet: Kallsås 1:9
Socken: Skredsvik
Kommun: Uddevalla
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: Raä 38
Ek. karta: 8162
Belägenhet: x 1525321, y 6475813
Höjd över havet: 65 – 70 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältpersonal: Glenn Johansson och Bengt Westergaard,
Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältarbetstid: 2000-09-21 – 09-26

* Undersökt yta: 268 löpmeter
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-
topografiska arkivet (ATA), RAÄ Stockholm
Fynd: Fynden tillvaratogs ej

FU-område 10

Fastighet: Kallsås 1:9

Delsträcka: 5/500 - 5/800

Fornlämningsnummer: Ny

Typ av fornlämning: Boplats ä stå - ä brå

Föreslagen åtgärd: Ingen åtgärd

Till området hör figur: 14 och 15

Sammanfattning

Under september månad 2000 utfördes en arkeologisk förundersökning av en nypåträffad fornlämning inom fastigheten Kallsås 1:9, Skredsvik socken, Uddevalla kommun. I de fem schakten som grävdes påträffades enstaka anläggningar utan fynd. Inga vidare åtgärder föreslås.

Bakgrund

Vid den arkeologiska utredning som utfördes 1998 påträffades en härd, troligen från bronsålder - järnålder, men inget fyndmaterial (Algotsson, 2000).

I nära anslutning till det aktuella förundersökningsområdet vid Kallsås 1:9 förekommer flera registrerade fornlämningar. Flera av dessa utgörs av senpaleolitiska lokaler. Dit hör fornlämningar som Raä 36 – 39. Fynden från Raä 38 utgörs även av föremål som tjocknackig yxa, ytretuscherad spjutspets m.fl. som visar att platsen också har utnyttjats under senneolitikum till äldre bronsålder.

Områdesbeskrivning

Området för undersökningen är beläget i en svagt kuperad dalgång i mellersta delen av Bohuslän. Dalgången är kantad av större berg och dalbotten utgörs av lermarker. Vid bergets fot, i övergången till lermarkerna, förekommer sandiga och grusiga områden. Närtopografiskt kännetecknas området av sitt läge i en höglänt del av dalgången samtidigt som själva undersökningsområdet utgörs av en kraftig slänt åt öster.

Den aktuella vägsträckningen passerar i norr ganska nära äldre bebyggelse men går i huvudsak längs den gamla gränsen mellan inägomark och utägor (Algotsson, 2000).

I närområdet finns gravar i form av ett röse (Raä 17) som sannolikt kan dateras till bronsålder och järnålderslämningar i form av stensättningar (Raä 8). Det förekommer även en fornlämningsliknande lämning som inte återfunnits (Raä 290).

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen vid Kallsås 1:9 var bland annat att försöka avgränsa och definiera fornlämningen med avseende på karaktär, bevarandegrad och omfattning.

Undersökningsområdet var i första hand intressant utifrån frågeställningar kring extensivt resursutnyttjande alternativt perifera aktiviteter kring en boplats vilka sannolikt dateras till tidsperioden bronsålder – äldre järnålder.

Förundersökningen inleddes med grävning av fem schakt (tabell 17) längs med lokalvägen med maskin i syfte att bedöma fornlämningens utbredning och frekvensen av anläggningar. I enstaka partier öppnades ytor upp för att få en större överblick av fornlämningen. Enstaka anläggningar, som antogs vara intressanta för tolkningen av platsen, genomgrävdes och dokumenterades (tabell 18).

Resultat

Vid förundersökningen grävdes fem schakt längs lokalvägen. I dessa schakt förekom en kolkoncentration, A1, samt två grunda gropar, A2 - 3. Inga fynd påträffades.

Slutsatser

Vid den arkeologiska utredningen påträffades två gropar och en kolkoncentration som troligtvis utgör rester av en härd. Vid förundersökningen påträffades inga ytterligare boplotsindikationer.

Åtgärdsförslag

Inga åtgärder föreslås, eftersom en slutundersökning inte skulle tillföra någon ytterligare kunskap.

Schakt nr	Lagerföljd
S1	Förna 0,10 m, grusig sand 0,10 – 0,50 m, siltig lera >0,50 m.
S2	Förna 0,10 m, grusig sand 0,10 – 0,50 m, siltig lera >0,50 m.
S3	Förna 0,10 m, grusig sand 0,10 – 0,50 m, siltig lera >0,50 m.
S4	Förna 0,10 m, grusig sand 0,10 – 0,50 m, siltig lera >0,50 m.
S5	Förna 0,10 m, grusig sand 0,10 – 0,50 m, siltig lera >0,50 m.

Tabell 17. Schaktbeskrivning. FU-område 10, Kallsås 1:9.

Anläggning nr	Typ	Storl/diam m	Djup m	Fynd	Övrigt
A1	Kolkoncentration	0,60	0,10	Kol	Oregelbunden form i plan.
A2	Grop	0,70	0,10		Oval form i plan.
A3	Grop	0,60	0,10		

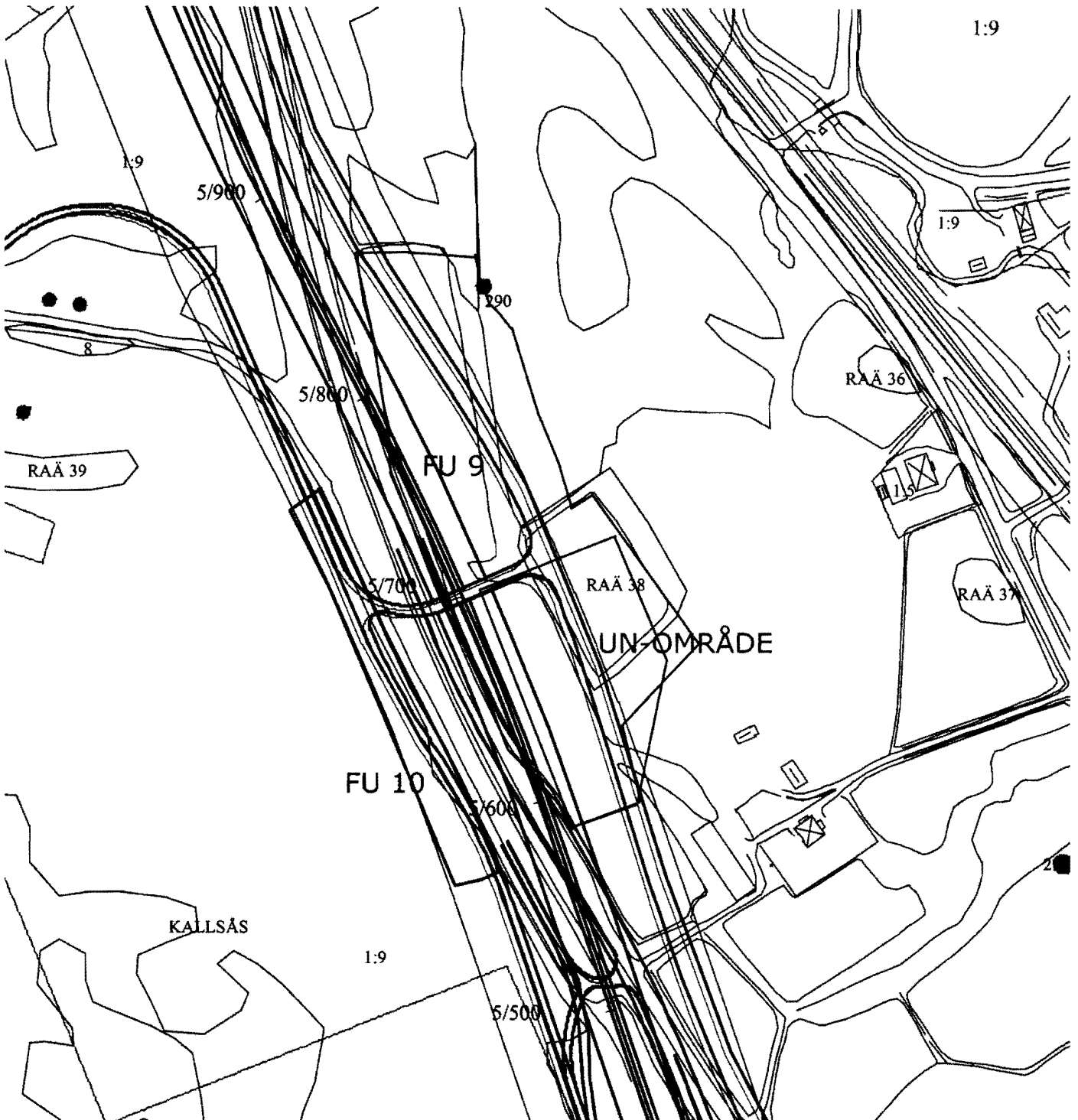
Tabell 18. Anläggningsbeskrivning. FU-område 10, Kallsås 1:9.

Fig. 14

N



FU 9 och 10, Kallsås sektion 5/500 - 5/900



FU-områdena är markerade med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:2500

0 50 100 150 200 meter



FU 10, Kallsås schaktplan

Fig. 15



FU-området, schakt samt anläggningar är markerade med rött.

Skala 1:1250



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst dnr: 220-7104-2000
RAÄ dnr: 422-2264-2000
RAÄ pnr: 1320252

Fastighet: Kallsås 1:9
Socken: Skredsvik
Kommun: Uddevalla
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: Ny
Ek. karta: 8162
Belägenhet: x 1525322, y 6476105
Höjd över havet: 75 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältpersonal: Glenn Johansson och Bengt Westergaard,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältarbetstid: 2000-09-27

Undersökt yta: 30 löpmetrar
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-
topografiska arkivet (ATA), RAÄ Stockholm
Fynd: Påträffades ej

FU-område 11

Fastighet: Hålan 3:1

Delsträcka: 6/100 - 6/400

Fornlämningsnummer: Ny

Typ av fornlämnning: Aktivitetsplats mt

Föreslagen åtgärd: Inga åtgärder

Till området hör figur: 16 och 17

Sammanfattning

Den berörda fornlämningen inom FU-område 11, som påträffades vid 1998 års arkeologiska utredning ligger inom sektion 6/100 – 6/340 (Algotsson, 2000).

FU-område 11, vid Hålan 3:1, Skredsviks socken, Munkedals kommun, antogs vid utredningstillfället kunna föras till gruppen överlagrade boplatser. I de två schakten söder om gården Hålan påträffades en spånkärna som är typisk för Sandarna-perioden. I dessa schakt påträffades även bark och trästycken. Norr om gården drogs ytterligare fyra schakt. Även i dessa schakt förekom rikligt med organiskt material. I det organiska materialet fanns bearbetat trä som ¹⁴C daterats till tidigmedeltid och som tolkats som spår från båtbyggnation. Förundersökningen visade dock att materialet var omrört och inga vidare åtgärder föreslås.

Bakgrund

Med anledning av ny sträckning av väg E6 utfördes 1998 en arkeologisk utredning inom vägområdet på fastigheten Hålan 3:1. Vid den arkeologiska utredningen grävdes ett schakt söder om gården och ytterligare några schakt norr om gården. I det grävda schaktet söder om gården påträffades en spånkärna som är typisk för Sandarna-perioden. I schaktet påträffades även bark och trästycken. Även i schakten som drogs norr om gården förekom rikligt med botaniskt material (Algotsson, 2000).

Områdesbeskrivning

Närtopografiskt kännetecknas undersökningsområdet av att vara beläget i en låglänt del av en dalgång samtidigt som själva undersökningsområdet ligger i en flack slänt åt öster. Inom undersökningsområdet möts två bäckar som därefter bildar en mindre å vilken rinner norrut för att sedan mynna ut i Saltkällelfjorden. FU-område 11 är beläget på en nivå av 50 m.ö.h. vilket innebär att lokalen i förhållande till den dåtida havsnivån bör ha legat längst in i en vik och invid en åmynning. Förundersökningsområdet har därmed samma närtopografiska läge som stenåldersboplatser Huseby Klev (Raä 89, Morlanda socken) på Orust.

Inom ett par hundra meter från det aktuella undersökningsområdet förekommer två stenåldersboplatser. På den östra sidan om dalgången finns en stenåldersboplatser Raä 42 där man bl.a. har funnit en skivyxa, en spetsnackig yxa av skiffer, spånkrapa och spån. På höjden nordväst om Hålan ligger en senpaleolitisk boplatser Raä 40. Från denna lokal finns insamlat bl.a. skivyxor, en eneggad spets av s.k. Tosskärstyp och avslagsskrapor. I ett krönläge söder om Hålan förekommer ett röse och stensättningsgravar från brons- och äldre järnålder, Raä 17 och 8.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen av lämningarna vid Hålan var att försöka avgränsa och definiera fornlämningen med avseende på karaktär, bevarandegrad och omfattning. Resultatet av förundersökningen skall ligga till grund för den fortsatta utvärderingen av lokalens vetenskapliga kvalitet och kunskapspotential.

Inom fornlämningen påträffades vid utredningen ett mindre flintmaterial som kan dateras till äldre stenålder.

Förundersökningen inleddes med grävning av djupschakt med maskin i syfte att bedöma fornlämningens utbredning. I ett parti öppnades schakten upp för att få en större överblick av fornlämningen (tabell 19). Dokumentation av den utförda undersökningen har utförts i fältdokumentations-systemet Intrasis.

Resultat

Vid förundersökningen påträffades ett flintavslag (tabell 21). Det förefaller som att flintmaterialet härrör från ovan liggande stenåldersboplatser och sekundärt har förts ned till undersökningsområdet. I schakt 1 påträffades i de djupt grävda delarna endast botaniskt fyndmaterial. Detta var dock mycket välbevarat. Det förefaller som att denna del utgör en rest av en meandrad å-fåra. Den eventuella boplatstytan inom vägkorridoren kan vara belägen mitt emellan de norra och södra schaktade partierna, vid nuvarande gårdsläge.

I den sydvästra delen drogs ett mycket långt schakt som sträckte sig i nord-sydlig riktning längs sluttningen och mot den bäck som låg i söder. Under ett halvmetertjockt lager av lera påträffades rester av en bred bäck eller å-fåra. Det som under den arkeologiska utredningen tolkades som en överlagrad stenåldersboplat, visade sig vara rester av en bäck-/å-fåra. Enstaka flintavslag påträffades i den grusiga slänten ned mot fåran. Bäck-/å-fåran var ca. 15 m bred och upp till 0,4 m djup. I denna bäck-/å-fåra förekom rikligt med bearbetat trä. Det var allt från huggspån till bearbetade trästycken. Huggspånen (ca. 4 cm breda och 6,5 cm långa) härrörde från ek och andra träslag. Övrigt bearbetat trä kunde indelas i plankfragment och trästycken med kvadratisk tvärsnitt. Plankfragmenten (alla av ek) hade en varierande längd av 28 – 57 cm och bredd från 10 – 20 cm. Tjockleken varierade mellan 2 och 3 cm. Trästyckena med kvadratisk tvärsnitt var ca. 30 cm långa och hade en bredd av 4 cm. Lagret som de bearbetade träföremålen var belägna i utgjordes av ett gyttjigt grus- och sandlager. Längre ned i sluttningen, i den södra delen av förundersökningsområdet, på andra sidan bäcken grävdes ytterligare ett schakt. Detta var kort, endast cirka 4 m. Under leran dök det även här upp bevarat trämaterial. Ett huggspån har ¹⁴C-daterats till 1030 – 1290 e.Kr. (Ua-26046). Den sammanlagda schaktlängden uppgick till 79 löpmeter. Ett fåtal träfynd togs tillvara (F2 - F6, tabell 21).

Överlagrade lämningar är sällsynta i Västsverige. Tidiga kustboplatser med bevarat organiskt fyndmaterial är mycket ovanliga, även sett ur ett globalt perspektiv.

Norr om gården hade gamla avsnörpta bäckfåror redan uppdagats vid utredningen. Trä och annat botaniskt material påträffades men inget utgjordes av bearbetat trä. Vid förundersökningen grävdes sex schakt och i dessa påträffades en härd och två härdrester (tabell 20). En av dessa härdar, A1, har ¹⁴C-daterats till yngre bronsålder (ca. 800 – 500 f.Kr., Ua-25798).

Slutsatser

Inom området för förundersökningen förekom rikligt med bevarat trämaterial. Det fanns bl.a. brända trästycken, huggspån av ekträ och fragment av bilade ekplankor samt fragment av plankor med spår av laskning. Dendro-datering gav inget resultat. En följd av detta var att ett bearbetat trästycke ¹⁴C-daterades. Resultatet av ¹⁴C-analysen visade på en datering till äldsta medeltid. Sammantaget ger platsen indikationer på någon form av aktiviteter kring båtbyggnation som enligt ¹⁴C-dateringen kan vara från äldsta medeltid. En kompletterande förundersökning visade att inga ytterligare åtgärder behövs.

Åtgärdsförslag

Inga vidare åtgärder föreslås inom förundersökningsområdet eftersom en slutundersökning inte skulle tillföra någon ytterligare kunskap.

Schakt nr	Lagerföljd	Fynd
S1	Matjord 0,30 m, lera 0,40 m, gyttjigt sand- och gruslager, glacial lera >1,0 m.	Bearbetade trästycken, huggspån, plankfragment etc.
S2	Matjord 0,30 m, lera 0,40 m, gyttjigt sand- och gruslager, glacial lera >1,0 m.	Trä och annat botaniskt material.
S3	Matjord 0,20 – 0,30 m, lera 0,50 m, grusig sand 0,20 – 0,40 m, glacial lera >1,50 m.	
S4	Matjord 0,20 – 0,30 m, lera 0,50 m, grusig sand 0,20 – 0,40 m, glacial lera >1,50 m.	
S5	Matjord 0,20 – 0,30 m, lera 0,50 m, grusig sand 0,20 – 0,40 m, glacial lera >1,50 m.	
S6	Matjord 0,20 – 0,30 m, lera 0,50 m, grusig sand 0,20 – 0,40 m, glacial lera >1,50 m.	

Tabell 19. Schaktbeskrivning. FU-område 11, Hålan 3:1.

Anläggning nr	Typ	Storl/ diam m	Djup m	Lager/fyllning	I schakt nr	Fynd	Övrigt
A1	Härd	0,50 x 1,0	0,15	Anläggningen hade en humusblandad siltig fyllning innehållande sot och kol, samt en gles stenpackning. Stenarna utgjordes av knappt knytnävsstora rundade skörbrända stenar (0,10 – 0,15 m).	S4	Kol	Oval form i plan. Dess bottenprofil hade till största delen en flack rundad form. Enligt ¹⁴ C-analys av kolet var härden från yngre bronsålder, 770 – 520 f.Kr. (24 85 +- 65 BP, Ua-25798).
A2	Härdrest	0,20 x 0,30	0,05	Härdresten utgjordes av en tunn koncentration av kol.	S5	Kol	Oregelbunden form i plan
A3	Härdrest	0,20 x 0,40	0,05	Härdresten utgjordes av en tunn koncentration av kol.	S5	Kol	Oregelbunden form i plan

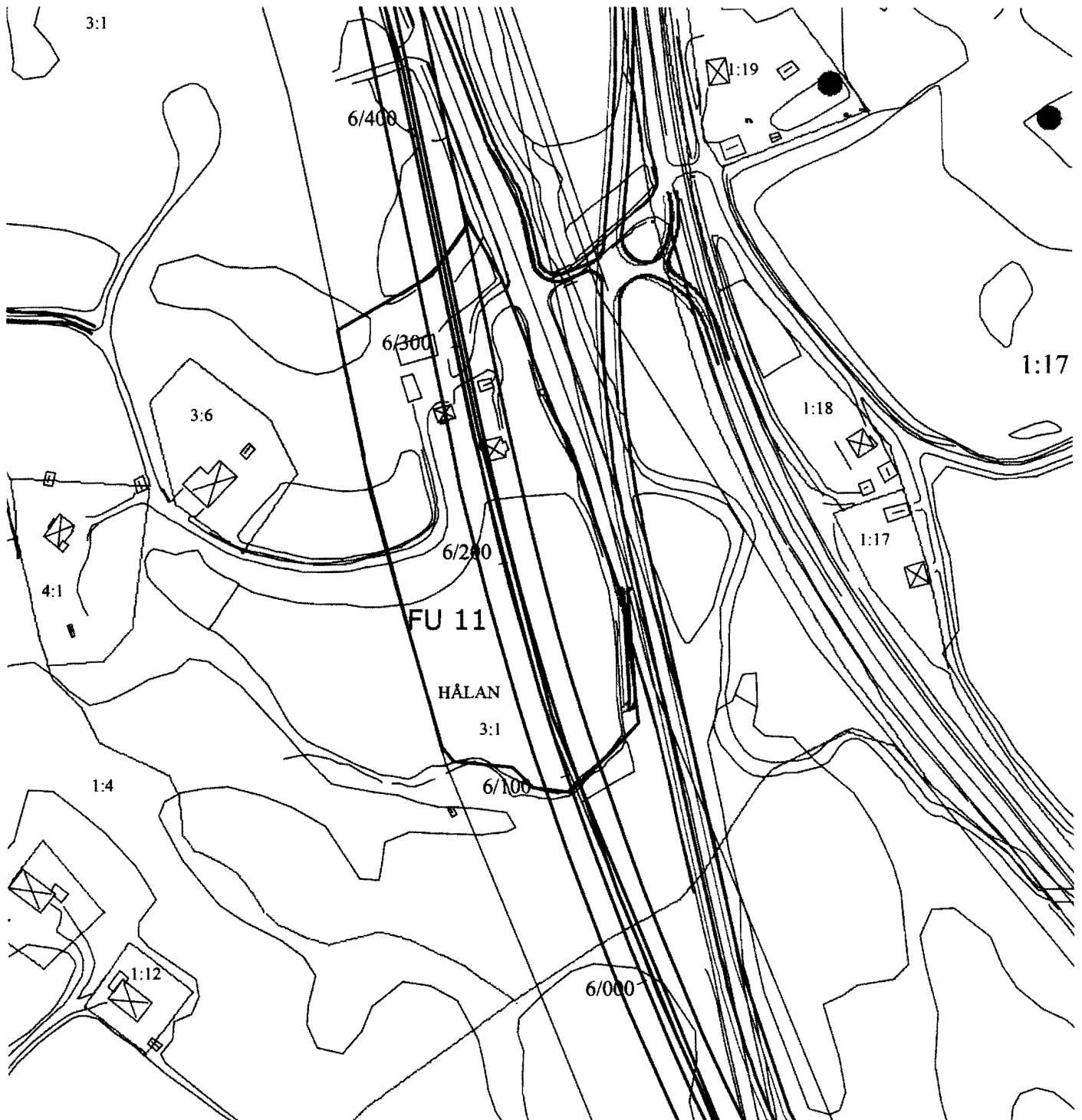
Tabell 20. Anläggningsbeskrivning. FU-område 11, Hålan 3:1.

Fynd nr	Sakord	Material/egenskaper	Antal	Från schakt	Lager
F1	Avslag	Flinta	8	S1	Matjord
F2	Trästycke	Längre med kvadratisk ände.	1	S1	Grusig sand
F3	Trästycke	Längre med triangulärt tvärsnitt.	1	S1	Grusig sand
F4	Trästycke	Brett med avfasad ände, lask.	1	S1	Grusig sand
F5	Trästycke	Längre med rektangulärt avsnitt.	1	S1	Grusig sand
F6	Trästycke	Mindre med snedfasad ändar, hugg/spån	1	S1	Grusig sand

Tabell 21. Fyndlista. FU-område 11, Hålan 3:1.

FU 11, Hålan sektion 6/100 - 6/400

Fig. 16



FU-området är markerat med rött.

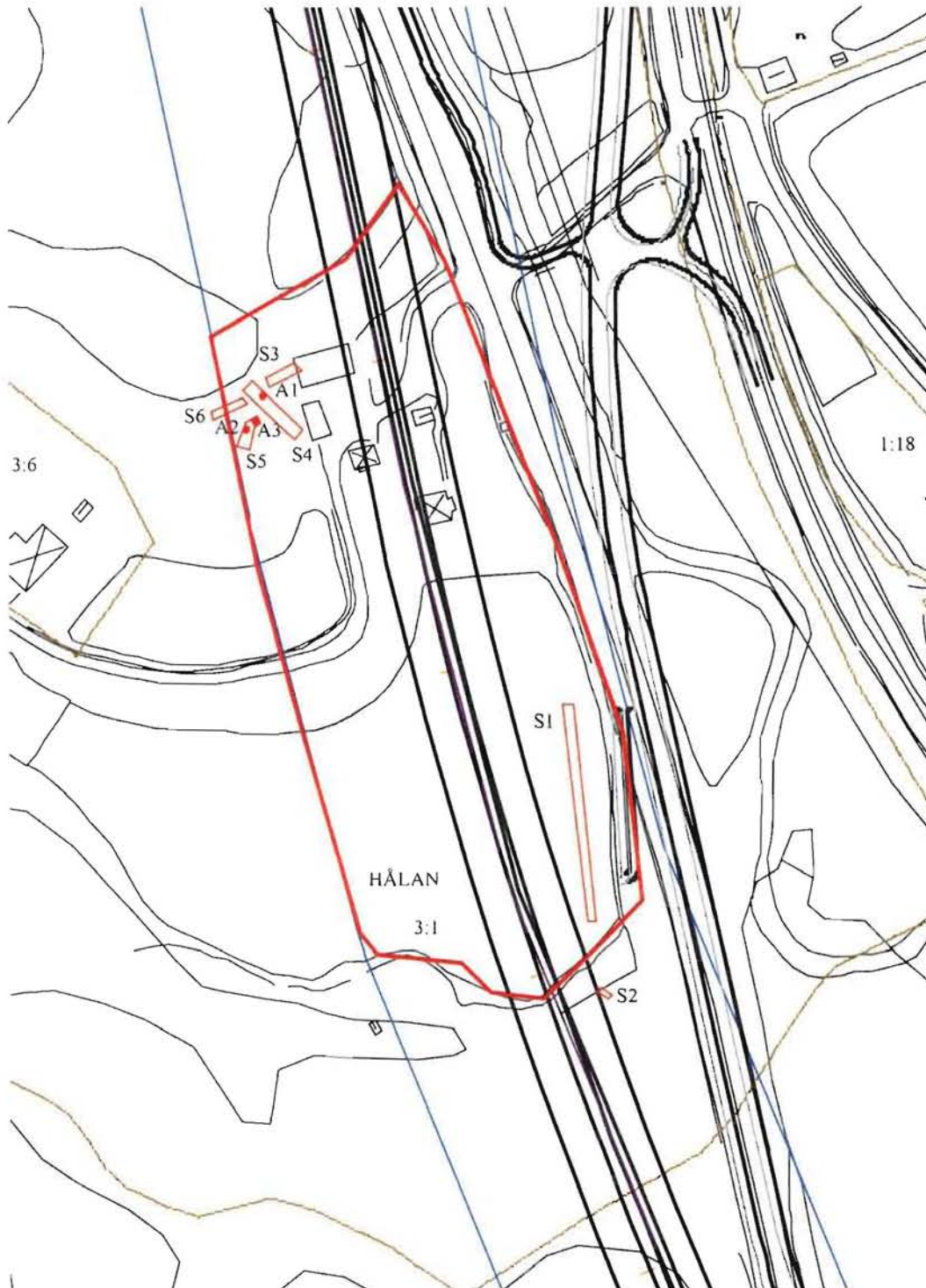
Skala 1:2500

0 50 100 150 200 meter



FU 11, Hålan schaktplan

Fig. 17



FU-område, schakt samt anläggningar är markerade med rött.

Skala 1:2000

0 50 100 150 200 meter



FU-område 2b

Fastighet: Anneröd 1:4

Delsträcka: Utanför huvudkorridor

Fornlämningsnummer: Raä 293

Typ av fornlämning: By-/gårdstomt

Föreslagen åtgärd: Ingen åtgärd

Till området hör figur: 18 och 19

Sammanfattning

Förundersökningsområdet, som omfattar Raä 293 en by-/gårdstomt, ligger inom fastigheten Anneröd 1:4 i Skredsvik socken inom Uddevalla kommun. Här skall Vägverket iordningställa en lokalväg, Undersökningsområdet besiktigades okulärt och schakt grävdes. På nordvästslutningen upp mot höjdtoppen drogs två schakt. Varken den okulära besiktningen eller den genomförda schaktdragningen kunde påvisa några spår av förhistorisk art eller andra kulturlämningar på platsen. Inga ytterligare antikvariska åtgärder bedöms behövas.

Bakgrund

Vid den tidigare företagna arkeologiska utredningen genomfördes arkivstudier vilka bland annat inriktades på fornlämningsområdet Raä 293 och det omgivande landskapet. På platsen har funnits en bytomt enligt karta från år 1850. Det äldsta omnämnandet av namnet Anneröd, enligt ortnamnsarkivet, är från år 1573 (Palm, 1978). I undersökningsplanen för förundersökningen av Raä 293 påpekas att det finns stor potential, med avseende på fynd och anläggningsrester, inom bytomten.

Områdesbeskrivning

Omgivningen har närmast en kittelformad karaktär i vars mitt en mindre sjö är belägen. Vid sjön och på de omgivande höjdplatåerna finns gravar som sannolikt är från yngre järnålder (Raä 9, 10, 11) På höjderna runt om finns även lämningar av boplatser (Raä 29, 351, 416) från olika tidsperioder. Förundersökningen berör en av dessa eventuella boplatzlämningar. Undersökningsytan uppgår till ca. 400 m² och utgör en nordlig spets av en förhöjning med en högsta nivå på 85 m.ö.h. Förundersökningsområdet ligger inom ett registrerat fornminnesområde, Raä 293. Registreringen innefattar dels en gårdstomt, dels en fyndplats, där fynden utgörs av en tångepilspets och ett dolkfragment, båda av flinta.

Syfte och metod

Förundersökningen syftade till att avgränsa och definiera fornlämningen med avseende på karaktär, bevarandegrad och omfattning. Resultatet av förundersökningen skall ligga till grund för en fortsatt utvärdering av lokalens vetenskapliga kvalitet och kunskapspotential.

Själva höjdområdet besiktigades okulärt. På nordslutningen upp mot höjdtoppen drogs två schakt, ett kortare på ca. 4 m (Schakt 1) och ett längre på ca. 10 m (Schakt 2). I söder och väster gränsar förundersökningsområdet till en lokalväg varför inga schakt kunde dras på dessa sidor.

Resultat och slutsatser

Resultatet av den okulära besiktningen var att inga fornlämningsspår kunde lokaliseras inom höjdområdet. Matjordens tjocklek i schakten var 0,15 – 0,2 m. Under denna fanns alven bestående av stenig, grusig silt. Varken den okulära besiktningen eller den genomförda schaktdragningen kunde visa några spår av förhistoriska eller andra kulturpåverkande företeelser på platsen.

Det markerade fornlämningsområdet för Raä 293, som är större än förundersökningsområdet, kan mycket väl innehålla lämningar och spår efter aktiviteter. Inom den undersökta delen förekom dock inga spår.

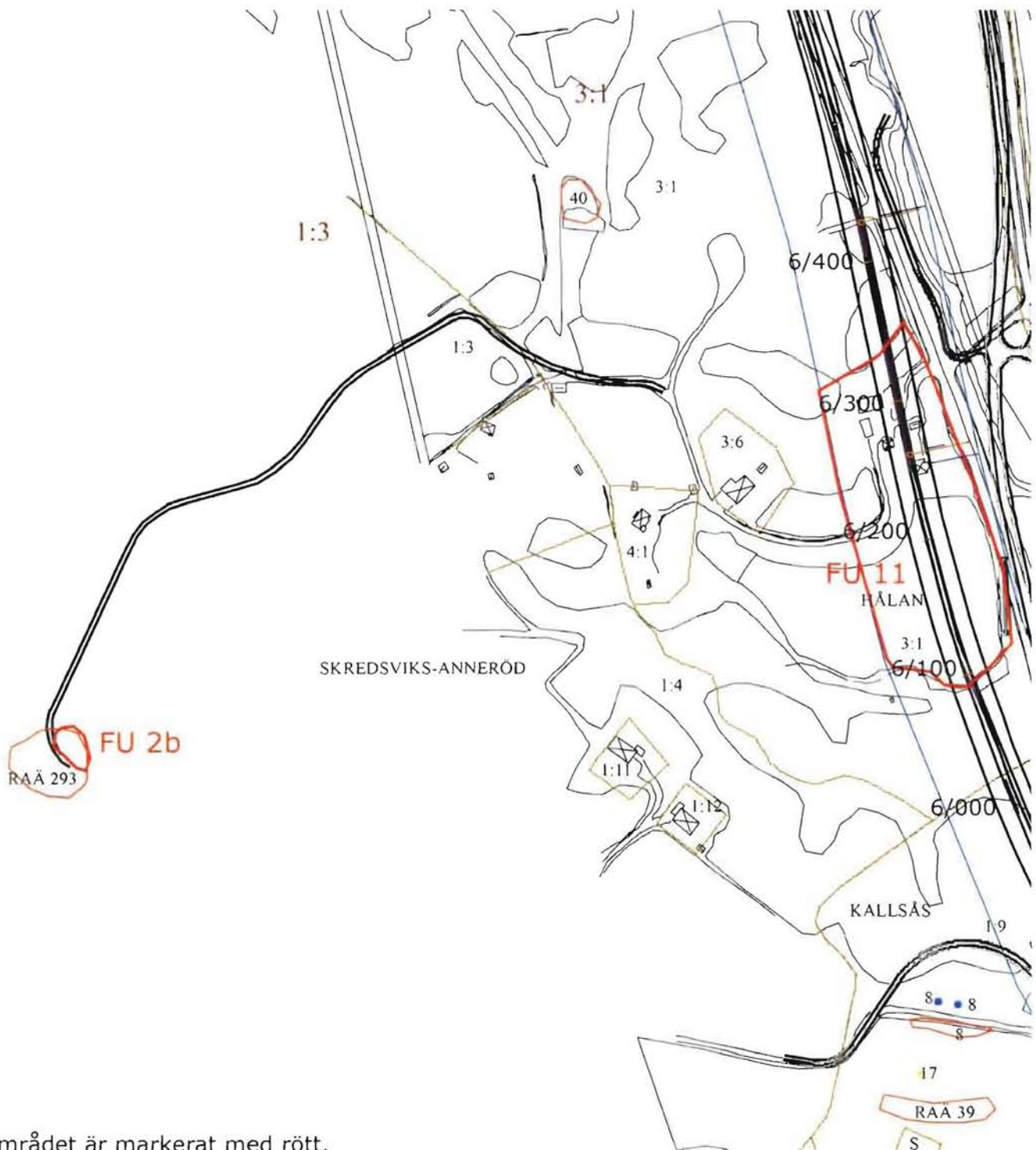
Åtgärdsförslag

Ingen åtgärd föreslås.

Fig. 18



FU 2b, Anneröd



FU-området är markerat med rött.

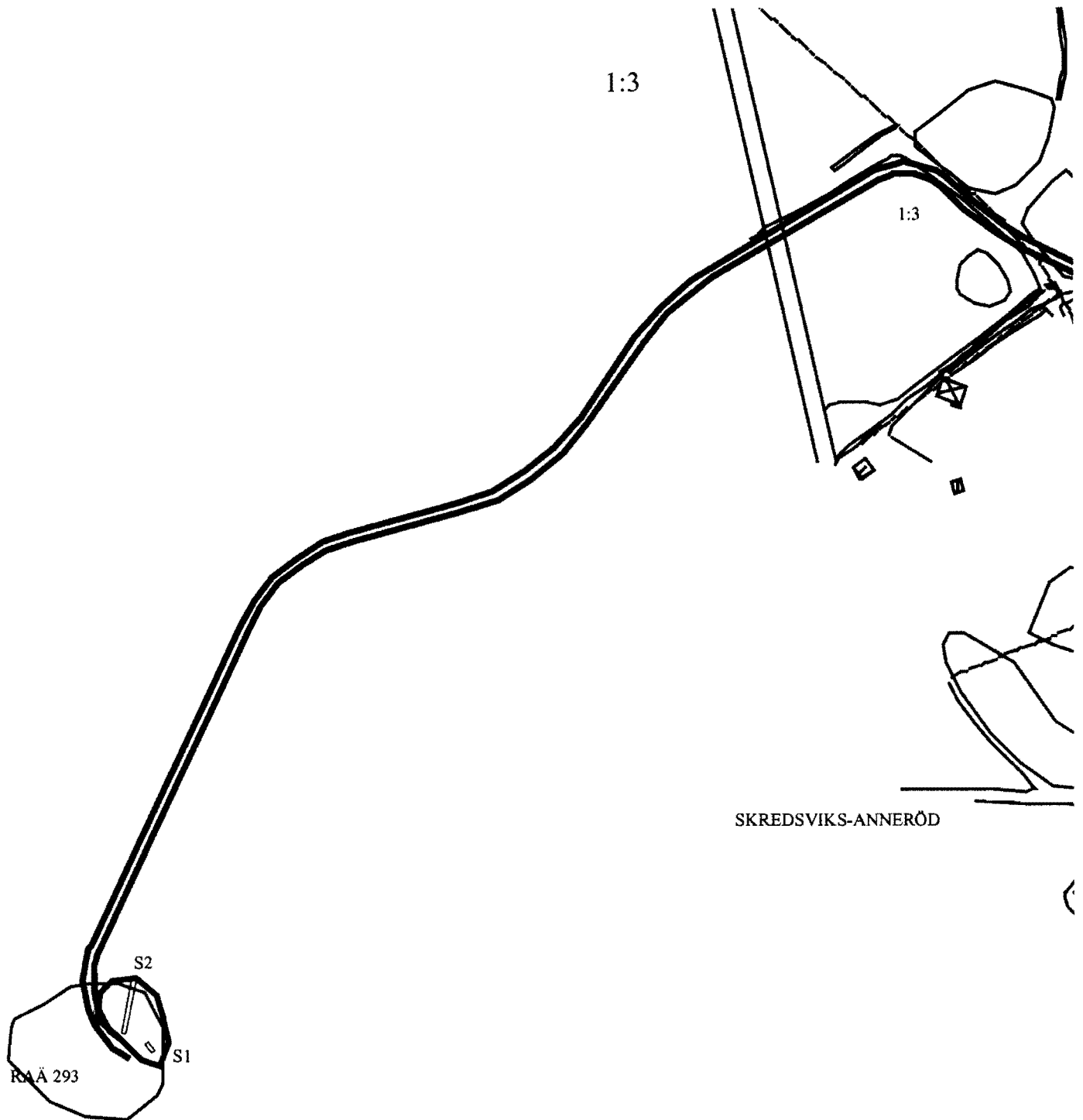
Skala 1:4000

0 80 160 240 320 meter



FU 2b, Anneröd schaktplan

Fig. 19



FU-området samt schakt är markerade med rött.

Skala 1:2000



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. Dnr: 220-51843-2001
RAÄ dnr: 422-3197-2001
RAÄ pnr: 1320296

Fastighet: Anneröd 1:4
Socken: Skredsvik
Kommun: Uddevalla
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: 293
Ek. karta: 8162
Belägenhet: x 6483600, y 1261400
Höjd över havet: 80 – 85 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns Museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns Museum och Bengt Nordqvist,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältpersonal: Mats Lindqvist och Ewa Ryberg
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältarbetstid: 2001-10-08 – 11-02

Undersökt yta: ca. 400 m²
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: -
Fynd: Påträffades ej

FU-område 12 och 13

Fastighet: Småröd 1:1

Delsträcka: FU 12: 7/400 - 7/700, FU 13: 7/800 - 8/400

Fornlämningsnummer: Raä 424 (FU 12), Raä 425 (FU 13)

Typ av fornlämning: Boplats ä stå

Föreslagen åtgärd: Till slutundersökning

Till området hör figur: 20, 21, 22, 23 samt 24

Sammanfattning

Förundersökningsområde nr 12 och 13, vilka av Vägverket skall tas i anspråk som vägkorridor för E6, ligger inom fastigheten Småröd 1:1 i Foss socken, Uddevalla kommun. Förundersökningen genomfördes i oktober – november 2001 av Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar UV Väst. Vägsträckan där förundersökningsytorna ligger följer längs med västra kanten av en dalgång söder om Saltkällan. Nivån på de två områdena ligger mellan 45 – 55 m.ö.h. En större mängd bearbetad flinta, som härrör från senpaleolitikum, ytplockades inom område 13. Totalt maskingrävdes 24 schakt på sammanlagt 268 löpmetrar. I schakten hittades ett antal anläggningar, bland annat härदार. Inom FU-område 12 framkom ett mörkt lager ca. 0,95 m under markytan, vilket överlagrades av både sandig silt och blåaktig lera. Det mörka lagret innehöll brända ben, bearbetat trä samt träkol. Fynden, bl.a. en kärnyxa, hittades i det sandiga lagret.

För båda områdena rekommenderas slutundersökningar. Det föreslagna slutundersökningsområdet för FU-område 12 beräknas uppgå till 2500 m², och för FU-område 13 beräknas slutundersökningsområdet till 3600 m².

Bakgrund

Förundersökningsområde nr 12 och 13, vilka av Vägverket skall tas i anspråk som vägkorridor för E6, ligger inom fastigheten Småröd 1:1 i Skredsvik socken, Uddevalla kommun. De fornlämningar som bedömts ligga inom FU-områdena påträffades vid den arkeologiska utredningen 1999. Vid utredningen, vilken Riksantikvarieämbetet UV Väst genomförde tillsammans med Bohusläns museum, påträffades på område 13, bl.a. slagen flinta i förhållandevis riklig mängd. Direkt söder om detta område, inom område 12, påträffades överlagrade lämningar (Algotsson, 2000).

Områdesbeskrivning

Förundersökningsområdena ligger längs med västra kanten av en dalgång söder om Taske å och uppgår till cirka 5000 m² för FU-område 12 och ca. 50 000 m² för FU-område 13. Nivån på de två områdena ligger mellan 45 - 55 m.ö.h. FU-område 13, den norra större ytan, ligger i plöjd åkermark och FU-område 12, den södra mindre ytan, ligger i betesmark på sydsidan av en sluttning. Tvärs över dalgången, österut, finns två registrerade stenålderslokaler, Raä 334 och Raä 237. Raä 334 utgörs av en senpaleolitisk lokal med fynd av bl.a. tre skivyxor, en spånkrapa och en stor mängd spån. Raä 237 är fyndplats för en tjocknackig flintyxa och strax norr om denna har även pilspetsar och flintavslag tillvaratagits. I närområdet förekommer flera boplatslokaler från den äldre stenåldern (paleolitikum) som är viktiga ur ett vetenskapligt perspektiv, vilka är klassiska lokaler sett i ett arkeologihistoriskt sammanhang (Hensbacka Raä 244, Hogen Raä 58, Kallsås Raä 38 och Bistocken Raä 45).

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att avgränsa och definiera fornlämningen med avseende på karaktär, bevarandegrad och omfattning. Resultatet av förundersökningen skall ligga till grund för den fortsatta utvärderingen av lokalens vetenskapliga kvalitet och kunskapspotential.

Frågeställningarna som lyfts fram i undersökningsplanen är bl.a. de som berör eventuella kopplingar mellan boplatsytorna och den specifika närmiljön som fanns i den dåtida innerskärsgården. Även frågor som kan belysa boplatsens olika aktiviteter, exempelvis lämningar efter hyddbottnar har lyfts fram.

En ytinventering av den öppna åkermarken inom FU-område 13 inledde förundersökningen. Vidare företogs maskinschaktning på de bägge områdena, för att dels söka efter eventuella anläggningar, dels utröna de olika lagrens tjocklek och beskaffenhet. På område 12 maskingrävdes åtta schakt av varierande längd och med en sammanlagd sträcka av cirka 68 m. Schaktbredden uppgick till 1,4 m. På område 13 maskingrävdes 16 schakt av varierande längd och med en sammanlagd sträcka av cirka 200 m och en bredd av 1,4 m. Här drogs schakten i huvudsak längs höjdnivåerna i nordväst-sydöstlig riktning 43-50 m.ö.h. Längst i söder drogs några schakt på cirka 55 m.ö.h.

Avslutningsvis grävdes ett antal rutor för hand (tabell 23). Avsikten var att söka efter fynd i de olika lagren. Storleken på rutorna varierade mellan 0,5 x 0,5 m och 1 x 1 m.

Alla fynden mättes in med totalstation liksom även schaktens och rutornas belägenhet. Undersökningen dokumenterades enligt dokumentationssystemet Intrasis.

De två områdena beskrivs nedan var för sig.

Resultat

FU-område 12

I tre sammanhängande schakt, nr 1 - 3, framkom 0,95 m under markytan, ett mörkt lager, A253. Lagret kunde avgränsas till en 5,7 x 15 m stor yta. Väster om lagret grävdes schaktet ned till ett djup av drygt 1,5 m.

Lagerföljd i djupschaktet (S2):

0 - 0,2 m matjord.

0,2 - 0,4 m gulgrå flammig lera.

0,4 - 0,6 m grå sandig silt.

0,6 - 1,5 m (schaktat djup) blåaktig lera (glacial?) varvig med sand.

Norrsidan av den ena schaktväggen i schakt 2 skar ned igenom det mörka lagret, A 253, vilket framträdde en bra bit ned i leran (se lagerföljden).

Lagerföljd vid det mörka lagret:

1. 0 - 0,4 m matjord.

2. 0,4 - 0,6 m sandig silt.

3. 0,6 - 0,95 m blåaktig lera.

4. 0,95 - 1,02 m mörkt skikt med träkol samt obränt trä. Inslag av brända ben.

5. 1,02 - 1,1 m grusig sand med träkol och obränt trä. Inslag av brända ben.

6. 1,1 - 1,12 m tunt skikt med obränt trä.

7. 1,12 - 1,2 m (schaktat djup) blåaktig lera.

Norr om den schaktade ytan, på en något högre nivå, cirka 55 m.ö.h., grävdes tre rutor för hand i öst-västlig riktning, R461, 463 och 465. Matjordslagret var 0,2 - 0,3 m tjockt och därunder fanns i den mittersta, R463, och den västra, R465, rutan dels ett grusigt sandlager, dels sandig silt. I den östra rutan var silten lerblandad. Fynden, som bestod av flinta samt kvarts och bränd lera, förekom i matjordslagret (Se rutbeskrivning i tabell 23).

Fynden finns beskrivna i tabell 24.

FU-område 13

Matjorden som delvis var lerig utgjordes överlag av ett 0,2 - 0,3 m tjockt ploglager. Därunder fanns grusig sandig silt som också delvis var lerig.

Åtta stycken anläggningar mättes in (tabell 22). Två av dessa typbestämdes till härdar, A340 och A426 utifrån okulär besiktning. Den ena härden fanns längst i norr och den andra fanns i den södra delen av området, dock fortfarande på 50 m.ö.h. En del av en grop, A447, framkom i en av de handgrävda rutorna, R439. Gropen täckte halva rutan och grävdes ut i sin helhet. Fyllningen bestod av lerig silt med inslag av grus och sand. Djupet på gropen var 0,3 m. Övriga anläggningar typbestämdes ej (tabell 22).

Längst i norr, på nivå runt 50 m.ö.h., handgrävdes fem rutor (tabell 23). Rutorna placerades utifrån koncentrationen av det ytplockade fyndmaterialet. Matjordslagret var 0,2 - 0,3 m tjockt och därunder fanns i de tre södra rutorna R437, R439 och R441 ett skikt med humös grusig sand med inslag av kolstänk. Alven bestod av en grusig sandig silt. Fyndmaterialet från rutorna bestod i huvudsak av flinta och förekom i matjorden.

Slutsatser

Resultaten från förundersökningen av FU-område 12 visar att det finns ett kraftigt överlagrat parti i västra delen av slutningen. Åtta fynd framkom vid schaktningen och dessa utgjordes framför allt av flinta. Från det mörka lagret, A 253, insamlades bearbetat trä och brända ben samt ett kolprov (Kolprovet från lagret visar att de organiska lämningarna förefaller vara sentida, 250±50 BP (Ua-2628)). Bland flintföremålen kan nämnas en kärnyxa, F1, som låg i schakt 5 i ett sandigt lager ca. 0,5 m under markytan (tabell 24).

Resultaten från avsökningen av markytan inom FU-område 13 resulterade i en stor mängd av bl.a. bearbetad flinta och visade klart att det fanns lämningar efter en senpaleolitisk lokal i åkerytans norra del. Flintan bestod till största del av avslag av vilka en del var retuscherade och andra kunde typbestämmas som borrarpet, mikrosticket och kniv. Det förekom även stora spån, plattformskärnor och kärnyxor. Några bitar bearbetad kvartsit, varav en trolig skrapa, hittades också. Fynden finns beskrivna i tabell 24.

Inom den övriga delen av undersökningsområdet fanns spridda enstaka flintor framför allt i den västra delen av åkern. Det förekom enstaka anläggningar, bland annat härdar vilka var belägna längst i norr och inom ett parti nära mitten av förundersökningsområdet. Vid rutgrävningen kunde konstateras att flinta förekom i matjorden samt i det sandiga gruslagret som fanns mellan ploglagret och alven.

Fynden i sin helhet utgjordes bland annat av avslag, typiska storspån, plattformskärnor, och kärnyxor. Utifrån föremålen och höjden över havet är en trolig datering av boplatsen yngre delen av Hensbacka-perioden.

Åtgärdsförslag

De två områdena, vilka bedöms innehålla lämningar efter senpaleolitiska boplatser, föreslås bli föremål för slutundersökning. Den föreslagna ytan på FU-område 12 uppgår till cirka 2 500 m² och ytan på FU-område 13 uppgår till cirka 3 600 m².

Anläggning nr	Typ*	Storl/diam m	Djup m	Lager/fyllning	Undersökt andel i %	Schakt/Ruta nr
FU 12						
A253	Lager	15,0 x 5,70		Träkol, trä samt br ben tillvarataget.	5	S 1-3
FU 13						
A312		0,400 x 0,30				S312
A331		0,50 x 0,30				S323
A340	Härd	1,20 x 1,0				S323
A367		0,20				S355
A375		2,50 x 0,8				S355
A426	Härd			0,04 m tjockt sot- och kollager.		S419
A447	Grop	0,30		Lerig silt med inslag av grus och sand	50	R439
A10002		0,3x0,2				S10001

Tabell 22. Anläggningsbeskrivning. FU-område 12 - 13, Småröd 1:1. *Bedömt utifrån okulär besiktning

Rutnr	Storl m	Lagerföljd	Fynd nr
FU 12			
R461	0,50 x 0,50	0,25 m matjord därunder lerig silt. Grävdjup 0,50 m.	9, 10
R463	1,0 x 1,0	0,30 m matjord, 0,20 m grusig sand därunder sandig silt Grävdjup drygt 0,50 m.	11 - 15
R465	0,50 x 0,50	0,20 m matjord, 0,15 m svagt humös grusig sand därunder 0,20 m matjord, 0,15 m svagt humös grusig sand därunder grusig sandig silt. Grävdjup ca. 0,40 m.	16, 17
FU 13			
R437	1,0 x 1,0	0,30 m lerig matjord, 0,10 - 0,12 m svagt humös grusig sand med sten och kolstänk därunder silt.	18 - 20, 65 - 67
R439	1,0 x 1,0	0,25 m övre matjordsskikt, 0,10 m undre matjordsskikt, därunder sandig grusig silt Rutan skar en anläggning, troligen grop.	21 - 24
R441	1,0 x 1,0	0,20 - 0,30 m matjord, 0,10 - 0,20 m svagt humös grusig sand med sten och kolstänk därunder silt. Botten är ojämn ev. spår av nedgrävningar.	25
R443	1,0 x 1,0	0,30 m matjord därunder grusig sandig silt. Rutan skar en anläggning som hade ett ca. 0,04 m tjockt sot- och kollager.	26 - 28
R445	1,0 x 1,0	0,25 m matjord, därunder sandig grusig silt. Fynden kom i botten av matjorden.	29, 30

Tabell 23. Provgropar. FU-område 12 - 13, Småröd 1:1.

Fynd nr	Sakord	Material	Anläggning	Från schakt/ruta	Lager	Fragm. grad	Fyndstatus
F1	Kärnyxa	Flinta	A1	S245	Sandigt lager	Defekt	
F2	Mikrosticket?	Flinta	A1				
F3	Bearbetat	Trä		S230	0,95 m under markyta		
F4	Avfall	Ben		S230	0,95 m under markyta		
F5	Avslag	Flinta		S230	Matjord		
F6	Avslag	Flinta		S277	Matjord		
F7	Avslag med retusch	Flinta		S273	Matjord		
F8	Avslag	Flinta		S269	Matjord		
F9	Avslag	Flinta		R461	Matjord		
F10		Bränd lera		R461	Matjord		
F11	Avslag	Flinta	A5	R463	Matjord		Två brända
F12	Kärnfragment	Flinta	A1	R463	Matjord		
F13	Föremål (stickel?)	Kvarts	A1	R463	Matjord		

Tabell 24. Fyndlista. FU-område 12 - 13, Småröd 1:1. Fynden redovisas ej i plan.

Fynd nr	Sakord	Material	Anläggning	Från schakt/ruta	Lager	Fragm. grad	Fyndstatus
F14	Kritpipa	Bränd lera	A2	R463	Matjord		
F15		Bränd lera	A2	R463	Matjord		
F16	Föremål	Jäm	A1	R465	Matjord		
F17	Avslag	Flinta	A1	R465	Matjord		
FU 13							
F18	Avslag	Flinta	A2	R437	Undre matjordsskikt		
F19	Kärna?	Kvartsit	A1	R437	Undre matjordsskik		
F20	Spik	Järn	A1	R437	Undre matjordsskik		
F21	Avslag	Flinta	A5	R439	Övre matjordsskikt		
F22	Snäckskal	Flinta	A1	R439	Övre matjordsskikt		
F23	Spån?	Flinta	A1	R439	Nedre matjordsskikt		
F24	Avslag	Flinta	A2	R439	Nedre matjordsskikt		
F25	Avslag	Flinta	A2	R441	Matjord		
F26	Avslag	Flinta	A2	R443	Matjord		
F27	Rödgoods (BII4.a)	Keramik	A1	R443	Undre matjordsskik		
F28	Avslag	Flinta	A5	R443	Undre matjordsskik		
F29	Avslag	Flinta	A3	R445	Matjord		
F30	Spån	Flinta	A1	R445	Matjord		
F31	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			
F32	Spån	Flinta	A1	Lösfynd			
F33	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			
F34	Spån (från tvåpolig kärna)	Flinta	A1	Lösfynd			
F35	Avslag	Flinta	A2	Lösfynd			
F36	Avslag	Flinta	A3	Lösfynd			
F37	Kärmyxa	Flinta	A1	Lösfynd		Fragment	
F38	Avslag?	Flinta	A1	Lösfynd			
F39	Bearbetat?	Flinta	A1	Lösfynd			
F40	Skivyxa?	Flinta	A1	Lösfynd			
F41	Avslag med retusch	Flinta	A1	Lösfynd			
F42	Plattformskärna	Flinta	A1	Lösfynd			
F43	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			
F44	Avslag	Flinta	A2	Lösfynd			
F45	Plattformskärna	Flinta	A1	Lösfynd			
F46	Plattformskärna	Flinta	A1	Lösfynd			
F47	Knacksten	Flinta	A1	Lösfynd			
F48	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			
F49	Avslag	Flinta	A2	Lösfynd			
F50	Plattformskärna	Flinta	A1	Lösfynd			
F51	Kniv	Flinta	A1	Lösfynd			
F52	Borrspets	Flinta	A1	Lösfynd			
F53	Kärmyxa	Flinta	A1	Lösfynd		Fragment	Bränt
F54	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			
F55	Avslag	Kvartsit	A1	Lösfynd			
F56	Borrspets?	Flinta	A1	Lösfynd			
F57	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			Bränt
F58	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			
F59	Stickel?	Flinta	A1	Lösfynd			
F60	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			
F61	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			
F62	Avslag (kniv?)	Flinta	A1	Lösfynd			
F63	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd		Fragment	

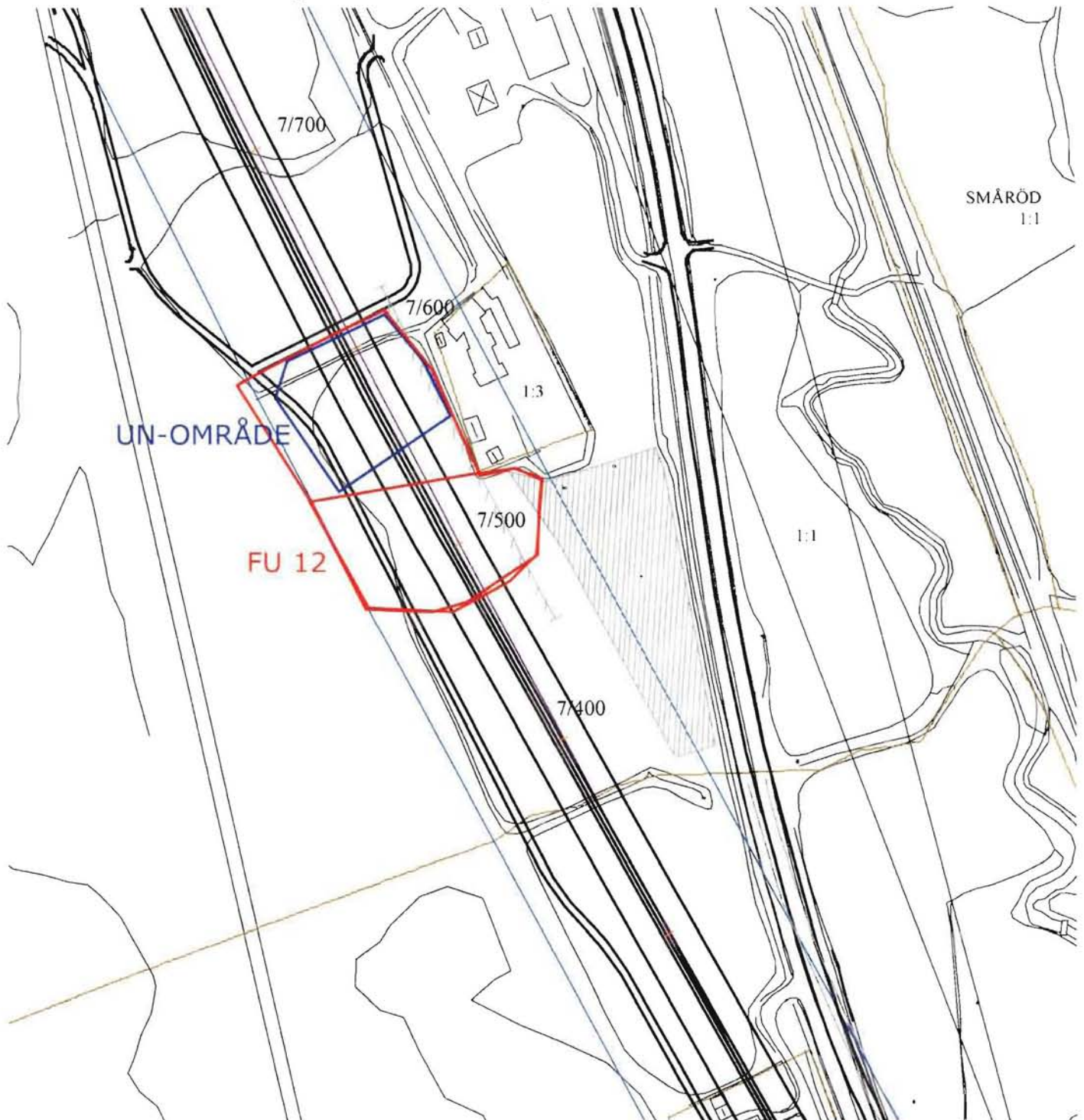
Tabell 24. Fyndlista. FU-område 12 - 13, Småröd 1:1. Fynden redovisas ej i plan.

Fynd nr	Sakord	Material	Anläggning	Från schakt/ruta	Lager	Fragm. grad	Fyndstatus
F64	Avslag	Flinta	A2	Lösfynd			
F65	Plattforms kärna	Flinta	A1	R1/437	Matjord		
F66	Föremål	Bergart	A1	R1/437	Matjord		
F67	Kritpipa	Bränd lera	A1	R1/437	Matjord	Fragment	
F68	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			
F69	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			
F70	Avslag	Flinta	A2	Lösfynd			
F71	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			Bränt
F72	Spån	Flinta	A1	Lösfynd		Fragment	
F73	Övrig kärna?	Flinta	A1	Lösfynd			Svallad
F74	Spån	Flinta	A2	Lösfynd		Fragment	
F75	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			
F76	Spån	Flinta	A1	Lösfynd			
F77	Avslag med retusch	Flinta	A1	Lösfynd		Fragment	
F78	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd		Fragment	
F79	Spån	Flinta	A1	Lösfynd			
F80	Avslag	Flinta	A2	Lösfynd			
F81	Avslag	Flinta	A3	Lösfynd			En bränd
F82	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			
F83	Avslag	Flinta	A3	Lösfynd			En bränd
F84	Avslag	Flinta	A2	Lösfynd			
F85	Spån	Flinta	A2	Lösfynd		Ett fragment	
F86	Avslag	Flinta	A3	Lösfynd			
F87	Spån	Flinta	A1	Lösfynd		Fragment	
F88	Avslag	Flinta	A4	Lösfynd			
F89	Kniv	Flinta	A2	Lösfynd			
F90	Avslag	Flinta	A1	Lösfynd			

Tabell 24. Fyndlista. FU-område 12-13, Småröd 1:1. Fynden redovisas ej i plan.



FU 12, Småröd sektion 7/400 - 7/700



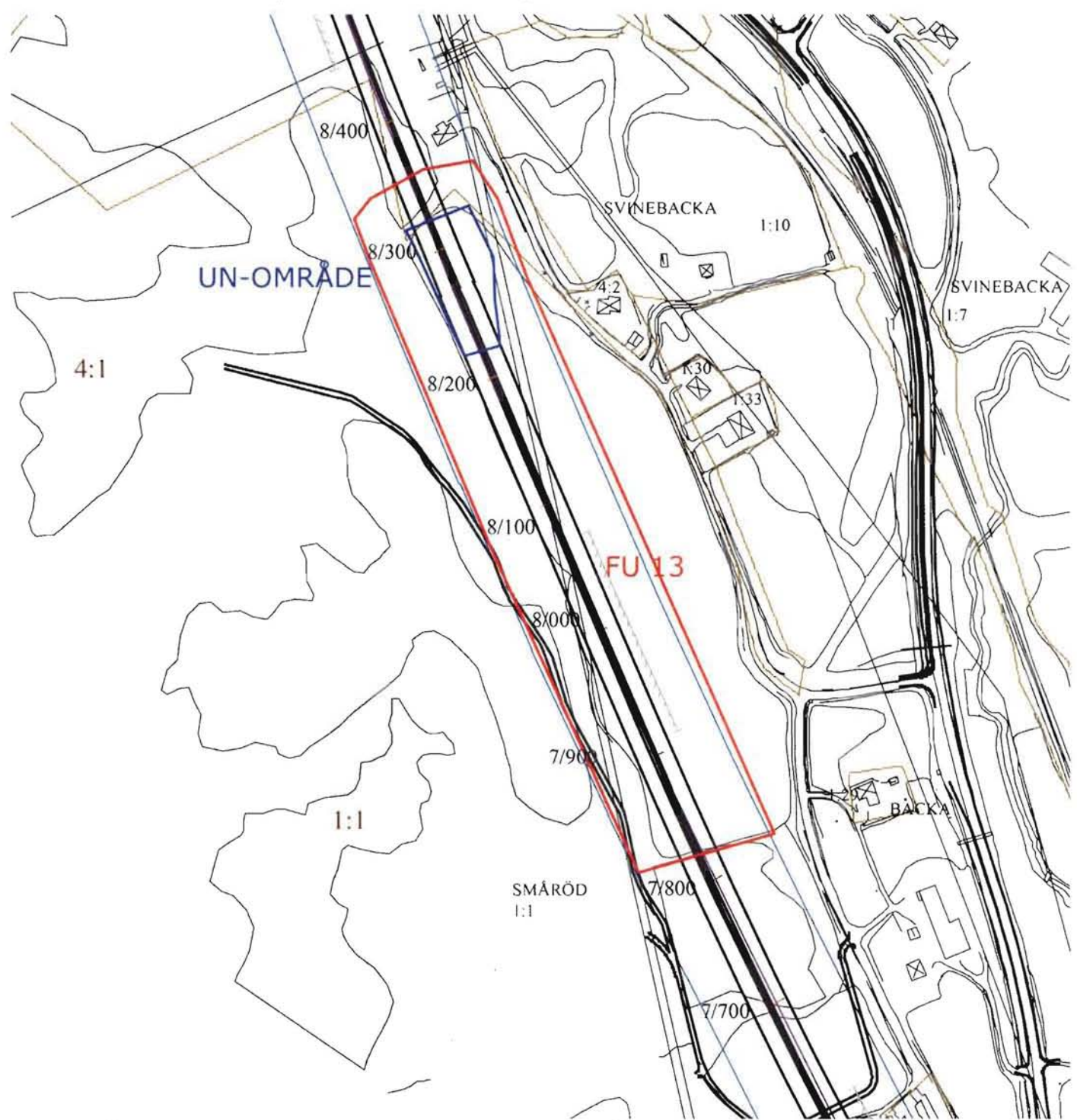
FU-området är markerat med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:2500

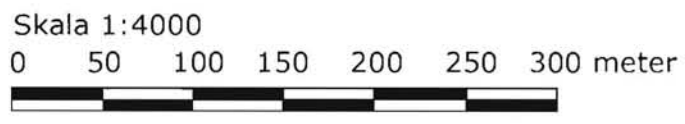
0 50 100 150 200 meter



FU 13, Småröd sektion 7/800 - 8/400

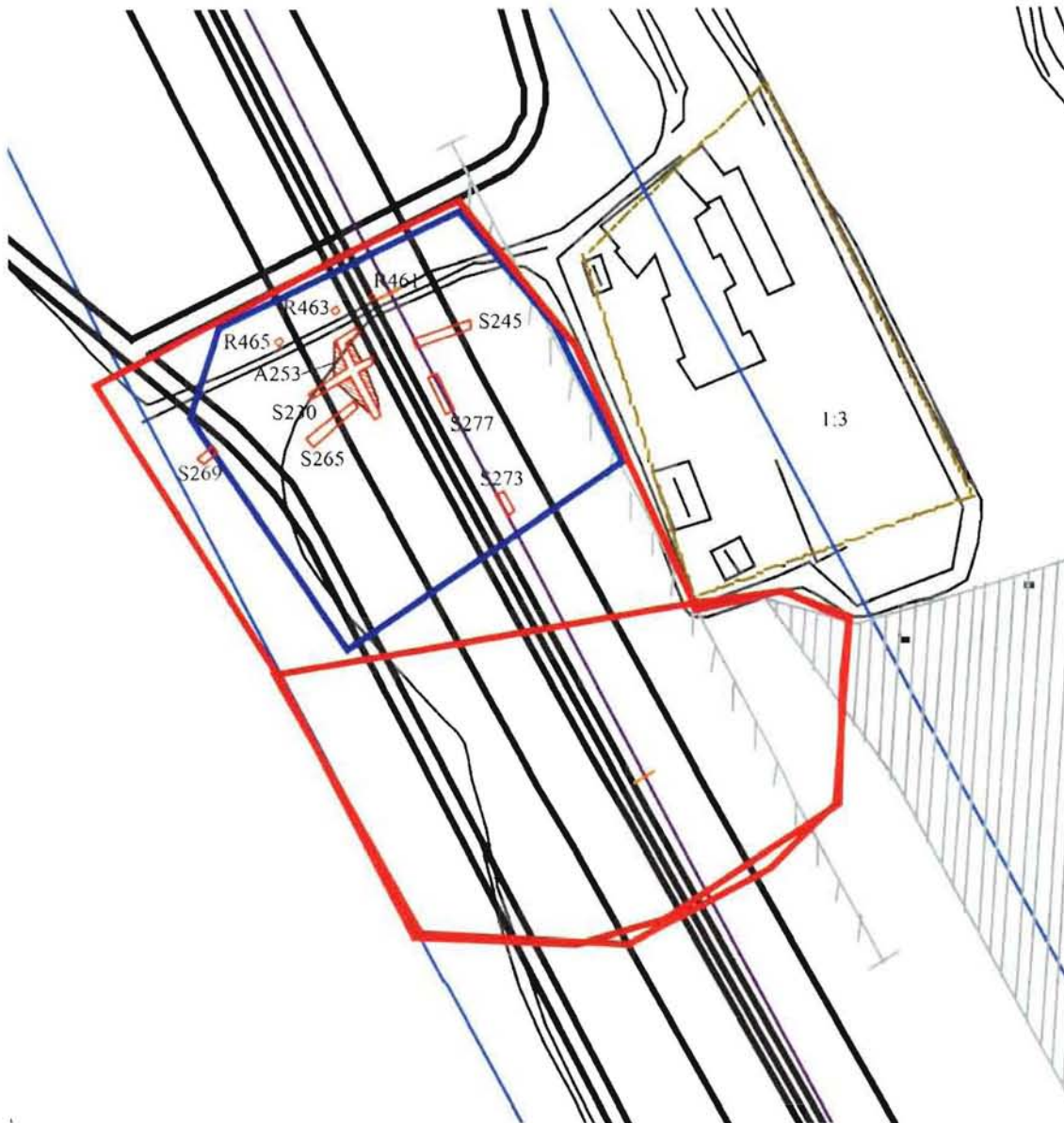


FU-området är markerat med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.



FU 12, Småröd schaktplan

Fig. 22



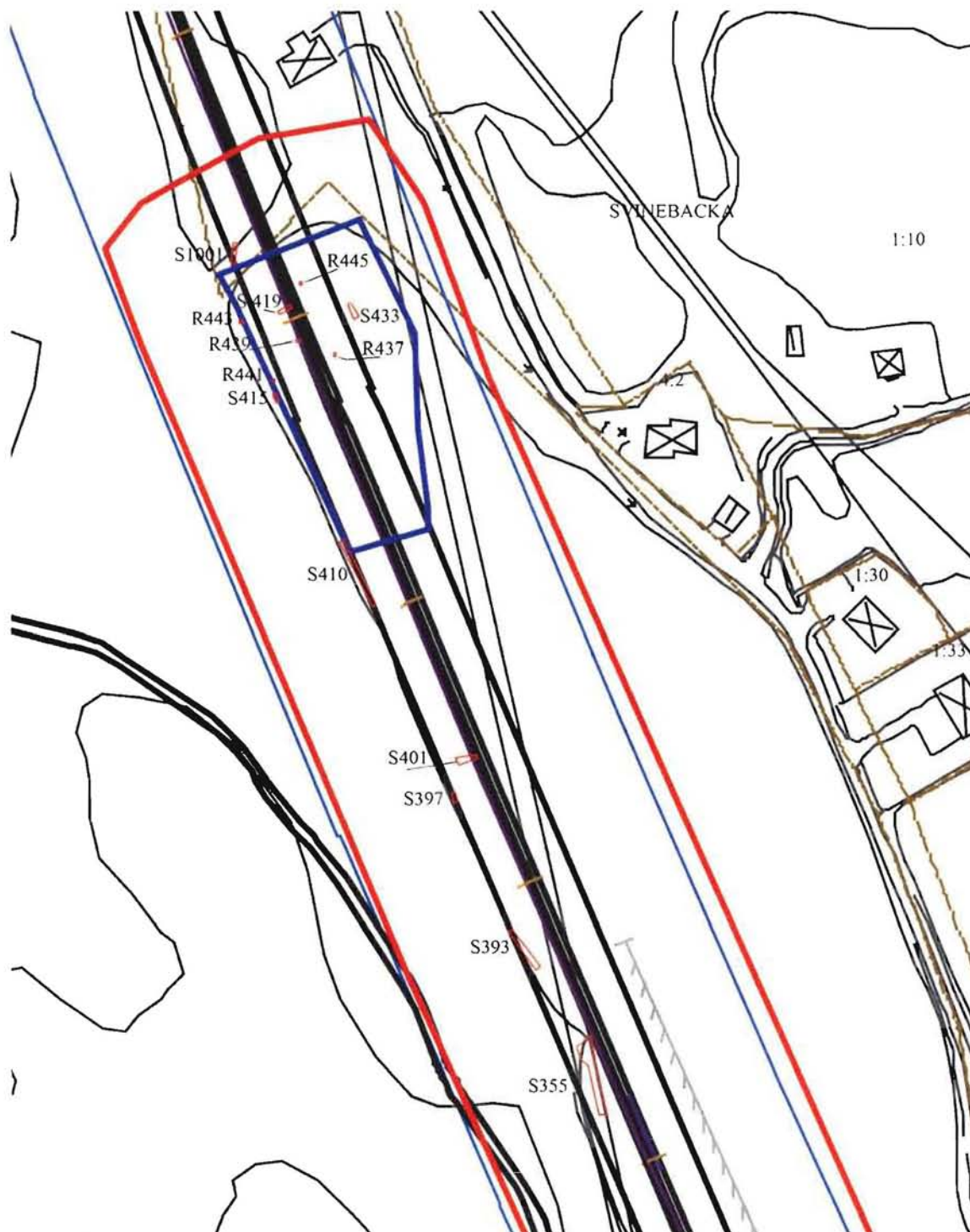
FU-område, schakt samt rutor är markerade med rött. Anläggning är markerad med mörkrött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:1250



FU 13, Småröd schaktplan, norra delen

Fig. 23



FU-område, schakt samt rutor är markerade med rött.
Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:2000



FU 13, Småröd schaktplan, södra delen

Fig. 24



FU-område, schakt samt rutor är markerade med rött.
Föreslaget UN-område är markerat med blått

Skala 1:2000

0 50 100 150 200 meter



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. Dnr: 220-51843-2001
RAÄ dnr: 422-3197-2001
RAÄ pnr: 1320296

Fastighet: Småröd 1:1
Socken: Foss
Kommun: Munkedal
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: Raä 424 (FU 12), Raä 425 (FU 13)
Ek. karta: 8172
Belägenhet: x 6485050, y 1261495 / x 6485400, y 1261300
Höjd över havet: 50 - 55 m.ö.h. / 45 - 50 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90 2,5 gon Väst
Höjdsystem: RH70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns Museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns Museum och Bengt Nordqvist,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältpersonal: Mats Lindqvist och Ewa Ryberg,
Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältarbetstid: 2001-10-08 - 11-02

Undersökt yta: Ca. 68 löpmetrar (FU 12), 200 löpmetrar (FU 13)
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-
topografiska arkivet (ATA), RAÄ Stockholm
Fynd: Fynden tillvaratogs. Förvaras på Bohusläns museum

FU-område 14 och 15

Fastighet: Brevik 3:18, Brevik 3:17 Saltkällan 1:2

Delsträcka: 8/900 - 9/000, 9/000 - 9/300

Fornlämningsnummer: Ny

Typ av fornlämnings: Boplats brå - ä jäå, boplats, ej daterad

Föreslagen åtgärd: Ingen åtgärd

Till området hör figur: 25 och 26

Sammanfattning

Under september år 2000 utförde Bohusläns museum två arkeologiska förundersökningar inom fastigheterna Brevik 3:18 (FU 14), Brevik 3:17 och Saltkällan 1:2 (FU 15), samt en kompletterande arkeologisk utredning inom fastighet Brevik 3:17. Samtliga fastigheter är belägna i Foss socken, Munkedals kommun.

Inom FU-område 14 framkom tre anläggningar: ett stolphål med keramik, en härdrest och en grop med kol och sot samt en begränsad mängd fynd. Det knappa resultatet visar att det med största sannolikhet rör sig om rester efter en förstörd boplats från mellersta bronsålder – förromersk järnålder.

Inom FU-område 15 påträffades få, spridda boplatsrester i form av enstaka stolphål, gropar och sparsamt med flinta. Lämningsarna var ej möjliga att datera. Bägge områdena har skadats av senare tiders odlingsaktiviteter.

Det begränsade resultatet av förundersökningarna inom FU-område 14 och 15 föranleder inga vidare antikvariska åtgärder.

Bakgrund

Den planerade vägbyggnationen berörde två nyupptäckta förhistoriska boplatser, som påträffades vid den arkeologiska utredningen (Algotsson, 2000). Eftersom en ny tillkommen lokalväg hamnade utanför det planerade förundersökningsområdet på fastighet Brevik 3:17 (FU-område 15), beslutades i samråd med Länsstyrelsen att en kompletterande utredning skulle utföras i samband med förundersökningarna (Algotsson, 2003).

Områdesbeskrivning

De bägge förundersökningsområdena är belägna på var sitt krönläge/sadelläge. Områdena har under större delen av förhistorisk tid varit del av ett och samma näs. Bägge områdena utgörs idag av odlad åkermark som avskiljs av en djup bäckravin. Jordarten utgörs av sandig silt och lera.

Förundersökningsområdena har under historisk tid utgjorts av utmarksområde dels till fastigheten Brevik, dels till Saltkällan.

Fornlämningsbilden i närområdet utgörs främst av gravar, stensättningar, Raä 239 och 240 samt rösen, Raä 238 och 242 belägna på de omgivande bergens krönlägen. En kilometer norr om Saltkällan återfinns ett gravfält Raä 255 med tolv gravhögar. Intill undersökningsområdet, åt nordost, finns Breviks gamla tomt, en by-/gårdstomt Raä 390, med äldsta belägg i *Röde Bok* från 1391, och en rest sten Raä 243 (1879).

Syfte och metod

FU-område 14

Syftet med förundersökningarna var att fastställa boplatsens rumsliga samt tidsmässiga utbredning, dess funktion och varaktighet. Ett annat syfte var att försöka klargöra om det kunde finnas rester av flatmarksgravar inom FU-område 14 eftersom utredningen hade gett en vag indikation om detta. Dessutom gjordes försök att klargöra boplatsytornas relation till den dåtida strandlinjen.

Undersökningen utfördes med hjälp av grävmaskin. Samtliga schakt och anläggningar inmättes med GPS. De anläggningar som bedömdes inneha en vetenskaplig potential fotograferades digitalt samt ritades i plan och profil. Fynden registrerades i Bohusläns museums fynddatabas. Kol för ¹⁴C-datering insamlades och översändes för vedartsanalys till Vedlab i Glava samt sändes därefter till datering vid Ångströmlaboratoriet i Uppsala.

Inom FU-område 14 drogs elva schakt med maskin på 4 – 26 m längd. Djupet varierade från 0,40 – 1,20 m. Lagerföljd samt lagrens respektive tjocklek: matjord/ploglager 0,25 – 0,30 m, brungul silt 0,10 – 0,20 m och därunder grågul till mörkgrå lerig silt 0,15 – 0,55 m (tabell 25). Ytan genomkorsades dessutom regelbundet (främst i öster) av sentida, relativt djupa, dräneringsdiken.

FU-område 15

Syftet med förundersökningarna var att fastställa boplatsens rumsliga samt tidsmässiga utbredning, dess funktion och varaktighet. Dessutom gjordes försök att klargöra boplatsytans relation till dåtida strandlinjen.

Undersökningen utfördes med hjälp av grävmaskin. Samtliga schakt och anläggningar inmättes med GPS. De anläggningar som bedömdes inneha en vetenskaplig potential fotograferades digitalt samt ritades i plan och profil. Fynden registrerades i Bohusläns museums fynddatabas. Inom FU-område 15 togs 16 schakt upp med maskin på 5 – 56 m längd. Djupet varierade från 0,25 – 1,30 m.

Resultat

FU-område 14

Endast tre anläggningar och ett fåtal fynd blev resultatet av förundersökningen: en härd A2 i schakt 5, ett stolphål A1 i schakt 2, och en grop med kol och skörbränd sten A3 inom den yta som öppnades mellan schakt 2 och schakt 5. Anläggningarna låg relativt samlade inom en begränsad 8 x 10 m stor yta på krönet av åsen.

I stolphålet A1 fanns 24 bitar rödgrå keramik, ett relativt kraftigt gods med mellangrov magring. En del skärvor (bukbitar) har rester av kol på insidan och de flesta har ”rabbad” utsida. Godstjockleken varierar från 0,7 – 0,9 cm. Två av skärvorna är mynningsbitar, deras ytstruktur är slät och kärlets mynningsdiameter verkar ha varit 12 – 13 cm. En av bitarna har rest efter en vulst (F1b).

Typologiskt sett anses kärlet med rabbad utsida, slät/glättad hals, mynning samt med pålagda vulster allmänt höra till perioden yngre bronsålder – äldre järnålder, vilket även ¹⁴C-dateringen av kol funnet i anläggningen kunde bekräfta. Det verkar troligt att vi här har resterna efter ett förrådkärlet. Det fanns mycket sparsamt med kol i stolphålet, de kunde senare bestämmas till ek och björk. ¹⁴C-dateringen gav en datering till 2 840±70 BP, vilket betyder år 1 200 – 800 f.Kr., d.v.s. perioden mellersta bronsålder – yngre bronsålder.

Härden A2, som låg ca. 8 m västnordväst om stolphålet, var oval, 0,7 x 0,8 m stor och 0,1 m djup. Fyllningen bestod av brun humös silt med sot, kol och skörbränd sten. En bit bränt ben framkom vid framrensningen, annars var anläggningen fyndtom. Vedartsprov togs ur anläggningen vilket visade att man eldat med ek, men även lindträ fanns representerat. Dateringen visade sig ligga något senare i tid i förhållande till stolphålet, då den gav resultatet 2615±65 BP, d.v.s. mellan år 900 – 500 f.Kr. eller yngre bronsålder – förromersk järnålder.

Den tredje anläggningen A3, en grop med skörbränd sten och kol, var oval, 0,9 x 1,3 m stor och ca. 0,2 m djup. Innehållet bestod av skörbränd sten, två bitar bränd lera, ett lager med sotig, humös silt och ett kollager mot botten kunde inte närmare avslöja dess funktion, annat än att det måste ha varit eld- och värmerelaterad verksamhet. Tidsmässigt hör den troligtvis ihop med de andra två anläggningarna. Inga fler anläggningar framkom.

Det påträffades även ett par fynd av senare tiders närvaro på platsen: ett par skärvor glaserad stengodskeramik och ett par bitar taktegel. Stengodskeramiken kan vara från 1700-tal och taktegllet är troligtvis yngre. Dessa fynd tillvaratogs ej. Endast på ett par ställen kunde en rest av en eventuell äldre markhorisont (en tunn sandlins) skönjas (S1 och S11 (tabell 25)).

FU-område 15

Lagerföljd samt lagrens tjocklek var följande: matjord/ploglager 0,2 – 0,5 m, brungrå lerig silt 0,05 – 0,25 m och därunder ett underliggande lager av omväxlande gråsvart till gulgrå lera 0,04 – 0,3 m och svartbrun till grå sandig silt 0,05 – 0,2 m.

Inom förundersökningsområdet framkom relativt sparsamt med fynd och anläggningar. I tre av schakten (S12, S13, S16) framkom anläggningar; en grop A5 och tre stolphål A2 – A4, och i åtta schakt (S2, S4 – 6, S9, S14 – 16) påträffades sammanlagt ett tjugotal fynd i form av slagen flinta, varav två avslag med retusch (F4b). Förutom flinta påträffades ett bergartsavslag som kan utgöra en del av ett slipat redskap (F6a), samt en del av en kvartskärna (F8b, tabell 26). Fynden var relativt jämnt spridda över ytan och de enstaka anläggningarna likaså. De fyndförande sandlagren var ställvis tunna och i ett par schakt vidtog steril silt/lera direkt under matjorden.

Stolphålen varierade i utseende, storlek och form: två i schakt 12 som var runda (A2: 0,22 och A3: 0,30 m i diam.) och ett i schakt 13 som var ovalt (A4: 0,16 x 0,13 m). Djupet var ungefär detsamma, 0,10 m. Fyllningen bestod av mörkgrå sotig finsand eller sandig silt med enstaka mindre stenar. Varken deras utseende, eller deras läge i förhållande till varandra, kunde konstateras ha varit delar av någon form av sammanhängande konstruktion.

Gropen (A5) var oval till formen, 0,7 x 0,5 m stor och 0,23 m djup. Den påträffades i schakt 16 i ett lager gulgrå lerig silt och gropens innehåll bestod av gråbrun humös finsand med kolstänk och enstaka skörbrända stenar. Anläggningen var fyndtom och i övrigt framkom inget som kunde bidra till tolkningen av den.

På områdets södra del, i närhet av bäckravinen, upptogs ett djupschakt på 1,3 m djup. Syftet var att om möjligt utröna områdets relation till den dåtida strandlinjen. Inga komplexa lagerföljder påträffades som skulle tyda på att det förekommit någon större omflyttning av jordlager, eller att det utgjort en svallzon vid den dåtida strandkanten. Under matjorden framkom gulgrå till grå lerig silt och därunder, från 0,7–1,3 m djup, vidtog gråblå lera.

Tolkningen av FU-område 15 är att detta är rester av en boplats från förhistorisk tid, bestående av stolphålsrester (efter byggnader, skydd, ställningar?) och en grävd grop. Åldern på lämningarna är svår att bedöma, det fanns inget daterbart material att insamla, och fynden är av ett anonymt utseende. Mycket av det som en gång kan ha funnits på området verkar ha blivit förstört, bortplöjt eller bortgrävt av sentida odlingsaktiviteter.

Platsens belägenhet i terrängen, dess höjd över havet, på ca. 30 m.ö.h. skulle innebära att platsen kunnat bli utnyttjad tidigast från och med senare delen av äldre stenålder, senmesolitisk tid, eller ca. 5000 – 4000 år f.Kr. och fram till och med medeltid/historisk tid. Platsen har under större delen av förhistorisk tid legat i ett, mer eller mindre, strandnära läge.

Det bästa boplatsläget bör ha varit på krön-/sadelläget av åkern (eller något neddraget på sydsidan av detta), men förskjutet ett femtio- till hundra meter åt sydväst om, alternativt öster om, förundersökningsområdets väggkorridor. Här finns skyddande bergshällar och det är också här som den sentida bebyggelsen, från den historiska by-/gårdstomten Raä 390 till den nutida villabebyggelsen på Saltkällan finns.

Slutsatser

FU-område 14

De tre anläggningarna, stolphålet, härden och gropen, visar tillsammans med de få fynd som framkom vid undersökningen att det med största sannolikhet rör sig om rester av boplotsaktiviteter från mellersta bronsålder – förromersk järnålder och inte om ett område med en eller flera flatmarksgravar vilket det fanns indikationer på efter den arkeologiska utredningen.

Keramiken i stolphålet kom från ett kärl med rabbad utsida, slät/glättad hals och mynning samt med pålagda vulster och detta anses allmänt höra till perioden yngre bronsålder – äldre järnålder, vilket även ¹⁴C-dateringen av kol funnet i anläggningen kunde bekräfta. Det verkar troligt att vi här har resterna efter ett förrådskärl.

De få spår man här avsatt har förmodligen plöjts sönder under senare tiders markbearbetning och därmed till största delen försvunnit.

Platsen har legat strandnära, om man under bronsålder – förromersk järnålder räknar med att vattennivån har legat runt 10 - 15 m.ö.h. Området har säkerligen valts utifrån dess strategiska belägenhet med närhet till både bäckens sötvatten och den näringsrika salta havsfjorden. Jakt, fiske och/eller insamling av skaldjur och fågelägg vid strandzonen har säkert utgjort en viktig del av näringsproduktionen. Läget, den inre delen av en havsfjord, har förmodligen även utgjort en bra plats för mindre båtar att lägga till vid.

FU-område 15

Inom FU-område 15 fanns ett mindre antal spridda lämningar och fynd från en förhistorisk boplat: en grop, ett par stolphål och slagen flinta. Aktiviteterna på platsen kan vara från större delen av den förhistoriska perioden, de går inte att datera närmare än till tidigast senmesolitisk tid och fram till medeltid/historisk tid. Större delen av området har under en längre tidsrymd utgjorts av brukad åkermark och kvarvarande förhistoriska lämningar har troligtvis förstörts av sentida plöjning, väg- och järnvägsbyggen.

Åtgärdsförslag

FU-område 14

Med tanke på de få resterna av fynd och anläggningar som framkom vid förundersökningen av den ytmässigt begränsade bopplatsen är det inte motiverat att gå vidare med en slutundersökning av berörd yta inom fastighet Brevik 3:18. Inga ytterligare antikvariska åtgärder föreslås därför inom FU-område 14.

FU-område 15

Med tanke på den begränsade mängden fynd och anläggningar är det inte motiverat att gå vidare med en slutundersökning. Härmed föreslås inga ytterligare antikvariska åtgärder inom FU-område 15.

Schakt nr	Längd m	Djup m	Lager, tjocklek m	Beskrivning	Fynd/ anläggning
FU 14					
S1	14	0,62	L0: Matjord 0,25 L1: Brungul silt 0,25 L2: grågul lerig silt 0,15	Enstaka kolbitar i L1. I västra profilen en roströd sandlins mkolstråk 0,08 – 0,15 m tj.	
S2	14	0,40	L0: 0,25 L1: 0,20 L2: 0,15	Schaktet utökat i södra delen = yta mellan S2 - S5. Anläggning: A1 grop m keramik + mindre kolbitar.	Keramik
S3	15	1,20	L0: 0,30 L1: 0,55 L2: 0,60 – L3: Mörkgrå lerig silt 0,30 – 0,55	Djupschakt i norra delen ett lager med mörkgrå lerig silt.	En flinta, svallad
S4	5	0,55	L0: 0,20 L1: 0,25 L2: 0,25		
S5	20	0,45	L0: 0,20 L1: 0,25 L2: 0,30	Anläggning: A2 hårdrest, sot/kol, skörbränd sten.	
S6	13	0,35	L0: 0,20 L1: 0,15 L2: 0,35 -	Au schakt skär igenom i SV.	
S7	5	0,45	L0: 0,20 L1: 0,10 L2: 0,10	Au schakt skär igenom i N.	
S8	12	0,55	L0: 0,20 L1: 0,10 L2: 0,20		
S9	4	0,60	L0: 0,25 L1: 0,15 L2: 0,15		
S10	26	0,45	L0: 0,25 L1/L2: 0,20	Au schakt skär mitt i.	
S11	8	1,10	L0: 0,30 L1: 0,55 L2: 0,20	Djupschakt i slutning mot bäcken. Lager 1 var ev eroderat med inbl av kol – kulturlagerrest? I botten framkom sandigt grus med sten (L4).	
FU 15					
S1	8	0,30	L0: Matjord, brun humus m inslag av grå lera 0,20. L3: Grågul lera		
S2	13	0,70	L0: 0,20 L1: Brunrå lerig silt med inslag av humus och sand 0,25. L2: Gråsvart lera m inslag av sand 0,04. L3: 0,25		Ett spån och två splitter av flinta.
S3	12	0,50	L0: 0,50 L1: 0,05 L3: 0,10		
S4	20	0,40	L0: 0,20 L1: 0,20 L3: (brun lera) 0,25	I centrum av schaktet finns L1 m skörbr stenar, ca. 10 st 0,05 – 0,01 m stora	Ett bränt flintsplitter bland skörbr stenar.
S5	32	0,35	L0: 0,20 L3: 0,15		Fynd av övr slagen flinta, samt del av kvartskäma?
S6	19	0,40	L0: 0,20 L3: 0,10 L4: Ljus gulgrå lera m inslag av sand	I NNV delen av schaktet framkom moränsand.	Övr slagen flinta
S7	5	1,30	L0: 0,18 L4: 0,30 L5: Grå lerig silt 0,25 L6: Gråblå lera.	Djupschakt (foto).	

Tabell 25. Schaktbeskrivning FU-område 14 – 15, Brevik 3:18, Brevik 3:17 Saltkällan 1:2.

Schakt nr	Längd m	Djup m	Lager, tjocklek m	Beskrivning	Fynd/ anläggning
S8	14	0,60	L0: 0,40 L4: 0,30		
S9	8	0,25	L0: 0,20 L4: 0,05		Ett flintavslag i L0.
S10	5	0,55	L0: 0,35 L4: 0,15		
S11	10	0,55	L0: 0,30 L5: Svartbrun sandig silt, 0,05 L7: Grå sandig silt 0,20		
S12	30	0,45	L0: 0,25 L4: 0,20	Efter 8 m från schaktets SV ände – en sandlins, grusig och stenig finsand 13 m lång. I NO delen av schaktet åter lera under L0.	2 st. stolphål (A2 och A3).
S13	56	0,55	L0: 0,20 L1: 0,20 L3: 0,15	I botten delvis under leran (L3) framkom partier av gulröd sand samt ställvis gulgrå grusig sand.	A4 stolphål?
S14	8	0,55	L0: 0,30 L5: 0,15 L7: 0,10	I N del utvidgat med 4x4 m åt V vid ett gammalt AU schakt.	2 flintavslag, varav ett bränt
S15	12	0,40	L0: 0,25 L3: 0,15		Ett avslag och en övrig slagen.
S16	40	0,45	L0: 0,28 L1: 0,10 L3: 0,05		A5 (grop) + ett avslag m retusch, en övr igslagen flinta, del av kärna?

Tabell 25. Schaktbeskrivning FU-område 14 – 15, Brevik 3:18, Brevik 3:17 Saltkällan 1:2.

Fynd nr	Sakord	Material	Antal	Vikt g	Enhet	Lager	Övrigt
FU 14							
F1a	Buk	Keramik	22	152,8	A1/S2	L1	Funna i ett stolphål. En del bitar har svarta kolrester på insida. De flesta har rabbad utsida. Magring mellangrov.
F1b	Mynning	Keramik	2	16,5	A1/S2	L1	Mynningsbitarna har slät yta. Del av vulst vid mynningskant. Kärlets diameter stor.
F2	Avslag	Flinta	1	1,3	S1		Svallat
F3	Avslag	Flinta	1	0,6	S2-S5		Avban. yta
F4a	Buk/bottendel	Keramik	2	75,5		Ploglager	Glaserat stengods?
F4b	Del av kärl	Y Rödgoods	2	8,5		Ploglager	
F4c	Övrigt slagen	Flinta	1	57		Ploglager	
F5	Buk/bottendel	Keramik	1	93,5	S6		Glaserat stengods?
F6	Bränd lera	Lera	2	4,2	A3	L2	
F7a	Bränd lera/ Keramik?	Lera	1	16,5	S3		Finmagrad?
F7b	Slagg?/		1	1,5	S3		
FU 15							
F1	Avslag med retusch	Flinta	1	3,5	S16		
F2	Övrigt slagen	Flinta	1	2,2	S16		Svallat
F3	Del av kärna	Flinta	1	16,2	S16		Ev. använd som bort?
F4a	Övrigt slagen	Flinta		69,4	Vid g:a schakt		Ytplock

Tabell 26. Fyndlista. FU-område 14 – 15, Brevik 3:18, Brevik 3:17 Saltkällan 1:2

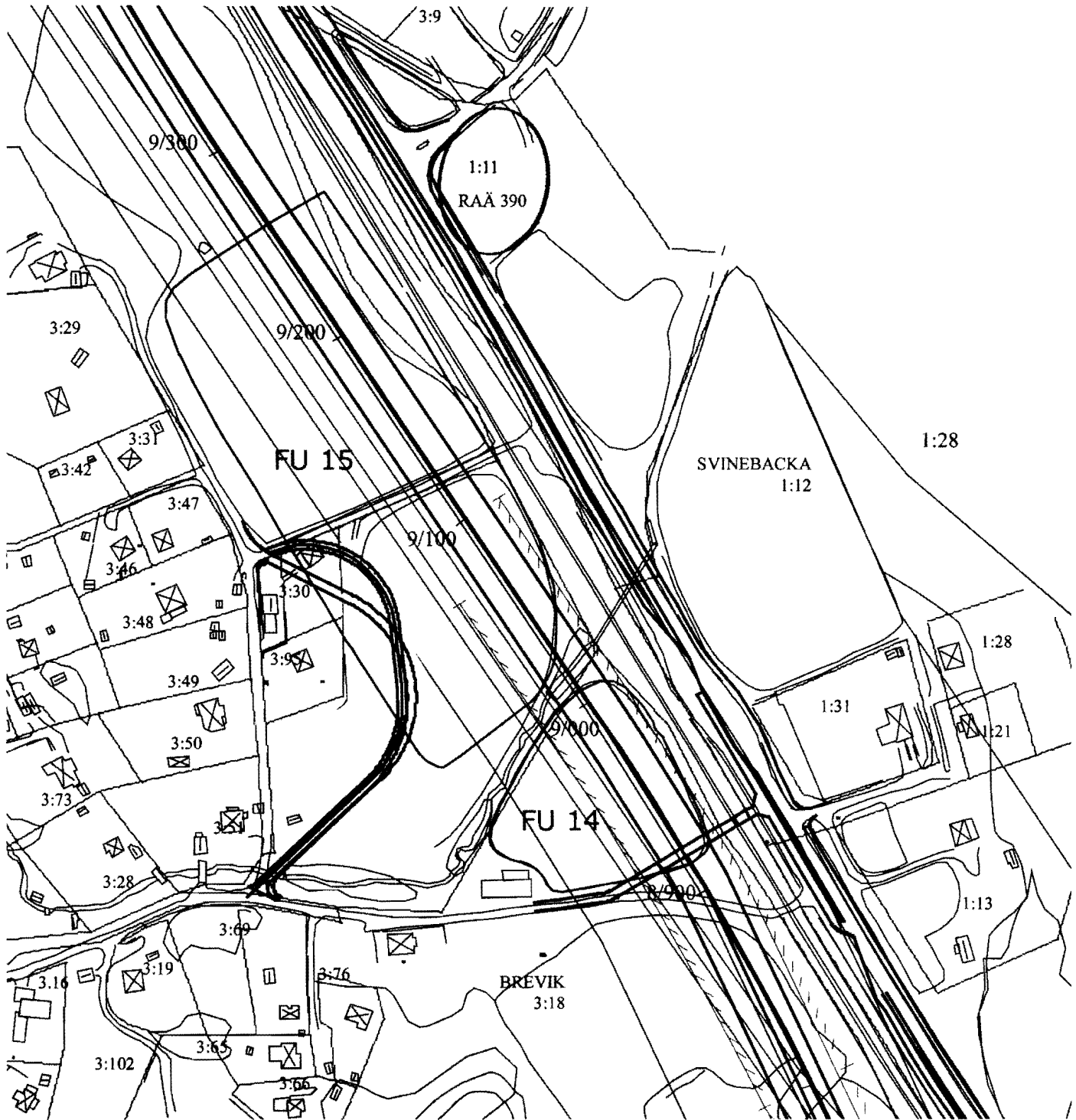
Fynd nr	Sakord	Material	Antal	Vikt g	Enhet	Lager	Övrigt
F4b	Avslag med retusch	Flinta	1	8,4	Vid g: a schakt		Ytplock
F5a	Spån	Flinta	1	4,3	S2	L1	
F5b	Splitter	Flinta	2	0,7	S2	L1	
F6a	Del av släpat redskap?	Bergart	1	51	S4		
F6b	Splitter	Flinta	1		S4		
F7a	Avslag	Flinta	2	24	S3	L1	
F7b	Övrigt slagen	Flinta	1	6,2	S3	L1	
F8a	Övrigt slagen	Flinta	1	6,3	S5		Inmätt som F1
F8b	Del av kärna?	Kvarts	1	5,7	S5		Inmätt som F2
F9	Övrigt slagen	Flinta	1	6,9	S6		I grus
F10	Avslag	Flinta	1	20,9	S9		Humus
F11a	Övrigt slagen	Flinta	1	14,7	S14 (N del)		
F11b	Splitter	Flinta	1	0,5	S14 (N del)		Krackelerad
F12	Övrigt slagen	Flinta	1	0,8	S15		

Tabell 26. Fyndlista. FU-område 14 – 15, Brevik 3:18, Brevik 3:17 Saltkällan 1:2

Fig. 25



FU 14 och 15, Brevik sektion 8/900 - 9/300



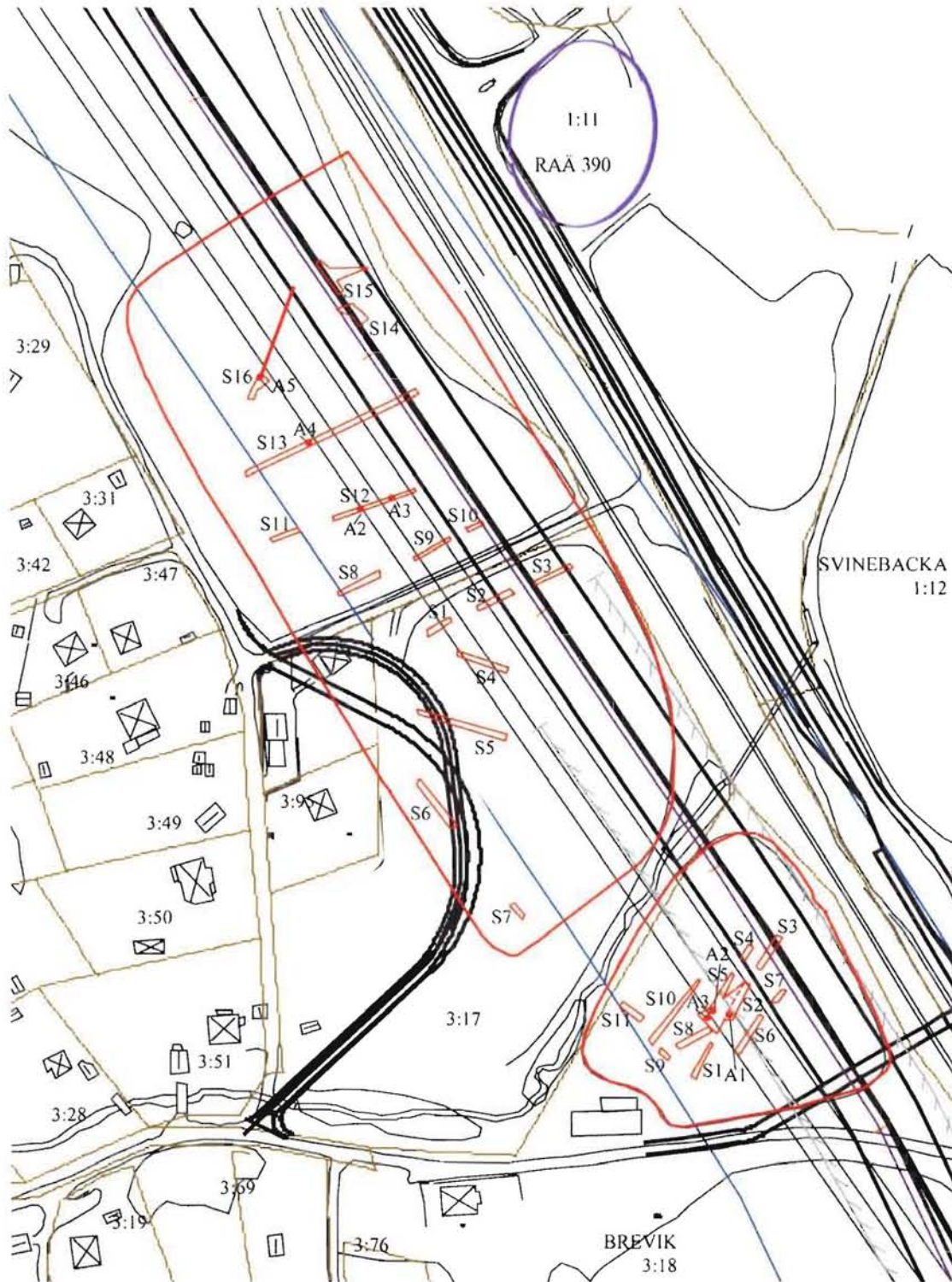
FU-områdena är markerade med rött.

Skala 1:2500

0 50 100 150 200 meter



FU 14 och 15, Brevik schaktplan



FU-områdena, schakt samt anläggningar är markerade med rött.

Skala 1:2000



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. dnr:	220-7104-2000
BM dnr:	Ad 502/98
BM pnr:	804 (FU14), 805 (FU15)
Fastighet:	Brevik 3:18 (FU14), Brevik 3:17, Saltkällan 1:2 (AU+FU15)
Socken:	Foss
Kommun:	Munkedal
Län:	Västra Götaland
Fornlämning nr:	Ny
Ek. karta:	8172
Belägenhet:	x 648633, y 126092 (FU14) x 648650, y 126080 (FU15)
Höjd över havet:	20 – 30 m
Koordinatsystem:	RT90 7,5 gon V
Höjdsystem:	RH 70
Uppdragsgivare:	Vägverket Region Väst
Ansvarig institution:	Bohusläns museum
Projektansvarig:	Åsa Algotsson, Bohusläns museum
Fältansvarig:	Ingela Lundin, Bohusläns museum
Fältpersonal:	Åsa Algotsson och Agneta Gustafsson Bohusläns museum
Fältarbetstid:	2000-09-18 – 09-27, FU 14: 24 tim och FU 15: 56 tim
Undersökt yta:	174 löpmeter (FU 14), 480 löpmeter (FU 15)
Redigering och layout:	Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv:	Bohusläns museum
Fynd:	Fynden tillvaratogs, UM 28934 – 28936
Datering:	FU 14 Yngre bronsålder, FU 15 odaterad

FU-område 16

Fastighet: Saltkällans Säteri 2:1

Delsträcka: 9/400 - 9/550

Fornlämningsnummer: Raä 239

Typ av fornlämning: Gravgrupp

Föreslagen åtgärd: Till slutundersökning

Till området hör figur: 27 och 28

Sammanfattning

Under september månad 2000 utförde Bohusläns museum en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Saltkällans Säteri 2:1 i Foss socken, Munkedals kommun. Uppdragsgivare var Vägverket Region Väst. Inom området finns två sedan tidigare kända fornlämningar, Raä 239:1 och Raä 239:2, som utgörs av två stensättningar.

Med hjälp av grävmaskin grävdes 15 schakt om sammanlagt 55 löpmeter samt fem provgropar, 0,5 m² till 1 m² stora. Förutom de två kända fornlämningarna Raä 239:1 och 239:2, framkom i samband med förundersökningen fyra nya stenpackningar A2 samt A5 - A7, varav en tolkades som en grav, A2. Därutöver framkom två härdar A3 och A4, en grop med vall A8, en skärvstenskoncentration A1 samt fynd av flinta. De påträffade fynden och anläggningarna indikerar att det kan finnas en boplats inom det undersökta området. Det förundersökta området bör slutundersökas inför planerad exploatering.

Bakgrund

Den arkeologiska förundersökningen föranleddes av planerad ny sträckning av väg E6.

Förundersökningen utfördes av Bohusläns museum under september månad 2000. I samband med den arkeologiska utredningen vilken utfördes 1998 togs fyra schakt upp öster och söder om det aktuella området. I ett av schakten framkom en härd (Algotsson, 2000).

Områdesbeskrivning

Stensättningarna är belägna på ett delvis skogbevuxet bergsparti, cirka 25 – 30 m.ö.h. Väster om berget ligger Saltkällefjordens flacka strandområde. Landskapet skärs av i öst av nuvarande E6:an och ett järnvägsspår. Öster om E6:an ligger högre bergspartier med odlade dalgångar emellan. På bergshöjderna ligger enstaka rösen. Cirka 200 m söder om de aktuella gravarna ligger idag bebyggelse tillhörande Saltkällan - Brevik (Algotsson, 2000).

Undersökningsområdet begränsas i väst av en bergsbrant, i norr av ett skogsområde, i öst av en äldre vägbank och i söder av en brant sluttning som sträcker sig mot åkermark i vall. Den äldre vägsträckan löper i nord-sydlig riktning parallellt med nuvarande E6 och järnväg. De två stensättningarna är oregelbundna till formen. Raä 239:1 var cirka 9,0 x 15,0 m stor och Raä 239:2 närmare 9,0 x 10,0 m. Raä 239:1 ligger i närheten av en bergskant i den västra delen av området och Raä 239:2 är belägen på en mindre bergshöjd inom den norra delen av området. Området har i huvudsak legat orört från senare tiders aktiviteter, förutom den väg som löper i nord - sydlig riktning i områdets östra del och de uppförda elstolparna i områdets västra del.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att fastställa gravarnas antal, utbredning, uppbyggnad, beskaffenhet och om möjligt utröna fyndmängd samt att samla in material för analyser. Ytterligare en målsättning var att utröna om det finns ytterligare härdar eller andra ovan mark icke synliga anläggningar i närområdet.

Inom området grävdes 15 schakt med hjälp av grävmaskin, sammanlagt 55 löpmeter. Schakten rensades med hjälp av skyffel och skärlev. Därutöver togs fem provgropar upp för hand, 0,5 m² till 1 m² stora. Dessa grävdes i stick å 0,1 m. Dokumentationen utfördes digitalt respektive manuellt. Fotodokumentation utfördes med digitalkamera. Kol samlades in från en provgrop som grävdes i Raä 239:2 för vedarts- och ¹⁴C-analys.

Resultat

15 schakt togs upp söder respektive öster om anläggning 239:1. Schakten var mellan 2,5 m – 10 m långa och cirka 1 – 1,5 m breda. De grävdes till varierande djup mellan 0,1 – 0,85 m. I huvudsak utgjordes stratigrafien av torv 0,02 – 0,07 m, brun humus 0,05 – 0,25 och därunder vidtog sand, berg eller lera. I schakt 9 framkom 0,5 m under markytan en stenpackning med inslag av skärersten, A7. Anläggningen framkom i ett lager bestående av humös sotig sand. I lagret påträffades fynd av flinta, järn och kvarts, F14 och F15. Kvartsen togs ej tillvara (tabell 27 resp. 30). Schaktet utvidgades strax norr om avbanad yta där ett större område med skärersten var synligt. Inom det avbanade området framkom 0,1 – 0,2 m stora skärviga och kantiga stenar (tabell 27).

Fynd som avslag av flinta, kvarts, järn (recent?) och övrig flinta framkom i schakt 1, 7, 8 och 9 (tabell 30). I schakt 1 framkom i övrigt flinta samt flintavslag, F18 – 20, F22 – 24, i ett lager bestående av gulbrun sand. I schakt 8 påträffades avslag av flinta samt övrig flinta, F6 – 7, i lager bestående av ljusgul humös sand. I schakt 9 framkom ett beslag av järn, (recent?) F14, två flintavslag, F15 samt ej tillvaratagen kvarts. Fynden påträffades i ett lager bestående av sotig humös sand med skärersten.

Fem av de 15 schakten som togs upp förlades till den södra delen av undersökningsområdet. Schakten, S11 - 15, togs upp på en terrass vilken avgränsade området mot söder. Ett av dessa schakt, nr 11, togs upp till ett djup av 0,85 m. De övriga sex schaktades till ett djup av cirka 0,1 m ned till den underliggande bruna leran (tabell 30). Inga fynd eller anläggningar påträffades här.

Väster om den bergshöjd där Raä 239:2 är belägen iaktogs i ytan en stenpackning, A6, bestående av ett femtontal stenar. En provgrop, 1 m² stor, togs upp i stenpackningen. De synliga stenarna var 0,3 – 0,4 m stora. Under torven påträffades ytterligare stenar, 0,1 – 0,2 m stora, varav några var skärviga. Några av stenarna var i huvudsak var markfasta. Stenarna omgärdades av ett lager bestående av brunsvart humus, 0,25 m djupt. Därunder vidtog ställvis berg. Strax söder om de ovan nämnda stenarna hade schakt 7 tagits upp. I schakt 7 framkom ett lager bestående av svart, sandig humus med inslag av grus, sotstänk och skärvig sten på ett djup av 0,2 m under markytan. I lagret påträffades fyra flintavslag, F1, F16 - 17 och F21 (tabell 27 och 30). Lagret tolkas vara rester av ett kulturlager.

Stensättning Raä 239:1:

Ett flertal stenar var synliga ovan markytan, 0,2 – 0,4 m stora. Några av stenarna kan utgöra delar av en kantkedja. Anläggningen är övertorvad och anlagd mer eller mindre direkt på berget. Elstolparna som idag är placerade i närheten av anläggningens södra del kan ha påverkat att stenar har förflyttats.

Tre provgropar, 0,5 m² stora (Pg 2, 4 samt 6) togs upp för hand i östra samt västra delen av anläggningen (tabell 29). Stratigrafien utgjordes av torv, 0,07 m. Därunder framkom ett lager av sten, 0,2 - 0,4 m stora. Stenarna omgärdades av ett tunt skikt av brun humus, 0,03 m tjockt. Stenarna är lagda direkt på berget. I det underliggande berget fanns sprickbildningar. Det krävs dock avtorvning av hela anläggningen för att klargöra strukturen samt om djupare sprickor finns i ytan av berget. Inget kol eller fynd framkom i provgroparna.

Stensättning Raä 239:2:

Anläggningen var övertorvad och delvis bevuxen med buskar. Stenar var synliga i torven. En större mängd stenar har rasat ut både mot väster och öster om berget. Den ursprungliga begränsningen är därmed oklar. Nordnordost om graven var 30 – 40 stenar synliga i torven. Dessa bedömdes vara stenar nedrasade från gravens stenpackning.

En provgrop (pg 1) grävdes för hand i den norra delen av graven, 1,0 x 0,5 m stor (tabell 29). Stratigrafin utgjordes av torv, 0,04 m tjock. Därunder framkom runda stenar 0,1 - 0,2 m stora samt skärviga stenar 0,01 m stora i ett lager bestående av brun humus med inslag av kolfragment och sot. Strax under markytan framkom elva rostiga järnspikar, F5, och ett mikrospån, F13. Ett tjugotal mindre brunrå keramikbitar, F12, påträffades cirka 0,1 m under markytan (tabell 30). Kol påträffades 0,14 m under markytan vilket samlades in för vedartsanalys och ¹⁴C-analys. Träkolet har bestämts vara benved, en, ek, gran samt tall. Kolprovet bestående av benved har daterats till 99,3 +/-0,8 pM (tabell 31). Området där provgropen togs upp verkar vara ett delvis stört område på grund av att de rostiga spikarna som påträffades i närheten av den brunrå keramiken.

Övriga anläggningar:

Fyra stenpackningar påträffades inom undersökningsområdet. I den södra delen av undersökningsområdet på en mindre terrass var en stenpackning synlig i torven, A5. Denna stenpackning var oregelbunden till formen och 1,8 x 1,5 m stor. Stenarna var 0,25 - 0,5 m stora. I schakt 2 framkom vad som tolkats vara ytterligare en stensättning, A2. Anläggningen var rund till formen och 7,0 m i diameter stor. Stenpackningen utgjordes av 0,3 - 0,5 m stora stenar vilka omgärdades av en relativt väl lagd kantkedja. Mindre skärviga stenar fanns representerade i stenpackningen. Anläggningen vilade i hårt packad sand och omgärdades av gulbrun sand. I den nordvästra delen av undersökningsområdet låg några stenar synliga i torven, A6. Stenpackningen var oregelbunden till formen. Stenarna omgärdades av brunsvart humus. Den fjärde stenpackningen, A7, påträffades i anslutning till schakt 9 och var oval till formen. I denna fanns skärvig sten som vilade direkt på berget. Stenarna låg i ett lager bestående av humös sotig sand.

En härd, A3, påträffades i schakt 2. Härden var oval till formen, 0,5 x 0,8 m stor. Fyllningen utgjordes av sotpåverkad sand med inslag av enstaka kolbitar och mindre skärvstenar. I härden framkom flintavslag, bränd lera, och övrig flinta, F2, F3 och F4 (tabell 28 och 30). I schakt 1 påträffades en skärvstenskoncentration, A1, och en härd, A4. Skärvstenskoncentrationen var 0,35 m i diameter och 0,1 m djup. Härden var 0,5 m i diameter och 0,2 m djup. Stenarna var 0,02 - 0,1 m stora och framkom i ett lager bestående av gulbrun sand. I härden påträffades ett flintavslag, F10, en övrig flinta, F11 samt kvarts som ej tillvaratogs (tabell 28 och 30). En grop med vall, A8, framkom i den östra delen av området. Anläggningen var oval till formen, 3,0 x 4,0 m stor (tabell 28).

Slutsatser

Utifrån undersökningens resultat kan man konstatera att de båda stensättningarna Raä 239:1 och 239:2 i olika utsträckning påverkats av sentida aktiviteter. I undersökningsområdet påträffades även fyra stenpackningar, A2, A5, A6 och A7. A2 utgör med stor sannolikhet ytterligare en grav. Förutom dessa anläggningar har bland annat en stensatt grop med vall, A8, samt två härdar, A3 och A4 påträffats. Dessa anläggningar indikerar att eldrelaterade aktiviteter har utförts på platsen. Fynden av flinta pekar på att det kan röra sig om gravar som har anlagts i anslutning till en äldre boplatsyta eller att gravarna överlagrar densamma.

Åtgärdsförslag

De sedan tidigare kända gravarna bör slutundersökas. De nyupptäckta anläggningarna visar på att området sannolikt utgörs av en äldre boplatsyta som även den bör slutundersökas. Med största sannolikhet finns det även ytterligare en grav inom området. Syftet med fortsatta arkeologiska undersökningar är att utröna gravarnas inbördes förhållande och för att klargöra den kronologiska stratigrafin på platsen eftersom fynd av neolitisk karaktär påträffades inom undersökningsområdet. Fynden tyder på att gravarna överlagrar en möjlig boplats.

Schakt nr	Längd m	Djup m	Lager	Anläggningar	Fynd
S1	8	0,15 - 0,30	I N del, humus 0,05 m djupt. Därunder grå sand 0,05 - 0,10 m djupt. Därunder vidtog berg. I S del, humus, 0,05 m djupt. Därunder grå sand 0,05 - 0,10 m djupt. Därunder vidtog gulbrun sand.	A1, Skärvestens konc A4, hård.	Flinta
S2	10	0,15 - 0,25	0,05 m tjock. Humus 0,05 m djupt. Därunder grå sand 0,50 - 0,10 m djupt. Därunder gulbrun sand.	A2, rund stenpackning A3, hård	Avslag av flinta, bergart i A3
S3	6	0,20 - 0,30	Som Schakt 2		
S4	6	0,20	Torv, 0,05 m tjock. Därunder brungrå humös sand, 0,15 m djupt. Därunder ljusbrun humös sand. I N del av schaktet vidtog berg under torven.		Flinta
S5	3	0,25	Torv, 0,05 m tjock. Därunder brun humus ngt inslag av grå sand, 0,10 m djupt. Därunder ljusbrun humös sand		
S6	4	0,30 - 0,55	Torv, 0,02 - 0,05 m tjock. Därunder ljusgrå humus med inslag av sand, 0,05 m djupt. Därunder mjälilig sand.		
S7a	3	0,30 - 0,40	Torv, 0,05 - 0,10 m. Därunder brunsvart humus ngt inslag av grus och skärvig sten, 0,12 m djupt. Därunder vidtog svart sandig humus med inslag av grus, sotstänk och skärvig sten.		Flinta
S7b	6	0,10 - 0,35	Torv 0,07 - 0,10 m tjock. Därunder brun humus med inslag av sand, 0,10 - 0,15 m djupt. Därunder ställvis berg/bergskrevor och brungul sandig humus med inslag av skärvig sten, 0,10 m stora. Berg framkom under torven i schaktets N del.		
S8	3,5	0,40	Torv/förna 0,05 - 0,10 m tjock. Därunder ljusgrå humös sand med enstaka större stenar, 0,20 m stora. Därunder ljusgul humös sand.		Flinta
S9	7	0,05	Humus 0,05 m. Därunder sotig sand, 0,50 m. Därunder brun humös sand med inslag av skärvsten. Nedrasade rundade stenar från 239:2 i schaktet.	A7 stenpackning med skärvig sten	
S10	2,5	0,70	Torv/förna, 0,10 m tjock. Därunder humös brun lera, 0,20 - 0,25 m djupt. Därunder brungul lera inslag av enstaka stenar.		
S11	6	0,85	Torv/förna 0,05 m. Därunder brun humus 0,02 m. Därunder gulbrun lera.		
S12	5	0,05	Torv/Förna, 0,05 m. Därunder brun humus med inslag av lera.		
S13	5	0,15	Torv/Förna 0,05 m. Därunder gulbrun lera		
S14	4	0,15	Torv/Förna 0,05 m. Därunder gulbrun lera		
S15	4	0,10	Torv/Förna 0,05. Därunder gulbrun lera		

Tabell 27. Schaktbeskrivning. FU-område 16, Saltkällans Säteri 2:1.

Anläggning nr	Typ	Stor/diam m	Djup m	Lager	Fyllning	Schakt nr	Fynd	Övrigt
239:1	Stensättning	15,0 x 9,0, h 0,20	0,10		Övertorvad humusblandad fyllning. 0,20 – 0,40 m stora stenar direkt på berg.			Oregelbunden
239:2	Stensättning	10,0, h 0,20			Övertorvad humusblandad fyllning 0,10 – 0,50 m stora stenar		Keramik, br lera, rostig järnspik	Oregelbunden, närmast rund
A1	Skärvestens-koncentration	0,35	0,10	Gulbrun sand	0,02 – 0,10 m stora skärviga stenar	S1		Rund
A2	Stenpackning/stensättning	7,0		Gulbrun sand	Två lager av 0,30 – 0,50 m stora stenar. Kantkedja.	S2		Rund
A3	Härd	0,50 x 0,80	0,05	Gulbrun sand	Sand med inslag av sot, kol och mindre skärviga stenar.	S2	Avslag flinta, bergart	Oval
A4	Härd	0,50	0,20	Grå samt gulbrun sand	Sotig humös sand.	S1		Rund
A5	Stenpackning	1,50 x 1,80		Synlig ovan torven	Stenar 0,25 – 0,50 m stora. Nedrasad sten från A2 eller röjningssten eftersom närliggande område på terrassen är stenfri.	S del av UO		Oregelbundet oval
A6	Stenpackning	2,0 x 3,0	0,25	Delvis synlig i torven	Torv 0,07. Därunder markfast sten, omgärdades av brunsvart humus och mindre skärviga stenar, 0,25 m djupt. Därunder ställvis berg.	NV del av UO		Oregelbunden
A7	Stenpackning	5,0 x 8,0		Humös, sotig sand	Stenpackning med skärvsten	S9		Oval
A8	Grop med vall	3,0 x 4,0	0,80			Ö del av UO		

Tabell 28. Anläggningsbeskrivning. FU-område 16, Saltkällans Säteri 2:1.

Provgrop nr	Djup m	Lager	Fynd	Anläggning nr
1	0,40	Torv 0,04 m därunder brun humus m inslag av kolfragment	Järnspik, keramik, mikrospån.	Raä 293:2
2	0,10	Torv 0,07 m. Brun humus, 0,03 m.		Raä 239:1
4	0,10	Torv 0,07 m. Brun humus 0,03 m.		Raä 239:1
5	0,35	Torv 0,10 m. Brunsvart humus 0,25m.		A6
6	0,10	Torv 0,06 m. Brun humus 0,03m.		Raä 239:1

Tabell 29. Provgropar. FU-område 16, Saltkällans Säteri 2:1.

Fynd nr	Sakord	Material	Schakt/ anläggning	Lager	Antal	Vikt g	Övrigt
F1	Avslag	Flinta	S7	Lagret bestod av grus med inslag av svart sandig humus.	1	5,4	
F2	Br lera	Lera	A3	Härd	4	7,1	
F3	Avslag	Flinta	A3	Härd	2	7,6	
F4	Övr flinta	Flinta	A3	Härd	1	0,8	
F5	Spik	Järn	Pg1 Raä 239:2	0,10 – 0,20 m under markytan. I lager bestående av brun humus med inslag av kolfragment.	11	28,7	Recent?
F6	Övr flinta	Flinta	S8	Lagret bestod av ljusgul humös sand.	4	42,5	

Tabell 30. Fyndlista. FU-område 16, Saltkällans Säteri 2:1.

UM nr 28945

Fynd nr	Sakord	Material	Schakt/ anläggning	Lager	Antal	Vikt g	Övrigt
F7	Avslag	Flinta	S4	Lagret bestod av ljusbrun humös sand.	14	18,6	Två brända
F9	Avslag	Flinta	S3		3	1,7	
F10	Avslag	Flinta	A4	Hård	1	0,7	
F11	Övr flinta	Flinta	A4	Hård	1	1,7	
F12	Keramik	Lera	Pg1 Raä 239:2	0,10 m under markytan. I lager bestående av brun humus med inslag av kolfragment.	20	34,0	Finmagrad, brunröd, slammad yta
F13	Mikrospån	Flinta	Pg1 Raä 239:2	0,10 m under markytan. I lager bestående av brun humus med inslag av kolfragment.	1	0,1	
F14	Beslag	Järn	S9		1	9,4	Två fragment, recent?
F15	Avslag	Flinta	S9	0,05-0,10 m under markytan i ett lager bestående av sotig humös sand med inslag av skärvtstenar.	2	1,5	
F16	Avslag	Flinta	S7	0,20 m under markytan i ett lager bestående av brun sandig humus.	1	13,9	
F17	Avslag	Flinta	S7	I lager bestående av grus med inslag av svart sandig humus.	1	7,0	
F18	Avslag	Flinta	S1	0,50 - 0,10 m under markytan i ett lager bestående av grå sand.	1	2,7	
F19	Övr flinta	Flinta	S1		4	131,6	
F20	Avslag	Flinta	S1		1	31,5	
F21	Avslag	Flinta	S7a	I lager bestående av grus med inslag av svart sandig humus.	2	1,5	
F22	Avslag	Flinta	S1	0,10 - 0,30 m under markytan i ett lager bestående av gulbrun sand.	1	12,6	
F23	Övr flinta	Flinta	S1	0,10 - 0,30 m under markytan i ett lager bestående av gulbrun sand.	1	10,5	
F24	Övr flinta	Flinta	S1	0,10 - 0,30 m under markytan i ett lager bestående av gulbrun sand.	1	20,1	

Tabell 30. Fyndlista. FU-område 16, Saltkällans Säteri 2:1.

UM nr 28945

ID	Djup m	Stick	Antal	Träslag	Maxålder	Utplöckat för ¹⁴ C-dat.
Prov 4	0,14	2	2	Benved	-	X
Prov 4	0,14	2	4	Ek	500 - 1000 år	
Prov 4	0,14	2	4	En	2000 år	X
Prov 4	0,14	2	1	Gran	350 år	
Prov 4	0,14	2	2	Tall	400 år	

Tabell 31. Vedart och ¹⁴C datering av träkol. Stensättning Raä 239:2. Provgrop nr 1.

Sammanlagt 0,6 g / antal 13.

Vedartsanalys har utförts av Erik Danielsson, VEDLAB.

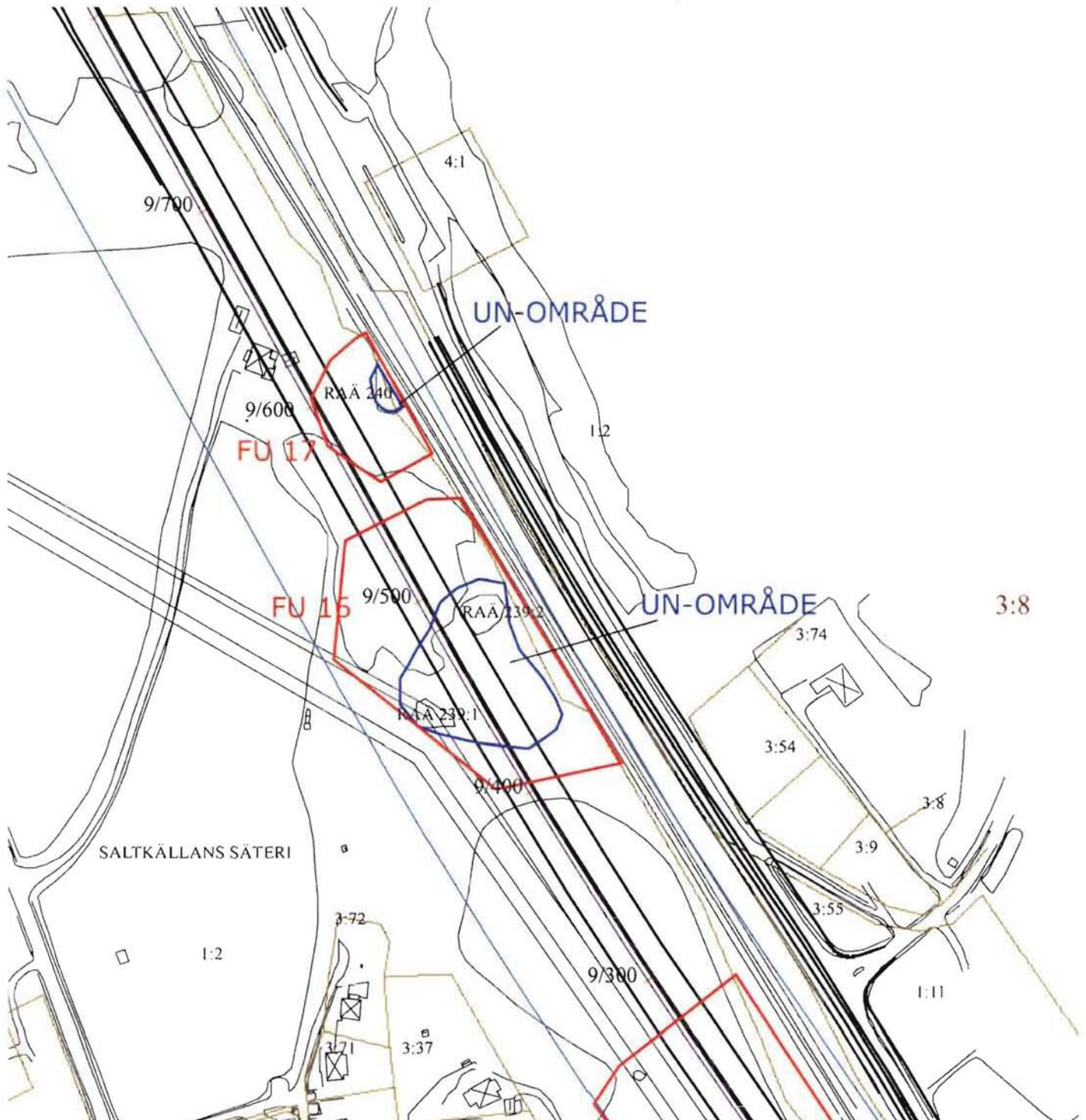
Labbnr ¹⁴C BP A 239:2 Träslag

Ua-16996 99,3 +/- 0,8 pM Provgrop nr 1 Benved

Fraktionen INS har daterats. ¹⁴C datering har utförts av Ångströmlaboratoriet, Uppsala Universitet.



FU 16 och 17, Saltkällans säteri sektion 9/400 - 9/700



FU-området är markerat med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:2500

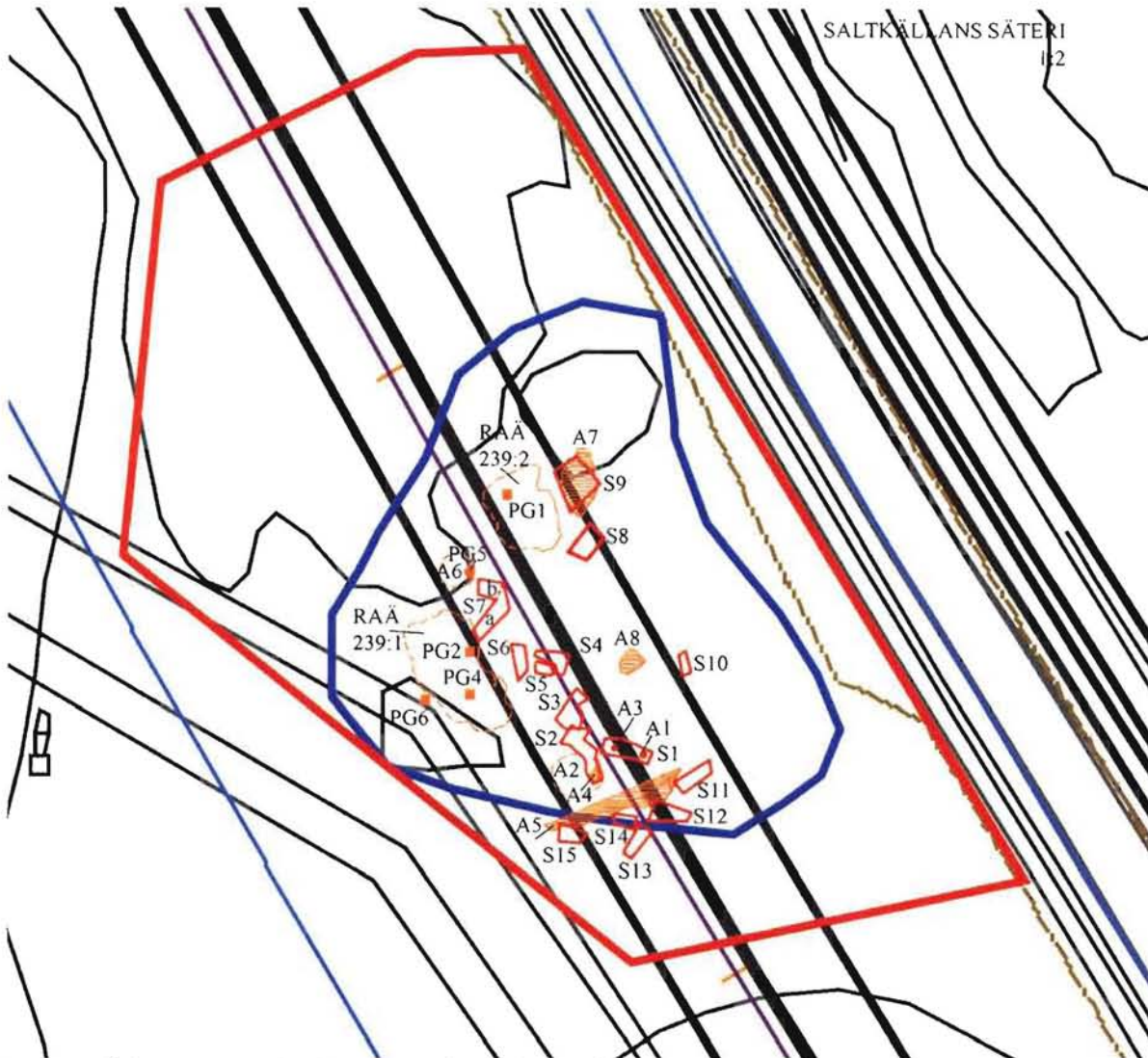
0 50 100 150 200 meter



Fig. 28



FU 16, Saltkällans säteri schaktplan



FU-området samt schakt är markerade med rött.
UN-området är markerat med blått

- Provgrop
- Anläggning
- Mindre anläggning

Skala 1:1000



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. dnr:	220-7140-2000
BM dnr:	ad 502/98 K
BM pnr:	139/806
Fastighet:	Saltkällans Säteri 2:1
Socken:	Foss
Kommun:	Munkedal
Län:	Västra Götaland
Fornlämning nr:	239
Ek. karta:	8172
Belägenhet:	x 648672 y 126068
Höjd över havet:	30 – 35 m
Koordinatsystem:	RT 90 2,5 gon Väst
Höjdsystem:	RH 70
Uppdragsgivare:	Vägverket, Region Väst
Ansvarig institution:	Bohusläns museum
Projektansvarig:	Åsa Algotsson, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältansvarig:	Åsa Algotsson och Agneta Gustafsson, Bohusläns museum
Fältpersonal:	Ingela Lundin och Stig Swedberg, Bohusläns Museum.
Fältarbetstid:	2000-09-20 – 09-26, 48 timmar
Undersökt yta:	55 löpmetrar
Redigering och layout:	Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv:	Bohusläns museum
Fynd:	Fynden tillvaratogs, UM 28945

FU-område 17

Fastighet: Saltkällans Säteri 1:2

Delsträcka: sektion 9/550 - 9/700

Fornlämningsnummer: Raä 240

Typ av fornlämning: Grav; röse

Föreslagen åtgärd: Till slutundersökning

Till området hör figur: 29 och 30

Sammanfattning

Under år 2000 utförde Bohusläns museum en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Saltkällans Säteri 2:1, Foss socken, Munkedals kommun. Förundersökningen föranleddes av en planerad ny sträcka av E6. FU-området utgörs av Raä 240, ett registrerat röse. Förundersökningen resulterade i att det kunde konstateras att fornlämningen är skadad på grund av yttre betingelser. I vilken utsträckning som anläggningen är skadad är emellertid omöjligt att bedöma. Idag återstår uppskattningsvis hälften av den ursprungliga lämningen. Det kan dock inte uteslutas att det rör sig om en närmast intakt anläggning med avlång form. Ett område torvades av och underliggande stenar framkom i två skikt. Ett fynd påträffades, en bit bränd lera. Bohusläns museum anser att området bör slutundersökas inför planerad exploatering.

Bakgrund

Under september månad år 2000 utförde Bohusläns museum en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Saltkällans Säteri 2:1, Foss socken, Munkedals kommun. Den arkeologiska förundersökningen föranleddes av en planerad ny sträckning av E6. Den planerade vägbyggnationen kommer att beröra en grav registrerad som ett röse, Raä 240.

Områdesbeskrivning

Röset ligger i ett mindre bergsparti som löper parallellt med järnvägen söder ut mot fastigheten Brevik. Berget, vilket är skogbevuxet, sträcker sig i nord-sydlig riktning cirka 25 - 30 m.ö.h. Väster om berget ligger Saltkällefordens flacka strandområde. Landskapet skärs av i öst av nuvarande E6:an och järnvägsspår. Öster om E6:an ligger högre bergspartier med odlade dalgångar emellan. Cirka 200 m söder om den aktuella graven finns idag bebyggelse tillhörande Saltkällan-Brevik. På omgivande bergshöjder i öster ligger enstaka rösen.

Fornlämningen är belägen på den östra sidan av bergshöjden strax intill befintligt järnvägsspår. Undersökningsområdet begränsas i väst av en äldre vägbank som ligger invid en brant sluttning. I norr begränsas undersökningsområdet av ett skogsområde, i öst av en bergskant som ligger intill befintligt järnvägsspår, mot söder mynnar området ut i den vägbank som sträcker sig längs åsen i nord-sydlig riktning.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att fastställa gravens utbredning, uppbyggnad, beskaftenhet och om möjligt utröna fyndmängd, samt att samla in material för analyser.

Ett 9 m² stort område torvades av för hand och grävdes i stick om 0,1 m. Dokumentationen genomfördes manuellt och området mättes in manuellt. Fotodokumentation utfördes med digitalkamera.

Resultat

Anläggningen var övertorvad och beväxt med hagtorn samt enstaka lövträd. Den ursprungliga formen och storleken är okänd på grund av skador som uppkommit i samband med anläggande av järnvägen som löper omedelbart öster om fornlämningen. Det är även troligt att nyttjandet av den intill liggande vägen sydväst om röset också har påverkat fornlämningens form. Den äldre vägbanken löper längs med anläggningens västra sida i nord-sydlig riktning.

Enligt fornminnesregistret var röset ursprungligen 11 m i diameter och 1 m högt. Idag är anläggningens utbredning 6,0 x 18,0 m och höjden är 1,8 m (tabell 32). Ett flertal stenar är synliga i torven 0,25 - 0,5 m stora. Större block är belägna i vad som idag är den centrala delen av röset. I den västra delen är det underliggande berget synligt.

Sammanlagt grävdes 9 m² för hand. Röset har anlagts direkt på bergskränet och bedöms utifrån den undersökta ytan vara uppbyggt av delvis två lager sten som omgärdas av humus med inslag av rundade samt skärviga stenar. Stenpackningens uppbyggnad och djup varierar ifråga om täthet. I ytskiktet låg stenarna ställvis glest (tabell 32). Stick nr. 1, 0 - 0,1 m utgjordes av ett lager bestående av skärviga och runda stenar 0,1 - 0,2 m stora. Stenarna vilade i mörkbrun humus med små skärviga stenar 0,03 - 0,07 m stora. Berg i dagen framkom ställvis. Stick nr. 2, 0,1 - 0,2 m utgjordes av mörkbrun humus med inslag av mindre skärvig samt rundade stenar. Berggrunden som framträdde ställvis var delvis söndervittrad. I stick nr. 3, 0,2 - 0,3 m vidtog berggrund med sprickbildningar. Fynd av bränd lera påträffades i stick nr 1 (F1), (tabell 33). Centralt i röset grävdes en provgrop till ett djup av 0,7 m. Mellan stenarna i hålrum framkom recent material som glasskärvor, spik och kapsyler.

Slutsatser

Förundersökningen visar att röset har utsatts för skada genom åren men sannolikt är det underliggande skiktet av sten intakt. Vid undersökningstillfället uppfattades anläggningen mer åt att ha en karaktär av en jordfylld stensättning än av att vara ett röse. Ett fynd i form av en bit bränd lera påträffades i anläggningen.

Åtgärdsförslag

Bohusläns museum anser att en slutundersökning bör utföras, eftersom anläggningen utgörs av en grav. Anläggningen är skadad men de undre skikten är i huvudsak intakta.

Anläggning nr	Typ	Storlek m	Djup m	Fyllning	Form	Fynd
A240	Röse	18,0 x 6,0	0,25 - 0,70	Stick nr 1: 0,10 - 0,20 m skärviga och runda p.g.a. skada stenar 0,10 - 0,20 m stora vilka vilade i mörkbrun humus med små skärviga stenar, 0,03 - 0,07 m stora. Berg i dagen framkom ställvis. Stick nr 2: 0,10 - 0,20 m, mörkbrun humus med inslag av mindre skärviga samt rundade stenar. Ställvis framträdde berggrunden. Stick nr 3: 0,20 - 0,30 m. Berggrund med vidtagande sprickbildningar. Ett flertal stenar, 0,25 - 0,50 m stora, är synliga i torven. Lager bestående av skärviga och runda stenar, 0,10 - 0,20 m stora, vilka vilade i mörkbrun humus med mindre, skärviga stenar. Större block i centrum.	Oregelbunden p.g.a. skada	Bränd lera

Tabell 32. Anläggningsbeskrivning. FU-område 17, Saltkällans Säteri 1:2.

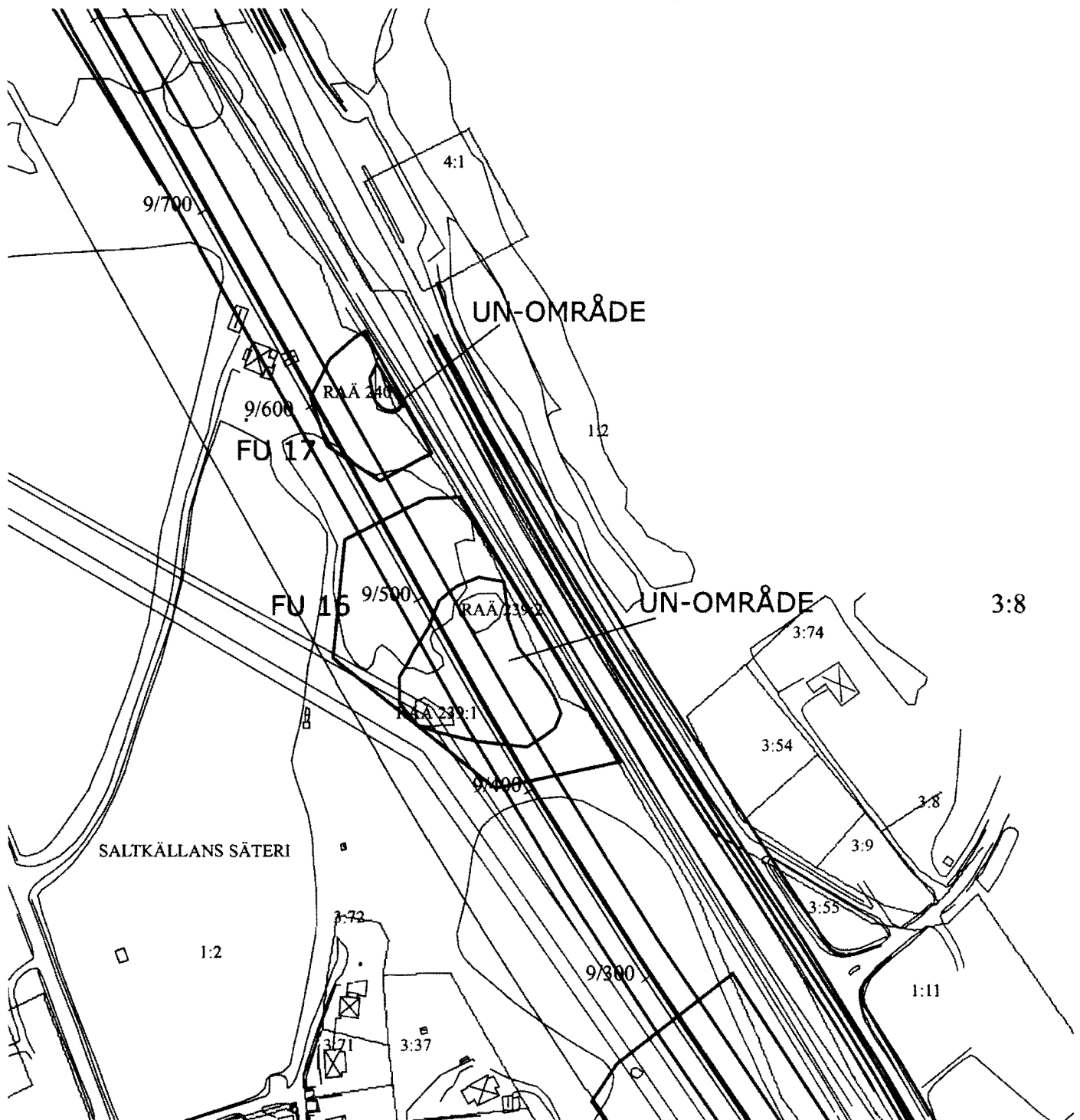
Fynd nr	Sakord	Material	Antal	Vikt g	Fyndomständighet
F1	Bränd lera	Lera	1	15,9	0,10 m under markytan. Stick 1

Tabell 33. Fyndlista. FU-område 17, Saltkällans Säteri 1:2.

Fig. 29



FU 16 och 17, Saltkällans säteri sektion 9/400 - 9/700



FU-området är markerat med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:2500

0 50 100 150 200 meter



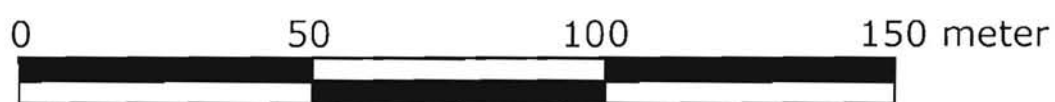
FU 17, Saltkällans säteri schaktplan

Fig.30 **N**




FU-området samt schaktet är markerade med rött.
Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:1250



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. dnr: 220-7104-2000
BM dnr: ad 502/98 K
BM pnr: 821

Fastighet: Saltkällans Säteri 1:2
Socken: Foss
Kommun: Munkedal
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: 240
Ek. karta: 8172
Belägenhet: X 6486,9, Y 1260,63
Höjd över havet: 24 – 25 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90 2,5 gon V
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Produktion Väst
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson och Oscar Ortman, Bohusläns museum

Fältansvarig: Åsa Algotsson och Agneta Gustafsson, Bohusläns museum

Fältpersonal: Ingela Lundin, Bohusläns museum
Fältarbets tid: 2000-09-22 – 09-23, 24 timmar

Undersökt yta: 9 m²
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Bohusläns museum
Fynd: Fynden tillvaratogs UM 28952

FU-område 5c

Fastighet: Saltkällan 1:1

Delsträcka: sektion 9/700 - 9/800

Fornlämningsnummer: Raä 428

Typ av fornlämning: Boplats stå

Föreslagen åtgärd: Till slutundersökning

Till området hör figur: 31 och 32

Sammanfattning

Bohusläns museum utförde i april 2002, i samband med utbyggnaden av väg E6, etappen Geddeknippen – Saltkällan, en arkologisk förundersökning (FU-område 5c) av en nyupptäckt fornlämning, en boplats, på fastigheten Saltkällan 1:1, Foss socken, Munkedals kommun. Vid förundersökningen kunde ett ca. 500 m² stort boplatsoområde avgränsas. Boplatsen utgörs av ett kulturlager med fynd av keramik, flinta, kol och skörbränd sten. Bohusläns museum och Riksantikvarieämbetet UV Väst bedömer att det aktuella området bör slutundersökas innan området tas i anspråk.

Bakgrund

Det aktuella förundersökningsområdet är beläget inom fastigheten Saltkällan 1:1, Foss socken, Munkedals kommun. Vid utredningen 2000 påträffades en boplats med fynd av keramik, flinta och ett kulturlager med sot och kol (Algotsson, 2003).

Områdesbeskrivning

Förundersökningsområdet är beläget ca. 23 – 25 m.ö.h., strax söder om Saltkällans Säteri, inom ett bergsparti strax ovanför Saltkällans låglänta sandslätt. Området består av ett ca. 3 500 m² stort sadelläge omgärdat i väst och öst av mindre bergshöjder. Ytan var till största delen skogbevuxen med i huvudsak tall och gran och med en äldre odlingsyta centralt belägen i området.

Fornlämningsbilden i området domineras av ensamliggande gravar, rösen och stensättningar längs med höjdryggarna söder respektive öster om Saltkällan. Inom Saltkällans Säteri finns ett område med boplatsslämningar, vilka påträffades vid den arkeologiska utredningen 1998. Strax söder härom finns en boplats som påträffades i samband med den arkeologiska utredningen, en gravgrupp med tre stensättningar som överlagrar en äldre boplats, Raä 239, samt en skadad stensättning, Raä 240 (Algotsson, 2000).

I området finns även en stensättning, Raä 243. I bergspartiet öster om Saltkällan finns enstaka gravar, Raä 242 och 258, ett gravfält, Raä 255, bestående av tolv gravar och två fornborgar, Raä 257 och 262.

Historiskt källmaterial

Saltkällan Säteri flyttades till platsen 1768. Tidigare låg här en gård som hette Nedre Brevik. Vid den kulturhistoriska förstudien som utfördes i samband med miljökonsekvensbeskrivningen, påträffades fossil åkermark som kan kopplas till gården nedre Brevik. Saltkällan nämns för första gången i Per Kalms Bohusländska resa från år 1746. Nedre Brevik finns även omnämnd i Röde Bok från år 1391 (Algotsson, 1998).

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att fastställa fornlämningens rumsliga, tidsmässiga utbredning och karaktär.

Sammanlagt grävdes sex schakt, totalt 46 m², med maskin. Schakten var mellan 2,0 – 6,5 m långa och 1,5 m breda. Djupet varierade från 0,05 – 0,4 m. Jordarten utgjordes övervägande av sandig silt, med inslag av sten. Schakt, anläggningar och fynd finns redovisade i tabell 34 - 36. Schakt och anläggningar

mättes in digitalt. A4, en stenpackning med skärvsten, dokumenterades i plan. Inga prover skickades till analys från förundersökningen.

Resultat

Endast schakt 1 uppvisade förhistoriska lämningar. Här påträffades en kulturlagerrest och tre anläggningar samt fynd. Däremot kunde inga lämningar iakttas i de två schakt som drogs på en mindre terrass ovanför det fyndförande området, ej heller i de övriga tre schakten som drogs norr om de vid utredningstillfället gjorda schakten.

Schakt 1 var ca. 7 m långt och lades i anslutning till det vid utredningen påträffade fyndförande kulturlagret och uppvisade en utsträckning av detsamma mot syd. Kulturlagret, A1, uppträdde på ca. 0,05 – 0,1 m djup och grävdes till ca. 0,3 m djup. Det förekom i största delen av schaktet och bestod av sotbemängd sandig silt och fynd. På ca. 0,2 m djup framkom två anläggningar, ett troligt stolphål, A2 och en grop, A3. Stolphålet A2 var ca. 0,2 m i diameter med en fyllning av fet, mörkbrun siltig sand. Dess yta var klart avgränsad mot omgivande kulturlager men hålet var otydligt och svårt att avgränsa mot botten. Det måste därför betecknas som osäkert. Gropen, A3, avgränsades till hälften av schaktkanten. Den var oval, ca. 1,3 x 0,8 m varav ca. 0,4 m av dess bredd syntes i schaktet. Den i schaktet synliga delen var ca. 0,25 m djup med rundad botten. Fyllningen bestod av något sotig siltig sand.

Närmast berget, i schaktets östra kant, syntes i profilkanten av en stenpackning, delvis bestående av skärvsten, A4. Anläggningen framkom strax under marktorven och den hade en utsträckning fram till bergskanten. Enstaka stenar kunde också skönjas i markytan. Stenpackningen syntes vara oval, ca. 1,4 x 1,0 m varav 0,5 m av dess bredd var synlig i schaktet. Denna del framrensades. Stenarna var ca. 0,15 – 0,2 m stora varav en del var eldpåverkade. I norra delen fanns ett block, 0,35 x 0,49 m, omgivet av skärvstenarna i en cirkelform. Fyllningen mellan stenarna var humös, sandig silt. Anläggningen undersöktes inte.

Bland fynden från kulturlagret fanns brända och svallade flintor. Här påträffades bl.a. en skrapa, troligen av plattformsavslag, F3, ett avslag med flathuggningspreparering alt. Yxpreparering med sekundär bruksretusch, F1, ett spån med tillslagen egg i form av stickel, F4, samt en knacksten, F8, som framkom vid avbaning.

Slutsatser

Det sammantagna resultatet från såväl utredning som förundersökning visar på spår av förhistorisk aktivitet inom områdets västra och östra del, medan däremot odling har uttraderat fornlämningen i områdets centrala del. Förekomst av fyndförande kulturlager och anläggningar tyder på att en mindre, mer eller mindre temporär, bosättning bör ha funnits här. Av fynden att döma är flintan av stenålderskaraktär medan den vid utredningen påträffade keramiken är svårare att definiera tidsmässigt.

Atgärdsförslag

Ett ca. 500 m² stort område inom vilket anläggningar och kulturlagerrest samt fynd av keramik och flinta har påträffats vid både den arkeologiska utredningen och förundersökningen bör slutundersökas. Då oklarheter råder om vägsträckningens exakta läge genom området bör hela fornlämningen slutundersökas. Även om endast en del av boplatsen kommer att beröras av vägbyggnation, finns stor risk att vägarbetet kommer att behöva ta hela området i anspråk för transport i samband med bl.a. sprängningsarbete samt att det kommer att vara svårt att undvika att material från vägarbetet berör eller skadar fornlämningen.

Schakt nr	Längd x bredd m	Djup m
S1	7,0 x 1,5	0,20
S2	3,5 x 1,5	0,05
S3	2,0 x 1,5	0,05
S4	4,0 x 1,5	0,15
S5	7,0 x 1,5	0,15
S6	7,0 x 1,5	0,20

Tabell 34 Schaktbeskrivning. FU-område 5c, Saltkällan 1:1.

Anläggning nr	Typ	Storl/ diam m	Djup m	Fyllning	Schakt nr	Övrigt
A1	Kulturlagerrest	6,0 x 1,5	0,05 – 0,30	Sottbemängd sandig silt, fynd och anläggningar, A2 samt A3 som framkom på ca. 0,15 m djup	S1	
A2	Stolphål?	0,2	0,10	Fet mörkbrun siltig sand. Diffus botten.	S1	Rund
A3	Grop	1,3 x 0,8	0,25	Sotig siltig sand	S1	Oval
A4	Stenpackning	1,4 x 1,0	0,03	Humös sandig silt	S1	Oval, innehållande skärersten

Tabell 35. Anläggningsbeskrivning. FU-område 5c, Saltkällan 1:1.

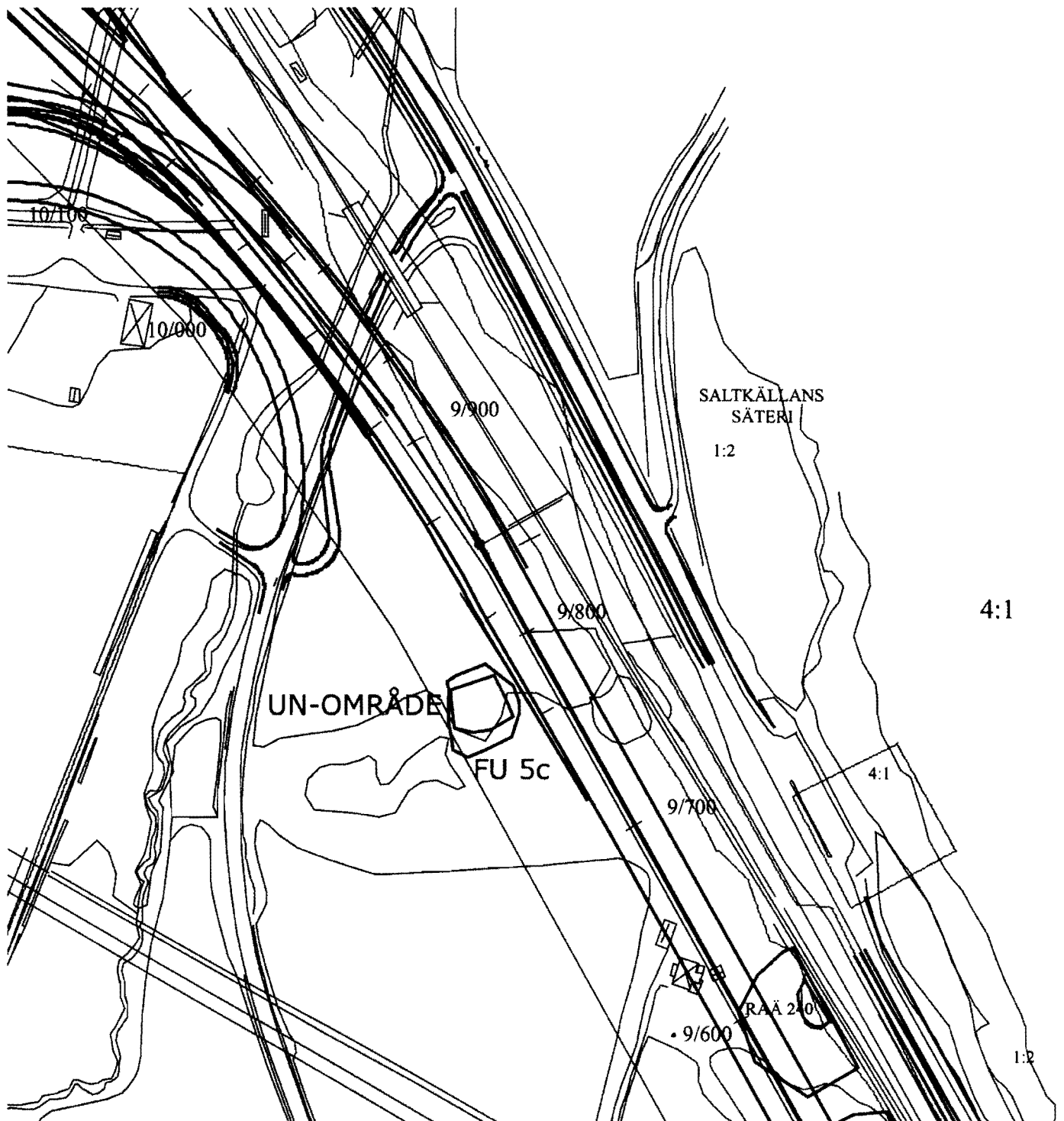
Fynd nr	Sakord	Material	Antal	Vikt g	Anläggning nr	Schakt nr	Nivå m u my	Övrigt
F1	Avslag	Flinta	1	4,4	1	S1	0,0 – 0,15	Med flathuggning och bruksretusch.
F2	Avslag	Flinta	1		1	S1	0,0 - 0,15	Ryggat, svallat.
F3	Skrapa	Flinta	1	26,8	1	S1	0,15 – 0,30	Möjligen plattformsavslag, sek använt som skrapa
F4	Stickel	Flinta	1		1	S1	0,15 – 0,30	Spån m eggretusch i form av stickel
F5	Avslag	Flinta	3		1	S1	0,15 – 0,30	Ett möjl plattformsavslag, ett bränt.
F6	Spån	Flinta	2		1	S1	0,15 – 0,30	Ett ryggat, ett ev från bipolär stötkantskärna
F7	Övrigt	Flinta	1		1	S1	0,15 – 0,30	Splitter
F8	Knacksten	Bergart	1	280,0		S1		Avbaning

Tabell 36. Fyndlista. FU-område 5c, Saltkällan 1:1.

Fig. 31



FU 5c, Saltkällan sektion 9/700 - 9/800



FU-området är markerat med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:2500

0 50 100 150 200 meter



Fig. 32



FU 5c, Saltkällan schaktplan



FU-område, schakt samt anläggningar är markerade med rött.
Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:1000



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. dnr: 220-51843-2001
BM dnr: ad 502/98K
BM pnr: 995

Fastighet: Saltkällan 1:1
Socken: Foss
Kommun: Munkedal
Län: Västra Götalands län

Fornlämning nr: Raå 428
Ek. karta: 8172
Belägenhet: x 64870, y12605
Höjd över havet: 23 – 25 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90 2,5 gon V
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns museum
Fältpersonal: Barbro Lindh, Bohusläns museum
Fältarbetstid: 2002-04-15

Undersökt yta: ca. 46 m²
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Bohusläns museum
Fynd: Fynden tillvaratogs UM 28780

FU-område 18

Fastighet: Saltkällans säteri 2:1

Delsträcka: Sektion 10/000 - 10/700

Fornlämningsnummer: Ny

Typ av fornlämning: Boplats, stå

Föreslagen åtgärd: Till slutundersökning

Till området hör figur: 33 och 34

Sammanfattning

Bohusläns museum utförde i samband med utbyggnaden av väg E6, etappen Geddeknippen – Saltkällan, en arkeologisk förundersökning av ett fornlämningsområde (FU-område 18) på fastigheten Saltkällan 2:1, Foss socken, Munkedals kommun. Vid förundersökningen kunde ett ca. 7500 m² stort område med förhistoriska boplatsindikationer avgränsas. Boplatsindikationerna utgjordes av stolphål, härdar, gropar samt ett kulturpåverkat lager med kol och skörbränd sten. Fynd av flinta med neolitisk karaktär påträffades både vid ytplockning, i schakt och anläggningar. Bohusläns museum bedömer att det aktuella området bör slutundersökas innan området tas i anspråk.

Bakgrund

FU-område 18 berör en planerad trafikplats på fastigheten Saltkällan 2:1 i Foss socken, Munkedals kommun. Förundersökningen av FU-område 18 utfördes i april 2002 enligt länsstyrelsens beslut, dnr 220-7140-2000. FU-område 18 påträffades vid den arkeologiska utredningen som utfördes 1998. Då hittades fynd i brukad åkermark belägen på nivåer från drygt 10 – 25 m.ö.h. (Algotsson, 2000).

Områdesbeskrivning

Området är beläget i Saltkällefjordens innersta del, vid inloppet av Örekilsälven. Det är relativt vidsträckt och sluttar svagt mot nordost och sydväst. Åkermarken ansluter i väst till Rödsberget som har sin högsta höjd på 75 m.ö.h. I söder ligger byggnader tillhörande Saltkällans Säteri, med alléer och betesmark. Landskapet skärs av i öst av nuvarande E6:an och järnvägsspår. Öster därom ligger högre bergspartier med odlade dalgångar emellan.

Saltkällans Säteri flyttades till platsen år 1768. Tidigare låg här en gård som hette Nedre Brevik. Vid den kulturhistoriska förstudien som utfördes i samband med Miljökonsekvensbeskrivningen påträffades fossil åkermark som kan kopplas till gården Nedre Brevik. Saltkällan nämns första gången i Per Kalms Bohuslänska resa från 1746. Nedre Brevik finns omnämnt år 1391 i *Röde bok* (Algotsson et. al., 1998).

Fornlämningsbilden i området domineras av ensamliggande gravar, rösen och stensättningar längs med höjdryggarna söder respektive öster om Saltkällan. Fornlämningarna söder om f.d. Saltkällans Säteri kommer även de att beröras av utbyggnaden av väg E6. Dessa är Raä 239, en gravgrupp med tre stensättningar som överlagrar en äldre boplats; Raä 240, en skadad stensättning samt FU-område 5c, ett mindre område med härdar och kulturlager. Raä 243, en stensättning, kommer inte att beröras.

I bergspartiet öster om Saltkällan finns: enstaka gravar, Raä 242 och 258; ett gravfält, Raä 255, bestående av 12 gravar samt två fornborgar, Raä 257 och 262.

På Saltkällans marker finns också uppgifter om att en medeltida borg ”*Auros Castrum*” skall ha legat (Pettersson 1987:52ff). Vid den utredning och förundersökning som utförts år 2003 inom Saltkällans marker inför byggandet av väg E6 har inga sådana indikationer påträffats (Hernek, 2004). Inte heller kunde den förmodade medeltida begravningsplatsen (se den kulturhistoriska förstudien för väg E6 Torp-Håby, BM rapp. 1998:14) påträffas inom förundersökningsområdet.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att fastställa fornlämningens rumsliga och tidsmässiga utbredning och karaktär.

Förundersökningsområdet utgjordes av en åt sydöst sluttande åkermark, ca. 75 000 m² stort. I ett första skede ytplockades åkermarken. Därefter drogs sammanlagt 50 schakt med maskin. Schakten grävdes med planeringsskopa och var 1,4 m breda. Schaktens djup varierade från 0,3 – 0,8 m. Jordarten utgjordes av grusig sand till sandig silt. Schakten finns redovisade i tabell 37. Fynd, schakt och anläggningar mättes in digitalt. Profiler ritades för hand av de anläggningar som grävdes.

Resultat

De 50 schakten var 5 - 15 m långa. Jordarten varierade mellan sandig silt närmast Rödsberget i väster och lera i områdets nordligaste och östra, lägre belägna del (tabell 37).

Resultatet från förundersökningen visar att det längs med Rödsbergets sydöstra sluttning finns ett ca. 0,3 - 0,4 m tjockt kulturpåverkat lager med koncentrationer av kol och skörbränd sten. Lagret påträffades i majoriteten av schakt 25 - 40. I schakt 40 fanns fynd samt en härdrest i kulturlagrets nedre del, på ca. 0,6 m djup. Lagrets yta beräknas vara ca. 200 x 55 m stort.

Sammanlagt påträffades tolv anläggningar varav en härd (schakt 40), tio stolphål (schakt 5, 6, 18, 19, 24, 37 - 39), en skärvtenskongregation (schakt 1) samt kulturlagerrest (schakt 9, 15, 25, 26, 30, 31, 34, 35, 35 - 40) (tabell 38).

Fynden utgjordes till övervägande del av ytplockade fynd av flinta, kvarts, kvartsit och annan bergart, mellan Rödsberget och nuvarande E6. Utifrån fyndspridningsbilden finns en koncentration av fynd i områdets nordvästra del som topografiskt sett består av en, mot nordöst sluttande, svagt upphöjd utstickande rygg, belägen på ca. 20 - 25 m m.ö.h. i åkermarken. En mindre del av fynden påträffades i schakt och anläggningar, se tabell 39. Fynden domineras av avslag men har en neolitisk karaktär. Här finns såväl kärnor och spån samt skrapor (tabell 39).

Inga prover skickades till analys.

På grund av att en större yta av den nordvästra delen av området var marktäckta av duk på grund av odling kunde inga schakt dras här.

Slutsatser

Resultatet från förundersökningarna påvisar spår efter en förhistorisk boplats i området. På grund av den kraftiga markpåverkan från långvarigt jordbruk, har stora delar av kulturlager och andra strukturer förstörts. Förekomst av kulturlager i ett flertal schakt, koncentrationen av fynd samt anläggningar i form av stolphål och skärvtsten/härdar, indikerar att bosättningens centrala delar finns kvar i den västra delen av åkermarken. Denna del ansluter i väst till en brukningsväg, under vilken ostörda delar av fornlämningen kan finnas.

Trots att delar av fornlämningen idag är störd av odlingsaktiviteter bedöms fornlämningen ha en god vetenskaplig potential och kunna svara på frågor om funktion och tidsställning.

Atgärdsförslag

Ett ca. 7500 m² stort område, inom vilket kulturlager, skörbränd sten och anläggningar och fynd påträffats, samt i väst anslutande vägbank bör slutundersökas.

Schakt	Längd m	Djup m	Lager	Anl o fynd	Övrigt
S1	9,0	0,40	Matjord 0,30 - skärvstenslager 0,30	Ja	
S2	4,0	0,40			
S3	12,0	0,40		Ja	
S4	11,0	0,50		Ja	
S5	14,0	0,40		Ja	
S6	8,0	0,40			
S7	4,50	0,35			
S8	4,0	0,30			
S9	14,0	0,50		Ja	
S10	3,50	0,35			
S11	8,0	0,50	Matjord 0,45 - skärvstenslager.		
S12	4,0	0,70	Matjord 0,50, humös brungrå sandig silt 0,10, gul flammig silt		
S13	13,0	0,56			
S14	8,0	0,50			
S15	6,0	0,45			
S16	5,0	0,42			
S17	6,0	0,37			
S18	11,0	0,35		Ja	
S19	14,0	0,55	Matjord 0,35 mörkgråbrun humös sandig silt 0,13, gulbrun silt 0,02	Ja	
S20	10,0	0,35			
S21	5,0	0,25			
S22	5,0	0,30			
S23	5,0	0,45			
S24	10,0	0,45	Matjord 0,18, mörkgrå humös sand silt 0,20, brungul silt 0,02.		
S25	14,0	0,75		Ja	Kulturlager med sot och skärvsten 0,40 m tj
S26	13,0	0,55	Matjord 0,30, mörkgråbrun sandig silt 0,15, gul silt flammig	Ja, F33	
S27	8,0	0,30			
S28	10,0	0,30			
S29	4,0	0,50			Dräneringsdike korsar i schaktets östra del.
S30	6,0	0,50	Ev humöst lager grå brunt 0,05.		
S31	7,0	0,50	Matjord 0,20, K-lager mörkbrungrå humös sandig silt fet, grågul silt 0,05.		Foto nr. 20
S32	10,0	0,30			
S33	6,0	0,30			
S34	5,0	0,55	Matjord 0,32, mörk humös sand silt 0,10 - 0,12 m enstaka stenar, gul silt sand 0,08.	Ja	
S35	3,50	0,30	Endast tunn horisont kvar av lagret från S34.	Ja, F41 och 42	
S36	4,0	0,25			
S37	11,0	0,30	3 m från östra kanten finns humöst gråbrunt lager m kol, 0,03, gulbrun siltig sand 0,07.	Ja	
S38	10,0	0,60	Matjord 0,25 - mörkbrunt humöst sandlager 0,20 - 0,15 därunder alv.	Ja, F46	
S39	8,0	0,80	Matjord 0,30 - mörkbrun silt sand 0,30 - 0,40 - gul siltig lera.	Ja, F47, 48, 49, 5	
S40	11,0	0,65	Matjord 0,30 - mörkbrun grå humös siltig sand 0,28	Ja, F37	
S41	4,0	0,20	Matjord 0,25 därunder siltig lera.	Ja, F38	
S42	10,	0,40	Matjord 0,25 därunder siltig lera.	Ja, F59	
S43	14,0	0,25	Matjord 0,25 därunder siltig lera.	Ja, F60 och 61	
S44	13,0	0,30	Matjord 0,25 därunder siltig lera.		
S45	41,0	0,30	Matjord 0,25 därunder siltig lera.		

Tabell 37. Schaktbeskrivning. FU-område 18, Saltkällan 2:1.

Schakt	Längd m	Djup m	Lager	Anl o fynd	Övrigt
S46	21,0	0,30	Matjord 0,25 därunder siltig lera.	Ja, F62, 63 och 64	
S47	6,0	0,30	Matjord 0,25 därunder siltig lera.		
S48	7,0	0,20	Matjord 0,25 därunder siltig lera.	Ja	
S49	25,0	0,25	Matjord 0,25 därunder siltig lera.		
S50	34,0	0,30	Matjord 0,25 därunder siltig lera.	Ja	

Tabell 37. Schaktbeskrivning. FU-område 18, Saltkällan 2:1.

Anläggning nr	Typ	Storl/diam m	Djup m	Lager/Fyllning	Schakt nr	Övrigt
A4	Stolphål?				S5	
A5	Stolphål?				S6	
A6	Stolphål?				S5	
A2					S5	
A7	Stolphål	0,30			S18	Rund. Osäkert.
A8	Stolphål	0,30 x 0,25			S19	Oval. Osäkert
A9	Stolphål				S24	Osäkert
A10	Stolphål				S37	
A11	Stolphål				S37	Rund
A12	Stolphål				S38	Rund
A13	Stolphål				S39	Oval
A14	Skärvstenskonc.	10,0 x 12,0	0,40		S1	Oregelbunden
A15	K-lager	0,25			S9	
A16	K-lager	0,40			S25	
A17	K-lager	0,65			S40	
A18	Härd	0,60		I kulturlagrets nedre del på 0,60 dj.	S40	Oregelbunden. Rest av härd.

Tabell 38. Anläggningsbeskrivning. FU-område 18, Saltkällan 2:1.
Anläggningarna redovisas ej i plan.

Fynd nr	Sakord	Material	Schakt	Antal	Vikt
F1a	Avslagsskrapa	Flinta	1	1	5,0
F2a	Kärna	Flinta	2	1	70,0
F3a	Avslag	Flinta	3	2	20,5
F3b		Harts	3	1	3,0
F4a	Avslag	Flinta	4	2	10,0
F5a	Avslag	Kvarts	5	1	5,0
F6a	Avslag	Kvarts	6	1	6,0
F7a	Avslag	Flinta	7	1	88,0
F8a	Avslag m retusch	Flinta	8	1	11,5
F8b	Övrig slagen	Flinta	8	2	7,0
F8c	Kärna	Kvarts	8	1	6,5
F9a	Avslagsskrapa	Flinta	9	1	6,0
F10a	Spån	Flinta	10	1	0,0
F11a	Kärna	Kvarts	11	1	3,0
F12a	Avslagsskrapa	Flinta	13	1	12,5
F13a	Avslag	Flinta	13	1	2,5
F14a	Övrig kärna	Flinta	14	1	65,0
F15a	Avslag	Flinta	15	1	28,0
F15b	Avslag	Bergart	15	1	1,0
F16a	Kärna	Flinta	16	1	84,0
F16b	Övrig slagen	Flinta	16	1	55,0
F17a	Kärna, ensidig, enpolig	Flinta	17	1	66,0
F17b	avslag	Flinta	17	2	13,0
F17c	Övrig slagen	Flinta	17	4	68,0
F17d	Övrig slagen	Kvarts	17	2	12,0
F18a	Avslag m nötning	Flinta	18	1	8,5
F18b	Avslag m nötning	Kvarts	18	1	9,5
F19a	Avslag	Flinta	19	1	1,0
F20a	Avslag	Flinta	20	4	22,0
F21a	Avslag m nötning	Flinta	21	1	7,5
F21b	Rensningsavslag	Flinta	21	1	7,0
F21c	Övrig slagen	Flinta	21	1	20,0
F21d	Övrig slagen	Kvarts	21	2	53,0
F23a	Avslag	Bergart	23	1	32,0
F24a	Övrig kärna	Flinta	24	1	118,0
F25a	Avslag m nötning	Flinta	25	1	4,0
F26a	Med slipspår	Kvarts	26	1	61,0
F27a	Avslag m nötning	Flinta	27	1	11,0
F28a	Avslag m nötning	Flinta	28	1	10,0
F29a	Avslag m nötning	Flinta	29	1	6,0
F29b	Övrig slagen	Flinta	29	2	69,0
F30a	Avslag	Flinta	30	2	13,0
F31a	Avslag	Flinta	34	3	14,0
F32a	Spån	Flinta	13	1	3,0
F33a	Avslagsskrapa	Flinta	26	1	4,0
F33b	Avslag m nötning	Flinta	26	4	68,5
F34a	Avslag	Flinta	35	2	17,0
F34b	Övrig slagen	Flinta	35	4	108,0
F35a	Spån	Flinta	38	1	3,5
F35b	Övrig slagen	Flinta	38	1	14,0
F36a	Övrig kärna	Flinta	39	1	145,0

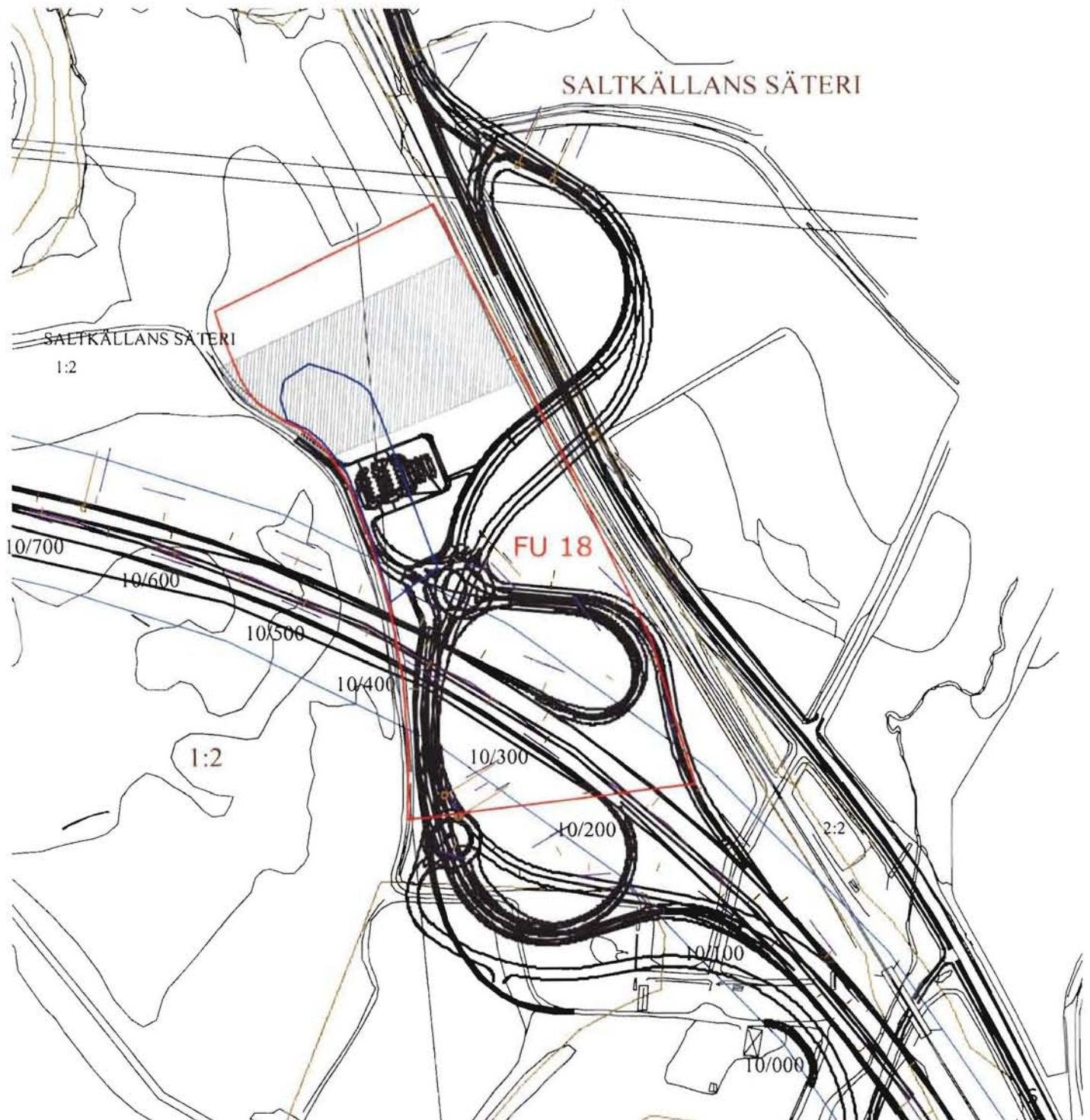
Tabell 39. Fyndlista. FU-område 18, Saltkällan 2:1.

Fynd nr	Sakord	Material	Schakt	Antal	Vikt
F36b	Övrig slagen	flinta	39	1	20,0
F37a	Avslag	Flinta	40	5	16,5
F37b	Övrig slagen	Flinta	40	9	71,0
F38a	Avslag m nötning	Flinta	41	3	29,0
F38b	Avslag	Flinta	41	2	13,5
F38c	Övrig slagen	Flinta	41	3	25,0
F39a	Avslag	Flinta	Lösfynd	4	34,0
F39b	Övrig slagen	Flinta	Lösfynd	1	25,0
F40a	Avslag	Flinta	34	3	12,0
F41a	Spån	Flinta	Lösfynd	1	2,0
F41b	Avslag m retusch	Flinta	Lösfynd	1	5,0
F41c	Avslag	Flinta	Lösfynd	3	3,0
F41d	Övrig slagen	Flinta	Lösfynd	2	28,0
F42a	Plattformsavslag	Flinta	Lösfynd	1	6,0
F42b	Övrig slagen	Flinta	Lösfynd		1,0
F42c	Övrig kärna	Flinta	Lösfynd	1	37,0
F42d	Övrig slagen	Flinta	Lösfynd	1	7,0
F43a	Rensningsavslag	Flinta	37	3	14,0
F43b	Avslag	Flinta	37	2	3,0
F44a	Avslag	Flinta	Lösfynd	1	19,0
F45a	Avslag	Flinta	38	1	63,0
F46a	Avslagsskrapa	Flinta	39	1	35,0
F46b	Avslag	Flinta	39	1	3,0
F47a	Avslag m nötning	Flinta	Lösfynd	1	7,0
F48a	Övrig kärna	Flinta	Lösfynd	1	29,0
F49a	Övrig kärna	Flinta	Lösfynd	1	47,0
F50a	Rensningsavslag	Flinta	Lösfynd	1	15,0
F51a	Avslag	Flinta	Lösfynd	1	11,0
F52a	Avslag	Bergart	Lösfynd	1	5,0
F52b	Avslag	Flinta	Lösfynd	1	2,0
F53a	Avslag	Flinta	Lösfynd	1	13,0
F53b	Övrig slagen	Flinta	Lösfynd	1	4,0
F54a	Avslag	Flinta	40	1	14,0
F54b	Övrig slagen	Flinta	40	1	30,0
F55a	Övrig slagen	Flinta	42	1	13,0
F56a	Avslag m nötning	Flinta	Lösfynd	1	5,5
F57a	Avslag m nötning	Flinta	Lösfynd	1	1,0
F57b	Avslag	Flinta	Lösfynd	2	8,0
F57c	Övrig slagen	Flinta	Lösfynd	2	1,0
F58a	Kärna	Flinta	Lösfynd	1	78,0
F59a	Avslag	Flinta	Lösfynd	1	1,0
F60a	Avslag	Flinta	Lösfynd	1	4,0
F61a	Avslag	Flinta	Lösfynd	1	5,0
F62a	Avslag m nötning	Flinta	Lösfynd	1	6,5
F63a	Avslag	Flinta	Lösfynd	1	15,0
F64a	Avslag	Flinta	Lösfynd	1	2,0

Tabell 39. Fyndlista. FU-område 18, Saltkällan 2:1.



FU 18, Saltkällans säteri sektion 10/000 - 10/700



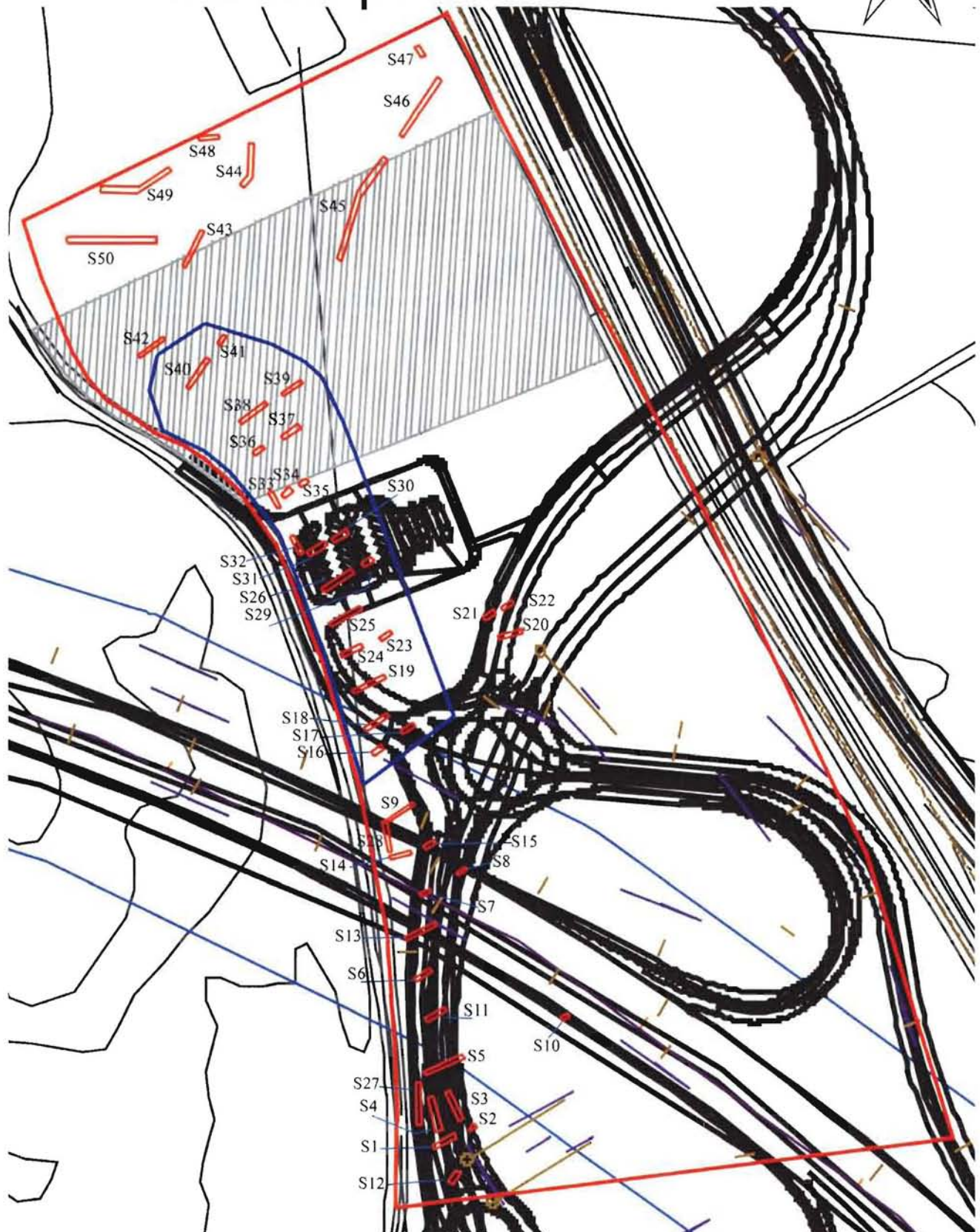
FU-området är markerat med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:4000

0 50 100 150 200 250 300 meter

FU 18, Saltkällans säteri schaktplan

Fig. 34



FU-område samt schakt är markerade med rött.
Föreslaget UN-område är markerat med blått

Skala 1:2000

0 50 100 150 200 meter



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. dnr: 220-7140-2000
BM dnr: ad 502/98
BM pnr: 807

Fastighet: Saltkällans säteri 2:1
Socken: Foss
Kommun: Munkedal
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: Ny
Ek. karta: 8081, 8181
Belägenhet: x 6492600, y1255140
Höjd över havet: 20 - 25 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90 7,5 gon V
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Oscar Ortman, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Oscar Ortman, Bohusläns museum
Fältpersonal: Åsa Algotsson, Tomas Johansson, Barbro Lindh, Ingela Lundin
och Susanne Selling, Bohusläns museum
Fältarbetstid: 2002-04-15 – 04-19, 160 timmar

Undersökt yta: ca. 300 m²
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Bohusläns museum
Fynd: Fynden tillvaratogs, UM 28958

FU-område 8b

Fastighet: Berg 3:1 och 4:1

Delsträcka: 13/300 - 13/500

Fornlämningsnummer: Raä 166

Typ av fornlämnning: Gravfält

Föreslagen åtgärd: Till slutundersökning

Till området hör figur: 35 och 36

Sammanfattning

Förundersökningsområdet ligger på fastigheterna Berg 3:1 och 4:1 i Foss socken, Munkedals kommun, berörde delvis det registrerade gravfältet Raä 166. Vid förundersökningen konstaterades att den planerade vägsträckningen berörde två av de tidigare registrerade gravarna, vidare framkom en flatmarksgrav samt boplatzlämningar i form av kulturlager på två platser inom området.

En arkeologisk slutundersökning bör utföras av de ovan nämnda områdena, förutsatt att vägen får den planerade sträckningen. De delar av gravfältet som inte berörs bör skyddas med stängsel eller dylikt innan vägbyggnation.

Bakgrund

Förundersökningen utfördes under oktober – november 2001. Förundersökningsområdet är beläget vid Berg 3:1 och 4:1 Foss socken, Munkedals kommun.

En mindre del av gravfältet, Raä Foss 166, samt en del av gravfältets närområde ligger inom vägarbetsområdet och berördes av förundersökningen.

Områdesbeskrivning

Saxala ligger i den nordöstra delen av den dalgång som utgör den centrala delen av Tungenäset. Området vid Saxala utgör en del av ett värdefullt och varierat jordbrukslandskap, avbrutet av mindre höjdryggar beväxna med lövskog. Höjdryggarna utgör en förlängning av den moränförhöjning där Foss kyrka är belägen längst upp i dalgångens nordöstra del. Det är för övrigt på denna höjdryggs nordvästslutning som den nya lokalvägen in till Munkedal kommer att löpa.

Torpet Saxala ligger längs med vägen till Munkedals hamn, som anlades på 1930-talet som AK-arbete. Höjdryggen som förundersökningsområdet utgörs av är belägen på en höjd av 50 – 60 m.ö.h. och omges av odlingsmark åt alla håll förutom åt nordväst där det ligger ett skogsparti.

Gravfältet vid Saxala ligger på båda sidor om utmarksgränsen mellan Foss Västergård och Berg. Saxala utgjorde på 1800-talet ett torpställe under Berg. Höjdryggen är ca. 90 x 30 – 80 m stor. Gravfältet utgörs enligt 1990 års inventering av fyra högar och tre runda stensättningar, Raä 166. Nordnordöst om Raä 166 finns två ensamliggande gravar, Raä 165. Emanuel Holmberg omnämner år 1860 den västra av de två högarna, ”Spelmanshögen”, på Västergårdens mark, och en sägen om denna. Holmberg nämner också att gravfältet varit betydligt större (Holmberg, 1979). I Göteborgsinventeringen omnämns tio anläggningar, då avsågs både Raä 165 och 166 (1979).

På södra delen av höjdryggen ligger två registrerade förhistoriska boplatser, Raä 172 och 173. Av dessa ligger den senare på platå uppe på höjdryggen.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att fastställa fornlämningens utbredning, karaktär och tidsställning.

Förundersökningen berörde tre områden inom fornlämningen. Det rörde sig dels om själva motorvägskorridoren (schakt 1 – 3), dels om en nydragning av lokalvägen mellan Munkedal och Munkedals hamn (schakt 4 – 11) samt den västra avfarten från motorvägen (schakt 12 – 18).

Sammanlagt drogs 18 schakt inom förundersökningsområdet. Schakten grävdes med maskin, ned till alven. Schaktens längd varierade från 5 – 10 m och djupet från 0,2 – 0,4 m (tabell 40). Schakt och anläggningar mättes in med GPS. Anläggningsprofiler ritades för hand.

Resultat

I schakt 1 – 3 påträffades inga förhistoriska indikationer. Alven utgjordes av lera eller silt. I schakt 4 och 5 påträffades boplotsindikationer i form av kulturlager, äldre orörd markhorisont och ett stolphål. I kulturlagret påträffades bränd lera.

Schakt 6 – 11 grävdes i lokalvägens planerade sträckning i slänten söder om Raä 173, och ingår den arkeologiska utredningen som samtidigt gjordes för Foss lokalväg. Schakten grävdes i betesmark och jordarten utgjordes av lera. Inga förhistoriska indikationer påträffades i dessa. I schakt 12 fanns ett sotigt lager med slagen flinta i övergången mellan vegetationsskiktet och alven, i schakt 14 och 18 påträffades brända ben, i schakt 18 även keramik och en flatmarksgrav (Schakt redovisas i tabell 40, fynd i tabell 41.).

Kol från flatmarksgrav A4 utgjordes av björk. ¹⁴C-provet har daterats till äldre järnålder 2130 +/- 40 BP (U-a 19845).

Slutsatser

Resultatet av förundersökningen visar på boplotsindikationer i schakt 4, 5 och 12. Dessa kan möjligen kopplas till gravfältet Raä 166. Fyndmaterialet utgjordes av bränd lera och slagen flinta. Gravindikationer påträffades i schakt 14 och 18 i form av brända ben och keramik i anläggning A1. Bland keramiken fanns en mynningsbit samt flera spjälkade bitar. Keramiken kan grovt dateras till förromersk järnålder.

Åtgärdsförslag

Lämningarna inom FU-område 8b bedöms vara av sådan art att en arkeologisk slutundersökning bör utföras inom de delar av Raä 166 som berörs av vägbyggnationen, samt av de nyupptäckta boplatzlämningarna i anslutning till gravfältet.

Schakt nr	Längd m	Djup m	Markslag	Jordart	Anläggning nr	Fynd	Övrigt
S1	7,0	0,40	Tomtmark	Silt			
S2	7,0	0,25	Tomtmark	Sand			
S3	6,0	0,45	Tomtmark	Sand			
S4	10,0	0,35	Tomtmark	Sand	A1		Stolphål
S5	5,5	0,40	Tomtmark	Sand	A2	Ja	Kulturlager
S6	5,0	0,40	Bete	Silt			
S7	7,0	0,35	Bete	Silt			Berg i dagen
S8	4,50	0,35	Bete	Lera			
S9	5,0	0,35	Bete	Lera			
S10	7,0	0,35	Bete	Lera			
S11	6,0	0,35	Bete	Lera			
S12	7,0	0,30	Skog	Silt	A3	Ja	Kulturlager
S13	4,30	0,25	Skog				
S14	6,0	0,30	Skog	Silt		Ja	Brända ben
S15	11,0	0,30	Skog	Sand			
S16	4,0	0,25	Skog	Sand			
S17	4,60	0,25	Skog	Sand			
S18	6,80	0,25	Skog	Sand	A4	Ja	Flatmarksgarv br ben

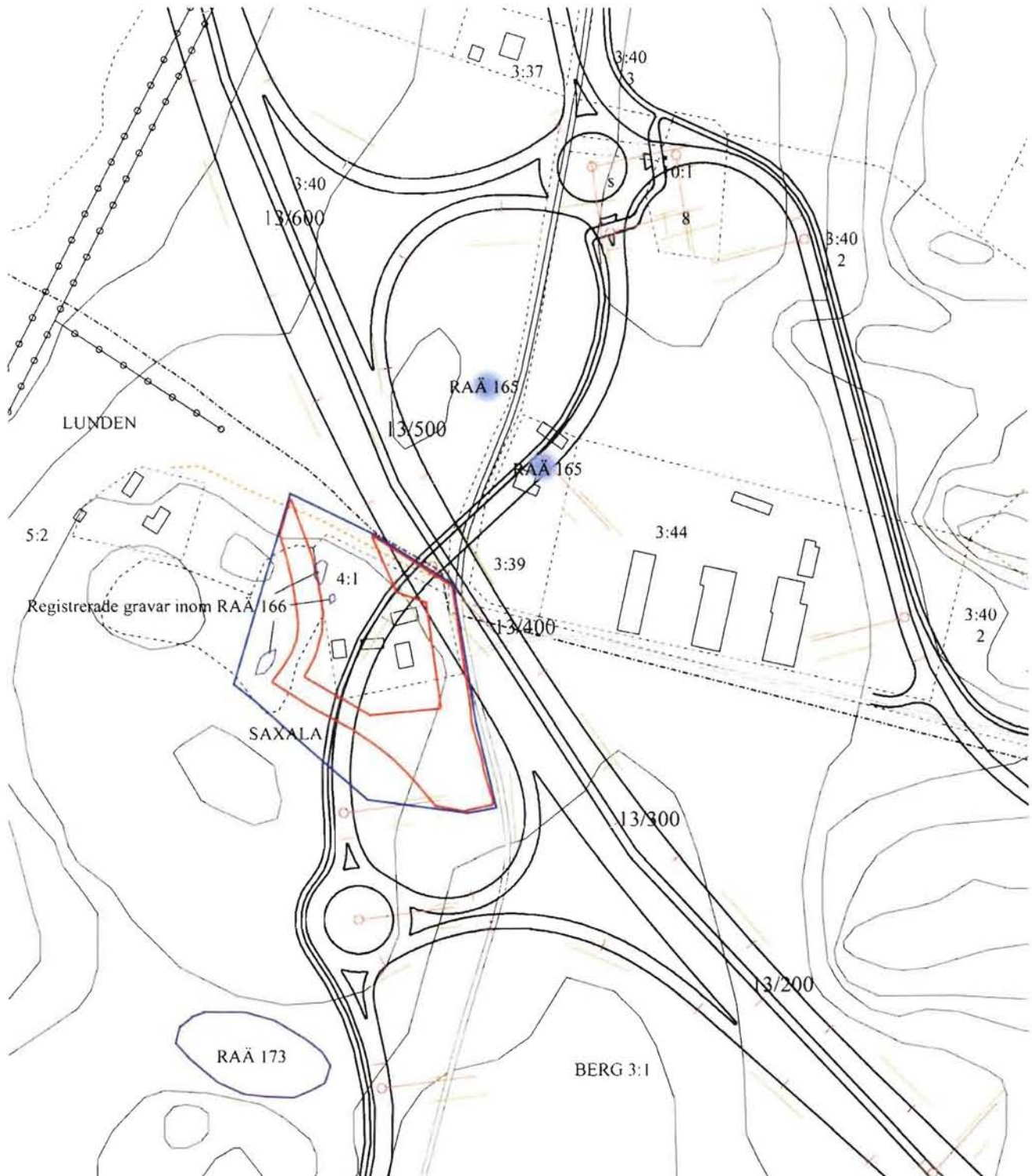
Tabell 40. Schaktbeskrivning. FU-område 8b, Berg 3:1, 4:1.

Fynd nr	Sakord	Material	Antal	Vikt g	Anläggning nr	Schakt nr	Övrigt
F1	Brända ben	Ben	2	0,4	A4	S18	
F2	Keramik	Lera	8	32,5	A4	S18	En mynningsbit m glättad mörkbrun utsida och ljusgrå insida, fin magring, övriga bitar spjälkade.
F3	Keramik	Lera	3	7,0	A4	S18	Delvis spjälkade, m mörkbrun insida och ljusbrun utsida, fin magring.
F4	Brända ben	Ben	25	12,5	A4	S18	
F5	Brända ben	Ben	3	0,6		S14	
F6	Slaggsten	Slagg	1	6,8		S14	Närmast sintrad.
F7	Ej identifierbar	Järn	1	1,2		S14	Mycket rostig möjligen del av kedja/länk.
F8	Avslag	Flinta	2	7,1		S12b	
F9	Övrig slagen	Flinta	6	41,0		S12b	
F10	Övrig slagen	Flinta	1	1,1		S12	

Tabell 41 Fyndlista. FU-område 8b, Berg 3:1, 4:1.

FU 8b, Berg sektion 13/300 - 13/500

Fig. 35



FU-området är markerat med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

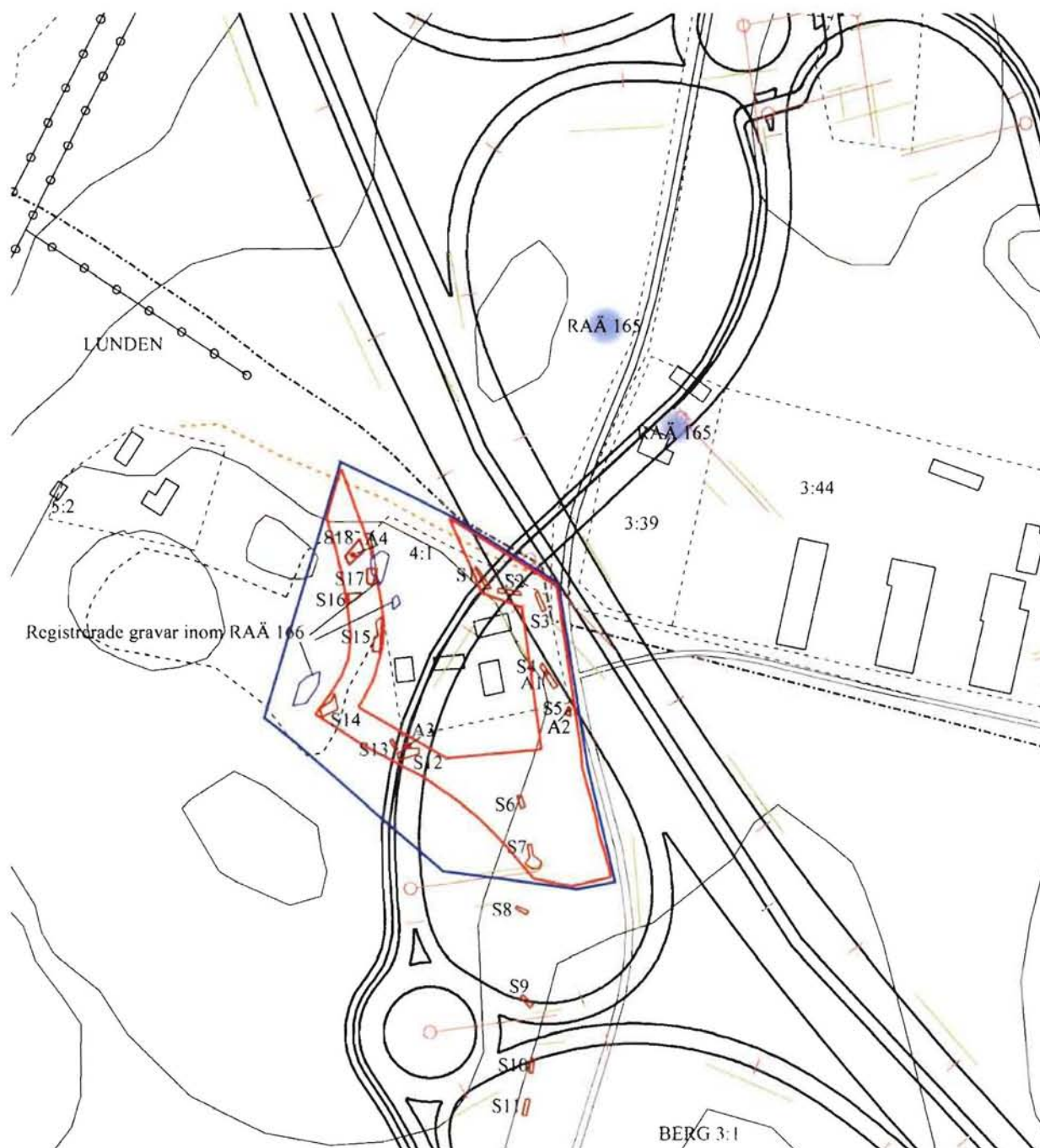
Skala 1:2500

0 50 100 150 200 meter



FU 8b, Bergschaktplan

Fig. 36



FU-området, schakt samt anläggningar är markerade med rött.
Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:2000

0 50 100 150 200 meter



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. dnr: 220-51843-2001
BM dnr: ad 502/98 K
BM pnr: 996/139

Fastighet: Berg 3:1 och 4:1
Socken: Foss
Kommun: Munkedal
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: Raä 166
Ek. karta: 8171
Belägenhet: x 64835, y 12579
Höjd över havet: 55 – 60 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90 7,5 gon V
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Oscar Ortman, Bohusläns museum
Fältpersonal: Åsa Algotsson, Bohusläns museum
Fältarbetstid: 2001-10-29 – 11-01, 56 tim

Undersökt yta: Ca. 126 m²
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Bohusläns museum
Fynd: Fynden tillvaratogs, UM 28958

FU-område 8g

Fastighet: Säleby 1:3, Kampstorp 2:1

Delsträcka: 15/100 - 15/500

Fornlämningsnummer: Raä 433

Typ av fornlämning: Boplats brå - ä jäå

Föreslagen åtgärd: Till slutundersökning

Till området hör figur: 37 och 38

Sammanfattning

Inför planerad nybyggnation av väg E6, sträckan Geddeknipeln-Håby utfördes en arkeologisk förundersökning inom Säleby 1:3, Kampstorp 2:1, Foss socken, Munkedals kommun. Inom området påträffades indikationer av en boplats i samband med den arkeologiska utredningen som utfördes år 1998 (Algotsson, 2003).

Vid förundersökningen konstaterades att boplatsen inom område 8g kunde begränsas till två topografiskt åtskilda ytor, 8g:1 (S1 - 7, 15 - 18 samt 20) respektive 8g:2 (S8 - 13 samt 19). Den första ytan, 8g:1, bestod av anläggningar i form av stolphål, diken och gropar belägna nära ett åschrön, samt ett kulturlager norr om detta. Här påträffades vid utredningen ett fåtal anläggningar. 8g:2 bestod av anläggningar i form av en härd och en grop belägna på en sandig platå i en bergslänt. Anläggningar hade i detta område påträffats vid den tidigare arkeologiska utredningen.

En arkeologisk slutundersökning bör utföras av de ovan nämnda områdena, förutsatt att vägen får den planerade sträckningen.

Bakgrund

FU-område 8g ligger på fastigheterna Säleby 1:3 och Kampstorp 2:1, Foss socken, Munkedals kommun. De två topografiskt åtskilda områdena utgörs av förhistoriska boplatser som påträffades vid den arkeologiska utredningen (1998), då boplatsindikationer som exempelvis gropar och kulturlager påträffats (Algotsson, 2003).

Områdesbeskrivning

FU-område 8g ligger i en dalgång i nordväst - sydost i närmast ett sadelläge mellan två mindre bergspartier. Jordmånen inom området domineras av sandhaltiga jordarter. I sydost avgränsas området av en bäckbrink. I nordost övergår området i slättmark vilken genomskärs av Sälebybäcken.

I undersökningsområdenas närområde är det rösen och stensättningar som dominerar miljön, exempelvis Raä 193, 194 och 195. Raä 184 är däremot ett gravfält. Bebyggda by-/gårdstomter finns i närområdet bland annat Raä 357 och 360.

Syfte och metod

Förundersökningen syftade till att bestämma de aktuella fornlämningarnas rumsliga utbredning, samt deras funktion och tidsställning.

Sammanlagt drogs 20 schakt inom ramen för förundersökningen (se tabell 42). All schaktning utfördes med meterbred skopa. För att underlätta tolkning av framkomna strukturer utvidgades schakten vid behov, för att frilägga en större yta. Material för ¹⁴C- och makroanalys insamlades.

Inom område 8g:2 hade skogsavverkning inte skett efter beställning varför undersökningens möjligheter att definitivt avgränsa fornlämningen begränsades något. Vidare gjordes bedömningen att den centrala boplatsytan var tillräckligt dokumenterad i samband med utredningen varför förundersökningen koncentrerades till att begränsa fornlämningen.

Resultat

FU-område 8g:1

Inom området framkom anläggningar och fynd i de fem nordligast belägna schakten, 1 – 3 samt 15 och 17. Schakten var fördelade på och vid sidorna om en svag åsrygg så att schakt 1 – 3 sträckte sig från åsen mot norr, schakt 17 längs åsryggen och schakt 15 längs sydsidan.

I schakt 1 framkom fynd av flinta i ett kulturpåverkat lager, detta lager förekom också i de norra delarna av schakt 2 och 3. I schakt 2 påträffades en grop. I schakt 3 framkom en grop samt två stolphål. I de senare fanns, i fyllningen, bränd lera.

Längs åsryggen, i schakt 17, påträffades ett dike samt en härd. Diket sträckte sig längs åsryggens norra sida, med ett minimalt fall åt norr. Diket var nedgrävt genom härdens. På åsens södra sida, i schakt 15, fanns ytterligare en del av ett dike.

Längst i söder drogs ett schakt, nr 20, för att kontrollera iakttagelser från utredningen. Vid denna hade stenar framkommit, vilka möjligen kunde utgöra delar av ett brofundament. Förundersökningsschaktet visade dock att stenarna förmodligen utgjorde delar av ett naturligt lager (Schakt redovisas i tabell 42, anläggningar i tabell 43).

FU-område 8g:2

Inom området framkom en härd, A10, och en grop, A4, i schakt 12. Detta schakt var beläget norr om det område där man funnit en härd och kulturlager i samband med den arkeologiska utredningen. I schakt 8 – 11, som drogs norr om schakt 12, påträffades varken fynd eller anläggningar. Jordmånen i dessa bestod till övervägande del av silt medan den bestod av sand i schakt 12. De boplatssindikatorer som framkom vid utredningen var också de knutna till sandiga områden. Öster om schakten med boplatssindikatorer drogs schakt 13. Schaktet började på den sandiga platån, dess sydvästligaste del sammanföll med ett av utredningsschakten, jordmånen övergick dock i silt där östslutningen tilltar. I den nordöstra delen av området kunde inga schakt dras på grund av tät skog. Dock bör den boplatssindikerande sandplatån inte ha någon större utsträckning in i detta parti (Schakt redovisas i tabell 42, anläggningar i tabell 43).

Datering

Inga daterande fynd framkom vid förundersökningarna. Material för ¹⁴C-analys togs från FU-område 8g. ¹⁴C-analysen från 8g gick ej att genomföra då provet upplöstes vid analystillfället. Vid utredningen daterades en härd inom FU-område 8g:2 till 2430±70 BP. Inga hittills framkomna resultat motsäger hypotesen att boplatserna hör till bronsålder – järnålder.

Slutsatser

Tydliga boplatssindikatorer har påträffats inom FU-området. FU-område 8g:1 uppvisar anläggningar som indikerar att ett hus stått på platsen. Den rimliga tolkningen av diket vid åskränet bör vara att avleda vatten från att rinna in i en byggnad. Då diket var grävt genom en anläggning kan man förmoda att området uppvisar mer än en tidsfas. Anläggningarna från FU-område 8g:2 uppvisar en enklare struktur påminnande om ett säsongsutnyttjande.

Åtgärdsförslag

Lämningarna bedöms vara av sådan karaktär att de två fornlämningarna bör bli föremål för slutundersökning inför en kommande exploatering.

Schakt nr	Längd m	Djup m	Lager, tjocklek och avvikelser	Anläggningar	Fynd	Prov	Övrigt
S1	70	0,50	Matjord 0,25 äldre matjord 0,15 brunt till svart humös silt med kol. sot o enstaka skärvsten.		Ja	Ja	Kulturpåverkat lager i norr.
S2	27	0,30	Matjord 0,25 lera i botten.	Ja			
S3	27	0,30	Se schakt 2.	Ja	Ja	Ja	Kulturpåverkat lager i norr.
S4	10	0,30	Matjord 0,25 lera i botten.				
S5	6	0,40	Matjord 0,25 lera i botten.				
S6	10	0,40	Matjord 0,25 lera i botten.				
S7	14	0,35	Matjord 0,25 lera i botten.				
S8	4	0,40	Veg skikt 0,10 humös sumpig sand trolig gammal bäckfåra				
S9	5	0,35	Veg skikt 0,10 silt 0,10 lera i botten.				
S10	4	0,25	Veg skikt 0,10 humös sand 0,10 lera i botten.				
S11	4	0,25	Veg skikt 0,10 humös sand 0,05 silt i botten.				
S12	5	0,30	Veg skikt 0,10 sand i botten	Ja			Begränsning av sandig plåtå med anläggningar
S13	43	0,35	Veg skikt 0,10 i sydvästra delen sand i botten och 9 meter från SV blir bottenlagret siltigt till lerigt.				Sammanföll med AU-schakt i sydväst.
S15	22	0,25	Matjord 0,22 därunder lera i öst och sand i väst.	Ja			Sand i v delen.
S16	25	0,25	Matjord 0,25 därunder i öst lera, i mittpartiet sand och i väst silt.				Sand i v delen annars silt.
S17	25	0,37	Matjord 0,25 därunder i öst lera, i mittpartiet sand och i väst silt.	Ja			
S18	22	0,33	Matjord 0,25 humös silt med kol, sot och enstaka skärvsten i botten.				Sot och skärvsten.
S19	27	0,60	Matjord 0,30 äldre matjordslager 0,15 humös silt med kol. Sot o skärvsten 0,05 - 0,10 lera i botten.				
S20	15	2,30	Matjord 0,30 varviga lager av silt och lera 0,70 Naturstenar ca. 0,40 - 50 m stora. På 1,80 djup lera med.				

Tabell 42. Schaktbeskrivning. FU-område 8g, Säleby 1:3, Kampstorp 2:1.

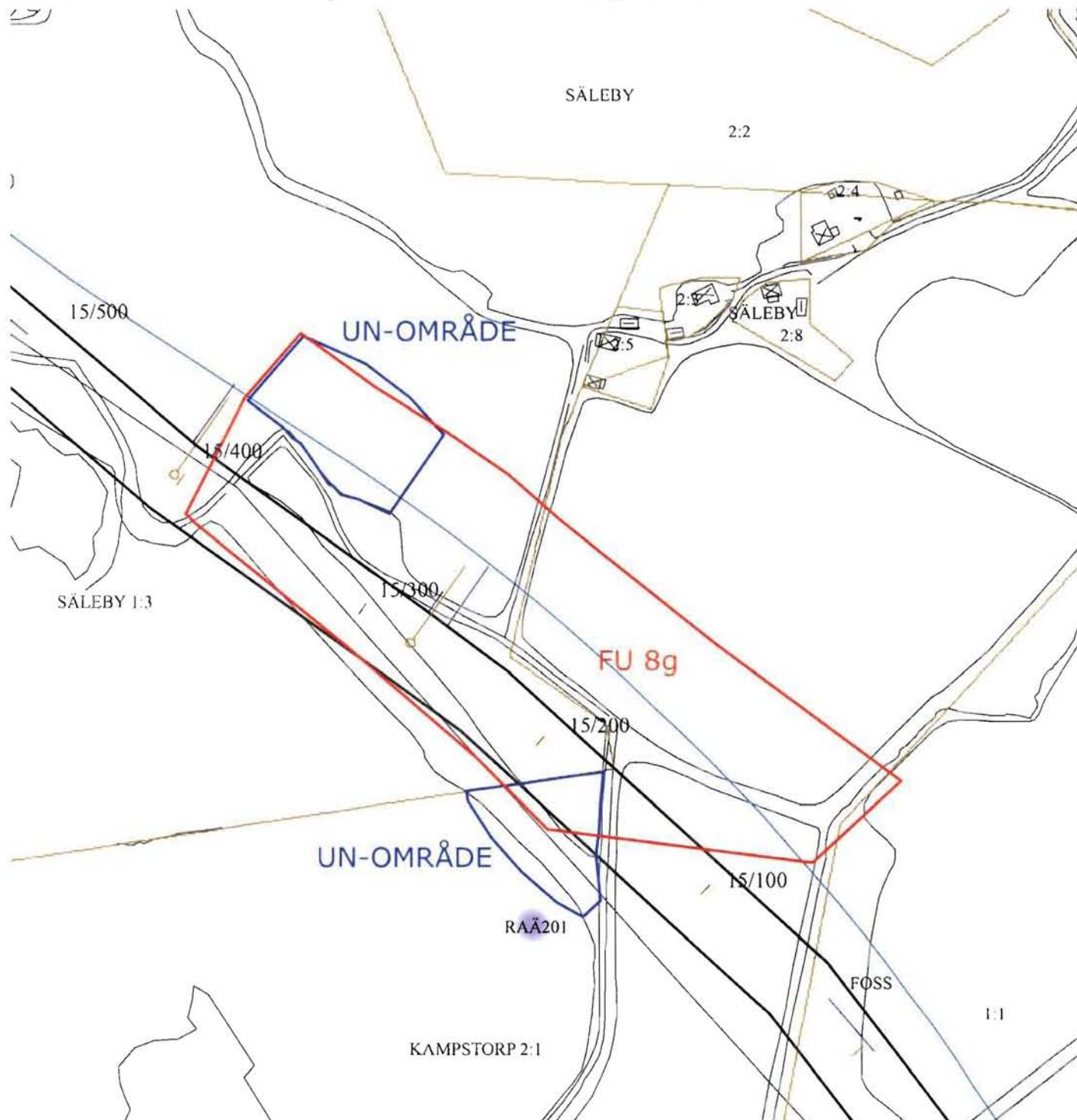
Anläggning nr	Typ	Storl/ diam m	Djup m	Fyllning	Form	Schakt nr
A1	Stolphål	0,20	0,04	Mörkgrå mjåla med keramik ochbränd lera.	Rund	S3
A2	Stolphål	0,19x0,20	0,13	Brungrå mjåla med bränd lera.	Rund	S3
A3	Grop	0,85x0,43	0,10	Stenar i norr, grå lerig fyllning med kol, ev hårdrest.	oval	S3
A4	Grop	0,7x0,63	0,05	Ljusgrå lerig fyllning, spridda stenar o sot.	Oval	S2
A5	Dike	1,12x1,50	0,08	Dike el liknande korsar schakt, brun mjåla.	Avlång	S15
A6	Dike	0,0	0,09	Berg mellan 6 o 7.	Avlång	S17
A7	Dike	0,0	0,13	Berg mellan 7 o 6.	Avlång	S17
A8	Härd	0,60x0,48	0,09	Trol genomgr av A7.	Oval	S17
A9	Grop	0,55	0,14	Brun sand sotig med skärvsten.	Rund	S12
A10	Härd	0,50	0,11	Brun sand sotig med skärvsten.	Rund	S12
A11	Kulturlager		0 - 0,15	Brun till svart humös sand med kol, sot och skärvsten. Redovisas ej i plan.		S1-3

Tabell 43. Anläggningsbeskrivning. FU-område 8g, Säleby 1:3, Kampstorp 2:1.

Fig. 37



Fu 8g, Säleby/Kampstorp sektion 15/100 - 15/500



FU-området är markerat med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:2500

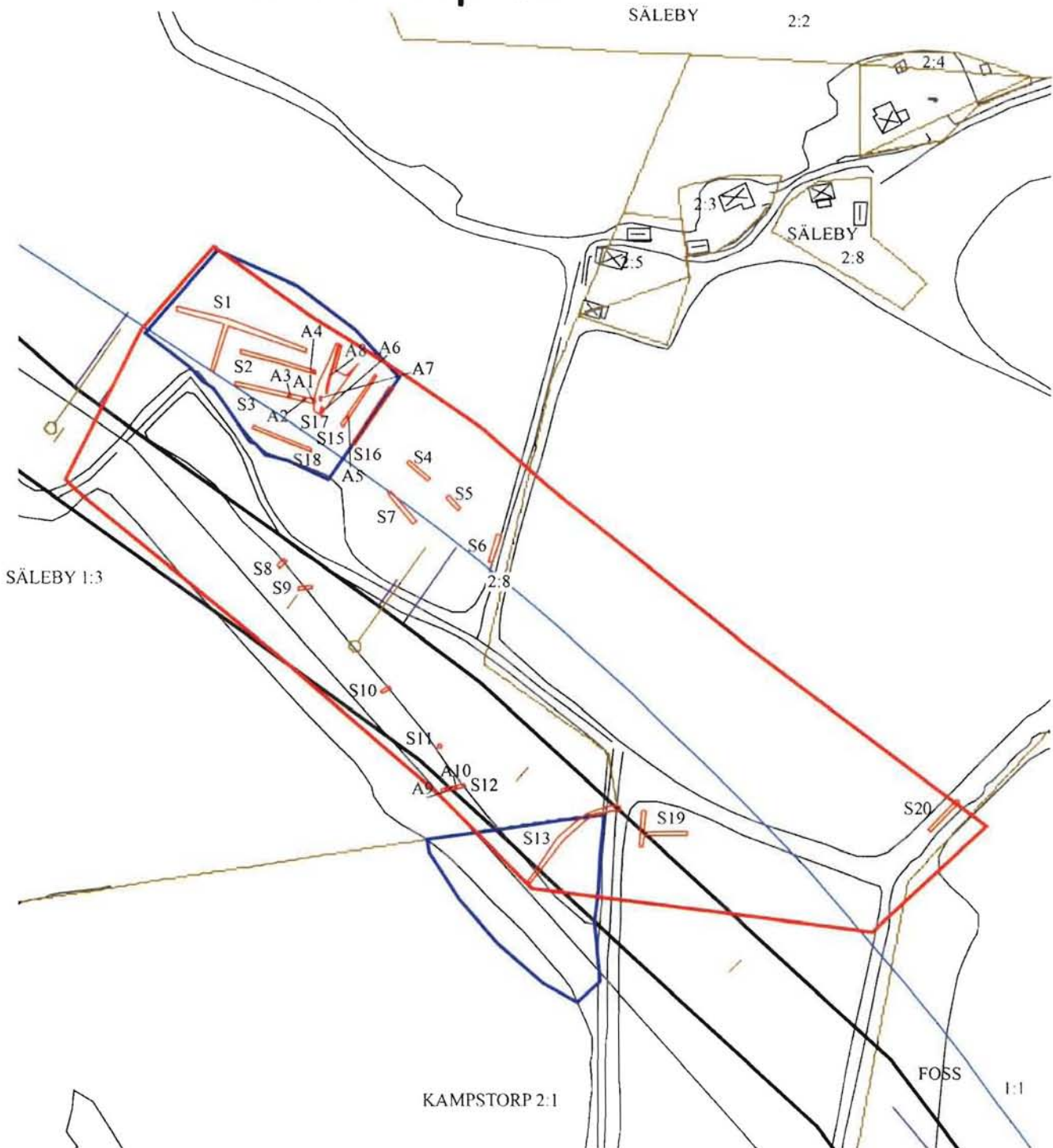
0 50 100 150 200 meter



Fig. 38



FU 8g, Säleby/Kampstorp schaktplan



FU-området, schakt samt anläggningar är markerade med rött.
Föreslagna UN-områden är markerade med blått.
Anläggning 11 ej markerad i plan.

Skala 1:2000

0 50 100 150 200 meter



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. dnr: 220-51843-2000
BM dnr: ad 402/98 K
BM pnr: 139/997

Fastighet: Säleby 1:3, Kampstorp 2:1
Socken: Foss
Kommun: Munkedal
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: Raä 433
Ek. karta: 8181
Belägenhet: x 12566, y 64909.
Höjd över havet: 20 – 50 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90 7,5 gon V
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson och Oscar Ortman, Bohusläns museum
samt Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Stig Swedberg, Bohusläns museum
Fältpersonal: Rune Bark, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältarbetstid: 2001-10-15 – 10-19, 48 tim

Undersökt yta: 365 löpmetrar
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Bohusläns museum
Fynd: Påträffades ej

FU-område 8h

Fastighet: Säleby 1:3

Delsträcka: 16/400 - 16/600

Fornlämningsnummer: Raä 434

Typ av fornlämning: Boplats stå - jäå

Föreslagen åtgärd: Till slutundersökning

Till området hör figur: 39 och 40

Sammanfattning

Inför planerad nybyggnation av väg E6, sträckan Geddeknippen-Håby utfördes en arkeologisk förundersökning av FU-område 8h som registrerats i samband med den arkeologiska utredningen som utfördes av Bohusläns museum och Riksantikvarieämbetet UV-Väst 1998.

Inom FU-området framkom fyra gropar, en härd samt ett kulturpåverkat lager. Dessutom registrerades förekomsten av en torplämning i, och direkt öster om, förundersökningsområdet. En arkeologisk slutundersökning bör utföras av de ovan nämnda områdena, förutsatt att den planerade sträckningen bibehålls.

Bakgrund

Förundersökningen utfördes under oktober-november 2001. Förundersökningsområde 8h ligger strax söder om Sälebybäcken på fastigheten Säleby 1:3, Foss socken, Munkedals kommun. Området utgörs av en förhistorisk boplats som påträffades vid den arkeologiska utredningen år 1998. Då påträffades boplatsindikationer som exempelvis gropar och kulturlager (Algotsson, 2003).

Områdesbeskrivning

FU-området ligger på slätten, söder om Sälebybäcken på västsidan av ett mindre berg. Idag utgörs området av betsmark. I undersökningsområdets närområde finns högar (Raä 187), stensättningar (Raä 85) och boplatser (exempelvis Raä 417 - 419, 68).

Syfte och metod

Förundersökningen syftade till att bestämma de aktuella fornlämningarnas rumsliga utbredning, samt deras funktion och tidsställning. Sammanlagt drogs fem schakt inom FU-område 8h (se figur 40). All schaktning utfördes med meterbred skopa. Men för att underlätta tolkning av framkomna strukturer utvidgades, vid behov, schakten för att frilägga en större yta. Material för ¹⁴C- och makroanalys insamlades.

Resultat

Inom området framkom fyra gropar, A2 - A5, en härd, A1, samt ett kulturpåverkat lager, A6. Härden framkom i det sydligaste schaktet, schakt 1. De övriga anläggningarna, inklusive kulturlagret, framkom i schakt 3 - 5. Fynd av flinta gjordes i kulturlagret samt i en av groparna, A5. Fyllningen i denna och i grop A2 och A4 skiljde sig från kulturlagret. I anslutning till undersökningsområdets östra del upptäcktes huslämningar och gärdesgårdar. Vid kontroll mot äldre lantmäterikartor kunde ingen bebyggelse beläggas inom området (Schakt beskrivs i tabell 44, anläggningar i tabell 45.).

Slutsats

Anläggningarna från FU-område 8h uppvisar en enklare struktur, påminnande om ett säsongsutnyttjande. Inom området finns troligen mer än en tidsfas i materialet. Förmodligen hör inte kulturlagret samman med de anläggningar det delvis överlagrar, möjligen med undantag av grop A3, vilken var fylld av kulturlagret. Lagret kan möjligen ha ett samband med de husgrunder vilka upptäcktes direkt öster om förundersökningsområdet. Anläggningarna A1 - 3 samt A5 kan således knytas till en äldre fas och A3 samt A6 till en yngre.

Åtgärdsförslag

Utifrån undersökningsresultatet, de påträffade anläggningarna, kulturlagret och fynden bedöms området vara aktuellt för en slutundersökning inför en kommande exploatering.

Schakt nr	Längd m	Djup m	Lager, tjocklek och avvikelser	Anläggning	Fynd	Prov	Kommentarer
S1	21	0,35	Matjord 0,25, silt.	Ja		Ja	En härd (A1).
S2	25	1,10	Matjord 0,25 - 0,35, sandig siltig lera.				En grop (A2).
S3	16	0,45	Matjord 0,25 - 0,40, bitvis uppträder ett kulturlager 0 - 0,05, sandig silt.	Ja			
S4	29	0,50	Matjord 0,25 - 0,35, bitvis kulturlager 0 - 0,08, sandig siltig lera.	Ja	Ja	Ja	Två flintavslag i kulturlagret. Två gropar (A3 och 4).
S5	29	0,60	Matjord 0,25, kulturlager 0 - 0,15, siltig lera.	Ja	Ja		Fynd av ett flintavslag i anläggningen. En grop (A5)

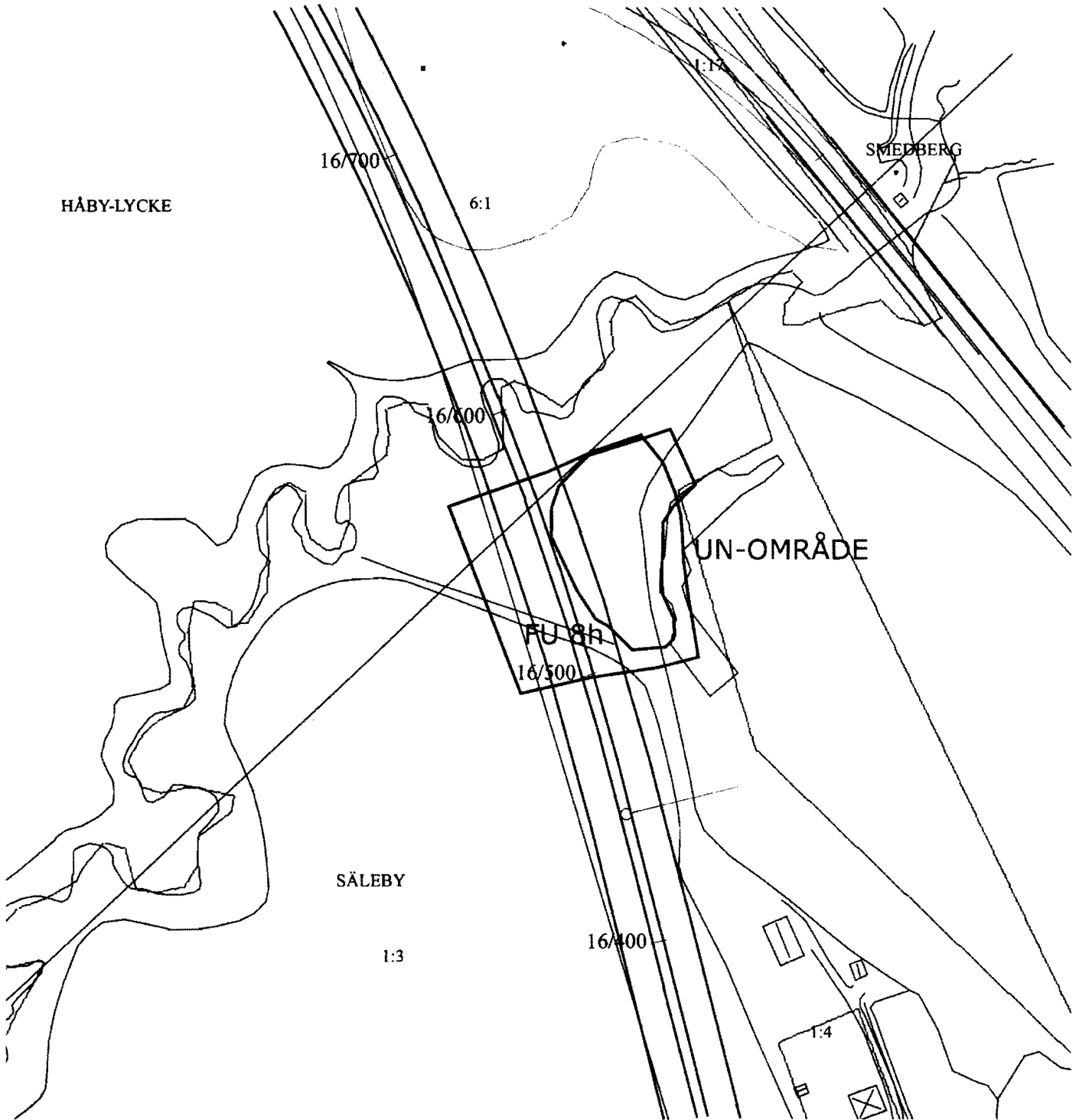
Tabell 44. Schaktbeskrivning. FU-område 8h, Säleby 1:3.

Anl nr	Typ	Stor/diam m	Djup m	Beskrivning	Form	Schakt
A1	Härd	0,75 x 0,60	0,11	Grå silt kol och sot. 21 skärersten i grävd del. Ett lager med sten.	Oval	S1
A2	Grop	1,20 x 0,30	0,05	Sot och lite skärersten. I schaktvägg.		S3
A3	Grop	1,10 x 0,50	0,03	Sot och kulturlagerfylld grop. I schaktvägg		S4
A4	Grop	0,80 x 0,30	0,10	Grå sandig silt med skärstenar. I schaktkant med samma fyllning som A5	Oval	S4
A5	Grop	0,70 x 0,70	0,04	Grå si sa med skärersten. samma fyllning som A4. Fynd av en slagen flinta i anl.	Oregelbunden	S5
A6	Kulturlager		0 - 0,15	Bitvist hårt packat humöst lager.		S3 - 5
A7	Husgrund			Torplämning med husgrunder, gärdesgårdsrester samt ev fägata		

Tabell 45. Anläggningsbeskrivning. FU-område 8h, Säleby 1:3.



FU 8 h, Säleby sektion 16/400 - 16/600



FU-området är markerat med rött. Föreslaget UN-område är markerat med blått.

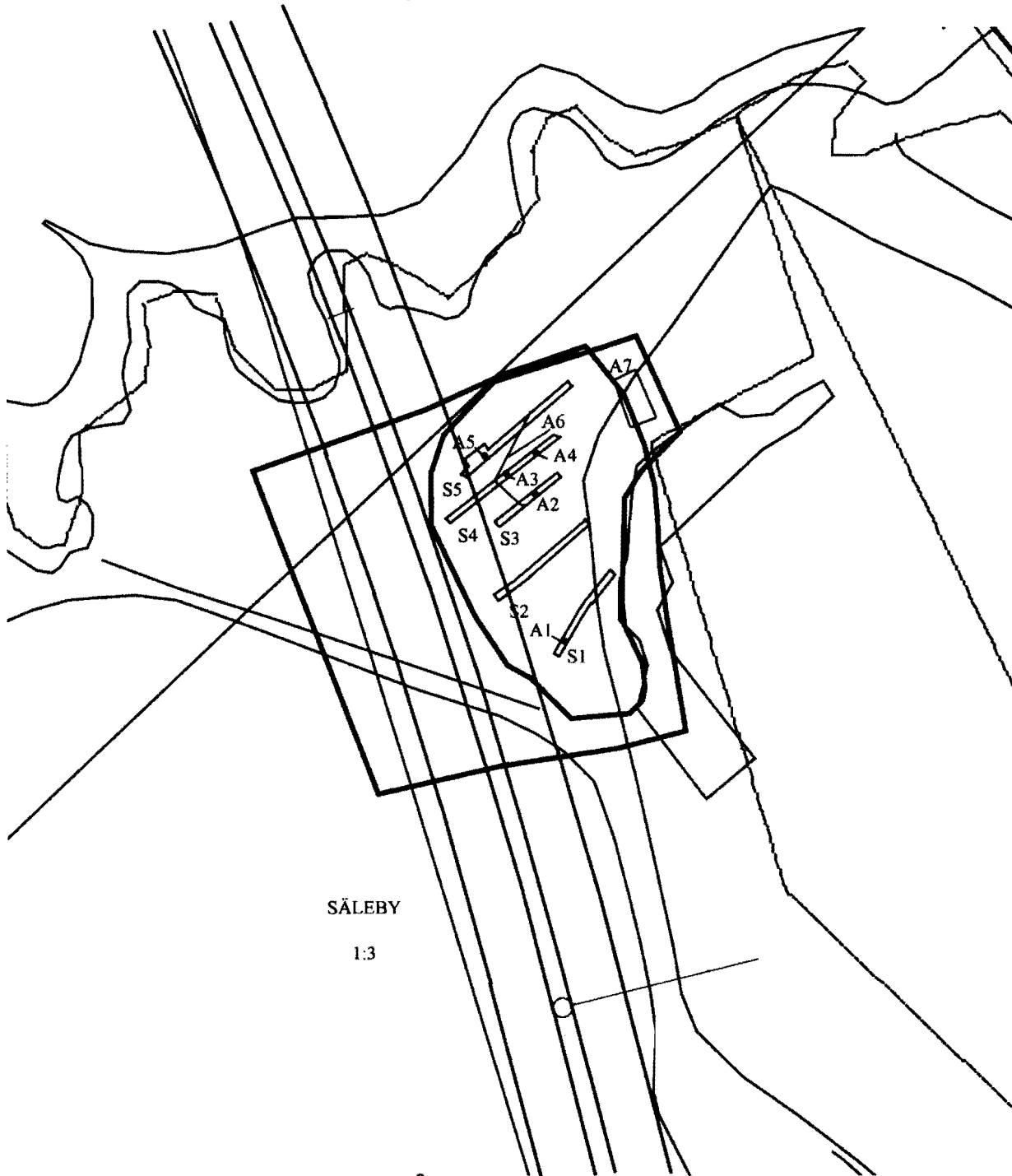
Skala 1:2000



Fig. 40



FU 8h, Säleby schaktplan



Schakt, anläggningar samt FU-område är markerade med rött, respektive mörkrött.
Föreslaget UN-område är markerat med blått.

Skala 1:4000

0 50 100 150 200 meter



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. dnr: 220-51843-2000
BM dnr: ad 402/98 K
BM pnr: 139/997

Fastighet: Säleby 1:3
Socken: Foss
Kommun: Munkedal
Län: Västra Götaland

Fornlämning nr: Raä 434
Ek. karta: 8181
Belägenhet: x 12566, y 64909
Höjd över havet: 20 – 50 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90 7,5 gon V
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson och Oscar Ortman, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Stig Swedberg, Bohusläns museum
Fältpersonal: Rune Bark, Bohusläns museum
Fältarbetstid: 2001-10-15 – 10-19, 36 tim

Undersökt yta: 120 löpmetrar
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Bohusläns museum
Fynd: Fynden tillvaratogs ej

FU-område 20

Fastighet: Håby-Lycke 6:1

Delsträcka: 16/700 - 17/000

Fornlämningsnummer: Raä 236, ny

Typ av fornlämning: Boplats brå - ä jäå, By-/gårdstomt (Raä 236)

Föreslagen åtgärd: Ingen åtgärd

Till området hör figur: 41 och 42

Sammanfattning

Den arkeologiska förundersökningen kom att beröra en nyupptäckt fornlämning, en boplats från brons - järnålder, samt del av plats för övergiven by-/gårdstomt, Raä 236.

Inom FU-område 20 på fastigheten Håby-Lycke 6:1, Håby socken, Munkedals kommun, togs sammanlagt tio schakt upp. I två av dem påträffades anläggningar. I schakt 1 fanns en härdrest A1 samt en ränna, A2. Fynden påträffades i rännans fyllning och bestod av keramikfragment, ett par bitar bränd lera och en del av en knacksten. I schakt 5 (inom Raä 236) framkom två härdar, A3 och A4.

Sammantaget har härdarna tolkats som en rest av ett kortvarigt besök inom området vid två skilda tillfällen under äldre järnålder. Det magra fyndmaterialet bidrog tyvärr inte till att öka förståelsen för i vilket syfte man använt området. Den södra delen av by-/gårdstomten, Raä 236, gav ingen indikation på att någon äldre historisk bebyggelse har legat på platsen. Troligtvis finns dessa inom den del av fornlämningsområdet som ligger nordost om väg E6.

Resultaten av de arkeologiska förundersökningarna inom FU-område 20 föranleder inte några vidare antikvariska åtgärder. Lagskydd kvarstår för den del av Raä 236 som ligger nordost om nuvarande väg E6.

Bakgrund

I samband med den arkeologiska utredningen 1998 framkom fynd och anläggningar av förhistorisk boplatskaraktär på fastigheten Håby-Lycke 6:1, Håby socken, Munkedals kommun (Algotsson, 2000). Förundersökningarna kom även att delvis beröra en övergiven by-/gårdstomt, Raä 236.

Områdesbeskrivning

FU-område 20 ligger på den nordöstra delen av en stor, flack sydsluttande åker, på 20 – 25 m.ö.h., som vid undersökningstillfället låg i vall. Området avgränsas i norr och nordost av nuvarande väg E6.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att få klarhet i områdets komplexitet vad gäller förhistorisk bosättning eller annan aktivitet, samt deras utbredning i tid och rum. Enligt undersökningsplanen skulle särskild prioritering göras för att nå resultat som skulle kunna belysa landhöjningsförloppet inom området samt öka kunskapen om den historiska by-/gårdsbebyggelsens etablering och eventuella omflyttning.

Inom FU-område 20 finns sen tidigare en registrerad by-/gårdstomt, Raä 236, med platsnamnet "Uddarna". Denna är idag delvis förstörd av nuvarande E6. Vid den arkeologiska utredningen år 1998 påträffades två ensamliggande härdar i åkermarken 200 m nordväst om by-/gårdstomtens markering. I övrigt var området fyndtomt (Algotsson, 2000). På området togs nio schakt upp med hjälp av maskin (nr 1 – 9), mellan 7 och 18 m långa och 0,25 – 0,4 m djupa.

Schakt 1 – 4 upptogs inom FU-områdets västra del där två härdar upptäcktes vid den arkeologiska utredningen. I schakt 1 återfanns den ena av de båda härdarna, A1. Området kring denna öppnades upp. Schakt 5 – 9 togs upp på den södra delen av den övergivna by-/gårdstomten Raä 236. Två anläggningar i form av härdrester påträffades, A3 och A4.

Vid Sälebybäckens norra kant togs ett djupschakt upp (nr 10) för att få en bild av landhöjningsförloppet i området. Schaktet var 8 m långt och som mest 2,3 m djupt. Under matjord och gråbrun silt vidtog ljusgrå-blå homogen lera. Inga tecken på komplexa lagerföljder kunde urskiljas.

Schakt och anläggningar fotodokumenterades samt mättes in digitalt med GPS, schaktprofiler ritades för hand. Anläggningarna detaljritades i plan och profil. Ett par jordprover togs som referensprover för projektet "Fynd och miljö" vid Riksantikvarieämbetet i Stockholm, inom vilket man studerar nedbrytningsprocesser i jord av framförallt metaller och ben.

Resultat

Direkt under matjorden i schakt 1 på västra delen av förundersökningsområdet framkom ett brunt humöst siltlager (nr 2), 0,02 – 0,35 m djupt. Lagret innehöll spridda kolbitar och enstaka skörbrända stenar. Därunder fanns ett mörkbrunt, lerigt siltlager (nr 4) innan den underliggande alven vidtog (nr 5). Lagerföljden i schaktet var bitvis svårtolkad. Inom ett ytmässigt begränsat område mellan lager 2 och 4 förekom ett ljust siltlager (nr 3) som var 0,1 m tjockt, och snarlikt den underliggande alven (nr 5). Lagren verkade här ha blivit omlagrade eller omkastade. Den ljusa silten (alven) tycktes ha blivit uppkastad ovanpå lager 4 och därefter hade man placerat en härd (A1) på toppen av det uppkastade lagret, (nr 3).

Härden A1 var 1,2 x 0,8 m stor och endast 0,06 m djup och innehöll kol, sot samt ett mindre antal skärvstenar. I övrigt var den fyndtom. Ett makroprov togs ur härden men det gav ingen djupare information om härdens funktion, då innehållet endast bestod av träkol. Vedartsanalysen av träkolet visade att man uteslutande använt träslaget al att elda med. En ytterbit med de senast anlagda årsringarna daterades genom ¹⁴C-analys till 1960 ± 85 BP år, kalibrerat ger det en datering till år 0 – 150 e.Kr., d.v.s. romersk järnålder.

Förutom härden A1 påträffades en ränna A2 vilken utgjordes av en mörkfärgad, grund nedskärning i den underliggande alven. Rännan var 0,5 – 0,6 m bred och 13 m lång samt 0,16 m djup. Den hade en S-formad sträckning i plan, från den något högre liggande norra delen av ytan mot den lägre liggande södra delen. De enda fynd som påträffades inom området fanns i rännans fyllning och bestod av ett par fragment, kraftigt spjälkad keramik, F1a samt någon bit bränd lera, F1b, och en del av en knacksten, F1c. Keramiken var i dåligt skick och en närmare datering än brons – järnålder är inte möjlig att ge.

Vid den övergivna by-/gårdstomten Raä 236, inom förundersökningsområdets östra del var matjordslagret tunnare än vid området kring schakt 1. Som mest endast ca. 0,2 m tjockt. I ett av schakten, schakt 5, framkom två mindre härdar A3 samt A4 innehållande sot, kol och enstaka skörbrända stenar. Storleken på härdarna var ca. 0,5 x 0,6 m, och de var endast 0,05 – 0,07 m djupa.

Det analyserade ¹⁴C-provet från A3 gav en datering till århundradena före Kristi födelse, år 200 f. Kr. och år 0. Vedartsanalysen visade att man valt att elda med lind och ekträ. Dessa träslag kan dock inneha en hög egenålder (mellan 500 – 800 år), vilket gör att en datering kan bli missvisande.

Slutsatser

Anläggandet av enstaka härdar på området utan andra bebyggelseindikationer i dess omedelbara närhet kan tolkas som tillfälligt valda eldningsplatser, förmodligen inte alltför långt borta från en mer permanent boplat. Fynden av ett par keramikfragment samt bränd lera i schakt 1 visar på närliggande boplotsaktiviteter.

Att marken i området även under förhistorisk tid varit fuktig indikerar det träslag som man valde att elda härden i schakt 1 med; kolresterna i härden bestod uteslutande av alträ. Al föredrar fuktig mark och är starkt knuten till vattendrag. Avståndet till bäcken är idag ett par hundra meter. Träkolsresterna från lind och ek i den andra härden visar på ett öppet och ljust landskap.

Tolkningen av rännan i schakt 1 är att den verkar vara en gammal, naturlig bäckfåra som under förhistorisk tid meandrat och därmed skapat en jämn S-formad urgröpning i den underliggande alven. Förmodligen har den sedan torkat upp och överlagrats av kulturpåverkad jord, t.ex. vid odling. Att rännan skulle vara en grävd dränering verkar mindre troligt eftersom den slingrar sig fram över ytan och inte verkar ingå i någon urskiljbar struktur (Anläggningar redovisas i tabell 46.).

De enda fynd som upphittades inom hela FU-område 20 låg i den S-formade rännans (A2) fyllning och bestod av ett par bitar grovt magrad, gråröd keramik samt litet bränd lera och en del av en knacksten (F1a - c). Keramiken kan endast grovt dateras till perioden brons – järnålder (Fynd redovisas i tabell 47.).

I övrigt var förundersökningsområdet påfallande fyndtomt. Varifrån kommer då det uppkastade siltlagret under härden? En tolkning är att området någon gång under tidig romersk järnålder tillhört en närliggande boplats periferi. Området kan ha utnyttjats extensivt. Fuktiga och sankta ytor har många gånger använts som betesmark. Av någon anledning, kanske för att dränera den fuktiga marken, har man grävt i den underliggande alven och lagt upp massorna på ett begränsat område. Därefter har man anlagt en tillfällig eldstad på det uppkastade lagret. Platsens funktion är och förblir mycket svårtolkad eftersom inga andra fynd eller anläggningar än de ovan nämnda påträffades i schaktet.

Inom den östra delen av FU-område 20, inom södra delen av den äldre by- och gårdstomten, påträffades två mindre härdar (A3 och 4) och tolkningen kan endast bli mycket knapphändig. Vad vi kan konstatera är att den by-/gårdstomt, som enligt uppgifter ur fornlämningsregistret skulle vara lokaliserad till denna plats, inte har lämnat några som helst spår efter sig på denna sida av nuvarande väg E6. Halva fornlämningen, det vill säga den del som ligger nordost om E6, ligger tillsvidare kvar och eventuellt kan resterna efter den historiska bebyggelsen finnas där. Lagskydd kvarstår därmed för den del av fornlämningen som ligger nordost om väg E6.

Åtgärdsförslag

Den ytterst begränsade omfattningen av anläggningar, fynd och kulturlager kan härmed inte anses utgöra ett tillräckligt underlag för fortsatta undersökningar inom området. Resultaten av de arkeologiska förundersökningarna inom FU-område 20 föranleder inte några vidare antikvariska åtgärder.

Anläggning nr	Typ	Stor/ diam m	Djup m	Fyllning	Schakt nr	Prov	Form	Datering
A1	Härdrest	1,20 x 0,80	0,06	Sot och kol samt skörbr stenar.	S1	14C samt makrofossil	Oval	1950+/-85 BP år
A2	Ränna? Naturlig bäckfåra?	13,0 x 0,50 - 0,60	0,16	Lager 2: brun ngt humös silt, spridda kolfragment och enstaka skörbr stenar.	S1		S-formad ränna	
A3	Härd	0,50 x 0,60	0,06	Sot och kol samt enstaka skörbr stenar.	S5	14C	Oregelbunden	2100+/-80 BP år
A4	Härd	0,40 x 0,50	0,05	Sot och kol samt enstaka skörbr stenar.	S5		Oval	

Tabell 46. Anläggningsbeskrivning. FU-område 20, Håby-Lycke 6:1.

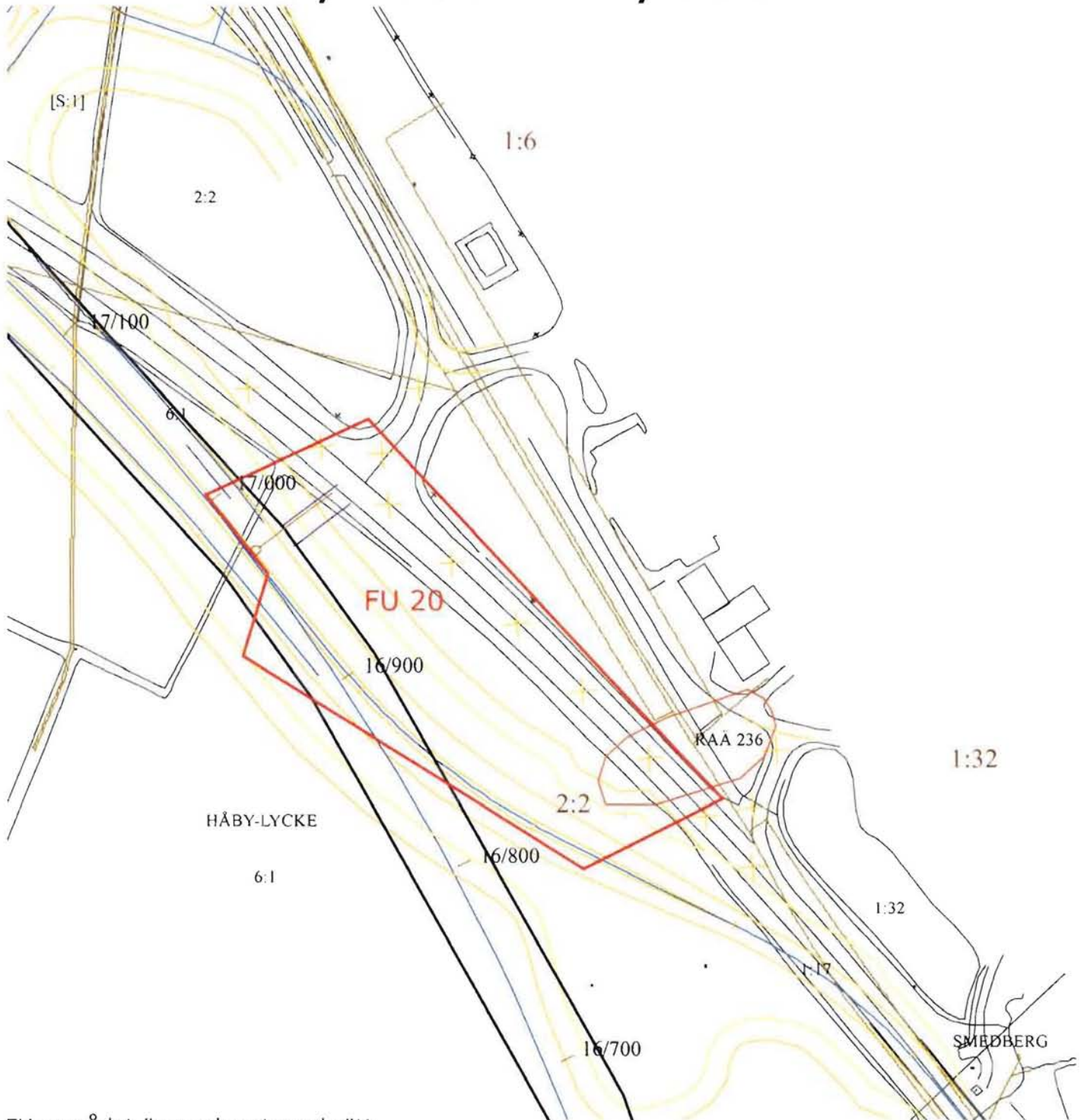
Fynd nr	Sakord	Material	Antal	Vikt g	Schakt nr	Lager	Färg	Övrigt
F1a	Skärvor	Keramik	6	17,2	S1	2	Röd-grå	I rännans fyllning
F1b	Bränd lera	Lera	2	5	S1	2	Röd-grå	I rännans fyllning
F1c	Del av knocksten	Bergart	1	114,8	S1	2		

Tabell 47. Fyndlista. FU-område 20, Håby-Lycke 6:1.

Fig. 41



FU 20, Håby-Lycke sektion 16/7000 - 17/000



FU-området är markerat med rött.

Skala 1:2500

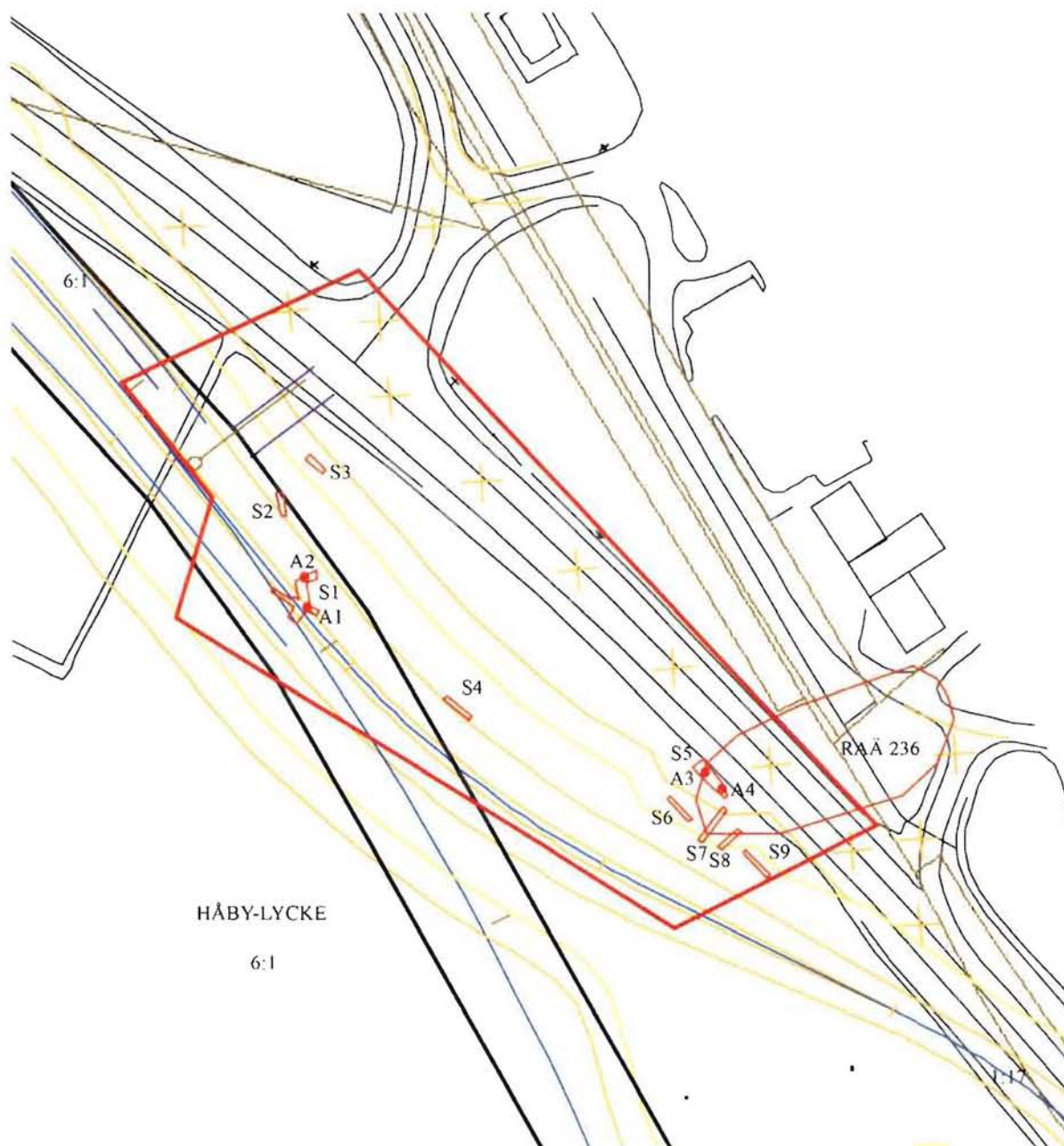
0 50 100 150 200 meter



Fig. 42



FU 20, Håby-Lycke schaktplan



FU-område, schakt samt anläggningar är markerade med rött.

Skala 1:2000

0 50 100 150 200 meter



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst dnr:	220-44456-99
BM dnr:	502/98 K
BM pnr:	725
Fornlämning:	Nyupptäckt, samt del av Raä 236, by/gårdstomt
Fastighet:	Håby-Lycke 6:1
Socken:	Håby
Kommun:	Munkedal
Län:	Västra Götaland
Ekonomisk karta:	8181
Belägenhet:	x 64923, y 12566
Höjd över havet:	25 – 40 m.ö.h.
Koordinatsystem:	RT 90
Höjdsystem:	RH 70
Uppdragsgivare:	Vägverket Region Väst
Ansvarig institution:	Bohusläns museum
Projektansvarig:	Åsa Algotsson, Agneta Gustafsson Bohusläns museum och Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältansvarig:	Ingela Lundin, Bohusläns museum
Fältpersonal:	Thomas Bergstrand, Bohusläns museum
Fältarbetstid:	1999-11-01 – 11-05, 72 timmar
Undersökt yta:	81 löpmetrar
Redigering och layout:	Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv:	Bohusläns museum
Fynd:	Fynden tillvaratogs, UM 28893

FU-område 21

Fastighet: Håby-Lycke 1:2, 1:39

Delsträcka: 17/300 - 17/600

Fornlämningsnummer: Raä 239

Typ av fornlämning: Boplats brå - ä jäå, By-/gårdstomt

Föreslagen åtgärd: Ingen åtgärd

Till området hör figur: 43 och 44

Sammanfattning

Den arkeologiska förundersökningen kom att beröra en nyupptäckt fornlämning, en boplats från brons- - järnålder, samt en mindre del av en by-/gårdstomt, Raä 239.

Inom FU-område 21 togs det upp sammanlagt 32 schakt. Endast i två av dem (schakt 14 samt 27) framkom spridda fynd. I schakt 14 påträffades den kulturlagerrest som upptäcktes under utredningen år 1998. Lagret bestod av mörkgrå, humös silt med spridda fragment av kol och enstaka brända ben. Det innehöll även ett tjugotal bitar ordinär förhistorisk hushållskeramik. Kulturlagerresten bedömdes utgöra en aktivitetsyta eller perifer del av en boplatslämning från brons- järnålder vilken förmodligen har sträckt sig in mot berget söder och sydost om nuvarande undersökningsområde.

De sentida, historiska fynden på ytorna intill by- och gårdstomten Raä 239, vittnar om aktiviteter på platsen sedan 1700 – 1800-talet, men några tecken på en äldre bebyggelse på de undersökta ytorna kunde inte konstateras. Den ytterst begränsade omfattningen av fynd och kulturlager kan härmed inte anses utgöra ett tillräckligt underlag för fortsatta undersökningar inom området. Inga ytterligare antikvariska åtgärder bedöms nödvändiga.

Bakgrund

Ett hundratal meter väster om gårdstomten, på fastigheten Håby-Lycke 1:2 och 1:39, Håby socken, Munkedals kommun, påträffades vid den arkeologiska utredningen år 1998 ett område med kulturlager innehållande brända ben och kolfragment samt anläggningar i form av rännen, gropar och en härdrest. Fynden bestod av flinta, bränd lera samt enstaka brända ben. En preliminär bedömning av platsen var att området utgjorde en boplatslämning från brons-/järnålder (Algotsson, 2000). Den exploaterade ytans närhet till den registrerade by-/gårdstomten Raä 239 innebar att undersökningen här fokuserade på att finna rester efter äldre gårdsstrukturer.

Områdesbeskrivning

FU-område 21 utgörs av åkermark och är beläget intill den norra sidan av ett skogbeväxt bergsparti på en höjd av 35 – 40 m.ö.h., i omedelbar anslutning till den bebyggda by-/gårdstomten Raä 239, Övre/Nedre Lycke. Området avgränsas i söder av en mindre lokalväg och i norr av nuvarande väg E6. Området berörs av planerad trafikplats.

Fastigheten Håby-Lycke 1:39 ligger på en höjdrygg 35 – 40 m.ö.h. Här finns idag en bebyggd, registrerad by-/gårdstomt för Övre/Nedre Lycke, Raä 239, samt en fyndplats för skafthålsyxor, två trindyxor och två tunnackiga yxor Raä 162 och Raä 244. Strax söder om gården ligger en stenåldersboplats, Raä 249 samt en stensättning, Raä 66, och en husgrund av sten. Området närmast Raä 239, by-/gårdstomten, inom fastighet Håby-Lycke 1:39, omfattades inte av den arkeologiska utredningen 1998.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att få klarhet i områdets komplexitet vad gäller förhistorisk bosättning eller annan aktivitet, samt deras utbredning i tid och rum.

Enligt undersökningsplanen skulle särskild prioritering göras för att erhålla resultat som skulle kunna öka kunskapen om den historiska by-/gårdsbebyggelsens etablering och eventuella omflyttning.

I åkermarken på fastigheten Håby -Lycke 1:2 togs 25 schakt upp med hjälp av maskin (nr 1 – 25) för att försöka återfinna och avgränsa den boplatsslämning som man funnit vid utredningen. Schakten var 5 – 15 m långa och 0,25 – 0,4 m djupa.

På intilliggande fastighet, Håby -Lycke 1:39, vid den bebyggda by- och gårdstomten Raä 239, upptogs åtta schakt (nr 26 – 32) med hjälp av maskin, 6 – 10 m långa och 0,2 – 0,4 m djupa. Markslaget var här detsamma som på fastighet Håby-Lycke 1:2, d.v.s. siltig lerjord.

Schakten mättes in digitalt med hjälp av GPS. Plan och profil i schakt 14 ritades för hand. Ett utsnitt av profilbänken, mot dike och lokalväg i söder, genomgrävdes för hand och lagerföljden dokumenterades med foto. Ett par jordprover togs som referensprover för projektet "Fynd och miljö" vid Riksantikvarieämbetet i Stockholm, i vilket man studerar nedbrytningsprocesser i jord av framförallt metaller och ben.

Resultat

Matjordslagrets tjocklek varierade mellan 0,2 och 0,3 m. Därunder vidtar i de flesta schakt den underliggande alven, vilken bestod av ett ljusgrått siltigt lertlager. På södra delen av området, invid den lokala vägen som löper i öst-västlig riktning, framkom i schakt 14 ett mörkgrått, humöst siltlager. Lagret innehöll spridda kolfragment och enstaka brända ben med en koncentration av förhistorisk keramik (tabell 48) inom ett ca. 5 x 3 m stort område.

Keramiken (sammanlagt ca. 240 g) återfanns i det humösa kulturlagret. Lagrets utbredning var begränsad och kunde endast iaktas i ett par av schaktprofilerna (i huvudsak i schakt 14, men kunde anas i schakt 16) inom en yta av ca. 20 x 15 m. Lagrets mäktighet var som störst i den södra schaktprofilen i schakt 14, för att successivt avta åt norr.

Keramiken består av skärvor från enkelt odecorerat gods, grovt magrat med kvartsand och glimmer. De flesta bitarna har en svart insida och rödgrå utsida (många med kol-/sotrester). Enstaka bitar har eventuellt rester efter rabbnings på utsidan. Ett par bitar kan klassificeras utifrån formen, tre bottenbitar och en skärva från övergången mellan skuldra/hals. Övriga bitar är mindre, oidentifierbara och många är spjälkade.

I övriga schakt påträffades inga anläggningar och området var i övrigt så gott som fyndtomt, förutom ett par slagna flintor som ytplockades i ploglagret, varav en med retusch, eventuellt använd som avslagskniv (tabell 48).

Inom fastigheten Håby-Lycke 1:39 påträffades i schakt 27 två sotfläckar, samt fynd av enstaka bitar yngre rödgods, glasskärvor, del av ett kritpipsskaft samt en hel del obrända, ej tillvaratagna, benrester. Fyndmaterialet bedömdes som hushållsavfall från relativt sen historisk tid, 1700 – 1800-tal. En eventuell äldre gårdsplacering kunde inte identifieras utifrån denna undersökning. Enligt muntlig utsaga har gårdstomten tidigare varit lokaliserad till ett område ca. 150 m sydost om nuvarande gård, invid en stensättning, Raä 66, och en husgrund. Kanske kan denna husgrund vara en sista rest av de äldre gårdsbyggnaderna?

Slutsatser

De boplatstrester som framkom vid undersökningen var mycket vaga och begränsade till art och utbredning. Inga anläggningar påträffades i de schakt som togs upp, vilket försvårar tolkningen av området. Endast i områdets södra del, invid lokalvägen återfanns rester av det kulturlager som man upptäckte vid utredningen 1998. Endast enstaka benfragment, kolbitar samt ett tjugotal keramikskärvor återfanns i det kulturpåverkade, humösa siltlagret.

Enligt muntlig uppgift skulle det under tidigt 1990-tal, vid byggnation av den lokalväg som sträcker sig utmed berget i öst-västlig riktning, ha iakttagits ett begränsat område med mycket svart jord, sot och kol och stenar mellan den nuvarande undersökningsytan och berget. Dessa rester blev aldrig undersökta

utan schaktades bort utan åtgärd. Det område som nu har undersökts kan således ha tillhört detta aktivitetsområdes periferi. Med tanke på områdets placering invid bergets norrsida, borde detta inte ha varit en attraktiv placering för ett bostadshus. För det ändamålet finns det bättre lägen öster om och i omedelbar närhet till den nu undersökta ytan. Kanske kan det här istället handla om en plats för en speciell syssla med boplatsanknytning.

Dateringen av boplatzresterna får helt baseras på den fragmentariska keramikens utseende. Denna är av enkel och relativt enhetligt karaktär och får klassas som ordinär hushållskeramik. Endast en grov datering till brons- eller järnålder kan härmed göras.

Inom intilliggande fastigheten Håby-Lycke 1:39 påträffades endast spridda fynd av hushållskaraktär från 1700 – 1800 tal. En eventuell äldre gårdsplacering kunde inte identifieras utifrån denna undersökning.

Åtgärdsförslag

Den begränsade omfattningen av fynd och kulturlager kan härmed inte anses utgöra ett tillräckligt underlag för fortsatta undersökningar inom området. Inga ytterligare antikvariska åtgärder föreslås inom FU-område 21.

Fynd nr	Sakord	Material	Antal	Vikt g	Tjocklek mm	Färg	Schakt nr	Lager	Övrigt
F1a	Skärvor, övrigt	Keramik	11	27,6		Röd-svart	S14	Kulturlager	Grovmagring, ev matskorpa på en del bitar.
F1b	Bränd lera	Lera	1			Grå	S14	Kulturlager	Lerklining?
F2a	Skärva, botten	Keramik	2	71,7	10 - 12	Grå	S14	Kulturlager	Hårdbränd
F2b	Skärva, botten?	Keramik	3	16,1	10 - 12	Grå-svart	S14	Kulturlager	Bitar hopsatta till en. spjälkat
F2c	Skärva, skuldra/hals	Keramik	1	20,7	10	Grå-svart	S14	Kulturlager	Magring: grov-medel, utsida rabbad?
F2d	Skärva m dekor?	Keramik	1	3,6		Röd-grå	S14	Kulturlager	Ev. kan ett par intryck ses på utsidan?
F2e	Skärvor, övrigt	Keramik	16	85,9		Röd-grå/svart	S14	Kulturlager	Magring: grov-medel, ett par st. med matskorpa.
F3a	Skärvor, övrigt	Keramik	1	11,8	9	Röd-grå/svart	S14	Kulturlager	Magring medel, Matskorpa? Funnen i handgrävd profil.
F3b	Bränt ben	Ben	2	0,5			S14	Kulturlager	Funnen i handgrävd format.
F4a	Bränt ben	Ben	1	0,2			S14	Kulturlager	
F5a	Övrig slagen	Flinta	2	76,7			S6	Ploglager	1 ploglager
F6a	Avslag m retusch	Flinta	1	43,5		Mörkbrun	S6	Ploglager	Ev. avslagskniv?
F7a	Avslag	Flinta	1	5,9			S6	Ploglager	Svallat, del av mikrospånkära.
F8a	Avslag m nötning	Flinta	1	5,4			S14	Dumphynd	
F9a	Övrig slagen	Kvarts	1	12,5			S14	Kulturlager	Slagen?
F10a	Skärvor, övrigt	Yngre rödgods	5	75,1			S27		Fyra bitar grönglaserat, en bit brunglaserad.
F10b	Skärva, övrig	Glas	1				S27		
F11a	Skärva, mynning	Yngre rödgods	1	120,7		Brun glasyr	S27		
F11b	Hank	Yngre rödgods	2	165,0		Grön glasyr	S27		
F11c	Skärva	Glas	1	28,2			S27		
F11d	Kritpipskaft	Krita	1	2,0		Vit	S27		

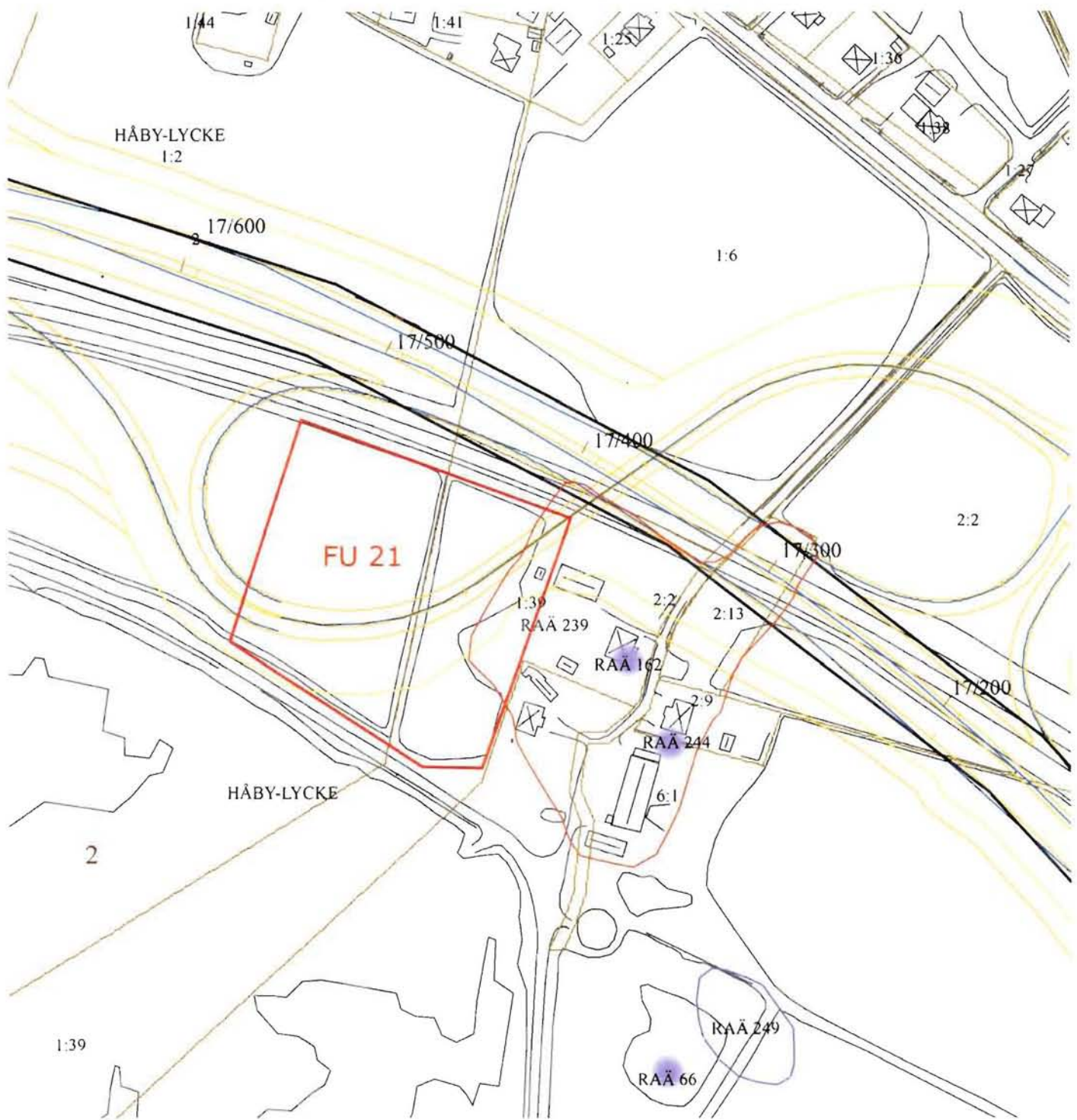
Tabell 48. Fyndlista. FU-område 21, Håby-Lycke 1:2, 1:39

UM nr 28892

Fig. 43



FU 21, Håby-Lycke sektion 17/300 - 17/600



FU-området är markerat med rött.

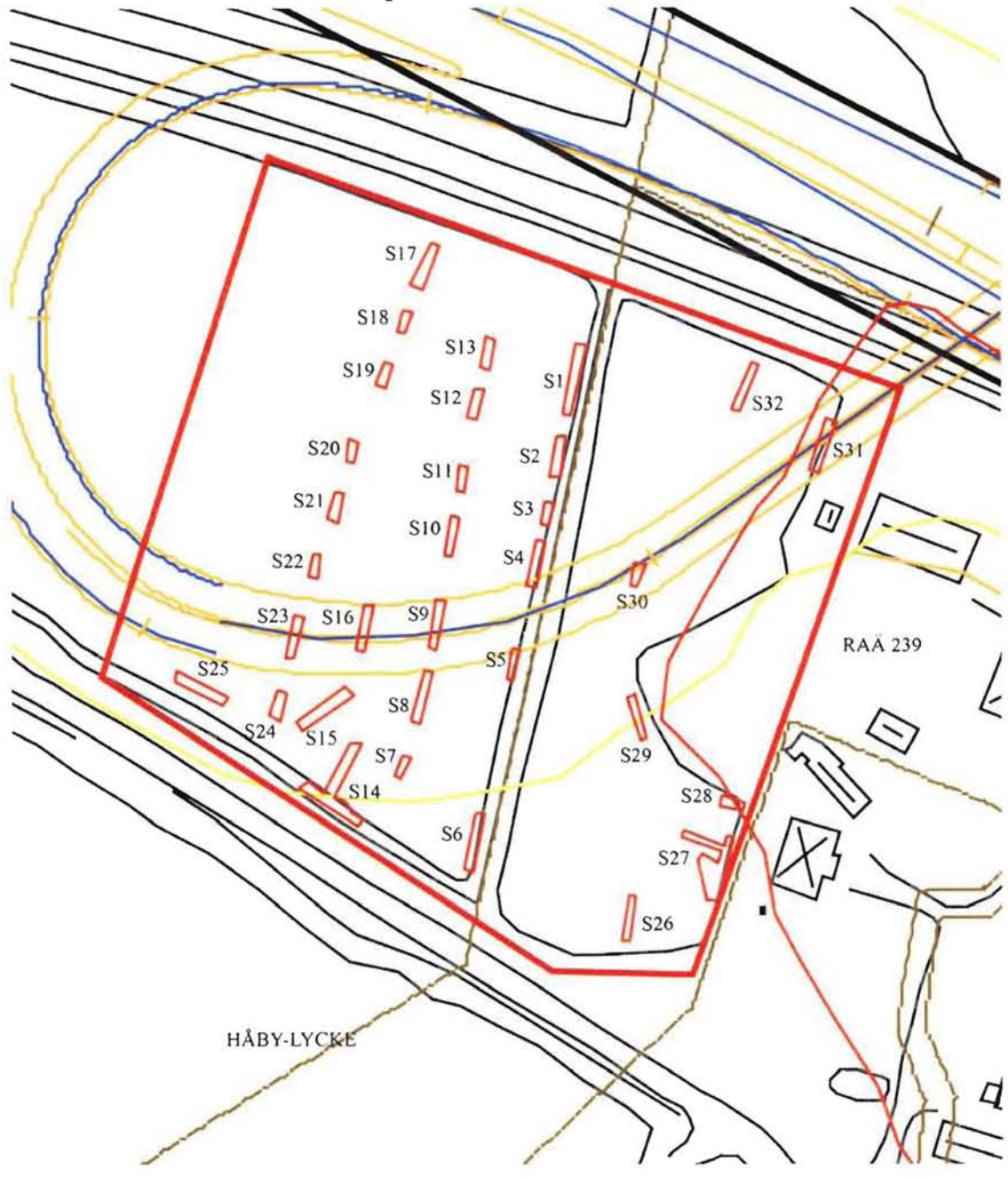
Skala 1:2500



Fig. 44

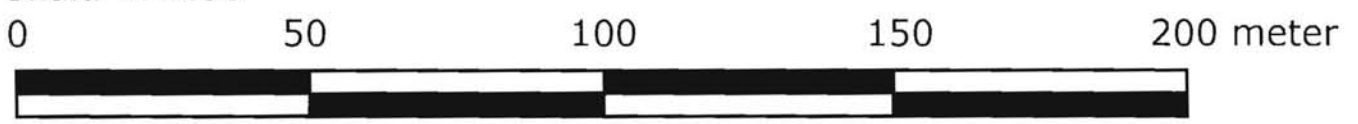


FU 21, Håby-Lycke schaktplan



FU-området samt schakt är markerade med rött.

Skala 1:1250



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst dnr: 220-44456-99
BM dnr: 502/98K
BM pnr: 725

Fornlämning: Nyupptäckt samt del av Raä 239, by/gårdstomt
Fastighet: Håby – Lycke 1:2, 1:39
Socken: Håby
Kommun: Munkedal
Landskap: Bohuslän
Län: Västra Götaland

Ek. karta: 8181
Belägenhet: x 64926, y 12561
Höjd över havet: 25 – 40 m.
Koordinatsystem: RT 90
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: Vägverket Region Väst
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Agneta Gustafsson Bohusläns museum och Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Ingela Lundin, Bohusläns museum
Fältpersonal: Thomas Bergstrand, Bohusläns museum
Fältarbets tid: 1999-11-01 – 11-05, 72 timmar

Undersökt yta: 321 löpmetrar
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Bohusläns museum
Fynd: Fynden tillvaratogs, UM 28892

FU-område Håby deponi

Fastighet: Bäckevall 2:18

Delsträcka: Utanför huvudkorridor

Fornlämningsnummer: Raä 252

Typ av fornlämning: Boplats

Föreslagen åtgärd: Ingen åtgärd

Till området hör figur: 45 och 46

Sammanfattning

Bohusläns museum och Riksantikvarieämbetet UV Väst har, med anledning av ett planerat depositionsområde, utfört en förundersökning av fornlämningsområdet tillhörande Raä 252, Håby socken, Munkedals kommun. Resultatet av förundersökningen visar att det förekommer spridda boplatsrester inom området för upplagsplatsen. Dessa bedöms vara av sådan karaktär att vidare antikvarisk dokumentation inte anses nödvändig inom området. Däremot kvarstår tidigare avgränsning av fornlämning Raä 252 i Håby socken. Dessutom bör hänsyn tas till områdets nordöstra del då det sannolikt kan förekomma ytterligare fornlämningar utanför området.

Bakgrund

I juni 2001 utförde Bohusläns museum i samarbete med Riksantikvarieämbetet UV Väst en förundersökning på fastigheten Bäckevall 2:18 i Håby socken, Munkedals kommun.

Orsaken till förundersökningen är Vägverkets utbyggnad av Väg E6 vid Håby-Gläborg vilken föranlett behov av en upplagsplats för överskottsmassor med tillhörande transportväg. Området för upplagsplatsen berör fornlämningsområdet till en fornlämning, Raä 252, Håby socken, en boplats utan synlig begränsning. Den registrerade fornlämningen, som ligger i anslutning till upplagsplatsens västra del, bedömdes ha ytterligare utsträckning österut. Transportvägen till upplagsplatsen planeras att ansluta norrifrån, längs en bergshöjd.

Områdesbeskrivning

Området för upplagsplatsen är beläget ca. 45 - 60 m.ö.h., i sandig och grusig hyggesmark och omgärdas av bergshöjder i nord och syd. Dess västra del utgörs av två terrasseringsar vilka avgränsas av strandhak i anslutning till en bäckravin. Norr om bäckravinen och den norra bergsryggen ligger den registrerade boplatsen Raä 252 (Håby socken).

Fornlämning Raä 225 (Håby socken) är registrerad som en boplats utan synlig anläggning, med fynd av flinta. Strax norr därom har en boplats, Raä 226 (Håby socken), undersökts (Johansson 2000). Den bedömdes utifrån strandlinjenivå och fynd ha senmesolitisk karaktär.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att fastställa fornlämningens utbredning, karaktär och tidsställning. Sammanlagt drogs 26 schakt, varav 21 stycken inom området för upplagsplatsen. För dragning av schakten användes en grävmaskin med 1,4 m bred planeringsskopa. På bergshöjden, där transportväg till området planeras, drogs fem schakt. Där grävdes även tre provgropar för hand. Provgroparna var 0,5 x 0,5 m till ytan och ca. 0,3 m djupa (tabell 50). Schaktens längd varierade från 5 - 10 m och djupet från 0,25 - 0,65 m.

Resultat

Marktorven inom depositionsområdet var generellt omkring 0,1 m tjock. Ett 0,1 - 0,3 m tjockt, mörkgrått lager av sandig silt med inslag av sot och/eller kol (L1) överlagrade ett >0,1 m tjockt, ljusbrunt till gråbrunt lager av grusig silt med sten (L2). Mot väst var lagret sandigare. Bottenlagret

uppträdde runt ett djup av 0,4 m och bestod av ljusbrun till brunröd grusig silt med sten (L3). I områdets östligaste del var jorden generellt grusigare än mot terrasskanten. I lager 1 och 2 framkom anläggningar och fynd. Inom bergshöjden var marken betydligt stenigare och bestod av ett lager grusig-sandig silt (tabell 49).

Tre anläggningar påträffades, i schakt 1 en kokgrop (A2), i schakt 8 en härdrest (A5), samt i en rotvälta (A4) en trolig härdrest. I schakt 1 och 3 fanns mindre partier med sot- och kolpåverkade sandlager. Dessa bedömdes vara rester efter kulturlager, A1, A3 (tabell 51).

Fynd fanns i sju av schakten (schakt 1 – 4, 8 – 10). Fyndmaterialet bestod av flinta, kvarts, kvartsit, ospecificerad bergart och keramik. Av de tre keramikbitarna hade två, F1, F15, en något fet, glansig ytstruktur medan F17 var av mer ordinär järnålderstyp. Flera flintor var svagt svallade och enstaka var brända. Av fynden kan nämnas ett mindre spån, F3, och en nackdel av ett större, ryggat avslag, F14. Dessa var av finkornig kvarts, möjligen kvartsit (tabell 52).

Kol från det understa lagret i kokgropen A2, lämnades för vedartsanalys till Vedlab i Glava, samt för datering till radiologiska laboratoriet, NTH, i Trondheim. Vid detta tillfälle är inte dateringarna utförda. Resultatet av vedartsanalysen visar att samtliga 17 bitar kol var ek.

Slutsatser

Resultatet av förundersökningen uppvisar spridda bopplatsrester inom området för upplagsplatsen. Av fyndmaterialet indikerar keramiken, F1, F15, F17, yngre bronsålder – äldre järnålder. Fynden av kvartsit, F3 och F14, indikerar däremot mesolitikum utifrån vissa typologiska likheter med det mesolitiska materialet från bopplatsen Håby 226 (Johansson 2001). Det faktum att fynden främst förekommer i den nordöstligaste delen av området kan tyda på förekomst av fornlämning (boplat) öster om och utanför depositionsområdet.

Åtgärdsförslag

Resultatet av förundersökningen visar att det inom det planerade depositionsområdet och transportvägen inte föreligger något behov av fortsatt antikvarisk dokumentation. Vad gäller fornlämning Raä 252, Håby socken, så kvarstår den tidigare begränsningen, vilket innebär att närområdet bör hanteras varsamt. Samma hänsyn bör även tas i det nordöstligaste partiet.

Schakt nr	Längd m	Djup m	Lager	Tjocklek m	Beskrivning	Anläggning, fynd och prov
S1	6	0,20–0,55	0 1 2 3	0,08 – 0,10 0,25 – 0,27 0,20 fr. 0,55 dj.	Markhumus Mörkgrå sandig silt med sot och kol Ljusbrun grå silt med sten Ljusgrå silt lager	A1, A2, F1, F2, P
S2	6	0,50	0 1 2 3	0,10 – 0,15 0,20 0,10 – 0,12 fr. 0,45 dj.	Markhumus Mörkgrå, fet sandig silt, ngt. sotigt Gråbrun grusig silt m sten, sotfläckar med kol Brun stenig grå silt	F3 F4
S3	5	0,30	0 1	0,08 fr 0,22 dj.	Markhumus Mörkgrå grusig sand med partier av sot o kol	A3, F5–8
S4	9	0,20–0,35	0 1 2	0,07 0,10 – 0,15 fr. 0,20 – 0,22 dj.	Markhumus Mörkgrå, ngt sotigt, sten grusig silt Brun silt	F9
S5	17	0,30–0,50	0 1 2	0,10 0,15 – 0,30 fr. 0,35 dj.	Markhumus Mörkgrå, fet sandig silt med sot och mindre block, fläckar av sot o kol Rödbrun sand ig silt m sten, fläckar av sot	
S6	5	0,35–0,50	0 1 2	0,10 0,25 fr. 0,35 dj.	Markhumus Som schakt 5 Som schakt 5	
S7	12	0,30–0,40	0 1 2	0,08 0,10 – 0,26 fr. 0,18 – 0,30 dj.	Markhumus Som schakt 6 Som schakt 6	
S8	13	0,65	0 1 2 3	0,10 0,15 0,20 fr. 0,40 dj.	Markhumus Sotigt grå sandig silt m sten Mörkgrå, flammig grusig sand Ljusbrun – röd silt grus med sten, med 0,20–0,30 m stora fläckar av sot o kol (L2?)	A5
S9	14	0,50	0 1 2 3	0,10 0,20 – 0,25	Markhumus Gråbrun sand silt m sten, ngt flammig Gulbrun sand silt m sten Gulröd grus sand silt	F14–16
S10	10	0,20–0,30	0 1 2	0,08 – 0,10 0,20 fr. 0,30 m dj.	Markhumus Gråbrun sand silt m sten Rödbrun sten grus sand, ljusare mot S	F17
S11	12	0,25–0,30	0 1 2	0,10 0,17 fr. 0,27 dj.	Markhumus Fet svartgrå sand silt Gulröd grus sand silt	
S12	13	0,40	0 1 2	0,10 0,20 fr. 0,28 dj.	Markhumus Svart sotigt sand silt Sand silt	
S13	9	0,10–0,60	0 1 2	0,10 0,25 – 0,35 på ca. 0,30 m dj.	Markhumus Som schakt 3 Sten grus	
S14	9	0,40	0 1 2	0,10 0,20 – 0,35 på ca. 0,30 m dj.	Markhumus Som schakt 3 Sten grus	
S15	9	0,40	0 1 2	0,08–0,10 0,20 fr. 0,30 m dj.	Markhumus Gråbrun sand silt med sten Rödbrun sten grus sand, ljusare mot S	
S16	7	0,35	0 1 2	0,10 0,05 på 0,15 dj.	Markhumus Grå lera silt Silt	
S17	7	0,50			I sankare parti ovan bäckravin	
S18	7	0,50			I sankare parti ovan bäckravin	
S19	9	0,50	0 1 2	0,10 0,25 – 0,35 på ca. 0,30 m dj.	Markhumus Som schakt 3 Sten grus	

Tabell 49. Schaktbeskrivning. FU-område Håby deponi, Bäckeavall 2:18.

Schakt nr	Längd m	Djup m	Lager	Tjocklek m	Beskrivning	Anläggning, fynd och prov
S20	7	0,35 – 0,40	0 1 2	0,10 0,25 fr. 0,35 m dj.	Markhumus Sand silt Rödbrun sten grus sand, ljusare mot S	
S21	7	0,25	0 1 2	0,10 0,05 på 0,15 dj.	Markhumus Grå lera silt Silt la	
S22		0,25	1		Sten silt sand	
S23		0,25	1		Sten silt sand	
S24		0,25	1		Sten silt sand	
S25		0,25	1		Sten grus silt sand	
S26		0,25	1		Sten grus silt sand	

Tabell 49. Schaktbeskrivning. FU-område Håby deponi, Bäckevall 2:18.

Provgrop	Storlek m	Djup m	Lager	Kommentar
1	0,5 x 0,5	0,30	Sten silt sand	Tunt marklager
2	0,5 x 0,5	0,30	Sten silt sand	Tunt marklager
3	0,5 x 0,5	0,30	Sten silt sand	Tunt marklager

Tabell 50. Provgropar. FU-område Håby deponi, Bäckevall 2:18.

Anläggning nr	Typ	Beskrivning	Kommentar	Schakt nr
A1	Kulturlagerrest	Oregelbunden, ca. 0,60 x 0,50 m (NS) och ca. 0,08 – 0,10 m tjockt. Bestående av partier med sotig sand med inslag av kol, samt spridda skärvstenar av en storlek på <0,07 m.	Uppträdde på 0,30 m djup under markytan i L 2 Lagret sträckte sig delvis in i schakt 2	S1
A2	Kokgrop	Rund, ca. 1,20 m diam. och 0,50 m djup. plan botten. Tätt packning av skörbränd sten, 0,15 – 0,30 m st. samt ett flertal mindre, skärviga stenar. Fyllning: ytan i lager 2 – brun, fet silt, ca. 0,06 – 0,08 m tj. Mellan stenarna i stenpackningen varviga lager.	A2 uppträdde på 0,35 m djup under markytan, på 0,50 m dj fr. m y, i L2, var gropen nedgrävd 0,25 m i L3. Kol från kokgropens nedersta del till analys av vedart och datering.	S1
A3	Kulturlagerrest	Oregelbunden, ca. 0,50 m diam., 0,05 m tj. bestående av sotig, fet siltig sand.	Uppträdde på 0,50 m djup under markytan i L1.	S3
A4	Härdrest	Kol och skärvsten.	I rotvälta och uppkastade lager omkring denna.	Rotvälta
A5	Härdrest?	Rund, ca. 0,80 m diam. och 0,25 m dj. Fyllning: mörkbrun något sotigt siltigt grus. Enstaka skärvstenar.	Uppträdde på 0,40 m dj. under markytan i L3.	S8

Tabell 51. Anläggningsbeskrivning. FU-område Håby deponi, Bäckevall 2:18.

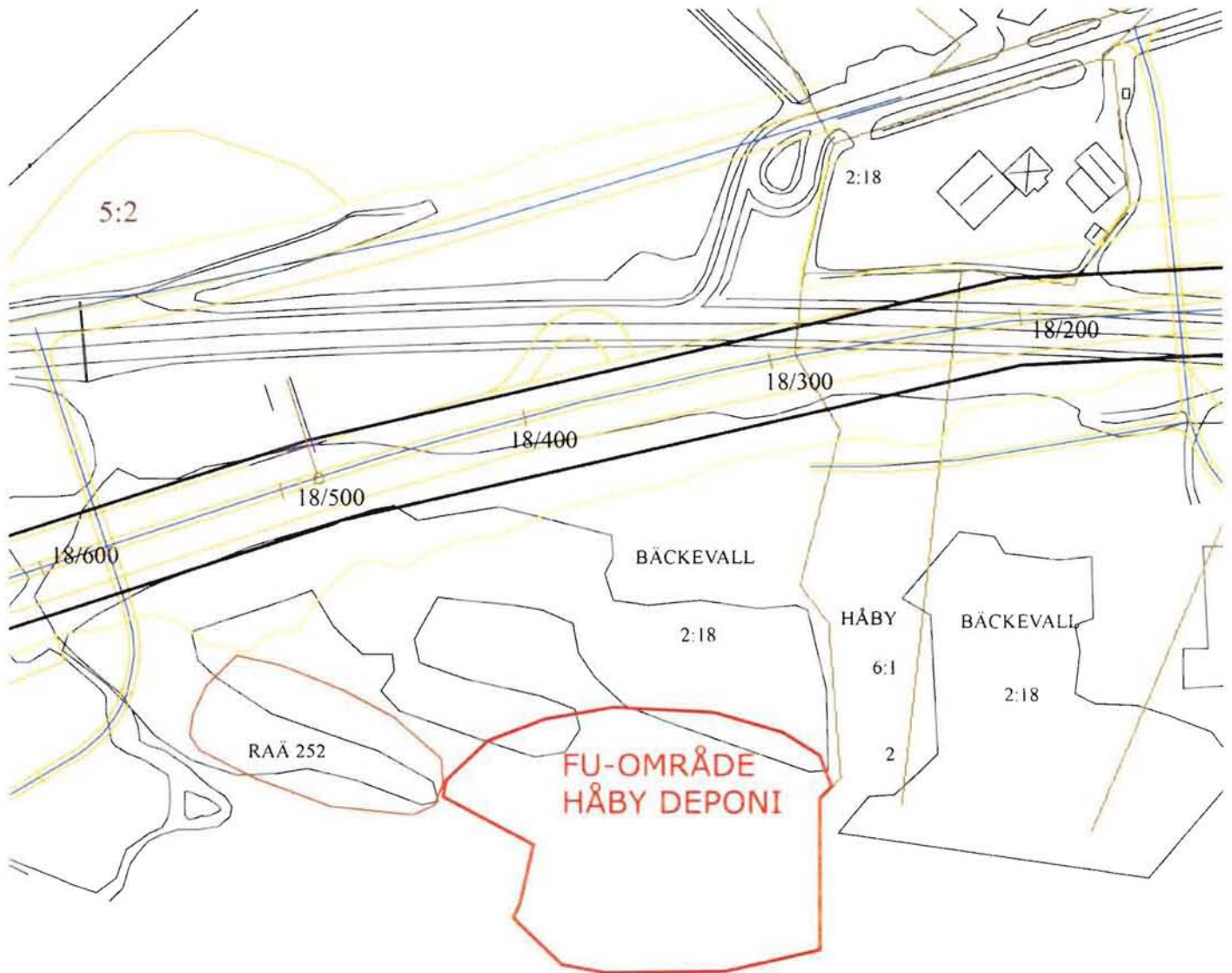
Fynd nr	Sakord	Material	Antal	Vikt g	Schakt nr	Lager	Kommentar	Anl. Typ/fyndomständighet
F1	Keramik	Bränd lera	1	-/7	S1	1 - 2	Ljusbrun ngt glättad yta och kärna, mellangrov magring, övergång buk - botten	A1, i övergången mellan L1 och L2 på 0,20 m djup
F2	Övrig slagen	Flinta	1		S1	1-2		A1
F3	Spån	Kvarts/ kvartsit	1		S2	1		På 0,22 m djup
F4	Avslag	Flinta	1		S2	2	Bränd, del av	På 0,45 m djup
F5	Avslag	Kvarts	1		S3	1		
F6	Avslag	Ospec. bergart	1		S3	1		
F7	Avslag	Flinta	1		S3	1		
F8	Övrig slagen	Flinta	4		S3	1	Två brända	
F9	Övrig slagen	Flinta	6		S4	1	En bränd, två svallade/"vindpinade"	På 0,25 m djup
F10	Övrig slagen	Flinta	3		S8	2	Tre svallade/"vindpinade"	
F11	Avslag	Kvartsit	1		S8	2		
F12	Avslag	Kvarts	1		S8	2	Sannolikt avslag	
F13	Övrig slagen	Flinta	1		Rotvälta	-		I rotvälta
F14	Avslag	Kvartsit?	1		S9	1	Stort avslag, nackdel	
F15	Keramik	Bränd lera	1	-/15	S9	1	Ljusbrun ut- och insida, ngt glättad	
F16	Övrig slagen	Flinta	3		S9	1		
F17	Keramik	Bränd lera	1	-/3	S10	1	Mörkbrun utsida, brunsvart insida, svart kärna, fin magring ospec. järnålderskeramik.	

Tabell 52. Fyndlista. FU-område Håby deponi, Bäckevall 2:18.

Fig. 45



Håby deponi, Bäckevall



FU-området är markerat med rött.

Skala 1:2500

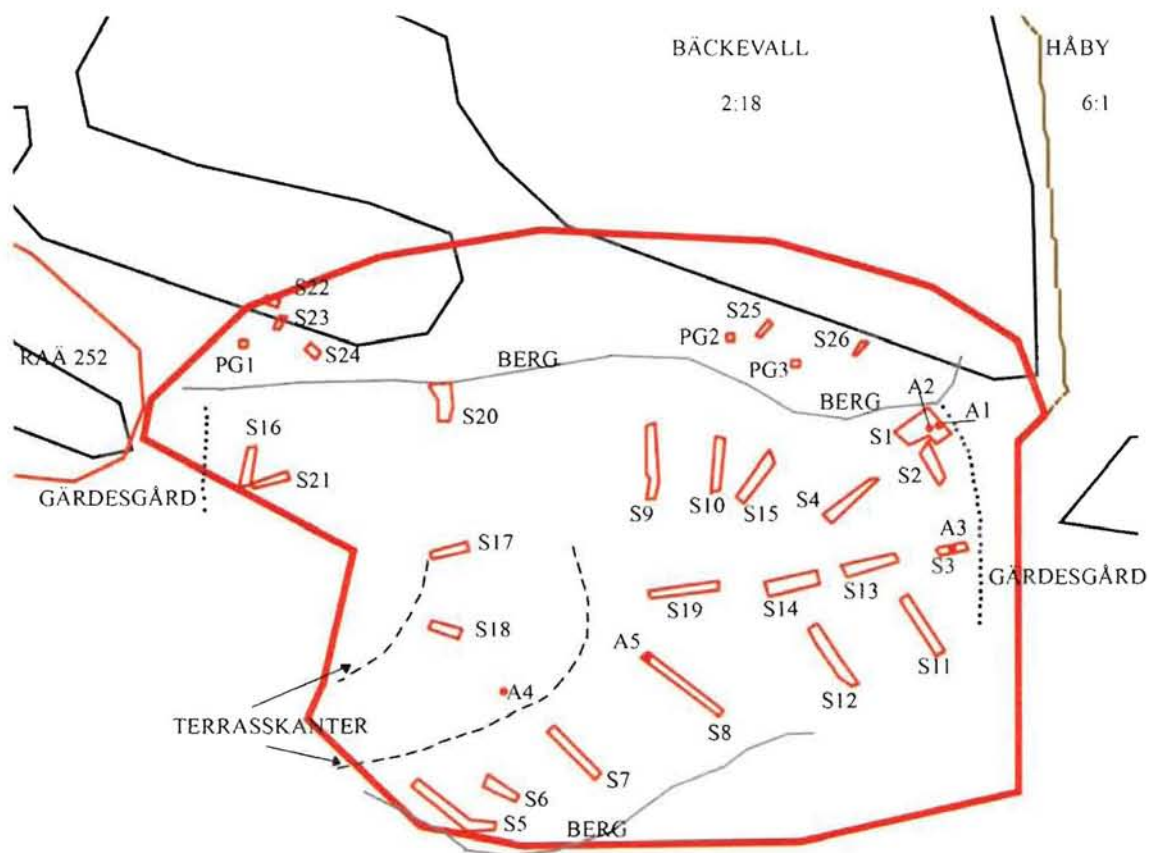
0 50 100 150 200 meter



Fig. 46



FU Håby deponi, Bäckevall schaktplan



FU-området, schakt samt anläggningar är markerade med rött.

Skala 1:1250

0 50 100 150 200 meter



Tekniska och administrativa uppgifter

Lst. dnr: 220-16339-2001
BM dnr: ad 502/98
BM pnr: 139/954

Fornlämning nr: 252
Fastighet: Bäckevall 2:18
Socken: Håby
Kommun: Munkedal
Län: Västra Götaland

Ek. karta: 8081, 8181
Belägenhet: x 6492600, y 1255140
Höjd över havet: 45 - 65 m.ö.h.
Koordinatsystem: RT 90 2,5 gon V
Höjdsystem: RH 70

Uppdragsgivare: PEAB Sverige AB
Ansvarig institution: Bohusläns museum
Projektansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns museum och Bengt Nordqvist,
Riksantikvarieämbetet UV Väst

Fältansvarig: Åsa Algotsson, Bohusläns museum
Fältpersonal: Bengt Nordqvist, Riksantikvarieämbetet UV Väst
Fältarbetstid: 2001-06-18 – 06-19, 16 tim

Undersökt yta: ca. 300 m²
Redigering och layout: Gabriella Kalmar och Christina Toreld, Bohusläns museum
Arkiv: Bohusläns museum
Fynd: Fynden tillvaratogs, UM 28958

Referenser

- Algotsson, Å. 2003. *Arkeologisk utredning. Väg E6, Geddeknippeln-Håby. Delrapport 2. Foss och Håby socken, Munkedals kommun, Herrestads och Skredsvik socken, Uddevalla kommun.* Bohusläns museum Rapport 2003:13. Bohusläns museum och Riksantikvarieämbetet, UV Väst.
- Algotsson, Å. 2000. *Arkeologisk utredning. Väg E6, sträckan Geddeknippeln-Håby. Delrapport 1. Foss och Håby socken, Munkedals kommun, Herrestad och Skredsvik socken Uddevalla kommun. Delrapport 1: Geddeknippeln-Saltkällan.* Bohusläns museum Rapport 2000:4. Bohusläns museum och Riksantikvarieämbetet, UV-Väst.
- Algotsson, Å. et. al. 1998. *Kulturhistoriskt värdefulla objekt och miljöer inom vägområdet.* Internrapport Bohusläns museum 98:13.
- Alin, J. 1955. *Förteckning över stenåldersboplatser i norra Bohuslän.* Göteborgs och Bohusläns Fornminnesförening.
- Biskop Eysteins jordebok (Röde Bok). Fortegnelser over det geistlige Gods i Oslo bispedome omkring Aar 1400. Utg. af Huitfeldt H. J. Christiania 1879.
- Claesson, P. 1998. Gravar och kokgropar vid Sunningesund. I: *Arkeologiska undersökningar för motorvägen Lerbo-Torp. Del 2.* Pia Claesson, Robert Hernek och Kristina Lindholm. Arkeologiska Resultat, UV Väst Rapporter 1998:3. Riksantikvarieämbetet och Bohusläns museum.
- Fredsjö, Å. 1964. *50 Bohuslänska fornminnen.* Särtr. ur Bohusläns STF-årsskrift 1964.
- Fredsjö, Å. 1953. *Studier i Västsveriges äldre stenålder.* Göteborgs och Bohusläns Fornminnesförening.
- Hernek, R. 2004. *Arkeologisk utredning. Saltkällan 2:1. Foss socken, Munkedals kommun.* Bohusläns museum Rapport 2004:14. Bohusläns museum.
- Holmberg, A. E. 1979. *Bohusläns historia och beskrivning.* Faksimil utgåva. Uddevalla.
- Johansson, G. 2000. *En handtagskärna, några mikrosån och hundratals kvartsitavslag.* Kompletterande arkeologisk utredning för väg E6, Håby – Gläborg, samt arkeologisk slutundersökning av fornlämning 226 i Håby. Bohuslän, Munkedals kommun, Håby socken, Raä 226. UV Väst Rapport 2000:46 Arkeologisk undersökning.
- Kalm, P. 1746. *Bohuslänska resa.* Faksimilupplaga, Uddevalla.

- Lundqvist, L. & Persson, C. 1998. Skrea 177 – boplats från bronsålder och järnålder. I; *Bebyggelse och kulturlandskap. Arkeologi längs väg E6/E20 i södra Halland. Del II. 1993–1995 sträckan Getinge–Heberg*. Red. Lundqvist, L. Arkeologiska resultat UV Väst Rapporter 1998:1. Riksantikvarieämbetet Arkeologiska Undersökningar. Skrifter nr 23.
- Nordqvist, B. 2000. *Vind och vatten Arkeologiska undersökningar i Bohuslän och Halland*. Arkeologiska Slutundersökningar 1998:14. Riksantikvarieämbetet.
- Olsson, K. 1986. *Kulturhistorisk undersökning*, Munkedals kommun. Bohusläns museum, Uddevalla.
- Palm, D. 1978. Ortnamnen i Göteborgs och Bohuslän XII. Ortnamnen i Lane Härad. 2. *Bokenäs, dragsmarks, Herrestads, Högås samt Skredsviks socknar*. Lund.
- Pettersson, J. 1987. *Medeltidsborgen på Broberget*. Malung.
- Rystrand, S. 1980. *Gårdar i Foss. I; Fem socknar i Munkedal. Berfendal, Foss, Håby, Svarteborg, Valboryr*. Munkedal.
- Streiffert, J. 1999. *På gården. Rumslig organisation inom bosättningsytter och byggnader under brons- och äldre järnålder*. En fallstudie av den halländska boplatsen Sannarp, Raä 3, i Årstad socken och andra boplatslämningar Halland. (manus)

Arkiv

Bohusläns museums antikvarisk-topografiska arkiv.

Förteckning över KMV-områden i Munkedals kommun

Förteckning över tabeller

Tabell 1.	Fornminneslokaler.
Tabell 2.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 1, Geddeknippeln 1:10.
Tabell 3.	Fyndlista. FU-område 1, Geddeknippeln 1:10.
Tabell 4.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 2, Stenevad 1:6.
Tabell 5.	Fyndlista. FU-område 2, Stenevad 1:6.
Tabell 6.	Schaktbeskrivning. FU-område 3, Röane 1:8.
Tabell 7.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 3, Röane 1:8.
Tabell 8.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 2a, Hogstorp 2:1, 1:20.
Tabell 9.	Fyndlista. FU-område 2a, Hogstorp 2:1, 1:20.
Tabell 10.	Schaktbeskrivning. FU-område 7, Fastighet: Svensland 1:7
Tabell 11.	Schaktbeskrivning. FU-område 8, Kallsås 1:8.
Tabell 12.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 8, Kallsås 1:8.
Tabell 13.	Fyndlista. FU-område 8, Kallsås 1:8.
Tabell 14.	Schaktbeskrivning. FU-område 9, Kallsås 1:9.
Tabell 15.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 9, Kallsås 1:9.
Tabell 16.	Fyndlista. FU-område 9, Kallsås 1:9.
Tabell 17.	Schaktbeskrivning. FU-område 10, Kallsås 1:9.
Tabell 18.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 10, Kallsås 1:9.
Tabell 19.	Schaktbeskrivning. FU-område 11, Hålan 3:1.
Tabell 20.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 11, Hålan 3:1.
Tabell 21.	Fyndlista. FU-område 11, Hålan 3:1.
Tabell 22.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 12-13, Småröd 1:1.
Tabell 23.	Provgropar. FU-område 12-13, Småröd 1:1.
Tabell 24.	Fyndlista. FU-område 12-13, Småröd 1:1.
Tabell 25.	Schaktbeskrivning FU-område 14 – 15, Brevik 3:18, Brevik 3:17 Saltkällan 1:2.
Tabell 26.	Fyndlista. FU-område 14 – 15, Brevik 3:18, Brevik 3:17 Saltkällan 1:2
Tabell 27.	Schaktbeskrivning. FU-område 16, Saltkällans Säteri 2:1.
Tabell 28.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 16, Saltkällans Säteri 2:1.
Tabell 29.	Provgropar. FU-område 16, Saltkällans Säteri 2:1.
Tabell 30.	Fyndlista. FU-område 16, Saltkällans Säteri 2:1.
Tabell 31.	Vedart och ¹⁴ C datering av träkol. Stensättning Raä 239:2. Provgrop nr 1.
Tabell 32.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 17, Saltkällans Säteri.
Tabell 33.	Fyndlista. FU-område 17, Saltkällans Säteri.
Tabell 34.	Schaktbeskrivning. FU-område 5c, Saltkällan 1:1.
Tabell 35.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 5c, Saltkällan 1:1.
Tabell 36.	Fyndlista. FU-område 5c, Saltkällan 1:1.
Tabell 37.	Schaktbeskrivning. FU-område 18, Saltkällan 2:1.
Tabell 38.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 18, Saltkällan 2:1.
Tabell 39.	Fyndlista. FU-område 18, Saltkällan 2:1.
Tabell 40.	Schaktbeskrivning. FU-område 8b, Berg 4:1.
Tabell 41.	Fyndlista. FU-område 8b, Berg 4:1.
Tabell 42.	Schaktbeskrivning. FU-område 8g, Kampstorp 2:1, Säleby 1:3.
Tabell 43.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 8g, Kampstorp 2:1, Säleby 1:3.
Tabell 44.	Schaktbeskrivning. FU-område 8h, Säleby 1:3.
Tabell 45.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 8h, Säleby 1:3.
Tabell 46.	Anläggningsbeskrivning. FU-område 20, Håby-Lycke 6:1.
Tabell 47.	Fyndlista. FU-område 20, Håby-Lycke 6:1.
Tabell 48.	Fyndlista. FU-område 21, Håby-Lycke 1:2, 1:39
Tabell 49.	Schaktbeskrivning. FU-område Håby deponi, Bäckevall 2:18.
Tabell 50.	Provgropar. FU-område Håby deponi, Bäckevall 2:18.
Tabell 51.	Anläggningsbeskrivning. FU-område Håby deponi, Bäckevall 2:18.

Tabell 52. Fyndlista. FU-område Håby deponi, Bäckevall 2:18.

Förteckning över figurer

- Figur 1. Utsnitt ur Gula kartan Högås 8B:41, Munkedal 8B:61 Skala 1:20 000.
Figur 2. FU 1 och 2 Geddeknippln sektion 1/100 – 1/400.
Figur 3. FU 1 och 2, schaktplaner.
Figur 4. FU 3, Röane, sektion 2/000 - 2/200.
Figur 5. FU 3, schaktplan.
Figur 6. FU 2a, Hogstorp, sektion 3/300 – 3/700.
Figur 7. FU 2a, schaktplan.
Figur 8. FU 7, Svensland, sektion 4/600 – 5/000
Figur 9. FU 7, schaktplan.
Figur 10. FU 8, Kallsås, sektion 5/200 – 5/500.
Figur 11. FU 8, schaktplan.
Figur 12. FU 9 och 10, Kallsås, sektion 5/500 – 5/900.
Figur 13. FU 9, schaktplan.
Figur 14. FU 9 och 10, Kallsås, sektion 5/500 – 5/900.
Figur 15. FU 10, schaktplan.
Figur 16. FU 11, Hålan, sektion 6/100 – 6/400.
Figur 17. FU 11, schaktplan.
Figur 18. FU 2b, Anneröd, utanför huvudkorridor.
Figur 19. FU 2b, schaktplan.
Figur 20. FU 12, Småröd, sektion 7/400 – 7/700.
Figur 21. FU 13, Småröd, sektion 7/800 – 8/400.
Figur 22. FU 12, schaktplan.
Figur 23. FU 13, schaktplan, norra delen.
Figur 24. FU 13, schaktplan, södra delen.
Figur 25. FU 14 och 15, Brevik, sektion 8/900 – 9/300.
Figur 26. FU 14 och 15, schaktplan.
Figur 27. FU 16 och 17, Saltkällans säteri, sektion 9/400 – 9/700.
Figur 28. FU 16, schaktplan.
Figur 29. FU 16 och 17, Saltkällans säteri, sektion 9/400 – 9/700.
Figur 30. FU 17 schaktplan.
Figur 31. FU 5c, Saltkällan, sektion 9/700 – 9/800.
Figur 32. FU 5c, schaktplan.
Figur 33. FU 18, Saltkällans säteri, sektion 10/000 – 10/700.
Figur 34. FU 18, schaktplan.
Figur 35. FU 8b, Berg, sektion 13/300 – 13/500.
Figur 36. FU 8b, schaktplan.
Figur 37. FU 8g, Säleby/Kampstorp, sektion 15/100 – 15/500.
Figur 38. FU 8g, schaktplan.
Figur 39. FU 8h, Säleby, sektion 16/400 – 16/600.
Figur 40. FU 8h, schaktplan.
Figur 41. FU 20, Håby – Lycke, sektion 16/700 – 17/000.
Figur 42. FU 20, schaktplan.
Figur 43. FU 21, Håby – Lycke, sektion 17/300 – 17/600.
Figur 44. FU 21, schaktplan.
Figur 45. Håby deponi, Bäckevall, utanför huvudkorridor.
Figur 46. Håby deponi, schaktplan.